

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การแก้ไขปัญหาการดื่มสุราของประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕
อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

The solution of alcoholic drinking problems of the people in accordance
with the project of the Five Precepts preserving Villages in Maung District,
Nongkhai Province

โดย

ดร. สมเดช นามเกตุ และคณะ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตหนองคาย

พ.ศ. ๒๕๖๐

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610760122

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การแก้ปัญหาคาการดื่มสุราของประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อำเภอเมือง
จังหวัดหนองคาย

The solution of alcoholic drinking problems of the people in accordance
with the project of the Five Precepts preserving Villages in Maung District,
Nongkhai Province

โดย

ดร. สมเดช นามเกตุ และคณะ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตหนองคาย
พ.ศ. ๒๕๖๐

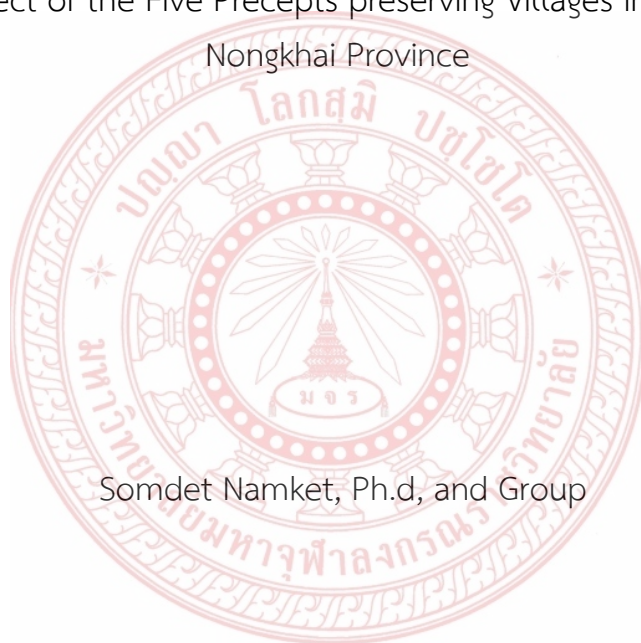
ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

MCU RS 6107600122

Research Report

The solution of alcoholic drinking problems of the people in accordance
with the project of the Five Precepts preserving Villages in Maung District,
Nongkhai Province

Somdet Namket, Ph.d, and Group

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nongkhai province

B.E. 2560

Research project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

MCU RS 6107600122

ชื่องานวิจัย : การแก้ไขปัญหาการดื่มสุราของประชาชนตามโครงการหมู่บ้านศีล ๕ อำเภอเมือง
 จังหวัดหนองคาย
 ผู้วิจัย : ดร. สมเดช นามเกตุ และ คณะ
 หน่วยงาน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
 ปีงบประมาณ : ๒๕๖๐
 ทุนสนับสนุน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เรื่อง “การแก้ไขปัญหาการดื่มสุราของประชาชน ตามโครงการหมู่บ้านศีล ๕ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย” คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดื่มสุรา และผลกระทบจากการดื่มสุรา ในจังหวัดหนองคาย ๒) เพื่อศึกษาหลักธรรม ในพระพุทธศาสนา เพื่อประยุกต์ใช้ในแก้ไขปัญหาการดื่มสุราในจังหวัดหนองคาย และ ๓) เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนา เพื่อแก้ไขปัญหาการดื่มสุราของประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาภาคสนาม และรายงานผลการวิจัยโดยใช้วิธีเชิงพรรณนาวิเคราะห์

การวิจัยพบว่า ปัญหาการดื่มสุราเกิดจากระดับตั้งแต่วัยเด็ก และเยาวชนตลอดถึงประชาชนทั่วไปและมีผลกระทบต่องานอดิเรก โดยเริ่มจากปัญหาส่วนตัวของบุคคลที่ดื่มสุรา เช่น การสูญเสียทรัพย์สินสมบัติและเงินทอง โดยไม่ได้รับประโยชน์ใดๆ และก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพเป็นต้น และก่อให้เกิดผลกระทบต่องานอดิเรกในขณะที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งดำรงอยู่ในครอบครัวตกอยู่ในห่วงอบายมุข มันอาจกระทบต่อระบบเศรษฐกิจภายในครอบครัว และความสุขภายในครอบครัว ก็จะลดน้อยถอยลง และก่อให้เกิดภัยอันตรายอันใหญ่หลวงจนถึงขั้นทำลายความมั่นคงระบบของสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง หรือการปกครอง ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมอันใหญ่หลวงในอนาคต

สถานการณ์และปัญหาการดื่มสุราในจังหวัดหนองคายมีผลกระทบต่องานอดิเรกอย่างรุนแรง เช่น ดื่มสุราแล้วขับรถ และอาจจะก่อให้เกิดอุบัติเหตุมีผลกระทบทั้งต่อตนเองและคนอื่น หรือ ดื่มสุราแล้วก่อการทะเลาะวิวาททำร้ายซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดปัญหาอย่างรุนแรง และเป็นการทำลายสังคมที่ดีงาม ถ้าหากพิจารณาถึงสังคมสุราที่เกี่ยวข้อง อาจจะมองเห็นได้ว่า สังคมตามที่กล่าวมาแล้วนั้น ก็เป็นสังคมที่ไร้ค่า ประชาชนส่วนใหญ่ในสังคมไทยนับถือศาสนาพุทธ และเป็นผู้ที่รักษาศีล ๕ เป็นพื้นฐาน คือ ศีล ๕ ได้ระบุไว้ว่า การงดเว้นจากการดื่มสุราเป็นศีลข้อที่ ๕ อย่างไรก็ตามการดื่มสุราทำให้เกิดความโศกเศร้าเพราะพิษแห่งสุรา ซ่อนนั้นถือว่า เหล้าเป็นอันตรายต่อชีวิต หรือผู้ที่ดื่มสุราย่อมไม่รักตัวเอง หรือว่า พระพุทธศาสนาไม่ได้มีอิทธิพลต่อจิตใจของเขา จากสถานการณ์ที่กล่าวมาแล้ว การดื่มสุราในสังคมไทยทำให้คณะผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาการดื่มสุราในสังคมไทยอย่างจริงจัง

แนวทางการนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาในการแก้ไขปัญหาการดื่มสุราของประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในจังหวัดหนองคาย ก็คือ การรักษาศีล ๕ อย่างจริงจัง คือสมาทาน

ศีลข้อที่ ๕ อันได้แก่ การงดเว้นจากการดื่มสุรา อย่างเด็ดขาด โดยตระหนักว่า การดื่มสุราเป็นอันตรายต่อสุขภาพและอาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุอย่างรุนแรงต่อชีวิต

Research Title : The solution of alcoholic drinking problems of the people in accordance with the project of the Five Precepts preserving Villages in Maung District, Nongkhai Province

Researcher : Dr. Somdet Namket, and others

Department :Mahachulalongkonrajavidyalaya University, Nongkhai Campus

Fiscal year : 2017

Supporting Fund : Mahachulalongkonrajavidyalaya University

Abstract

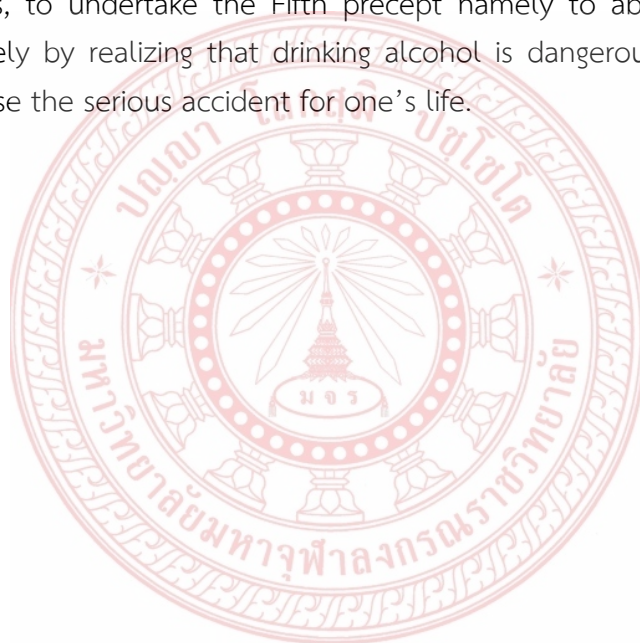
The purposes of this research entitled “ the solution of alcoholic drinking problems of the people in accordance with the project of the Five Precepts preserving villages in Maung District, Nongkhai Province” were; 1) to study the condition of alcoholic drinking problems and the impact from the alcoholic drinking in Nongkhai Province 2) to study the principle of Dhamma in Buddhism in order to apply it for the solution of alcoholic drinking problems in Nongkhai Province and 3) to study the guideline of applying the principle of Dhamma in Buddhism for the solution of the alcoholic drinking problems of people in accordance with the project of the Five Precepts preserving villages in Nongkhai Province. This research was the qualitative research and the data were collected from the field study and to report the results of research by using the descriptive analysis analyzed by using the descriptive analysis.

The results of research were found that the alcoholic drinking problems occurred from the level of children and the youth until to the general people and impacted on the way of life in all systems by beginning from personal problems of the drinkers such as to lose the property and money without any benefit and cause the diseases in their health etc. and impact on their ways of life while any person in their families falling into the cause of ruins. It may disturb the economic system in their families and their happiness in their families decreases and cause the great peril to destroy the sustainability of the social system no matter whether the economic aspect, politic or governing , it may result in the great social problems in the future.

The condition and the alcoholic drinking problems in Nongkhai Province impacted Thai society seriously such as to get drunk in driving a car and it may cause an accident to impact on oneself and others or to get drunk and create the quarrel to trouble each other. It causes the serious problems and ruins the Thai good society. If we consider as the related alcoholic society, it may be seen that the society as mentioned is the worthless society. The majority of people in Thai society

believe in Buddhism and they preserve the Five Precepts as basic, that is, the Five Precepts identifying that to abstain from alcoholic drinking is the item of Fifth precept. Any way, it creates the sorrow because of the alcohol. That is considered that the alcohol is dangerous for life or person who drinks alcohol does not love himself or Buddhism does not influence on his heart. From the mentioned situation, the alcoholic drinking in Thai society make the researchers get interested in studying the alcoholic drinking problems in Thai society seriously.

The guideline of applying the principle of Dhamma in Buddhism for solving the alcoholic drinking problems of people in accordance with the project of the Five Precepts preserving village in Nongkhai Province by practicing the Five precepts seriously, that is, to undertake the Fifth precept namely to abstain from drinking alcohol absolutely by realizing that drinking alcohol is dangerous for one's health and it might cause the serious accident for one's life.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เพราะอาศัยความเอื้อเฟื้อสนับสนุนจากอาจารย์ที่ปรึกษา คือ พระสุธีรัตนบัณฑิต ประธานควบคุมงานวิจัย พระมหาชุตีภัก อภินนโท ประธานตรวจสอบงานวิจัย ผู้วิจัยขอขอบคุณ ในความเมตตา กรุณา ของท่านอาจารย์ทั้งสองที่ได้สละเวลาดูแล และให้คำแนะนำปรึกษาและตรวจแก้ข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณพระเถระและผู้มีคุณทั้งหลายผู้มีส่วนช่วยให้ผู้วิจัยมีโอกาสทำงานวิจัยให้สำเร็จ คือ พระสุธีรัตนบัณฑิต และ ดร.บุญส่ง สิ้นธุ่นอก ผู้เปี่ยมด้วยเมตตา ได้ตรวจสอบบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ ให้ผู้วิจัยได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุด ที่ให้ความเอื้อเฟื้ออำนวยความสะดวกด้านตำรา คัมภีร์ ที่สำคัญอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานวิจัย

ขอขอบคุณ ผู้ที่ให้สิ่งที่มีค่าที่สุดคือชีวิต สนับสนุนด้านทุนการศึกษา พร้อมให้กำลังใจมาโดยตลอด พร้อมด้วย พระมหาชุตีภัก อภินนโท ผู้ให้คำแนะนำปรึกษา ทำให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสใช้ทำงานวิจัยฉบับนี้

ถ้าหากประโยชน์ คุณงามความดีจะพึงบังเกิดมีจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบสักการบูชาแด่พระรัตนตรัย พระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ เพื่อน กัลยาณมิตร ตลอดถึงญาติผู้มีอุปการคุณทุกท่าน

ดร.สมเดช นามเกตุ พร้อมคณะ

๑ / มีนาคม / ๒๕๖๑

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ฅ
สารบัญ	ง
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย	๓
๑.๓ ขอบเขตการวิจัย	๓
๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๕ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔
๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย	๗
๑.๘ ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	๘
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๙
๒.๑ ความหมายและความเป็นมาของสุรา	๑๐
๒.๑.๑ ความหมายของสุรา	๑๐
๒.๑.๒ ประเภทและชนิดของสุรา	๑๓
๒.๑.๓ ความเป็นมาของสุรา	๑๔
๒.๑.๔ พัฒนาการเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย	๑๖
๒.๑.๕ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสุราในประเทศไทย	๑๘
๒.๑.๖ โทษของสุรา	๒๒
๒.๒ ผลกระทบจากปัญหาการดื่มสุราต่อสังคมไทย	๒๔
๒.๒.๑ ผลกระทบต่อสุขภาพชีวิตส่วนบุคคล	๒๕
๒.๒.๒ ผลกระทบด้านสุขภาพจิตและชีวิตและบุคคลในครอบครัว	๒๙
๒.๒.๓ สรุป	๓๐

บทที่ ๓ ระเบียบวิธีวิจัย	๔๑
๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา	๔๑
๓.๒ ขอบเขตพื้นที่/องค์กร	๔๑
๓.๓ ขอบเขตประชากร	๔๑
๓.๔ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๔๑
๓.๔.๑ หลักกอบายมุข	๔๒
๓.๔.๒ หลักเบญจศีล	๔๓
๓.๔.๓ หลักสติ สัมปชัญญะ	๔๗
๓.๕ การแก้ปัญหาด้านสุขภาพจิตและชีวิตของคนในครอบครัว	๓๘
๓.๕.๑ หลักฆราวาสธรรม	๓๙
๓.๕.๒ สังคาลสูตร (ทศ ๖)	๔๐
๓.๕.๓ หลักทิวฏฐัมมิกัตถธรรม	๔๐
๓.๖ สรุป	๔๒
บทที่ ๔ ผลการศึกษาวิจัย	๕๔
แนวทางในการประยุกต์ใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาแก้ปัญหาการดื่มสุรา	๕๔
๔.๑ การประยุกต์ใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาตามโครงการหมู่บ้านศีล ๕	
ในการดำเนินชีวิตของประชาชนใน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย	๕๕
๔.๑.๑ ด้านปาณาติบาต	๕๖
๔.๑.๒ อทินนาทาน	๕๘
๔.๑.๓ กาเมสุมิฉฉาจาร	๖๐
๔.๑.๔ มุสาวาทา	๕๒
๔.๑.๕ สุราเมรัย	๕๕
๔.๒ ผลของการใช้ศีล ๕ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่ดีของบุคคลที่ดื่มสุราในสังคม	๕๘
๔.๓ สรุป	๖๓
บทที่ ๕ บทสรุป และข้อเสนอแนะ	๖๔
๕.๑ บทสรุปผลการวิจัย	๖๔
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๖๖
บรรณานุกรม	๖๗
ภาคผนวก	๘๙
บทความวิจัย	๙๐
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๙๙
ประวัติผู้วิจัย	๑๐๐

บทที่ ๑ บทนำ

๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมปัจจุบัน เราจะได้รับข่าวสารจากสื่อสารต่างๆ ในด้านลบที่สะท้อนให้เห็นปัญหาของสังคมซึ่งความรุนแรงมากขึ้นจากอดีตและมีแนวโน้มที่จะทวี ความรุนแรงยิ่งขึ้นในอนาคต ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นนั้น มีหลายรูปแบบ มีความสลับซับซ้อนและมีจะรุนแรงที่แตกต่างกันไป เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาคอร์รัปชัน ปัญหาสิ่งเสพติด ปัญหาการล่องละเมิดทางเพศ ปัญหาเรื่องโรคเอดส์ เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้เกิดจากการอยู่ร่วมกันของสังคมมนุษย์ ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่มีความกระทบกับคนส่วนใหญ่ในสังคม และทุกคนไม่ยากให้มันเด่นชัด แต่ทุกคนก็เห็นว่ามันสามารถแก้ไขได้ด้วยการกระทำร่วมกัน ส่วนความซับซ้อนและความรุนแรงของปัญหานั้นเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรวดเร็ว ความไร้ระเบียบของสังคมที่นับวันเพิ่มขึ้น ความเปราะบางของพฤติกรรมที่มีความรุนแรงไปจากมาตรฐานของสังคมดั้งเดิม เช่นการเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง จากสังคมเกษตรกรรมเองเป็นสังคมอุตสาหกรรม แล้วพัฒนาเป็นสังคมเทคโนโลยีเป็นลำดับ กอปรกับการเพิ่มขึ้นของประชากร การอพยพแรงงาน การย้ายถิ่นทั้งภายในและระหว่างประเทศอย่างไร้พรมแดน จนทำให้มีการขยายเมืองเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว บรรทัดฐานของสังคมย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามยาเสพติด ปัญหาความรุนแรงในสังคม ปัญหาโจรผู้ร้าย ปัญหาการแก่งแย่งทรัพยากรสมบัติของกันและกัน เป็นต้น ส่วนใหญ่การทำความเข้าใจจะมาจากปัญหาการเสพยาเสพติดเป็นเบื้องต้น ก่อนจะลงมือปฏิบัติการในเรื่องใดๆ ปัญหาทั้งหลายทั้งปวงเหล่านี้วันจะมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นทุกวัน จนกลายเป็นปัญหาที่จะแก้ได้ยาก ปัญหาที่กล่าวถึงนี้ล้วนเป็นปัญหาที่เกิดจากการละเมิดศีล ๕ ซึ่งเป็นหลักจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ของมนุษยชาติตามหลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา^๑

ประเทศไทยถือว่าเป็นประเทศที่มีผู้นับถือพระพุทธศาสนาเป็นส่วนมาก แต่ก็มีประชาชนบางส่วนนิยมชมชอบในการประพาศติศีลข้อที่ ๕ คือ การดื่มสุราเมรัยซึ่งถือว่าเป็นยาเสพติดเป็นอาชญา บางคนก็ยังถือว่าการดื่มสุรามีผลดีต่อชีวิต ก็ดื่มต่อไป บางคนเห็นว่าการจัดการดื่มสุราเป็นผลดีต่อชีวิตตนเองและครอบครัว ดังที่มีผลรายงานจากเอแบคโพลด์ ได้ศึกษาสำรวจเรื่องประเมินผลการรณรงค์ “งดเหล้าเข้าพรรษา” เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๑^๒ กรณีศึกษาประชาชนอายุตั้งแต่ ๑๕ ปีขึ้นไป ในเขตกรุงเทพมหานครและใน ๒๓ จังหวัดทั่วประเทศได้ชี้ให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่บอกว่า การเลิกเหล้าเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายได้จริงถึงร้อยละ ๕๔.๓ หากประชาชนเลิกได้อย่างจริงจัง จะทำให้มีเงินเหลือใช้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในด้านอื่นถึงร้อยละ ๗๕.๔ และช่วยลดปัญหาสังคมในด้านต่างๆได้ เช่น ความรุนแรงและอุบัติเหตุให้ต้องถนนได้ร้อยละ ๖๖.๒^๒

^๑อมร อำไพรุ่งเรือง, “การศึกษาพฤติกรรมการรักษาและการล่องเกินศีล ๕ ของพระพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (บัณฑิตวิทยาลัย; มหาวิทยาลัยต่างๆ ภาลลภกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔) หน้า ๑.

^๒พระครูสุมนต์ธรรมธาดา (สายัน บวบชม), “ศึกษาปัญหาและทางออกของการดื่มสุราที่มีผลกระทบต่อสังคมไทย” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย ::มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๔

พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงโทษแห่งการดื่มสุราไว้ในสัพ พหุสูตรว่า “ภิกษุทั้งหลาย การดื่มสุรา และเมรัยที่บุคคลเสพ เจริญ ทำให้มากแล้ว ย่อมดำเนินผลให้ไปเกิดในนรก อำนวยผลให้ไปเกิดใน กำเนิดสัตว์เดรัจฉาน อำนวยผลให้ไปเกิดในเปรตวิสัย วิบากแห่งการดื่มสุราและเมรัยอย่างมากที่สุด อำนวยผลให้เป็นผู้วิกลจริตแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์”^๓

พุทธประสงค์ดังกล่าวนี้ ต้องการชี้ให้เห็นถึงผลกระทบ หรือผลสะท้อนที่จะได้รับในภพหน้า ซึ่งมีผลร้ายแรงตั้งแต่เข้าสู่ภพ แม้กลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีกยังกลายเป็นคนบ้าไร้สติ นั่นคือผลกระทบ ของดื่มสุรา จะต้องประสบกับหลักกรรมในทางพระพุทธศาสนา อันเป็นผลกระทบข้ามภพข้ามชาติ และผลที่บุคคลจะได้รับในปัจจุบันคือ ในช่วงชีวิตในชาตินี้ ยังมีผลกระทบทุกแห่งหน ซึ่งพระพุทธ องค์ได้ตรัสไว้ว่า เป็นทางแห่งอบายมุข คือทางแห่งความเสื่อม มีผลที่เกิดขึ้นทันตา ดังที่พระองค์ตรัส ไว้ในสังคัลสูตร ที่มณิกาย ปาฏิกวรรค คือ (๑) เสียวรพภัยทันตาเห็น (๒) ก่อการทะเลาะวิวาท (๓) เป็น บ่อเกิดแห่งโรคภัย (๔) เป็นเหตุเสียชื่อเสียง (๕) เป็นเหตุไม่รู้จักอาย (๖) เป็นเหตุทอนกำลังปัญญา^๔

นั่นคือผลแห่งการดื่มสุราที่ทำให้คนที่ชอบดื่มเป็นนิจ จะต้องได้รับผลกระทบซึ่งมองถึงเหตุผล ที่ทำให้บุคคลในสังคมไทยดื่มน้ำเมา แม้ดูเหมือนว่าจะเป็นพฤติกรรมของสังคม เช่น อยากมีเงิน อยาก แสดงถึงศักยภาพของตนเอง ต่อสังคมก็ตาม แต่ความเป็นจริงแล้วก็คือบุคคลส่วนใหญ่ นั้น ล้วนมี ปัญหาเกี่ยวกับชีวิตของตนเอง คนในสังคมมีชีวิตที่วุ่นวายสับสน ใช้ชีวิตดิ้นรนกระเสือกกระสนเพื่อหาปัจจัย มาสนองตัณหาของตน โดยไม่มีขอบเขต ไม่รู้จักพอ^๕ บ้างก็ต้องการอยากจะทำเงินจากปัญหา ดังกล่าว เมื่อหาหนทางไม่ได้ ก็หันมาพึ่งสุราเพื่อเป็นการบรรเทาทุกข์ อันที่จริงถ้าคนเราเข้าใจ ได้ว่า ชีวิตนั้นก็คือสิ่งที่มีปัญหา หรือมีความทุกข์ หรือมีสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาอยู่ในตัว ของเรา^๖ หากหยุดคิดสัก นิดว่า คนเราเกิดมาเพื่อสู้กับปัญหา จิตใจอย่าไปวุ่นวาย แล้วจะพ้นจากความทุกข์ที่เกิดจากปัญหานั้น ได้

ปัจจุบันรัฐบาลมองเห็นผลกระทบจากปัญหาสุขภาพของประชากรบางส่วน ที่ถือว่าเป็นส่วน ใหญ่ของประเทศ ซึ่งปัจจุบันได้รื้อคืบหน้าเข้าสู่กลุ่มเสี่ยงใหม่คือกลุ่มวัยรุ่น วัยกำลังศึกษาเล่าเรียน โดยรัฐมองเห็นว่า ผลการดื่มสุราของประชากรไทยนั้น ก่อให้เกิดโรคภัยต่างๆไม่ว่าจะเป็นโรคพิษสุรา เรื้อรัง โรคหัวใจ เป็นต้น จึงได้วางแผนลงทุนด้านสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๖ ภายใต้แผนฟื้นฟู เศรษฐกิจระยะที่ ๒ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบสุขภาพให้มีศักยภาพและขีดความสามารถ รองรับสถานการณ์ปัญหาสุขภาพที่สำคัญ อันนำไปสู่ความมีสุขภาพดีของประชาชน เป็นสังคมแห่ง สุขภาพและเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจให้แก่ประเทศได้^๗ เพื่อเกื้อหนุนต่อแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ที่มุ่งเน้นไปที่การเตรียมความพร้อม ของคนและระบบให้ปรับตัวพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตและแสวงหาประโยชน์อย่างรู้เท่าทัน

^๓องอรรถก. (ไทย) ๒๓/๔๐/๓๐๒.

^๔ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๔๘/๒๐๒-๒๐๓.

^๕ปัญญา สาระทองตรง, **ธรรมคดี**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐), หน้า ๕,

^๖พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ), **วิถีแห่งชีวิต** (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๕), หน้า ๙

^๗สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงชป, **แผนการลงทุนด้านสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๖ ภายใต้แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจระยะที่ ๒**, หน้า ๒๘ (เอกสารอัดสำเนา)

โลกาภิวัตน์ และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุกภาคส่วนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง^๔ ถ้าหากคนหรือบุคลากรของชาติหมกมุ่นอยู่กับอบายมุข ก็จะทำให้เกิดผลเสียต่อการพัฒนาประเทศที่เน้นเศรษฐกิจพอเพียงและยั่งยืน

ปัญหาของสังคมไทยปัจจุบัน เป็นสังคมที่คอยแกล้งกันอย่างเร่ร่อน ความบกพร่องหรือปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่กับสังคมทุกวันนี้ เกิดจากการกระทำของมนุษย์และความเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ คนไทยส่วนใหญ่ร้อยละ ๙๐ เป็นพุทธศาสนิกชน ปัญหาที่เกิดขึ้นย่อมเกิดจากชาวพุทธ และจำเป็นต้องอาศัยพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการแก้ไข พระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่จะชี้นำจิตวิญญาณและแก้ไขปัญหาสังคมทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ปัญหาทางด้านการเมืองการปกครอง ปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาทางด้านยาเสพติด เป็นต้น

โดยเฉพาะปัญหาการดื่มสุรา ที่ก่อตัวขึ้นมาตั้งแต่ระดับเด็กและเยาวชนจนกระทั่งประชาชนโดยทั่วไป ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตสังคมทั้งระบบ โดยเริ่มตั้งแต่ปัญหาส่วนตัวของผู้ดื่มเอง เช่น ก่อให้เกิดการเสียทรัพย์สินเงินทอง โดยไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ และก่อให้เกิดโรคภัยต่อสุขภาพร่างกายของตนเอง เป็นต้น และยังส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต ในขณะที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งภายในครอบครัวตกอยู่ในห้วงอบายมุขย่อมทำให้ระบบเศรษฐกิจจนครอบครัวฝืนผวน สุขภาพภายในครอบครัวก็จะลดน้อยถอยลงไป ส่งผลให้เกิดเป็นมหันตภัยคอยบั่นทอนความมั่นคงของระบบสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ก่อให้เกิดเป็นปัญหาสังคม ที่ร้ายแรงในอนาคตได้

จากหลักการและเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งกล่าวถึงโทษภัยในการดื่มสุรา อันมีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ทำให้คณะผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นที่จะนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในการดื่มสุราของชาวบ้าน อันจะส่งผลกระทบต่อประชากรของประเทศ วิถีชีวิตระบบสังคมในระดับย่อยและระบบของสังคมโดยภาพรวม เพื่อเป็นการหาทางออกที่สำคัญอันจะนำสังคมไทยไปสู่ความสุขยั่งยืนและมั่นคงได้ตามหลักพุทธธรรม

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดื่มสุราและผลกระทบจากการดื่มสุราในจังหวัดหนองคาย

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่นำมาแก้ไขปัญหาการดื่มสุราในจังหวัดหนองคาย

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาแนวทางในการประยุกต์ใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาแก้ไขปัญหาการดื่มสุราของประชาชนตามโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ในจังหวัดหนองคาย

^๔สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๔) (เอกสารอัดสำเนา)

๑.๓ ปัญหาการวิจัย

- ๑.๓.๑ สภาพและปัญหาของการดื่มสุราในสังคมไทยเป็นอย่างไร
- ๑.๓.๒ อะไรคือผลกระทบที่เกิดจากการดื่มสุราของคนในสังคม
- ๑.๓.๓ มีหลักธรรมในพระพุทธศาสนาอะไรบ้างที่นำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาการดื่มสุราของคนตามโครงการหมู่บ้านศีล ๕ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Document Research) และการศึกษาภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มเป้าหมายที่คัดเลือกมาโดยจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมุ่งเน้นที่จะศึกษาปัญหาของการดื่มสุราที่มีต่อสังคมไทย และการหาแนวทางในการแก้ปัญหานี้โดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวเพื่อให้แก่ประโยชน์สุขแก่สังคม

๑.๔.๒ ขอบเขตพื้นที่/องค์กร ได้แก่ หมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านศีล ๕ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

๑.๔.๓ ขอบเขตประชากร

๑) กลุ่มพระสงฆ์ ๑๐ รูป ๒) กลุ่มผู้นำชุมชน ๑๐ คน ๓) กลุ่มนักวิชาการ ๑๐ คน ๔) กลุ่มบุคลากรผู้เกี่ยวข้อง ๑๐ คน ๕) กลุ่มบุคคลที่ดื่มสุรา ๑๐ คน รวม ๕๐ รูป/คน

๑.๔.๔ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ หมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านศีล ๕ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ปัญหา การดื่มสุรา หมายถึง ปัจจัยที่เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนที่เกิดจากการดื่มสุราอันมีผลกระทบต่อปัจเจกบุคคล ครอบครัว และสังคมไทย

แนวทาง หมายถึง แนวทางในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาการดื่มสุรา เช่น การส่งเสริมปฏิบัติธรรม การไม่หมกมุ่นในแหล่งบันเทิง

ผลกระทบ หมายถึง ผลสะท้อนกลับจากการดื่มสุราอันเป็นบ่อเกิดจากปัญหาต่างๆ อันนำมาซึ่งความไม่สงบสุขของตน ครอบครัวและสังคม

การดื่ม หมายถึง การดื่มน้ำเมาทุกชนิดให้ล่องลำคองไปแม้เพียงเล็กน้อย อันเป็นเหตุแห่งความประมาท

สุรา หมายถึง วัตถุสิ่งผสมที่มีแอลกอฮอล์ ซึ่งสามารถดื่มกินได้ เช่นเดียวกับน้ำสุรา หรือดื่มกินไม่ได้ แต่เมื่อผสมกับน้ำ หรือของเหลวอย่างอื่นแล้วสามารถกินได้ เช่นเดียวกับน้ำสุรา

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัย

ก. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงการแก้ปัญหาทุกประเภท ตามหลักการของพระพุทธศาสนาไว้ในหนังสือ พุทธธรรม ว่า พระพุทธศาสนาสอนให้แก้ปัญหาของมนุษย์ด้วยมนุษย์เอง ที่ตรงด้วยเหตุปัจจัยและพูดเช่นนี้เป็นกลางๆ ไม่ได้จำกัดเพราะว่า จะแก้แต่ข้างในหรือจากข้างนอก คือแล้วแต่เหตุปัจจัย ควรจะย้อนกลับออกไปเสียด้วยซ้ำว่า ศิลปวิทยาและระบบการทั้งหลายเท่าที่มีอยู่นี้ต่างหากที่มักมุ่งแต่จะแก้ปัญหาข้างนอกอย่างเดียว ด้านเดียว มองข้ามการแก้ปัญหาด้านภายในไปอย่างแทบจะสิ้นเชิง อันนับว่าเป็นการแก้ปัญหาอย่างไม่สมบูรณ์ อาจพูดอีกอย่างหนึ่งว่า การแก้ปัญหาตามหลักพระพุทธศาสนานั้น ไม่ใช่แก้ที่ข้างนอกหรือแก้ที่ด้านในอย่างเดียว แต่ให้แก้ตั้งข้างในออกมาทีเดียว หมายความว่า มิใช่แก้ข้างนอกอย่างเดียว ต้องแก้ข้างในด้วย คือแก้หมด แก้ที่เหตุปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นข้างนอกหรือข้างใน^๙

ปิ่น มุทุกันต์ ได้กล่าวถึงวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจในการดื่มน้ำเมาที่เป็นผลงานที่เป็นผลงานของพระสิริมงคลจารย์ ไว้ว่า เนื้อหาของมงคลทิพนีข้อที่ ๒๐ มัชชปาณา จ สยญโม” แปลว่า สำรวมในการดื่มน้ำเมาการบรรยายข้อนี้มีปัญหาอยู่ ๓ ประการ เรื่องแรกคือ ของต้องห้ามและข้อห้ามของมัชชปาณา แปลว่า ของเมา กินความรวมถึงของเมาทุกอย่าง น้ำหนักของคำนี้ตรงกับภาษาไทยที่ว่า ของเสพติดให้โทษ ซึ่งไม่ใช่สุราแต่อย่างเดียว แต่หมายถึงสิ่งเสพติดทุกชนิด เช่น เหล้า ผีนกระแสน้ำตาลมา เบียร์ กาญไบกะหอมและสิ่งอื่นๆอีก ซึ่งมี ลักษณะคล้ายคลึงกันนี้รวมอยู่ในคำว่า มัชชะทั้งสิ้น^{๑๐}

พระมหากำพล คุณงกโร ได้กล่าวถึงปัญหาการดื่มสุราในสังคมไทย ดังมีใจความว่า สภาพและปัญหาการดื่มสุรา ก่อให้เกิดปัญหาลูกโซ่ ที่เกี่ยวโยงกันไปหมดทุกเรื่อง ทั้งความฟุ้งเฟ้อ ความยากจน ครอบครัวแตกแยก มีปัญหาก่อให้เกิดอาชญากรรมต่างๆ อุบัติเหตุ โรคภัยสารพัดรุมเร้า ทำให้สูญเสียทรัพยากรมนุษย์ และสูญเสียเศรษฐกิจทางสังคมโดยส่วนรวม

ผลกระทบจากการดื่มสุราที่มีต่อสังคมไทย ทำให้เข้าใจผิดคิดว่า การดื่มสุราเป็นวัฒนธรรม การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต เป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่แทรกอยู่ในทัศนคติ จนทำให้คนในสังคมว่า การดื่มสุราเป็นภาวะปกติ แม้แต่นานบุญก็ไม่มีการงดเว้นเช่นกัน การดื่มสุราทำให้ขาดสติความยับยั้งชั่งใจ และทำให้เกิดความรุนแรงเป็นปัญหาสังคม^{๑๑}

จากข้อความจากแนวคิดที่ยกมากล่าวไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า พระพุทธศาสนาสอนให้คนแก้ปัญหาด้วยตนเอง คือจะต้องแก้ปัญหาที่เกิดในภายในตัวเองก่อนแล้วจึงแก้ไขปัญหายานอก การดื่มสุราเป็นปัญหาที่เกิดจากปัจเจกบุคคล หรือตนเองก่อนแล้วมีผลกระทบสังคมจากการการดื่มสุราของบุคคลเหล่านั้น ปัญหาการดื่มสุราเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานจนไม่สามารถบอกได้ว่าเกิดมาตั้งแต่เมื่อไร อย่างไรก็ตามการดื่มสุราก่อให้เกิดปัญหาแบบลูกโซ่ ที่เกี่ยวโยงกับทุกเรื่อง ความฟุ้งเฟ้อ ความ

^๙พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัทสหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๙๒๐.

^{๑๐}ปิ่น มุทุกันต์, **มงคลชีวิต ภาค ๒**, หน้า ๓๖๘-๓๖๙.

^{๑๑}พระมหากำพล คุณงกโร, **บทความวิชาการเรื่องปัญหาการดื่มสุราของสังคมไทย** อ้างจาก Journal of Colleg Vol. 8 No.1 Januar y-June ๒๐14 P. 105.

ยากจน ครอบครัวแตกแยก มีปัญหาทำให้เกิดอาชญากรรม อุบัติเหตุ เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ก็จะแก้ได้ ก็ต้องอาศัยหลักธรรมทางพุทธศาสนาช่วย จึงจะทำให้ปัญหาทุเลาลงได้

ข. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมหาสารวย ญาณสวโร (พินดอน) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่สังคมไทย” ผลศึกษาพบว่า ปัญหาที่มีต่อสังคมไทยมากที่สุดในปัจจุบัน ก็คือ ปัญหาสิ่งเสพติด ที่ระบาดอยู่ในสังคมไทย ในเรื่องนี้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีเหตุผล ที่ยอมรับขอเท็จจริงคือ เป็นเพราะขาดหลักธรรมข้อปฏิบัติสำหรับมนุษย์ อันเรียกว่าศีลนั้น โดยเฉพาะศีลข้อที่ ๕ ซึ่งถือว่าเป็นมีความสำคัญมากที่สุด ซึ่งว่าด้วยเรื่องสุราเมรัยและของมึนเมา โดยมองเห็นโทษว่า สุราเมรัยนั้นเป็นสิ่งอันตราย เป็นข้อห้ามโดยส่วนเดียว เป็นพิษร้ายต่อสังคม เป็นสิ่งที่ทำลายสุขภาพกาย และสุขภาพจิต ความหมายของสุราเมรัยและของมึนเมานั้น หมายถึง ของเมาทุกชนิด ทั้งที่กลืนแล้ว และยังไม่ได้กลืน หรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทุกชนิด ตลอดจนสิ่งเสพติดทุกชนิด ใช้เสพโดยดื่มกิน ที่มีปรากฏอยู่ในสังคมไทยปัจจุบัน ในทางตรงกันข้าม เมื่อกล่าวถึงประโยชน์ของการเสพสุราและสิ่งเสพติดนั้น อาจนำมาใช้เป็นประโยชน์ในทางการแพทย์ได้ หรือนำมาปรุงอาหารเพื่อชูรสด้วย ดังจะเห็นได้จากความหมายในมงคลสูตรว่า “การสำรวมจากการดื่มน้ำเมาเป็นมงคล” หมายถึงการให้มีความระมัดระวัง มีความรอบครอบ พิจารณาในสิ่งนั้นก่อนแล้วจึงบริโภคหรือใช้ให้ถูกวิธี

กรรมคือการกระทำ เพราะการดื่มสุราเมรัยนี้เป็นเหตุแห่งความเมา ความเมาเป็นเหตุแห่งอกุศลกระทำอกุศลกรรมบถและอกุศลกรรมเกิดขึ้น ย่อมทำหน้าที่ให้สำเร็จกรรมกิจ เป็นเพราะกรรมทำหน้าที่ให้ไปเกิดในนรก ด้วยอำนาจแห่งการดื่มสุราเมรัยแล้ว กระทำทุจริตกรรมลง แต่หากมิได้กระทำทุจริตกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็ไม่อาจนำไปสู่नรกภูมิได้ และเพราะกระทำทุจริตกรรมให้สำเร็จลงกล่าวคือ ดื่มสุราแล้วกระตุ้นให้ให้ใจกล้า สามารถกระทำทุจริตกรรมสำเร็จลง ย่อมไปเกิดในนรกภูมิหลังตายแล้ว^{๑๒}

วิไลรัตน์ ปรีดาอุทธาน ได้ศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมการดื่มสุราของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย: กรณีศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในระดับอำเภอของประเทศไทย” ผลการศึกษาพบว่า

๑. นักเรียนส่วนใหญ่ดื่ม มีประสบการณ์ดื่มสุราครั้งแรกในช่วงอายุ ๑๕ ปี (๒๙.๕๐%) โดยสาเหตุการดื่มสุราครั้งแรกมากจากการอยากทดลอง (๒๐.๙.๖๑%)และเหตุผลที่นักเรียนยังดื่มสุราอยู่ในปัจจุบันคือเพื่อนชวน (๒๕.๕๘%)

๒. ชนิดของสุราที่นักเรียนส่วนใหญ่ดื่มครั้งแรกคือเบียร์ (๓๒.๘๔%) และชนิดสุราที่ดื่มเป็นครั้งแรกคือ เบียร์ (๔๙.๗๗%)

๓. นักเรียนส่วนใหญ่ที่ดื่มสุราบ่อยมากที่สุดในงานเทศกาลต่างๆ(๔๕.๕๗%) โดยคนที่ดื่มร่วมคือเพื่อน(๘๙.๙๐%) ส่วนเวลาที่ดื่มโดยปกติ คือดื่มในวันหยุด (๖๔.๔๐%) และสถานที่ดื่มคือบ้านเพื่อน (๖๗.๘๐%)

^{๑๒}พระมหาสารวย ญาณสวโร (พินดอน), “การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), พ.ศ. ๒๕๕๒.

๔. นักเรียนส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการดื่มสุราประมาณ ๕๐-๑๐๐ บาท (๕๑.๐๐%) ต่อครั้ง และมีวิธีการได้มาของสุราคือจ่ายเงินซื้อเอง (๕๕.๐๐%)

๕. ปัจจุบันนักเรียนส่วนใหญ่ ดื่มบ้างเป็นบางครั้ง (๘๓.๕๐%) และแต่ละครั้งที่ดื่ม จะดื่มมากกว่าหนึ่งกลม (๒๘.๕๐%) สำหรับเลิกดื่มในแต่ละครั้ง บอกว่าเลิกดื่ม เมื่อเริ่มรู้สึกมึนงงศีรษะ (๖๐.๔๐%)

๖. ในการดื่มแต่ละครั้งนักเรียนส่วนใหญ่ ไม่เคยใช้สารเสพติดร่วมกับการดื่มสุรา (๖๖.๒๓%) สำหรับการกระทำที่แสดงออกหลังการดื่ม คือ นอน (๓๒.๓๕%) และจากคำบอกเล่า คนรอบข้าง เกี่ยวกับการกระทำที่นักเรียนส่วนใหญ่แสดงออกหลังการดื่มสุรา คือ นอน (๓๒.๓๕%) นอกจากนี้ ส่วนใหญ่ไม่เคยทะเลาะวิวาทชกต่อยเนื่องจากการดื่มสุรา (๗๖.๕๐%) แต่เป็นที่สังเกตว่า มีจำนวนของนักเรียนเกือบครึ่งหนึ่ง (๔๙.๐๐%) ที่บอกว่าหลังการดื่มสุราแล้วจะชิวดยานพาหนะ คือ จักรยานยนต์^{๑๓}

เบญจวรรณ จอมอินตา ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาแนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการผูกมัดผู้ป่วยระยะถอนพิษสุรา โรงพยาบาลเกศา จังหวัดลำปาง” ผลการศึกษาพบว่า แนวปฏิบัติทางคลินิก สำหรับผูกมัดผู้ป่วยระยะถอนพิษสุราที่พัฒนาขึ้นตามกระบวนการบนพื้นฐานความรู้เชิงประจักษ์ สามารถนำมาใช้ในการนำมาปฏิบัติงานได้จริง ย่อมมีองค์ประกอบ ๗ ประการคือ (๑) ด้านพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยและจริยธรรม (๒) ด้านการประเมินผู้ป่วยในการผูกมัด (๓) ด้านการพยาบาลผู้ป่วยในการผูกมัด (๔) ต้องการให้ความรู้คำแนะนำเกี่ยวกับการผูกมัด (๕) ด้านการดูแลต่อเนื่อง (๖) ด้านการบันทึกข้อมูลในแฟ้มประวัติผู้ป่วยอย่างเป็นระบบ และ (๗) การควบคุมคุณภาพการบริการ^{๑๔}

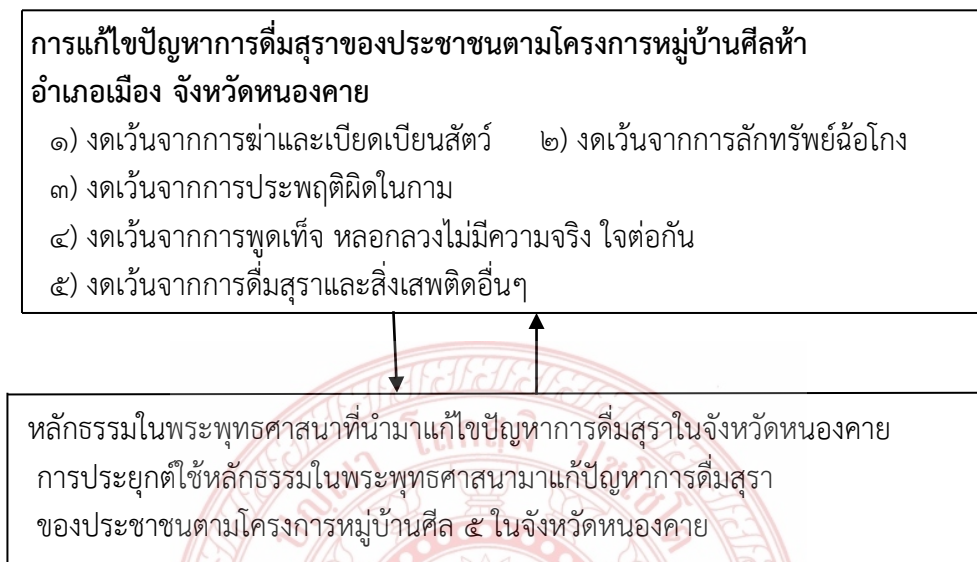
จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การดื่มสุรามีผลกระทบทั้งต่อสุขภาพร่างกายของบุคคล และมีผลกระทบต่อระบบของสังคมตั้งแต่ครอบครัว สังคมรอบข้างตลอดถึงสังคมใหญ่ในระดับประเทศ ผลจากการดื่มสุรานี้ต้องอาศัยบุคคลหลายฝ่ายจะช่วยกันประคับประคองให้บุคคลที่ดื่มสุรา ลด ละ เลิก จากการดื่มสุราได้ โดยอาศัยหลักการและวิธีการทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือช่วยประสาน เพื่อพัฒนาคนในชาติให้เป็นสังคมที่มีคุณภาพตามหลักพุทธธรรม

^{๑๓}วิไลรัตน์ ปรีดาอุทอนา, “พฤติกรรมกรรมการดื่มสุราของนักเรียนระดับชั้นตอนปลาย: กรณีศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในระดับอำเภอของประเทศไทย”, *งานวิจัยการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐)

^{๑๔}เบญจวรรณ จอมอินตา, “การพัฒนาแนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับผู้ป่วย โรงพยาบาลเกศา จังหวัดลำปาง”, *งานค้นคว้าอิสระ พยาบาลมหาบัณฑิต* (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐)

๑.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้องค์ความรู้จึงนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย นำเสนอเป็นแผนภาพ ได้ดังนี้

๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑.๘.๑ ได้องค์ความรู้และได้ทราบสภาพปัญหาการตีเมียในสังคมไทย
- ๑.๘.๒ ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการตีเมียต่อสังคมไทย
- ๑.๘.๓ ได้แนวทางในการนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาการตีเมียของชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดหนองคาย

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒ ความหมายและความเป็นมาของสุรา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการดื่มสุราในสังคมไทย การสูญเสียที่เกิดจากการดื่มสุรา มีผลกระทบต่อสังคมไทยอย่างรุนแรง เช่น การดื่มสุราจนเมาแล้วขับรถ ทำให้เกิดอุบัติเหตุ มีผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่นที่ไม่รู้เรื่อง หรือเมาเพราะแล้วก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาท ยกพวกทำร้ายซึ่งกันและกัน เป็นปัญหาใหญ่รุมเร้า คอยกัดกร่อนความเป็นสังคมที่ดีของไทย หากมองไปที่ความเป็นสังคมสุราเป็นตัวประธานแล้ว จะเห็นได้ว่า สังคมดังกล่าวเป็นสังคมที่ไร้เสียซึ่งคุณค่า อันได้แก่ความดีงามที่คงมีอยู่ สังคมไทยเป็นสังคมที่คนส่วนใหญ่ นับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งมีจริยธรรมขั้นพื้นฐาน คือ ศีล ๕ ซึ่งได้ระบุไว้ว่า การงดเว้นจากการดื่มน้ำเมา ถึงกระนั้นก็ตาม ที่ยังมีเหตุอันนำมาซึ่งความหดหู่ใจเพราะสุราเป็นต้นเหตุ นั้นจะถือว่าสุราเป็นอันตรายต่อชีวิต หรือว่าคนที่ดื่มเป็นผู้ไม่รักตนเอง หรือเพราะว่าพระพุทธศาสนาไม่ได้มีอิทธิพลต่อจิตใจของจากสถานการณ์ดังกล่าวของปัญหาที่เกิดจากสุราในประเทศไทย ทำให้คณะผู้วิจัยต้องการสังคมไทยอย่างแท้จริงที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

๒.๑ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับสุรา

๒.๓ ผลกระทบของสุรา

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ ทฤษฎีความกดดันทางสังคม

เป็นผลงานของนักอาชญาวิทยาชาวอเมริกันชื่อ Merton (๑๙๓๘, อ้างถึงใน พรชัย ชันดี พ.ต.อ. และคณะ, ๒๕๔๓: ๙๓)^๑ ที่อธิบายสาเหตุของพฤติกรรมเบี่ยงเบนของบุคคลว่าเกิดจากความขัดแย้งระหว่างค่านิยมของสังคมกับวิถีในการบรรลุวัตถุประสงค์ซึ่งความขัดแย้งนี้มีต้นกำเนิดมาจากโครงสร้างของสังคมแนวความคิดที่ว่าปัจจัยทางสังคมเป็นสาเหตุของพฤติกรรมอาชญากรรมได้เริ่มต้นมาจากการศึกษาของ Durkheim

Durkheim (๑๘๙๓, อ้างถึงใน ประกายจันทร์ สุนทรศร,^๒ ๒๕๔๑: ๑๘) เชื่อว่าการประกอบอาชญากรรมของบุคคลหนึ่งบุคคลใดนั้นเป็นหน้าที่ปกติของชีวิตมนุษย์ ซึ่งเมื่อใดก็ตามที่บรรทัดฐานทางสังคมไม่สามารถที่จะควบคุมการกระทำ ของมนุษย์หรือไม่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมบุคคล หรือกลุ่มบุคคลใดได้แล้ว การล่งละเมิดต่อบรรทัดฐานของสังคมก็จะเกิดขึ้นและจะนำไปสู่การกระทำ ผิดที่รวดเร็วและเขายังเชื่อว่า ระบบค่านิยมทางสังคมก่อให้เกิดอาชญากรรม การที่บุคคล

^๑ อ้างถึงใน พรชัย ชันดี พ.ต.อ.และคณะ, ๒๕๔๓: หน้า ๙๓

^๒ อ้างถึงใน ประกายจันทร์ สุนทรศร, ๒๕๔๑: หน้า ๑๘

หนึ่งบุคคลใดประกอบอาชญากรรมนั้นอาจหา ให้มองว่าตกอยู่ในสิ่งแวดล้อมหรือระเบียบทางสังคม อย่างไรก็ตามหมายความว่าอาชญากรรมนั้นเองแสดงให้เห็นถึงสถานะของบุคคลผู้ประกอบอาชญากรรม การไม่ยอมรับค่านิยมทางสังคม หมายความว่า การที่บุคคลไม่ยอมรับกฎหมายที่มีอยู่ในสังคมนั้น หรือไม่ยอมรับหลักเกณฑ์ทางความประพฤติของสังคมซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ปกติทั่วไปและเป็นที่ยอมรับรับของสังคมนั้นๆ Durkheim ใช้คำ ว่า “Anomie” แทนความหมายเหล่านี้และ อธิบายได้ว่า ความต้องการของสังคมหรือความต้องการของมนุษย์สามารถที่จะกล่าวได้ว่าไม่รู้จักรบเพราะฉะนั้น ความเป็นระเบียบเรียบร้อยร่วมกัน หรือความมีระเบียบแห่งสังคมจึงมีความจำเป็นที่ต้องมีกฎข้อบังคับ เพื่อที่จะคอยควบคุมดูแล การแสวงหาให้เกินขอบเขตไป ถ้ากฎของความเป็นเจ้าระเบียบมีความยุ่งเหยิงและหรือไม่เป็นระเบียบ ความทะเยอทะยานของมนุษย์อาจเพิ่มขึ้นจนถึงขั้นที่ว่าใครต้องการสิ่งใดก็ทำ ตามใจชอบ เพื่อให้ได้มาถึงสิ่งที่ตนปรารถนาและจุดนี้ เมื่อกฎข้อบังคับที่เคยปฏิบัติและยอมรับกันตลอดมา การไม่ยอมรับหลักเกณฑ์ทางความประพฤติของสังคมหรือ “Anomie” จะเกิดขึ้น

Merton ได้ขยายแนวความคิดของ Durkheim ให้ชัดเจนขึ้นโดย Merton เห็นว่าพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือพฤติกรรมอาชญากรรมเป็นผลผลิตของสังคม และวัฒนธรรม โดยที่โครงสร้างทางวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดเป้าหมายชีวิตของคนในสังคมหรือที่เรียกว่าเป้าหมายทางวัฒนธรรม ขึ้นอยู่กับลักษณะและสภาพสิ่งแวดล้อมขณะเดียวกันโครงสร้างทางสังคมจะเป็นตัวกำหนดวิถีทางหรือความประพฤติที่เข้าสู่เป้าหมายดังกล่าวหรือที่เรียกว่าวิถีทางสถาบัน เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพให้อยู่ในขอบเขตหรือห้ามกระทำ อย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นการปฏิบัติตามคุณธรรมต่างๆ ที่สังคมยอมรับเหตุที่ทำให้พฤติกรรมเบี่ยงเบนนั้น เนื่องจากคนเราไม่สามารถปรับตัวได้ปรับตัวให้เข้ากับเงื่อนไขทั้งสองข้อดังกล่าว ทฤษฎีของ Merton ใช้โครงสร้างทางสังคมเป็นตัวอธิบายที่ซับซ้อนล่างของสังคมมีอัตราการกระทำ ความผิดสูงกว่าชนชั้นกลางหรือชั้นสูงเนื่องมาจากการมีอยู่หรือการจัดกระจายของโอกาสที่จะสร้างฐานะอย่างถูกต้อง ตามกฎหมายตามโครงสร้างของสังคมหรืออีกนัยหนึ่งความสามารถที่จะสร้างฐานะโดยอาศัยวิธีการตามวัฒนธรรมนั่นเอง ซึ่งชนชั้นกลางและสูง มีโอกาสเหล่านี้มากกว่าชนชั้นล่าง ขณะเดียวกันสังคมก็เน้นจุดมุ่งหมายทางสังคมมากกว่าวิธีการที่ได้รับมาในสภาวะการณ์เช่นนี้ชนชั้นล่างก็ได้รับแรงกดดันมากกว่าชนชั้นอื่น ในสังคมเป็นเหตุ ต้องมีการโต้ตอบ ความกดดันจากวัฒนธรรมนี้ทั้งนี้ขึ้นกับทัศนคติของบุคคลนั้นที่มีต่อจุดมุ่งหมายและวิธีการทางสังคม โดย Merton ได้เสนอแนวทางที่บุคคลจะได้ความกดดันนี้ไว้ ๕ แนวทาง คือ

๑. การปฏิบัติตาม (Conformity) เป็นการปรับตัวที่ยอมรับทั้งเป้าหมายทางวัฒนธรรมและวิถีทางสถาบัน อย่างเช่นคนเราต้องการมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีในสังคม (เป้าหมายทางวัฒนธรรม) ในขณะเดียวกันต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม (วิถีทางสถาบัน) โดยการร่ำเรียนให้สูง แสวงหาความรู้ แสดงผลงาน ตลอดจนพยายามสร้างฐานะให้ดีขึ้น

๒. แหวกแนว (Innovation) เป็นการปรับตัวที่ยอมรับเฉพาะเป้าหมายทางวัฒนธรรมในขณะเดียวกันก็เป็นวิธีไม่มองหน้า เช่น คนเราที่ต้องการจะร่ำรวย (เป้าหมายทางวัฒนธรรม) ในทันทีทันใดแทนที่จะประกอบอาชีพไปในทางที่ควร (วิถีทางสถาบัน) แต่กลับไปประกอบอาชญากรรม ปล้นจี้หรือลักทรัพย์ เป็นต้นซึ่งเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่ชัดเจน

๓. เจ้าระเบียบ (Ritualism) เป็นการปรับตัวที่ยอมรับเฉพาะวิถีทางสถาบัน แต่ละเลยเป้าหมายทางวัฒนธรรม ซึ่งเห็นได้จากคนเราที่ต้องการร่ำรวย (เป้าหมายทางวัฒนธรรม) แต่ไม่กล้าเสี่ยงที่จะลงทุนเพราะกลัวจะขาดทุนหรือล้มเหลวเลยหันมาใช้ชีวิตแบบสันโดษ (วิถีทางสถาบัน) หรือใช้จำแบบมกน้อย ไม่สนใจความร่ำรวยอีก

๔. การหนีโลก (Retreat) เป็นการปรับตัวที่ไม่ยอมรับทั้งวิถีทางสถาบัน แต่ละเลยเป้าหมายทางวัฒนธรรม จะเห็นได้จากพวกหนีโลกเช่น พวกฮิปปี พวกยิปซี พวกคนเร่ร่อน คนจรจัด เป็นต้น

๕. การท้าทาย (Rebellion) เป็นการปรับตัวที่ไม่ยอมรับทั้งวิถีทางสถาบัน และละเลยเป้าหมาย แต่ยังต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมที่เป็นอยู่ไปอีกแนวทางหนึ่งแบบการปรับตัวนี้เห็นได้ชัด และเห็นได้จากกรณี พวกกบฏ พวกปฏิวัติ พวกรัฐประหาร พวกฝ่ายซ้าย เป็นต้น

ทฤษฎีความกดดันของ Meton^๓ มีสมมติฐานเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ว่า มนุษย์เป็นผู้ปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือบรรทัดฐานทางสังคม ดังนั้นทฤษฎีนี้มุ่งหวังเพื่ออธิบายเกี่ยวกับการที่โครงสร้างทางสังคมได้กระตุ้นหรือเร่งเร้าให้บุคคลมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคมและ Merton ยังเชื่อว่าพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรืออาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ปกติ ที่บุคคลได้โต้ตอบหรือปรับตัวต่อความกดดันทางสังคมที่เกิดขึ้นกับบุคคล (Merton, ๑๙๓๘: ๖๗๒)

๒.๑.๒ ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง (Differential Association Theory)ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง (Differential Association Theory) ได้อธิบายว่าในการพบปะสังสรรค์ในทางสังคมต่อกันของคนเรานี้จะทำให้ได้รับคุณธรรมและพฤติกรรมต่างๆของผู้อื่นมาปฏิบัติ การที่ผู้ใดจะเรียนรู้หรือรับเอาพฤติกรรมแบบใดมาปฏิบัติ นั้นอยู่ที่ว่าผู้นั้นเลือกรับหรือมีโอกาสรับเอาพฤติกรรมแบบใดมาได้มากกว่ากัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือผู้ที่ไม่มีโอกาสเรียนรู้หรืออาชญากรรมก็จะไม่มีพฤติกรรมทางอาชญากรรมเลย (Trade, ๑๙๑๒; อ้างถึงใน พรชัย ชันดี, พ.ต.อ.,และคณะ, ๒๕๕๓)

ทั้งสองทฤษฎีนี้^๔ ถึงการกระทำผิดขึ้นอยู่กับการคบหาสมาคมกล่าวคือ ถ้าไปคบหาอยู่ในหมู่คนดี ก็จะมีพฤติกรรมตามกลุ่มนั้นในทางตรงข้ามหากบุคคลนั้นไปมีสมาคมอยู่ในกลุ่มคนชั่วบุคคลนั้นก็จะเรียนรู้พฤติกรรมของคนชั่วและจะมีพฤติกรรมตามกลุ่มนั้นไปในที่สุดเช่นเดียวกับหลักคำสอนในพุทธศาสนาเรื่องมิตรแท้มิตรเทียมในสังคาลสูตรพระพุทธองค์ได้มีพระพุทธพจน์ว่า “พึงทราบอมิตรผู้เป็นมิตรเทียมชนิดชวนฉิบหาย โดยฐานะสี่คือ คอยเป็นเพื่อนดื่มน้ำเมาคอยเป็นเพื่อนเที่ยวกลางคืน” (พระเทพเวที (ประยุทธ์ปยุตโต), ๒๕๓๒: ๖๓๒)

๒.๑.๓ ทฤษฎีการควบคุมสังคม (Social Control Theory)ทฤษฎีการควบคุมสังคม (Social Control Theory) ผู้ตั้งทฤษฎีการควบคุมสังคมมีความเห็นว่าบุคคลมีอิสระที่จะกระทำ ผิดได้เมื่อความผูกพันกับระเบียบทางสังคมที่ยึดถือได้ถูกทำลายซึ่งเขาเชื่อว่าพฤติกรรมการกระทำ ผิดของเด็กและเยาวชนนั้นเป็นผลของปฏิสัมพันธ์ทางครอบครัว(Family Interaction)กล่าวคือ ถ้าเด็กและ

^๓ Merton, ๑๙๓๘: หน้า ๖๗๒

^๔ พระเทพเวที (ประยุทธ์ปยุตโต), กรุงเทพมหานคร, ๒๕๓๒: หน้า ๖๓๒

เยาวชนขาดการสนับสนุนจากครอบครัวเด็กก็จะมีแนวโน้มไปสู่ความเป็นปฏิปักษ์ต่อกฎหมาย ซึ่งเรียกว่า Law Stake in Conformity ซึ่งจะนำ เด็กไปสู่การกระทำ ผิดกฎหมายและการคบหาสมาคมกับผู้ที่มีความประพฤติเบี่ยงเบน (Hirschi, ๑๙๖๙) นอกจากนี้แล้วทฤษฎีนี้ได้อธิบายอีกว่าการกระทำ ผิดกฎหมายของเด็กและเยาวชนนั้นเป็นผลของความโน้มเอียงไปในทางเป็นปฏิปักษ์ต่อกฎหมาย มากกว่าความนิยมชมชอบที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย ในขณะที่ครอบครัวมีส่วนที่จะช่วยให้เด็กและเยาวชนปฏิบัติตามกฎหมายแต่ถ้าครอบครัวล้มเหลวที่จะยึดเด็กและเยาวชนไว้กับครอบครัวจะทำให้เด็กและเยาวชนนั้นยังเพิ่มการคบหาสมาคมกับเด็กที่มีแบบแผนพฤติกรรมเบี่ยงเบนนอกบ้าน (Sutherland, ๑๙๗๘)

๒.๑.๔ ทฤษฎีการขัดเกลากฎทางสังคม

การขัดเกลากฎทางสังคม (Socialization) คือกระบวนการที่สังคมหรือกลุ่มสั่งสอนโดยตรงหรือโดยอ้อมให้ ผู้ที่จะเป็นสมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้ และรับเอาระเบียบวิธีกฎเกณฑ์ ความประพฤติ และค่านิยมต่างๆ ที่กลุ่มได้กำหนดไว้เป็นระเบียบของความประพฤติและความสัมพันธ์ของสมาชิกของสังคมนั้น ซึ่งสมาชิกของสังคมจะต้องผ่านกระบวนการขัดเกลากฎทางสังคมตลอดชีวิต ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม การขัดเกลากฎทางสังคมนี้อาจส่งผลให้เยาวชนกลายเป็นอาชญากรได้ โดยขึ้นอยู่กับ การขัดเกลากฎทางสังคมของกลุ่ม ๖ กลุ่มได้แก่ ๑) ครอบครัว หากบางครั้งพ่อแม่ไม่มีเวลามาอบรมลูกหรือหาตัวอย่างที่ไม่ดี ลูกก็จะทำตาม เช่นพ่อแม่ดื่มสุรา หรือเล่นการพนัน จะส่งผลให้เด็กทำตาม ๒) เพื่อน เป็นแรงจูงใจที่สำคัญ เพราะในวันหนึ่งเราใช้เวลาอยู่กับเพื่อนมากกว่า พ่อแม่ด้วยซ้ำ เด็กกลุ่มนี้จึงเชื่อเพื่อนมากกว่า เช่น เมื่อมีปัญหาจะปรึกษาเพื่อนเป็นคนแรก โดยไม่คำนึงว่าเพื่อนจะให้คำปรึกษา ในทางที่ถูกหรือผิด ๓) ศาสนา คนทุกคนย่อมมีศาสนาอยู่ในตัว เป็นตัวที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เพราะทุกศาสนา ล้วนสอนให้ทุกคนเป็นคนดี บางคนที่ไม่ปฏิบัติตามแนวทางของศาสนาคนผู้นั้นก็จะกลายเป็นคน ที่ขาดคุณธรรม จริยธรรมและไม่ยอมรับความจริง ๔) โรงเรียนคือ สถานที่ขัดเกลากฎอันดับ ๒ รองจากบ้านเพราะสามารถอบรม ให้เด็กเป็นคนที่มีระเบียบวินัยและรู้จักการให้อภัย แต่ปัญหาคือ ความไม่เข้าใจระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง บางครั้งพ่อแม่ว่าลูกได้กว่าผิด หรือสอนแนวทฤษฎีมากจนเกินไป เช่น คนที่ทำชั่วได้ดี ทำให้เด็กเกิดความสับสนและหมดศรัทธา ๕) อาชีพคนทุกคนย่อมมีอาชีพเป็นของตัวเอง เช่น ครูต้องสอนเด็กให้รู้จัก การมีเมตตา แพทย์ต้องมีจรรยาบรรณในการรักษาคนไข้ แต่บางคนไม่ได้นำความรู้ที่ตนเองเรียนมาไปใช้ประโยชน์แต่กลับไปใช้ในทางที่ผิด ๖) สื่อมวลชนเป็นสิ่งสำคัญในการขัดเกลากฎ การนำเสนอหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นทางโทรทัศน์ วิทยุหรือหนังสือพิมพ์ ต่างๆ โดยขึ้นอยู่กับ การปลูกฝังของครอบครัวด้วย

ความมุ่งหมายของการขัดเกลากฎทางสังคม อาจแบ่งได้เป็น ๔ ประการคือ

๑) **ปลูกฝังระเบียบวินัย (Basic Discipline)** ระเบียบวินัยเป็นพื้นฐานของมนุษย์ในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กลุ่มได้กำหนดไว้ เป็นการฝึกให้มีความอดกลั้นที่จะทำตามความพอใจของตนเองเพื่อประโยชน์ในวันข้างหน้า เช่น เด็กไม่น้อยไม่ชอบเรียนหนังสือแต่ต้องพยายามเรียนเพราะพ่อแม่บังคับหรือเรียนเพราะอยากได้ความรู้หรือเป็นทหารต้องฝึกอย่างหนักจะได้เป็นทหารที่มีสมรรถภาพสามารถป้องกันประเทศได้ดี เป็นต้น

๒) **ปลูกฝังความมุ่งหวัง (Aspiration)** ความมุ่งหวังช่วยให้บุคคลมีกำลังใจทำตามระเบียบวินัยต่างๆ เช่น อยากได้ปริญญา ต้องเรียนหนังสือ อยากได้เลื่อนขั้นต้องขยันทำงาน ส่วนมากมักจะมุ่งหวังในสิ่ง

ที่สังคมยกย่องหรือถือว่าดีงาม จึงเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้คนเรามีกำลังใจหรือบังคับตัวเองให้ปฏิบัติตามระเบียบวินัยไม่ว่าจะพอใจหรือไม่ก็ตามเพื่อจะได้ในสิ่งที่ตนเองหวังไว้

๓) **สอนให้รู้จักบทบาทและทัศนคติต่างๆ** (Social Roles and Supporting Attitudes) เป็นการรู้จักแสดงบทบาทอย่างเหมาะสมตามวาระและโอกาสต่างๆ ที่เป็นเช่นนี้เพราะบทบาทของแต่ละคนมีไม่เหมือนกัน จึงควรที่จะเรียนรู้และทำตามบทบาทของตนให้ดีที่สุด เช่น นายกับลูกจ้าง นักเรียนกับครูต่างมีบทบาทต่างกันมีกฎเกณฑ์ ทำที่ บุคลิกภาพ ลักษณะต่างกันไป เช่น ครูต้องมีเมตตาอดทนต่อการดื้อรั้นของเด็ก เป็นนักเรียนต้องตั้งใจเรียนไม่เกียจคร้าน เป็นพ่อต้องเลี้ยงลูก เป็นลูกต้องเชื่อฟังพ่อแม่ อบรมสั่งสอนด้วยการทำ ตัวให้ดีที่สุดเป็นพนักงานขับรถต้องรู้กฎจราจร เป็นนายต้องเฉลียวฉลาด รู้จักสั่งงาน เป็นต้น

๔) **สอนให้มีทักษะ** (Skills) เป็นการเตรียมบุคคลให้มีความชำนาญเฉพาะอย่าง เช่น การประกอบอาหาร การเขียนจดหมาย การใช้โทรศัพท์ การเป็นวิศวกร การเป็นแพทย์ การมีส่วนร่วมทางการเมือง การส่งอาหาร เป็นต้น เพื่อสังคมจะได้รับประโยชน์จากสมาชิกในหลายๆ ด้านเรื่องทักษะนี้เป็นสิ่งที่มี การเน้นและขัดเกลาในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นสังคมที่เจริญแล้วหรือล้าหลังก็ตามโดยในสังคมที่ล้าหลังจะเรียนรู้ด้วยการลอกเลียนแบบหรือสัมผัสกับชีวิตจริง เช่น ล่าสัตว์ ทอผ้าทอ นา เป็นต้น ส่วนในสังคมที่เจริญแล้วจะสอนอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการด้วยการเรียนจากสถาบันต่างๆ เช่น แพทย์ วิศวกร พยาบาล จิตวิทยา ช่างกล ช่างไม้ เป็นต้นทำให้บุคคลมีความถนัดเฉพาะอย่างในการที่จะประกอบอาชีพหรือช่วยเหลือกันต่อไป เช่น เจ็บป่วยไปหาหมอ รถเสียต้องหาช่างแก้ไขอยากสร้างบ้านต้องหาสถาปนิก เป็นต้น หรือสอนกันเองในครอบครัว เช่น แม่สอนลูกให้ทา กับข้าว เย็บเสื้อผ้า พ่อสอนให้ซ่อมเครื่องใช้ ทา นา ทา ไร่ เป็นต้น (สมพร เทพสิขา, ๒๕๔๑)

ทฤษฎีนี้มีจุดริเริ่มการศึกษาจากความสนใจต่อปรากฏการณ์ของการเกิดโทรทัศน์แลบทบาทที่มีต่อสังคมอเมริกันเช่นเดียวกับทฤษฎีการปลูกฝัง แต่ทฤษฎีนี้ให้ความสนใจต่อการเรียนรู้ในการใช้ชีวิตในสังคมของเด็กๆ ที่ได้รับอิทธิพลจากการเปิดรับชมเนื้อหาโทรทัศน์ เช่น ในงานวิจัยที่ศึกษาว่า “เด็กๆ เรียนรู้ในการซื้ออย่างไร” (Ward, et al., ๑๙๗๗) โดยศึกษาผลจากการเปิดรับเนื้อหาโฆษณาในโทรทัศน์ งานวิจัยนี้มีข้อสันนิษฐานว่า ๑) เด็กๆ มักเปราะบางต่ออิทธิพลจากสื่อมวลชนไม่ว่าเป็นด้านความรู้ความคิดหรือสติปัญญา ที่จะหา ความเข้าใจหรือต่อต้านสิ่งที่รับรู้ซ้ำ ๆ จากสื่อมวลชน ๒) เชื่อกันว่าเนื้อหาโฆษณามักชักจูงเด็กๆ ไปสู่พฤติกรรมการบริโภคที่ไม่เหมาะสมไม่เป็นประโยชน์กับสุขภาพและ ๓) เนื้อหาโฆษณาที่มีพลังอำนาจที่จะสร้างผลต่อความต้องการอยากบริโภค สร้างอารมณ์พึงพอใจรวมทั้งสร้างพฤติกรรมที่นำไปสู่การกวาดใจผู้ปกครองด้วย Meyrowitz (๑๙๘๕) กล่าวว่าสื่อมวลชนในปัจจุบันเป็นพลังสำคัญต่อการเรียนรู้ขัดเกลาทางสังคมของเด็กทั้งนี้เนื่องจากสื่อโทรทัศน์มีลักษณะเอื้อต่อการเรียนรู้โลกของความเป็นผู้ใหญ่ได้น่าสนใจและมีประสิทธิภาพมากกว่าสื่อมวลชนอื่นๆ ประกอบกับเนื้อหาโทรทัศน์ในปัจจุบันนำเสนอเนื้อหาทางสังคมของทุกเพศทุกวัยให้เรียนรู้ได้อย่างทั่วถึงง่ายๆ สะดวกสบายทำให้ช่วงการเรียนรู้ทางสังคมทุกช่วงอายุ เกิดขึ้นได้เหมือนกันพร้อมๆ กันในช่วงเวลาเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดจากวิทยานิพนธ์เรื่อง “การسابสุญของชีวิตวัยเด็ก” ของ Postman^{*} (๑๙๘๒, อ้างถึงใน กฤติมา ผาติวรภัทร, ๒๕๕๕) ที่ชี้ให้เห็นว่า

^{*} อ้างถึงใน กฤติมา ผาติวรภัทร, กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๕ หน้า ๘๒

สื่อมวลชนโทรทัศน์สร้างการเรียนรู้เกินวัยของเด็กๆ จนแทบว่าจะไม่มีโอกาสใช้ชีวิตหรือมีความรู้สึกเป็นเด็กได้สมวัยเหมือนในอดีตที่ไม่มีสื่อโทรทัศน์

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับสุรา

ศึกษาถึงสภาพพื้นฐานของสุราอันได้แก่ ความหมายและบ่อเกิดความเป็นมาของสุรา ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๒.๑ ความหมายของสุรา

ในมุมของพระพุทธศาสนานั้น มีปรากฏว่า สุราเมรัยคือ สุราเมรัยคือวัตถุที่ทำให้ผู้ใดดื่มแล้วเสียจริตก่อให้เกิดความประมาทพลาดพลั้งแก่ชีวิตของตนและส่วนรวม สามารถที่จะทำอันตรายให้แก่บุคคลอื่นได้โดยไร้สติ ดังความในอรรถกถาปรมัตถโชติกาว่า

ที่ตั้งแห่งความประมาท คือการดื่มของเมา คือสุราเมรัย ที่กล่าวไว้ก่อนแล้ว ก็เพราะเหตุที่ผู้ดื่มของเมาย่อมไม่รู้จักรถ ภูมิธรรม ย่อมทำอันตรายแก่มารดา ทำอันตรายแก่บิดา แม้แต่พระพุทธเจ้า และสาวกของพระตถาคต ย่อมได้รับการติเตียนในปัจจุบัน ประสพทุกข์ในภพเบื้องหน้า และประสพกับความเป็นบ้าในภพต่อไป^{๑๑}

จากความหมายของสุราที่กล่าวมาแล้วนั้น ทำให้เราทราบว่ สุราเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดสิ่งที่เป็นอุปสรรคกับชีวิต ก่อให้เกิดความทุกข์แก่ผู้ดื่มเอง และบุคคลที่อยู่ใกล้เคียง ไม่ว่าจะเป็นบิดามารดา แม้แต่พระพุทธศาสนาก็จะได้รับความเสียหายด้วย ในพระวินัย พระพุทธองค์ก็ได้ตรัสปรามพระภิกษุไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับสุรา ตั้งแต่เริ่มหมักต้องเป็นต้นไป ดังคำว่า เหล้าดิบคือสุราอันแรกใดเขากระทำ สีด่าสีแดงตั้งเท่าณกพิราบ ตั้งหาเป็นสุราน้ำเมาไม่ ภิกษุไม่ควรจะดื่มกิน^{๑๒}

ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาได้แบ่งประเภทของสุราไว้ ๓ ประเภท คือ สุราเมรัยและมัชชะ ดังนี้

ก. สุรา คือเหล้าที่ได้จากการกลั่นล้วนๆ มี ๕ ประการด้วยกัน คือสุราที่ทำด้วยแป้ง สุราที่ทำด้วยขม สุราที่ทำด้วยข้าวสุก สุราที่หมักสาเหล้า สุราที่ผสมด้วยเครื่องปรุง^{๑๓}

๑. สุราที่ทำด้วยแป้ง ได้แก่สุราที่ได้ใส่แป้งลงไปในภาชนะ แล้วเติมน้ำพอเหมาะแก่แป้งนั้น ขยำทำการต้มกลั่น (ปิฏจสุรา)

๒. สุราที่ทำด้วยขม สุราที่ใส่ขมลงไปในภาชนะ แล้วเติมน้ำพอเหมาะแก่ขมนั้น ขยำ ทำการต้มกลั่น (ปฐุสุรา)

๓. สุราที่ทำด้วยข้าวสุก ได้แก่สุราที่ใส่ข้าวสุกแล้วเติมน้ำพอเหมาะ (โพนสุรา)

๔. สุราที่ทำด้วยสาเหล้า ได้แก่สุราใส่แป้งเชื้อหรือแป้งเหล้าปรุง (กนิณูปกขิตสุรา)

^{๑๑} ขุ.ขุ.อ. (บาลี) ๑๖/๑๙๑.

^{๑๒} แผนกตำรา กองวิชาการ สภามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย, ธรรมสมบัติ หมวดที่ ๒ สังคตติกา,

(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๕๒.

^{๑๓} วิ.ม. (ไทย) ๒/๕๗๖/๕๐๘ (มหามกุฏ)

๕. สุราที่ผสมด้วยเครื่องปรุง ได้แก่สุราที่ผสมด้วยเครื่องปรุงต่างๆ มีผลสมไทย และ เมล็ดพันธุ์ฝักกาด เป็นต้น (สมภารสยุต)^{๑๔}

ข.เมรัย คือน้ำเมาที่ได้จากการหมัก หรือการแช่น้ำที่ยังไม่ได้กลั่น มี ๕ ชนิด คือน้ำดอกไม้น้ำดองผลไม้ น้ำดองน้ำผึ้ง น้ำดองน้ำอ้อยยบ น้ำดองที่ผสมด้วยเครื่องปรุง^{๑๕}

๑.น้ำดองดอกไม้ ได้แก่น้ำปรุงด้วยรสมะนาว ตาล และมะพร้าว เป็นต้น ที่หมักไว้นาน (บุปผาสโว)

๒. น้ำดองผลไม้ ได้แก่ดองที่ขยำผลลงุ่น และขุ่นเป็นต้น ปรุงด้วยรสผลลงุ่นเป็นต้น เหล่านั้น หมักไว้นาน (ผลาสโว)

๓.น้ำดองน้ำหวาน ได้แก่ น้ำดองที่ปรุงด้วยรสชาติขององุ่นทั้งหวานหลาย หรือปรุงด้วย น้ำแห่งแมลงผึ้งที่หมักไว้นาน (มธวาสโว)

๔. น้ำดองน้ำอ้อย ได้แก่รสน้ำอ้อยยบ ที่หมักไว้นาน (คราสโว)

๕.น้ำดองผสมเครื่องปรุง ได้แก่ รสเครื่องปรุงต่างๆ มีสมไทย มะขามป้อม และของเผ็ด เป็นต้น ที่หมักไว้นาน (สมภารสยุต)^{๑๖}

อีกนัยหนึ่ง พระภิกษุจารย์แสดงเมรัยไว้ เป็น ๔ ชนิด คือ

๑. น้ำดอกไม้ (บุปผาสโว)

๒. น้ำดองผลไม้ (ผลาสโว)

๓. น้ำดองน้ำหวาน (มธวาสโว)

๔. น้ำดองน้ำอ้อย (คราสโว)^{๑๗}

ค. มัชชะ คือของเมา หรือของมีนเมา สิ่งของที่ทำให้ผู้เสพเข้าไปแล้วมีนเมา เรียกตาม ภาษาที่ใช้ในปัจจุบันว่า “ยาเสพติด” และคำว่ามัชชะ มี ๒ ประเภทคือ ประเภทที่ถูกกฎหมายได้แก่ สุราเมรัยและประเภทที่ผิดกฎหมายคือ เฮโรอีน ฝิ่น กัญชา ยาบ้าใบกระท่อมและสารเสพติดประเภท ต่างๆที่ระบุไว้ในกฎหมายเป็นต้น ไม่ว่าเพราะจะผิดกฎหมายหรือถูกกฎหมายต่างก็เป็นมัชชะทั้งนั้น เพราะเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท หรือว่าแม้ของอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความเมาคนดื่ม แล้วเมาเรียกว่ามัชชะเหมือนกัน ในปัจจุบัน มัชชะที่เป็นยาเสพติดที่ผิดกฎหมายได้มีการพัฒนาการ ผลิต่อกาหลายรูปแบบหลากหลายชนิดจนนับไม่ได้ และล้วนแล้วทำให้ผู้เสพมีนเมาก็ถือว่ามัชชะ

^{๑๔} พ.พ.อ.(บาลี) ๑๖/๒๖ สุราติ ปณจ สุรา ปิณจสุรา บัวสุรา โทหนสุรากิณณปภิตตสุรา สมภารสยุตสุรา จ.

^{๑๕} วิ.ม. (ไทย) ๒/๕๗๖/๕๐๘ (มหามกุฏ)

^{๑๖} บุญเพ็ง ھرรษา, พันจ่าอากาศเอก, “การประยุกต์พุทธธรรมในหลักสูตรค่ายผู้นำเยาวชนต่อต้านยาเสพติด กองทัพอากาศ” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๒๖.

^{๑๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๖.

ทั้งนั้น อีกทั้งมีการพัฒนาในด้านรูปแบบการเสพย์ นอกจาก กิน ต้ม แล้วยังเป็นการสูรอบ ฉีดเข้าเส้นเลือด ดมเป็นสติเกอร์ ติดใต้ลิ้นให้ซึมซับผ่านเข้าไปหรืออม เป็นต้น^{๑๘}

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงนิพนธ์ไว้ว่า สุราเมรัยหรือสติ เพราะถ้าบุคคลดื่มน้ำเมาหรือเสพยาเสพติดให้โทษ เข้าไปแล้ว ก็ย่อมขาดสติ ไม่สามารถยังยั้งน้ำเมานั้น คือสิ่งของมีนเมาอันได้แก่ ฝิ่น เฮโรอีน กัญชา เป็นต้น อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ขาดการประพฤติดของตนได้ ไม่เคยทะเลาะดुर้ายก็ทะเลาะดुर้าย ไม่เคยเป็นโจรก็เป็นโจรปล้นฆ่าเขาได้ ไม่เคยผิดประเวณีก็ผิดได้ ไม่เคยพูดโกหกก็พูดได้ เป็นอันว่าเป็นการละเมิดศีลข้อที่ ๕ แล้วก็อาจทำให้ศีลข้ออื่นๆขาดอีกด้วย^{๑๙} เพราะน้ำเมาเป็นสิ่งสามารถส่งเสริมให้เป็นความชั่ว ให้มีกำลังแรงขึ้นกว่าธรรมดา สุราหรือพวคน้ำเมาสามารถเปลี่ยนนิสัยที่อ่อนแอ ให้เป็นคนแข็งแกร่งก้าวขึ้นมาได้ สิ่งใดเป็นของชั่ว ของควรละอายและควรกลัว เมื่อไม่ยังไม่กล้าทำสิ่งนี้ลงไปได้ ครั้นมีน้ำเมาเป็นเชื้อเข้าไปแล้ว ก็ทำได้ทุกอย่างและคนๆนั้นเอง ไม่ยังไม่ดื่มก็สามารถทำอะไรที่ทำได้ ครั้นดื่มเข้าไปแล้วก็ทำไม่ได้ อย่าต้องפקกล่าวถึงการทำดีเลย เพียงแต่จะไม่ทำผิดก็ฝืน ได้อย่างยากเย็นเสียแล้ว ตามโทษที่ได้แสดงไว้นั้นในอบายมุขนั้น เป็นแว่นส่องให้เห็นลู่ทางของหายนะอันจักบังเกิดขึ้นในภายหน้าเป็นอย่างดี อำนาจของสุราและเมรัยสามารถเพิกถอนสิทธิของศีลธรรมทั้งปวงให้สลายไปได้หมด เมื่อได้ดื่มเข้าไปแล้ว ศีลทั้ง ๔ ข้อก็จะล่วงได้ทั้งสิ้น ฉะนั้นศีลข้อนี้ก็น่าจะได้รับการยกย่องเป็นตัวสำคัญเพราะเหตุมีกำลังอำนาจสามารถคุมองศีลเหล่าอื่นไว้ได้ด้วย^{๑๙}

นางสาวนันทา ภูแก้ว วิทยากรผู้ชำนาญการ ได้ให้ความหมายของคำว่า “สุรา” ไว้ว่า คำว่า “สุรา” หรือที่รู้จักกันดีทั่วไปว่า เหล้า เป็นเครื่องดื่มยอดนิยมของมนุษย์มาช้านานแล้ว มนุษย์ดื่มเหล้างานรื่นเริงต่างๆ มาตั้งแต่สมัยโบราณ และเรียนรู้ที่จะ “เมา” กันตั้งแต่เริ่มมีอารยธรรมเลยทีเดียวบันทึกที่มีข้อมูลเก่าแก่ที่ระบุว่ามนุษย์รู้จักผลิตเหล้าตั้งแต่สมัยสุเมเรียนหรืออาจก่อนเวลานั้น แต่ก็ไม่มียหลักฐานปรากฏ และเหล้าชนิดแรกที่มีมนุษย์ผลิตก็คือ เบียร์ ซึ่งเชื่อว่าเกิดจากความบังเอิญที่การจัดเก็บผลิตผลทางกาเกษตรในยุคนั้นยังไม่ดีนัก จึงทำให้ธัญพืช เช่นข้าว บาเลย์และข้าวสาลีที่เก็บเกี่ยวมากองรวมกันไว้ ได้รับความชื้นจากอากาศทำให้เกิด “การหมัก” โดยเชื้อจุลินทรีย์จนมีแอลกอฮอล์เกิดขึ้น ได้ข้าวที่มีกลิ่น มีรสเป็นที่ถูกปากถูกคอของบรรพบุรุษของเราอย่างมาก กรรมวิธีในการผลิตก็มีการถ่ายทอดกันมาและมีการพัฒนาถัดมา อย่างไรก็ตาม นักวิทยาศาสตร์ เชื่อกันว่ามนุษย์รู้จักการ “กิน” หรืออย่างน้อยที่สุดก็รู้จัก “ความสุขในการกิน” แอลกอฮอล์มาก่อนจะมีอารยธรรมเสียอีก มนุษย์ในสมัยโบราณอาจมีโอกาสดื่มรสแอลกอฮอล์จากผลไม้ที่สุกงอมที่มีจุลินทรีย์อาศัยอยู่ตามธรรมชาติ ซึ่งสามารถหมักจนเกิดเป็นแอลกอฮอล์ได้ ผลไม้ที่สุกงอมที่ผ่านจากการหมักนี้ดื่ม

^{๑๘} สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส, *อธิบายธรรมวิภาค ปริจเฉทที่ ๑*

(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔), หน้า ๓๒๗-๓๒๘.

^{๑๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕๓๔.

ไปด้วย น้ำตาล แอลกอฮอล์ และจุลินทรีย์ เป็นแหล่งพลังงานชั้นยอดจึงดึงดูดสัตว์หลายชนิดเช่น แมลงหวี่ นก ลิง และน่าจะรวมทั้งมนุษย์ด้วย^{๒๐}

จากความหมายของสุราตามนัยพระพุทธศาสนาที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ทำให้ทราบว่า เหล้าที่หมักมาทำมาจากแป้งต้มและกลั่นมีฤทธิ์ทำเมา ชื่อว่า “สุรา” ส่วนเมรัย คือเหล้าที่หมักจากผลไม้ทั้งสุราและเมรัยล้วนเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ดื่มเข้าไปแล้วขาดสติ สามารถที่จะทำกิจอันไม่พึงปรารถนา เป็นต้นว่า ทำร้ายบุพพการี หรือก่อโทษให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง ซึ่งท่านเรียกว่าเป็นความประมาทนั่นเอง

ในพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๙๓ ได้กำหนดความหมายของสุราไว้ว่า “สุรา หมายความว่ารวมถึง วัตถุทั้งหลายหรือของผสมที่มีแอลกอฮอล์ ซึ่งสามารถดื่มกินได้ เช่นเดียวกับน้ำสุรา”^{๒๑}

จากความหมายของสุราที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า สุรานั้นหมายรวมทั้งสุราที่กลั่นแล้วและยังไม่ได้กลั่น ซึ่งมีดีกรีหรือแรงแอลกอฮอล์ ตั้งแต่ ๐.๕ ดีกรี ถึง ๘๐ ดีกรีอันมีผลทำให้ผู้บริโภคเกิดความมึนเมาอันเป็นเครื่องทำลายสติอ่อนกำลัง และยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลและสังคม เช่น การก่อให้เกิดโรคต่างๆ มากกว่า ๖๐ โรค เช่น โรคมะเร็ง ตับ โรคหัวใจ โรคเกี่ยวกับสมอง และยังก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพจิตทั้งตนเองและสังคม

๒.๒.๒ ประเภทและชนิดของสุรา

พระราชบัญญัติสุรา ๒๔๙๓ ได้ให้คำจำกัดความของสุราและสุรากลับซึ่งพอจะอนุมานได้ว่ามีการแบ่งประเภทของสุราไว้ ๒ ประเภท คือ

“สุราแช่” หมายความว่า สุราไม่ได้กลั่น และหมายความว่ารวมถึงสุราแช่ที่ได้ผสมกับสุราที่แช่แล้วแต่มีแรงแอลกอฮอล์ไม่เกินกว่าสิบห้าดีกรีด้วย

“สุรากลับ” หมายความว่า สุราได้กลั่นแล้วและได้หมายความว่ารวมถึงสุรากลับที่ได้ผสมกับสุราแช่แล้ว แต่มีแรงแอลกอฮอล์เกินกว่าสิบห้าดีกรีด้วย^{๒๒}

นอกจากนี้ยังได้กำหนดชนิดของสุรากลับเป็น ๕ ชนิดตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติ พ.ศ. ๒๔๙๓ และกฎหมายกระทรวงเรื่องกำหนดชนิดของสุราและอัตราภาษี พ.ศ. ๒๕๔๖ ดังนี้ (๑) ชนิดสุราสามทับคือสุรากลับที่มีแรงแอลกอฮอล์ตั้งแต่ ๘๐ ดีกรีขึ้นไป (๒) ชนิดสุราขาว คือสุรากลับที่ปราศจากเครื่องย้อมหรือสิ่งที่มีผสมปรุงแต่งมีแรงแอลกอฮอล์ต่ำกว่า ๘๐ ดีกรี (๓) คือชนิดของสุราผสม คือสุรากลับที่ใช้สุราขาวหรือสุราสามทับปรุงแต่ง มีแรงแอลกอฮอล์ต่ำกว่า ๘๐ ดีกรี (๔) ชนิดสุราปรุงพิเศษ คือสุรากลับที่ทำขึ้นโดยใช้กรรมวิธีพิเศษ มีแรงแอลกอฮอล์ต่ำกว่า ๘๐ ดีกรี (๕) ชนิดสุราพิเศษ คือสุรากลับที่ทำขึ้นโดยใช้กรรมวิธีพิเศษ มีแอลกอฮอล์ต่ำกว่า ๘๐ ดีกรี แบ่งเป็น ๒

^{๒๐} นางสาวมนัญญา ภูแก้ว. รู้เรื่อง...เรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์(ตอนที่ ๑) อ้างถึง <http://WWW.parliament.go.th> เข้าถึง วันที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๙.

^{๒๑} สำนักงานคณะกรรมการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบ, ควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, องค์การเภสัชกรรมทหารผ่านศึก, ๒๕๕๑), หน้า ๓๔.

^{๒๒} มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๙๓, อ้างในราชกิจจานุเบกษา ที่ รก. ๒๔๙๓/๑๖/๓๔๖/ ๒๑ มีนาคม ๒๔๙๓.

ประเภทคือ ประเภทวิสกี บรัันดี รัม ยิน หรือสุราแบบต่างประเทศอย่างอื่น และประเภทเกาเหลียง เชียงขุน บั่นกอลวงันที หรือสุราแบบจีนอย่างอื่น

สำหรับสุราแช่ได้กำหนดชนิดไว้ในกฎกระทรวง เรื่องกำหนดชนิดของสุรา และอัตราภาษีสุรา พ.ศ. ๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๔๖ แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๙๓ กล่าวถึงสุราแช่ไว้ ๔ ชนิด ได้แก่เบียร์ ไวน์ และสปาร์กกิ้งไวน์ ที่ทำจากองุ่น สุราแช่พื้นเมือง (อุ สาโท น้ำตาลสุรานั้นเป็นกรรมวิธีเกิดจากการหมักองุ่นด้วยผลไม้บ้าง ข้าวสูกบ้าง มีรสชาติทำให้ผู้ดื่มเข้าไปเกิดการมีนเมา เมา)และสุราอื่นๆ^{๒๓}

๒.๒.๓ ความเป็นมาของสุรา

สุราหรือเหล้า สุรานั้นเป็นเครื่องดื่มที่มีมาแต่โบราณกาลตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ มนุษย์เราได้เรียนรู้มาจากสัตว์ในป่าโดยบังเอิญ คือในสมัยนั้นมีป่าใหญ่แห่งหนึ่งมีต้นไม้ใหญ่ แผ่กิ่งก้านสาขาปกคลุมไปทั่ว และบริเวณนั้นก็ร่มเย็นทำให้สัตว์ป่าต่างๆแล้วยังมีสัตว์จำพวกกินพืชและผลไม้เป็นอาหาร เช่น ลิง กวาง ชะนี ค่าง ช้าง หมี เป็นต้น ต่างก็พากันใช้เป็นที่พักผ่อนและหาอาหารกิน เนื่องจากบริเวณนี้มีผลไม้ต่าง ๆ นานาชนิด เช่น กล้วย ลูกหว้า มะปราง มะม่วงป่า เป็นต้น บรรดาสัตว์ที่ชุกชุมและชอบแห่สัตว์จำพวกต่างๆก็คือ ลิง ซึ่งชอบปลิดลูกไม้ขว้างปากันเอง หรือสัตว์ป่าอื่นๆเสมอจนกระทั่งผลไม้ต่างๆกลี้นกลาดโคลนไม้และตามค้ำก็คบ นอกจากนั้นบางทีก็คาบผลไม้ไปกินและทิ้งเมล็ดไว้ตกกลี้นกลาด ผลไม้ที่แก่ งอมคาต้น บางทีก็ตกลงเองค้างอยู่บนโคนของต้นไม้แล้วหล่นอยู่ ครั้นเวลาล่วงเลยไปหลายวัน ผลไม้ซึ่งถูกหมักขึ้นโดยธรรมชาติ เนื่องจากน้ำตาลในผลไม้ได้กลายเป็นแอลกอฮอล์ ส่งกลิ่นไปทั่วบริเวณนั้น และเกิดเป็นเหล้าขึ้นเอง บรรดาสัตว์ต่างๆ เช่น ลิง นก เป็นต้น ได้กลิ่นหอมก็พากันมากินเหล้าธรรมชาติที่คาบคาต้นไม้ และเกิดอาการเมามายขึ้น และเหตุนี้เองจึงเป็นที่มาของเหล้า ในตำนานที่เกิดของสุราเมรัยทางพระพุทธศาสนาปรากฏในกัมภชาดก พุทธถึงตำนานของสุราที่ว่าด้วยสุรา-วารุณี สรุปลใจความได้ดังนี้ สุราก็คือ เมรัยก็ดี เป็นเครื่องดื่มที่เรียกว่าสุราเพราะนายพรานป่าคนหนึ่งชื่อว่า สุระเป็นคนค้นพบชนิดหนึ่ง ได้เข้าไปในป่าเพื่อหาของใช้ที่ป่ามีต้นไม้ต้นหนึ่งมีลักษณะสามง่าม ในระหว่างสามง่ามของต้นไม้มีบ่อน้ำกว้างประมาณตุ่มน้ำและบ่อนั้นเต็มด้วยน้ำเมื่อมีฝนตกลงมา บริเวณนั้นก็มีต้นสมอ มะขามป้อม กอพริก ข้าวสาลี บ้างเกิดขึ้นบริเวณใกล้ๆบ่อ นกทั้งหลายได้คาบผลไม้ต่างๆเหล่านั้นตกลงไปบนสามง่ามนั้น เมื่อบ่อน้ำนั้นถูกแสงอาทิตย์แผดเผาจนวันเข้าน้ำนั้นก็กลายเป็นสีแดง เมื่อฝูงนกกระหายน้ำต่างพากันดื่มกินและกลืนตกลงที่โคนต้นไม้ นั้น หลับอยู่สักครู่ก็บินต่อไป พรานป่าเห็นเหตุการณ์นั้นแล้วจึงคิดว่าบ่อน้ำมีพิษ นกเหล่านี้ต้องตาย แต่สัตว์เหล่านั้นมันงครูหนึ่งก็จากไป น้ำนี้ต้องไม่มีพิษแน่ จึงตักน้ำนั้นบ้างจากนั้นเขาก็มีอาการเหมือนกับนก พรานป่าจึงไปชวนดาบสมาดื่ม น้ำนั้นด้วย เหตุนี้ น้ำนั้นจึงได้ชื่อว่าสุรา และวารุณี เพราะความที่พรานป่าชื่อสุระและดาบสชื่อวารุณะพบเห็นและดื่มกิน^{๒๔}

^{๒๓} พระครูสุเมธธรรมธาดา (สายัน บวบขม), “ศึกษาปัญหาและทางออกของการดื่มสุราที่มีผลกระทบต่อสังคมไทย,” *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย, ๒๕๕๓)

^{๒๔} พุ.ชา. (ไทย) ๒๗/๓๓-๖๓/๕๔๓-๕๔๗. พระธรรมสิริชัย. *พุทธนาตชาดก เล่มที่ ๑-๕* (กรุงเทพมหานคร:ประยูรวงศ์ จำกัด, ๒๕๒๘), หน้า ๒๖๐-๒๗๓.

นั่นเป็นตำนานที่เล่าถึงกำเนิดของสุราที่เล่าสืบกันมา สุรานี้เกิดจากการหมักดองของเสียทำให้บูดเน่า และเมื่อบุคคลใดก็ตามดื่มกินเข้าไปทำให้หลงลืมสติได้อย่างนายพรานที่หลงป่าอยู่ตั้งนานก็เพราะสุรา จนกระทั่งตัดใจจากการดื่ม จึงได้นำรากไม้ต้นแบบน้ำเมามาฝากคนอื่นได้ และยังส่งผลให้คนแก่อายุมากแล้วยังแสดงกิริยาเป็นหนุ่มสาวคืนมาอีกครั้งเพราะความหลงสติ หากเรามองในแง่ที่ว่า สุราทำให้คนกล้าแสดงออกหรือทำให้คนหน้าด้าน พอที่จะแสดงกิริยาที่คนปกติปิดไว้ตลอด ให้ปรากฏต่อสาธารณชนได้ นั่นก็จริง แต่ไม่ใช่ความจริงทั้งหมด เมื่อเรามองไปในแง่ลบจะพบว่า สุรานี้ก็นำมาซึ่งอันตรายต่อสุขภาพและที่น่ายำเป็นเครื่องผู้ดื่มกิน และยังส่งผลต่อความเป็นผู้นำและน่าศรัทธาด้วย

จะเห็นได้ว่า สุราไม่ก่อให้เกิดความสุขแก่ใครทั้งนั้น นอกจากนั้นแล้วยังก่อให้เกิดความเสียหายต่อพฤติกรรมของผู้ดื่มด้วย สุดท้ายเมื่อมีอาการเมาสุราแม้แต่ร่างกายของตัวก็ไม่สามารถพยุงไว้ได้ แม้ในชาตะวันตกยังมีประวัติที่เกี่ยวกับสุราที่เกี่ยวกับการมีเมานั้นมาอย่างยาวนาน เป็นตำนานคู่มากับประวัติศาสตร์ของชาติที่เดียวซึ่งพอ ประมวลมากแล้วได้ ๕ ประการดังนี้

๑. สุรา มีหลักฐานบ่งบอกว่า มีมาแต่สมัยกลาง (ระยะเวลาจาก ค.ศ. ที่ ๕ ถึงศตวรรษที่ ๑๔) โรงเรียนแพทย์แห่งหนึ่งใน ซาเลอร์อิตาลี นำเหล้าองุ่นมาต้มให้เดือดให้ไอน้ำที่ผ่านทำให้เย็น ไอนี้จะควบแน่นกลายเป็นหยดแอลกอฮอล์ ใช้ผสมยา ตั้งชื่อหยดน้ำนั้นว่า “อควาไวน์เต้” (Aqua –vitae) หรือ “น้ำแห่งชีวิต” ด้านจีนและอินเดียมีหลักฐานยืนยันว่าฮ่องเต้ทุกพระองค์เสวยน้ำจันทน์เช่นกันกับจักรพรรดิแห่งอินเดีย นับแต่ครั้งก่อนพุทธกาล เหล้ากลั่นมีชื่อต่างกันไปตามวัตถุดิบและกรรมวิธีที่ผลิต (๑) ตากิลา (Tequila) จากการบองเพชร Agave แห่งเมือง Tequila แม็กซิโก (๒) จิน (Gin) จากข้าวผสม Juniper ผลไม้ตระกูลเบอร์รี่ (๓) รัม (Rum) จากน้ำอ้อยหมัก (๔) วอดก้า (Vodka) (๕) วิสกี้ (Whisky/Whiskey) จากข้าวบาเลย์โพไซ ข้าวไรน์ กลั่นแล้วบ่มในถังไม้โอ๊ก มีScotchWhiskeyจากสกอตแลนด์ RyneWhiskyจากแคนาดา Irish Whisk จากไอร์แลนด์ Bourbon Whisky จากสหรัฐอเมริกา Brandy หมักองุ่น กลั่นบ่ม (๖) คอนญัก (Cognac) ราชาแห่งบรันดี

๒. เหล้า มนุษย์ค้นพบน้ำเมจากการหมัก ย้อนไปได้ถึงสมัยบาบิโลนและอียิปต์ ที่พบว่า ถ้าเตาผลองุ่นมาบิบให้แตกแล้วผสมกับข้าวที่ทำขึ้น จะได้น้ำที่มีฟองเล็กน้อย ดื่มแล้วรู้สึกครึ้มอก ครึ้มใจส่วนด้านวิทยาศาสตร์ หลุยปาสเตอร์ พบเชื้อราชนิดที่เรียกว่า ยีสต์เป็นสิ่งที่มีชีวิต และใช้น้ำตาลที่ได้จากการย่อยแป้งเป็นถ้ำอาหาร แล้วเอาของเสียออกมา ซึ่งก็คือแอลกอฮอล์ และคาบอนไดออกไซด์

๓. เบียร์ หลักฐานบอกว่า การผลิตเบียร์มีมานานเกือบ ๕,๐๐๐ ปี บันทึกแคว้นเมโสโปเตเมียราว ๒๘๓.๐ ปีก่อนคริสต์ศักราช พูดถึงการแบ่งปันเบียร์ให้ผู้ใช้ แรงงาน สมัยอียิปต์โบราณ ก็ได้พบว่ามีการผลิตเบียร์และนิยมดื่มเบียร์อย่างกว้างขวางมีภาพเขียนและภาพสลักบนแผ่นหินเป็นหลักฐาน

๔. แชมเปญ คือไวน์ชนิดมีแก๊ส หรือ Sparkling wine เรียกแชมเปญตามชื่อแคว้นแชมเปญ (Champagne ของฝรั่งเศส อันเป็นที่ผลิตไวน์ชนิดนี้ออกมา ทั้งนี้ต้องผลิตจากองุ่น ๑ ใน ๓ พันธุ์ คือ Pinor Noir , Pinot Meunier, และ Chardonnayต่างไปจากนั้นจัดเป็นสปาร์กลิง ไวน์ธรรม

๕. วอดก้า โอทอปรัสเซีย รวมไปถึงโปแลนด์ และฟินแลนด์ เหล้าสีขาวใส มีกลิ่นเพียงเล็กน้อย จนแทบจะไม่มีความรู้สึก หมักจากข้าวหรือมันฝรั่งผ่านการกรองและดุดกลั่นจนเหลือสีเจือ

ปนและหลินน้อยที่สุด มีประวัติว่าอดกำถือกำเนดในโปแลนด์เมื่อศตวรรษที่ ๙ ต่อมาไปแพร่หลายไปในประเทศแถบในยุโรปตะวันออก และรุ่งโรจน์มีชื่อเสียงในประเทศรัสเซีย ในศตวรรษที่ ๑๔ เมื่อทูตสหราชอาณาจักรเดินทางไปสู่มอสโก มีการต้อนรับด้วยเครื่องดื่มอดกำจากนั้นอดกำก็ได้รับการยกระดับขึ้นเป็นเครื่องดื่มประจำชาติของรัสเซีย ซึ่งต่อมาผลิตเพื่อส่งออกด้วย ผู้รับซื้อเป็นชาติแรกคือประเทศสวีเดนมีการเซ็นสัญญาซื้อขายใน ค.ศ. ๑๕๐๕ หลักฐานที่แน่นอนได้ว่ามีมาตั้งแต่เมื่อไรหากจะสันนิษฐานน่าจะมาจากพิธีกรรมทางศาสนาที่ติดมากับลัทธิความเชื่อต่างชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวฮินดูที่มากำขายกับประเทศไทย โดยมีการกล่าวถึงตำนานกวนสมุทจนได้น้ำอมฤต สำหรับหลักฐานที่เก่าแก่ที่สุดสำหรับประเทศไทย น่าจะเป็นการจารึกภาษาเขมรที่พบที่ปราสาทพนมรุ้ง โดยมีอายุระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๖-๑๘ กล่าวถึงสุราว่า เป็นหนึ่งในบรรดาเครื่องบวงสรวงเทพเจ้า^{๒๕}

พระไพศาล วิสาโร ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับสุราในประเทศไทยไว้ว่า สุราที่ปรากฏอยู่ในลุ่มน้ำเจ้าพระยานี้จะเริ่มเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมทางศาสนาพิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อ ของคนพื้นเมือง ซึ่งน่าจะมิสาเหตุมาจาก

๑. เพื่อเซ่นสังเวยสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สังคมไทยก่อนที่พระพุทธศาสนาจะแพร่เข้ามา ได้รับอิทธิพลเป็นอย่างมากจากลัทธิพราหมณ์ที่ถือผีและศาสนาพราหมณ์ ดังนั้นจึงนิยมใช้สุราเอนสังเวย เพราะเชื่อว่าทั้งผีและเทวดานั้นชอบสุรา

๒. เพื่อให้เกิดภาวะทางจิตแบบเนื้อสัมผัส การมีสุรามีผลต่อจิตสำนึก อารมณ์และความรับรู้ ได้ทำให้ผู้บริโภคขณะที่มีเมามีสภาพประหนึ่งประสพภาวะลึกลับทางจิตวิญญาณ นอกจากเชื่อกันว่า ในภาวะดังกล่าวผู้ประกอบพิธีสามารถติดต่อกับเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้แล้ว ยังอาจทำให้เกิดฤทธิ์เกิดฌานอีกด้วย

๓. เพื่อความเป็นสิริมงคลสิ่งต่อ ความเชื่อที่ว่าผีและเทวดาอบสุรา ทำให้เกิดทัศนคติที่ว่าประกอบ นอกจากนั้นเนื้อหาของสุราความกะเหริ่ง สุราที่เกิดจากยอดข้าว สุราที่ทำจากยอดข้าว จะได้รับการยกย่องและใช้เป็นส่วนประกอบมาจានสิริมงคลของสุรายังอาจเนื่องมาจากการมีกำเนิดจากข้าว ในสังคมที่ถือว่าข้าวเป็นของสูง เช่น วัฒนธรรมสำคัญในงานประเพณีและพิธีกรรมที่สัณทุกงาน^{๒๖}

สรุปได้ว่า สุราที่เราเห็นได้อย่างเด่นชัดว่า น่าจะมาจากกระแสดั้งประเทศที่หลังไหลเข้ามาสู่ประเทศไทยในช่วงรอยต่อระหว่างความเจริญทางวัฒนธรรมในรัชกาล ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ที่มีการเชื่อมสัมพันธ์ภาพกับต่างประเทศ โดยเห็นได้จากการที่รัฐได้ออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสุราไม่ว่าจะเป็นตราพระราชบัญญัติการเก็บภาษีโรงกลั่น การเก็บภาษีนำเข้าสุราเป็นต้น

๒.๒.๔ พัฒนาการเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สมัยโบราณและรู้กันในรูปแบบของการดื่มสุราตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ในจารึกเป็นภาษาเขมรของไทยมีมาตั้งแต่พบที่ปราสาทหินพนมรุ้งซึ่งตั้งอยู่บนยอดเขาพนมรุ้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยมีอายุระหว่างพุทธศตวรรษ

^{๒๕} สุริยาจุมิ สุขสวัสดิ์, ม.ร.ว.ปราสาทพนมรุ้ง, (กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพฯการพิมพ์, ๒๕๐๐) หน้า ๓๒.

^{๒๖} พระไพศาล วิสาโร,ประวัติศาสตร์บริโภคสุราในประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการ
รบาดวิทยาแห่งชาติ สถาบันวิจัยสารณสุขไทย มูลนิธิสารณสุขแห่งชาติ, ๒๕๓๖), หน้า ๗-๘.

ที่ ๑๖-๑๘ ซึ่งสามารถทราบได้จากศักราชปรากฏอยู่บนจารึกหรือลักษณะอักษรที่ใช้จารึกซึ่งเนื้อความบางส่วนที่ได้กล่าวถึงสุราในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา^{๒๗}

หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับสุราเริ่มปรากฏให้เห็นชัด ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นต้นมา เริ่มมีการกล่าวถึงระบบในระบบส่วยอากรซึ่งสมัยสุโขทัยนั้นผู้ปกครองหรือรัฐจะได้รับผลประโยชน์จากการสงส่วยและได้เกณฑ์แรงงานมาใช้เป็นครั้งหรือยามเกิดศึกสงคราม ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเก็บภาษีอย่างหนึ่ง ซึ่งต่อมาการผลิตสุราได้เป็นแหล่งรายได้ของรัฐไทยมาโดยตลอด อีกทั้งการผลิตสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของไทยในอดีต ได้ปล่อยให้ไปอย่างเสรี โดยมีได้แทรกแซงใดๆ จากภาครัฐ จนถึงสมัยพระเจ้าปราสาททองจึงมีการเก็บอากรสุรา ทั้งจากผู้ผลิตและผู้ขาย ต่อมาในสมัยพระนารายณ์มีการกำหนดอากรสุรา การเก็บอากรโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงทำได้ไม่ทั่วถึง รายได้ไม่มากพอ เมื่อถึงสมัยอยุธยาตอนปลายจึงเกิดระบบภาษีนายอากรขึ้น คือให้เอกชนประมูลสิทธิในการผูกขาดการเก็บภาษีอากรสุราเป็นรายปีตามอัตราที่กำหนดไว้^{๒๘}

สำหรับการผูกขาดอากรสุรานั้นเริ่มในสมัยพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกดั่งปรากฏในบัญญัติตราสามดวง มีการกำหนดกฎหมายเรื่องน้ำสุรา พ.ศ. ๒๓๒๙ ห้ามราษฎรต้มกลั่นสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตเพื่อการจัดเก็บรายได้ให้แก่รัฐและการปราบปรามสุราเถื่อน โดยให้เอกชนประมูลผูกขาดการผลิต จำหน่ายและการเก็บภาษีอากรสุรา นอกจากจะมีรายได้จากการเก็บภาษีอากรผู้ผลิตและจำหน่ายแล้ว ยังผลิตและจำหน่ายเองได้ด้วย แต่นายอากรเอกชนก็ต้องแบกรับภาระการปราบปรามสุราเถื่อนแทนรัฐเนื่องจากประโยชน์ของนายอากรสุรา จึงต้องปราบปรามการลักลอบการต้มเหล้าเถื่อน

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑ มีการสร้างโรงงานสุราบางยี่ขัน ซึ่งเป็นโรงต้มกลั่นสุราของรัฐบาลเป็นแห่งแรกขึ้นและนับตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๒ เป็นต้นมาการเก็บอากรสุราถวายเป็นรายได้ที่สำคัญส่วนหนึ่งของประเทศ ต่อมาในรัชกาลที่ ๓ ทรงประกาศยกเลิกอากรฝิ่น เพราะทรงเห็นว่าฝิ่นเป็นสิ่งชั่วร้าย แม้เห็นโทษสุราเช่นกัน แต่ก็คงอากรสุราไว้เพื่อเป็นรายได้แผ่นดิน นโยบายที่ถือว่ารายได้แผ่นดินเป็นสิ่งสำคัญกว่าการควบคุมการบริโภคสุราได้รับการถ่ายทอดในสมัยต่อมา พอมาถึงรัชกาลที่ ๕ การส่งเสริมอบายมุขเป็นสิ่งสำคัญเพราะต้องทำรายได้ให้แก่แผ่นดิน และเพื่อแรงงานกุลิฉินไว้ในไทย ไม่ให้ไปเป็นแรงงานสิงคโปร์ โดยเปิดโอกาสให้กุลิฉินบริโภคสุราเต็มที่ ในปี พ.ศ. ๒๔๓๘ รายได้จากฝิ่น บ่อน เปี้ยสุรา หวย มีสัดส่วนร้อยละ ๕๐.๖๔ ของรายได้แผ่นดิน^{๒๙}

ในปลายรัชกาลที่ ๖ พ.ศ. ๒๔๕๒ รัฐบาลเริ่มใช้นโยบายใหม่คือ ยกเลิกการให้สิทธิผูกขาดแก่นายอากรโดยรัฐจัดเก็บภาษีสุราเอง เพราะเหตุว่าระยะหลังนายอากรไม่ส่งเงินให้รัฐตามจำนวนเงินที่ประมูลได้โดยตกจาก ๔.๔๙ ล้านบาท ใน พ.ศ. ๒๔๔๗ นส ๓.๒๑ ล้านบาทใน พ.ศ. ๒๔๕๑ แต่ในวิธีใหม่นี้รัฐได้เก็บภาษีสุราเป็นมณฑล โดยให้เสนาสมุหเทศาภิบาลเป็นผู้อำนวยการทั้งในด้านการจัดเก็บภาษีและการออกใบอนุญาตต้มกลั่นสุรา อีกทั้งกระทรวงมหาดไทยถึงกับมีคำสั่งให้สมุหเทศาภิบาลทุกมณฑลต้องแจ้งรายได้ภาษีสุราและจำนวนสุราที่ขายในทุกท้องที่ไปให้กระทรวงมหาดไทยตรวจสอบ

^{๒๗} ภูแก้ว, รู้เรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ตอนที่ ๑), หน้า ๕.

^{๒๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖.

^{๒๙} เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

ถ้าปรากฏว่าภูมิภาคใดมีการจ่ายสุราตกต่ำ หัวหน้าบริหารในส่วนราชการนั้นกับเจ้าหน้าที่ภาษีสุราต้องแจ้งเหตุจนเป็นที่พอใจและต้องแก้ไขอย่างรีบด่วน ทางด้านกระทรวงการคลังก็พยายามสนับสนุนการขายด้วยการให้รางวัลแก่ผู้ขายส่งที่สามารถขายสุราเกินสัญญา และให้รางวัลแก่กำนันผู้ใหญ่บ้านที่สามารถทำให้การขายสุราในท้องถิ่นประสบผล รวมทั้งสามารถปราบปรามผู้ผิดกฎหมายได้ นอกจากนี้ยังสนับสนุนบุคคลที่มีอิทธิพลตามท้องถิ่นต่างๆ เข้ามารับอนุญาตต้มกลั่นเพื่อเป็นการส่งเสริมการขายสุราของโรงกลั่นนั้นๆ และเพื่อปราบปรามเถื่อน ทำให้สุราแพร่ไปไกลมากขึ้น ราษฎรซื้อสุราได้สะดวกขึ้น ปรากฏว่าปีแรก สุราขายดีมาก บางมณฑลมีสุราไม่พอขาย ในรัชกาลที่ ๗ กรมสรรพสามิตได้เริ่มการผลิตใน พ.ศ. ๒๔๗๐ ณ โรงงานที่บางยี่ขัน (ก่อน พ.ศ. ๒๔๗๐ การผลิตสุราที่โรงงานบางยี่ขันดำเนินการโดยเอกชน โดยมีกรมสรรพสามิตเป็นผู้ดูแลและจัดให้มีการประมูล) มียอดจำหน่ายสูงขึ้นเรื่อย ดังนั้นเป็นต้นมาการบริโภคสุราที่ผลิตโดยรัฐเพิ่มขึ้นจนถึงปัจจุบัน

๒.๒.๕ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสุราในประเทศไทย

ในปัจจุบันรัฐบาลจะขึ้นภาษีสรรพสามิตสุราและเบียร์มากขึ้นก็ตาม ประชาชนก็ยังนิยมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เช่นเดิม โดยเฉพาะเบียร์และเหล้าขาว รัฐบาลและกรมสรรพสามิตต่างระบุว่า ต้องการหาเงินเข้ารัฐ แต่ไม่เลือกขึ้นภาษีการผลิตภักดิ์เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ได้ส่วนแบ่งรายได้เงินภาษีซึ่งมีส่วนแบ่งรายได้ภาษีเพียง ๘% เต็มเพดานที่ ๔๐๐ บาท ต่อลิตร แอลกอฮอล์บริสุทธิ์ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ และขึ้นอัตราภาษีสุราปรุงพิเศษ (แม่โขง) ซึ่งมีส่วนแบ่งรายได้ภาษีเพียง ๐.๒ % เต็มเพดานเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ แต่ในปี ๒๕๕๒ กลับยังขึ้นภาษีเบียร์ และเหล้าขาวไม่เต็มเพดาน ทั้งที่เบียร์ส่วนแบ่งรายได้ภาษี ๕๕% และเหล้าได้ส่วนแบ่ง ๑๓% โดยขึ้นภาษีเบียร์ครั้งสุดท้าย เป็น ๕๕% เมื่อปี ๒๕๔๔ และเหล้าขาวเก็บที่อัตรา ๑๐๐ บาทต่อลิตรแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ ตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ และขึ้นเป็น ๑๑๐ บาทเมื่อ ปี ๒๕๕๐

หากดูตามโครงสร้างรายรับสรรพสามิตสุราของประเทศไทยเมื่อปี ๒๕๕๑ รัฐได้ภาษีสรรพสามิตยอดรวม ๙๐,๑๘๘ ล้านบาท อันดับ ๑ คือ เบียร์ ๕๓,๓๖๙ บาทคิดเป็น ๕๙% เหล้าขาว ๑๑,๖๐๕ ล้านบาท คิดเป็น ๑๓% สุราผสม ๙๐๒๐ ล้านบาทคิดเป็น ๑๐% สุรานำเข้า ๗,๕๘๙ ล้านบาทคิดเป็น ๘.๔% สุราพิเศษ (ค รอบคลุมบริันดี) ๖,๑๕๑ ล้านบาท คิดเป็น ๖.๘๕% สุราปรุงพิเศษ ๑๙๘ ล้านบาท คิดเป็น ๐.๒% และคาดว่าหลังการขึ้นภาษีครั้งล่าสุด คนไทยก็ยังนิยมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

เนื่องจากสุราก่อให้เกิดโทษภัยนานาประการ อันมีผลกระทบต่อสังคมไทยมานานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รัฐแต่ละยุคต่างก็ได้กำหนดกฎหมายเกี่ยวกับสุราขึ้นในประเทศไทยโดยงานวิจัยเรื่องนี้ คณะผู้วิจัยต้องการชี้ให้เห็นกฎหมายที่รัฐออกมาเกี่ยวกับสุรา เพื่อให้ทราบถึงวิวัฒนาการของสุราที่มีผลกระทบต่อสังคมไทย ดังนี้

๑) พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๙๓^{๓๐}

มาตรา ๒๓ ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ ๓ ถึงประเภทที่ ๗ ทำการเปลี่ยนแปลงสุรา โดยเอาสุราอื่นใด หรือน้ำ หรือของเหลว หรือวัตถุอื่นใดเจือปนลง หรือเปลี่ยนแปลงภาชนะบรรจุสุรา เว้นแต่ผู้ซื้อได้ร้องขอให้เปลี่ยนแปลงสุราเพื่อดื่มในขณะนั้น ถ้าปรากฏสุราที่มีอยู่ใน

^{๓๐} ราชกิจจานุเบกษา ที่ รก. ๒๔๙๓/๑๖/๓๔๖/๒๑ มีนาคม ๒๔๙๓.

ความครอบครองของผู้ได้รับใบอนุญาต ดังกล่าวในวรรคก่อนเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น ซึ่งมีได้เป็นไปตามธรรมชาติ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นทำการเปลี่ยนแปลงสุรา

มาตรา ๓๘ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๓ มีความผิดต้องวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

จากพระราชบัญญัติที่กล่าวมานั้น ต้องการกำหนดขอบเขตใบอนุญาตผลของการผลิตสุราทั้งการขอใบอนุญาตผลิต การขอนำเข้า การจำหน่าย ต้องได้รับใบอนุญาตจากรัฐก่อน ดังความในมาตราตรั้งหนึ่งเป็นจำนวนตั้งแต่สิบลิตรขึ้นไป ประเภที่ ๒ สำหรับการขายสุราทุกชนิด ครั้งหนึ่งเป็นจำนวนตั้งแต่สิบลิตรขึ้นไป ประเภที่ ๓ สำหรับการขายสุราทุกชนิด ครั้งหนึ่งเป็นจำนวนที่ต่ำกว่าสิบลิตร ประเภที่ ๔ สำหรับการขายสุราที่ทำในราชอาณาจักร ครั้งหนึ่งเป็นจำนวนกว่าสิบลิตร ประเภที่ ๕ สำหรับการขายสุราทุกชนิดครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่าสิบลิตรเพื่อดื่ม ณ สถานที่เป็นการชั่วคราวไม่เกินสิบวัน ประเภที่ ๖ สำหรับการขายในพระราชอาณาจักร ครั้งหนึ่งเป็นจำนวนที่ต่ำกว่าสิบลิตรเพื่อดื่ม ณ สถานที่ขายชั่วคราวไม่เกินสิบวัน ประเภที่ ๗ สำหรับหรือขายสุรา ครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่าสิบลิตร เพื่อดื่มภายในสมาคมหรือตามสโมสร

และมีบทกำหนดโทษตามความในมาตรา ๔๐ ทวิ ว่า ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราทำการขายสุราไม่ตรงตามประเภทใบอนุญาตที่เจ้าพนักงานออกให้ตามมาตรา ๑๙ หรือผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราซื้อจากผู้ไม่มีสิทธิ์ขายได้โดยชอบด้วยกฎหมาย มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท

พระราชบัญญัติฉบับพ.ศ.๒๔๙๓ นี้มีขอบข่ายเพื่อต้องการควบคุมหรือการจัดระบบการค้าเนิรธุรกิจเกี่ยวกับสุราให้เป็นมาตรฐานสากล หรือเป็นระบบทั้งการผลิต การนำเข้า ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าเพื่อจำหน่ายนั้น มีกำลังความสามารถเพียงแค่นั้น และต้องขออนุญาตตามปริมาณนั้น และดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมายภาษีสุรา เพื่อต้องจ่ายเข้ารัฐ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการนำรายได้ไปพัฒนาประเทศ ซึ่งดำเนินการจัดเก็บภาษาด้วยสรรพสามิต

๒) พระราชบัญญัติสุรา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๗

มาตรา ๖ แห่งพระราชสุรา พ.ศ. ๒๔๙๓ บัญญัติไว้ว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดนำสุราเกินกว่าหนึ่งลิตรเข้าขายในราชอาณาจักร เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต ฯลฯ มาตรา ๘ บัญญัติว่า “ผู้ได้รับใบอนุญาตนำสุราเข้ามาในราชอาณาจักรจะต้องเสียภาษี โดยปิดแสตมป์สุรา ฯลฯ” ซึ่งความในมาตรา ๘ นี้ เมื่อพิจารณาแล้ว น่าจะตีความได้ว่า ผู้ที่จะต้องเสียภาษีสุราที่นำเข้ามาเข้ามาก็คือ “ได้รับอนุญาต” (นำเข้าเกินกว่าหนึ่งลิตร) ก็ไม่ต้องเสียภาษี ซึ่งเมื่อตีความได้เช่นนี้แล้ว ก็นับว่ายังไม่ถูกต้องกับเจตนารมณ์และความมุ่งหมายเกี่ยวกับการควบคุมในทางภาษีสุรา เพราะทางการมีความมุ่งหมายจะให้สุราทุกชนิดนำเข้ามาในราชอาณาจักร หรือทำขึ้นภายในเพื่อจำหน่ายก็ตาม มีแสตมป์สุราปิดอยู่เพื่อเป็นเครื่องหมายว่าได้ผ่านการเสียภาษี หรือได้รับอนุญาตของเจ้าพนักงานมาแล้ว แต่ที่ใช้คำว่า “ไม่เกินหนึ่งลิตร” ในมาตรา ๖ นั้น เป็นการยกเว้นสำหรับผู้ให้นำติดตัวเข้ามาเพียงจำนวนเพียงเล็กน้อย ให้ได้รับความสะดวกไม่ต้องยื่นคำร้องเพื่อขอรับใบอนุญาตนำเข้าเท่านั้น มิได้มุ่งหมายจะยกเว้นภาษีให้ เพราะถ้ายกเว้นภาษีแล้ว ก็จะมีสุราที่ไม่ต้องปิดแสตมป์อยู่ในความครอบครองของบุคคลต่างๆได้โดยไม่ผิดกฎหมาย

๓) พระราชบัญญัติสุรา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๔๐

เพื่อกำหนดเงื่อนไขและวิธีการว่าด้วยกรรมวิธีเกี่ยวกับการทำสุรา การใช้วัตถุดิบระยะเวลาและวิธีเก็บ ราชนิตของสุราและแรงแอลกอฮอล์ จำนวนสุราที่ให้ทำและขายให้ผู้ได้รับ

ใบอนุญาตทำสุรา ปฏิบัติและลงโทษผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามกำหนดการผ่อนผันสำหรับผู้ที่น่าสุราเกินกว่าหนึ่งลิตรเข้ามาในพระราชอาณาจักรเพื่อเป็นตัวอย่างสินค้าหรือมิใช่ เพื่อการค้า แก่ไข่อตราภาษีสุรากลั่นแห่งแอลกอฮอล์บริสุทธ์ ลดหย่อนหรืองดเว้น ไม่เรียกเก็บภาษีสุรา สำหรับแอลกอฮอล์ที่นำไปใช้ในการอุตสาหกรรม ตลอดจนกำหนดความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว ให้อธิบดีกรมสรรพสามิตซึ่งได้รับมอบหมายจากอธิบดีกรมสรรพสามิต มีอำนาจเปรียบเทียบได้

๔) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๕๓ พ.ศ. ๒๕๑๕^{๓๑}

ข้อ ๒ ห้ามมิให้ผู้ได้รับอนุญาตขายสุราประเภทที่ ๓ ถึงเวลาที่ ๖ ตามความในกฎหมายที่ว่าด้วยสุราหรือบุคคลใดที่กระทำการเพื่อประโยชน์ของผู้ได้รับใบอนุญาต ขายสุราดังกล่าว จำหน่ายถึงลา ๒๔.๐๐ น. เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากอธิบดีกรมตำรวจสำหรับนครหลวงกรุงเทพมหานครบุรี หรือผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับจังหวัดอื่น ห้ามมิให้ดื่มสุราชนิดใดๆ ณ สถานที่ขายสุราในกำหนดเวลาห้ามจำหน่ายสุรา เว้นแต่สถานที่ขายสุรานั้นได้รับอนุญาตให้จำหน่ายได้ตามวรรคหนึ่ง การจำหน่ายสุราและการดื่มสุราในสถานที่บริการตามกฎหมาย ว่าด้วยสถานบริการ ซึ่งกฎหมายอนุญาตให้เปิดทำได้เกินเวลา ๒๔.๐๐ น. ให้กระทำนอกเวลาที่กำหนดตามวรรคหนึ่งและวรรคสองได้เฉพาะหลังจากเวลา ๒๔.๐๐ น. จนถึงเวลาปิดการทำการหลักเกณฑ์ เงื่อนไข หรือวิธีการเกี่ยวกับการขออนุญาต การอนุญาต การออกใบอนุญาต การแสดงใบอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต การจำหน่ายสุราของผู้ได้รับใบอนุญาต และค่าธรรมเนียมการออกและการต่ออายุใบอนุญาต ให้เป็นไปตามกำหนดในกฎกระทรวง

ข้อ ๓ เมื่อปรากฏว่า ผู้ได้รับการอนุญาตตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ (๑) ดำเนินการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรม หรือ ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่น (๒) ยอมให้ผู้มีอาการเมาสุราจนประพฤติดู๋นวาย หรือครองสติไม่ได้เข้าไปหรืออยู่ในสถานที่ขายสุราในเวลาเปิดทำการ (๓) จำหน่ายสุราให้แก่ลูกค้าที่มีอาการเมาสุราจนประพฤติดู๋นวาย หรือครองสติไม่ได้แล้ว (๔) จำหน่ายสุรานอกเวลาที่กำหนดในใบอนุญาต (๕) ผ่าฝืนกฎกระทรวงซึ่งออกตามความในประกาศของคณะฉบับนี้ ให้ผู้มีอำนาจ ออกใบอนุญาตตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ มีอำนาจสั่งพักใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาตได้ การสั่งพักใบอนุญาตให้สั่งพักใช้ได้ไม่เกินครั้งละสามสิบวัน

ข้อ ๔ ผู้ใดฝ่าฝืนข้อ ๒ วรรคหนึ่ง หรือจำหน่ายสุราในเวลาห้ามจำหน่ายระหว่างถูกพักใช้ใบอนุญาตตามข้อ ๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ข้อ ๕ ผู้ใดฝ่าฝืนข้อที่ ๒ วรรคสองหรือกฎกระทรวงซึ่งออกตามความในประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ ต้องระวางโทษไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

๕) ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับ ๓๒๗ พ.ศ. ๒๕๑๕^{๓๒}

ข้อ ๒ ให้ผู้มีหน้าที่เก็บภาษีสุราตามกฎหมายว่าด้วยสุราและภาษีเครื่องดื่มตามกฎหมายว่าด้วยภาษีแวเครื่องดื่ม เสียภาษีสุราและภาษีเครื่องดื่มเพิ่มขึ้นร้อยละสิบของประเภทนั้นๆ ภาษีสุราและภาษีเครื่องดื่ม ที่เสียเพิ่มขึ้นตามความในวรรคหนึ่ง เศษของหนึ่งสตางค์ให้ปัดทิ้ง

^{๓๑} ราชกิจจานุเบกษา ที่ รก. ๒๕๑๕/๑๗๔/๑๐ พ.๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๕.

^{๓๒} ราชกิจจานุเบกษาที่ รก. ๒๕๑๕/๑๙๐/๑๓๓ พ.๑๓ ธันวาคม ๒๕๑๕.

ข้อ ๓ ให้เจ้าหน้าที่ ซึ่งมีหน้าที่ในการเก็บภาษีสุราตามกฎหมายว่าด้วยสุรา และภาษีเครื่องดื่มตามกฎหมายว่าด้วยภาษีเครื่องดื่ม ส่งมอบเงินภาษาร้อยละสิบตามข้อ ๒ ให้แก่กระทรวงมหาดไทย โดยหักค่าใช้จ่ายไว้ร้อยละห้าของเงินที่เก็บได้

ข้อ ๔ ให้กระทรวงมหาดไทย จัดกรเงินที่ได้จากข้อ ๓ ให้แก่ราชการส่วนทุกแห่งตามหลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดในกฎกระทรวง และให้มีอำนาจวางระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิบัติการ เพื่อให้ราชการส่วนท้องถิ่น ได้รับเงินรายได้จากค่าภาษี สุราและภาษีเครื่องดื่ม

๖) พระราชบัญญัติสุรา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๓๔

มาตรา ๖ บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติ พ.ศ. ๒๔๙๓ ก่อนแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ และอัตราภาษีสุราที่กำหนดโดยกฎกระทรวงว่าด้วยการลดหย่อนหรือการเรียกเก็บภาษีสุราที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ให้ยังคงใช้บังคับต่อไปสำหรับผู้ซื้อสุราหรือผู้ได้รับอนุญาตทำสุรา ที่มีสัญญาผูกพันกับกรมสรรพสามิต หรือกับกรมโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ก่อนวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๕ และในสัญญาดังกล่าว ผู้ซื้อสุราหรือผู้ได้รับอนุญาตทำสุราต้องชำระเงินแก่รัฐบาล เป็นการเหมาจ่าย โดยค่าภาษีสุราและค่าผลประโยชน์ หรือรวมค่าภาษี และค่าธรรมเนียมพิเศษและค่าทดแทนโรงงานสุราเข้าด้วยกันแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ จนกว่าสัญญาดังกล่าวจะสิ้นสุดลงไม่ว่าด้วยเหตุเล็กสัญญาหรือสิ้นสุดอายุสัญญา

๗) พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. ๒๕๕๑^{๓๓}

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือโดยที่เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้ก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพ ครอบครัว อุบัติเหตุและอาชญากรรม ซึ่งมีผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ สมควรกำหนดมาตรการต่างๆ ในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมทั้งการบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสุขภาพของผู้ติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อช่วยลดปัญหาและผลกระทบทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ช่วยสร้างเสริมสุขภาพของประชาชน โดยให้ตระหนักถึงพิษภัยของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตลอดจนช่วยป้องกันเด็กและเยาวชนมิให้เข้าถึงเครื่องดื่มและแอลกอฮอล์ได้ง่าย

การวิวัฒนาการของกฎหมายที่ภาครัฐออกมาอันมีส่วนเกี่ยวข้องกับสุรานั้น แรกเริ่มเดิมทีนั้นเน้นความต้องการเพื่อกระตุ้นระบบทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นสำคัญ โดยมีมุ่งหมายเพื่อการจัดเก็บภาษีให้สมดุลกับรายรับ ที่บริษัทสุราต่างๆดำเนินการทางเศรษฐกิจ ทั้งการผลิต การนำเข้า การส่งออก จนกระทั่งมีกลุ่มองค์กรภาคประชาชนบางกลุ่มออกมามีส่วนให้ภาครัฐเปรียบเทียบให้เห็นถึงความสำคัญระหว่างรายได้กับภาษีสุรากับผลกระทบต่อสุขภาพของผู้บริโภค อย่างไหนมากน้อยกว่ากัน ทำให้ภาครัฐมองเห็นความสำคัญของบุคลากรของประเทศ จึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๑ ขึ้น เพื่อต้องการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อันจะก่อให้เกิดผลกระทบทั้งด้าน ปัญหาสุขภาพ ครอบครัว อุบัติเหตุ และอาชญากรรมต่างๆ รวมทั้งการก่อปัญหาให้เศรษฐกิจ โดยรวมของประเทศ อันเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนกฎบัญญัติของกระทรวงสาธารณสุข ในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพของประชาชนให้มีคุณภาพ และยังมีการกำหนดสถานที่ต้องห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือสุรา ดังความในมาตรา ๓๑ เช่น วัด สถานที่บริการสาธารณสุขของรัฐ สถานที่ราชการ สถานศึกษา

^{๓๓} ราชกิจจานุเบกษา ที่ รก. ๒๕๕๐/๑๒๔/๑๐๑๓/ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๐.

ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ สถาบันบริการน้ำมันเชื้อเพลิง สวนสาธารณะสุขทางราชการและสถานที่อื่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของกรรมการ ซึ่งมีบทลงโทษตามความในมาตรา ๔๒ ว่า ผู้ใดฝ่าฝืน มาตรา ๓๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ^{๓๔}

จะเห็นได้ว่า ปัญหาของสุราเป็นปัญหาใหญ่ที่มีผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ หากมองทางด้านธุรกิจจะเห็นถึงรายได้มหาศาล แต่ถ้าหากมองทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม และผลกระทบในอนาคต จะเห็นได้ว่า สุราเป็นปัญหาร้ายแรงมากกว่าที่คิด เช่น สุราชาวขวดหนึ่ง ราคาต้นทุน ๔๐-๖๐ บาท ต่ออนาคตต้องเสียค่ารักษาพยาบาล หากเกิดอุบัติเหตุต้องรักษาอวัยวะให้คงอยู่ในสภาพที่พอจะใช้งานได้และคอยรักษาโรคร้ายที่ต้องติดตัวไปจนวันตายอันเกิดจากปัญหาขสุรานั้นนิดแต่ก่อให้เกิดโทษมหันต์ และยังส่งผลกระทบปัญหาภายในครอบครัวและการเข้าสังคมด้วย เมื่อภาครัฐมองเห็นปัญหาดังกล่าว จึงพยายามที่จะระงับยับยั้งแรงเสียดทานจากสุราด้วยการออกเป็นกฎหมายในระดับต่างๆโดยมีการเก็บภาษีสูงขึ้นทุกปี แต่ก็อาจต้านกระแสธุรกิจดังกล่าวได้ นอกจากมีการออกกฎหมายที่มีการลงโทษผู้ผลิตอย่างรุนแรงมากกว่าการออกกฎหมายมาใช้บังคับกับผู้บริโภคเท่านั้น

๒.๓ ผลกระทบของสุรา

๒.๓.๑ โทษของสุรา

๑) โทษเกิดจากสถานการณ์ต่างๆ

สุรา เป็นสาเหตุสำคัญของการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุต่างๆ เช่น อุบัติเหตุจากรถประมาณ ๕๐% ของผู้เสียชีวิตทั้งหมด อุบัติเหตุในโรงงานอุตสาหกรรม ประมาณ ๔๐% ของผู้เสียชีวิตทั้งหมด อุบัติเหตุจมน้ำประมาณ ๓๘% ของผู้เสียชีวิตทั้งหมด อุบัติเหตุไฟไหม้ น้ำร้อนลวกประมาณ ๕๓-๖๔% ของผู้เสียชีวิตทั้งหมด อุบัติเหตุตกจากที่สูง ประมาณ ๑๗-๓๕% ของผู้เสียชีวิตทั้งหมด สถานการณ์อุบัติเหตุจากรถในประเทศไทย ในช่วงที่ผ่านมาได้ทวีความรุนแรงมาซึ่งจากสถิติที่ผ่านมาคนไทยเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจากรถเฉลี่ยถึง ๒ คนต่อชั่วโมง และสูญเสียทางเศรษฐกิจสูงถึง ๑๐๖,๓๗ ล้านบาท ซึ่งนับวันมีแนวโน้มสถิติเกี่ยวกับเรื่องนี้สูงขึ้นเรื่อยๆ ปัญหาอุบัติเหตุจากรถที่กล่าวมาข้างต้นนี้ สาเหตุสำคัญซึ่งมากกว่าร้อยละ ๕๐ เกิดจากพฤติกรรมขับรถขณะมีเมาสุรา ความสัมพันธ์ของระดับแอลกอฮอล์ในเลือดส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุทางจากรถได้ เมื่อเทียบกับแอลกอฮอล์ ในเลือดต่อมิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์คนปกติ โดยมูลนิธิเมาไม่ขับ ได้สรุปผลสำรวจไว้ว่า ผู้บริโภคมีระดับแอลกอฮอล์ในเลือด ๒๐ มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ โอกาสที่จะเกิดอุบัติเหตุเมื่อเทียบกับคนที่ไม่มีเมาสุราเป็น ๓ เท่า มีระดับแอลกอฮอล์ ๑๐๐ มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ โอกาสที่จะเกิดอุบัติเหตุเมื่อเทียบกับคนที่ไม่มีเมาสุราเป็น ๖ เท่า มีระดับแอลกอฮอล์ในเลือด ๑๕๐ มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ โอกาสที่จะเกิดอุบัติเหตุ เมื่อเทียบกับคนที่ไม่มีเมาสุราเป็น ๔๐ เท่า ซึ่งประเทศไทยได้กำหนดมาตรการในการตรวจจับผู้ขับขี่เมาสุราโดยเลือกเอาแอลกอฮอล์ในเลือดที่เกิน ๕๐ มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ เป็นผู้ขับขี่เมาสุรา

^{๓๔} ราชกิจจานุเบกษา ที่ รก. ๒๕๕๑/ ๒๕๕๑.

สุรา และมีความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก มาตรา ๔๓ (๒) (ที่แก้ไขแล้ว) ผู้ฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับ ๒,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ^{๓๕}

หากว่าตามกฎหมายแล้วพระราชบัญญัติสุราตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๓ จนกระทั่งพระราชบัญญัติสุรา ๒๕๕๑ เน้นไปที่การดำเนินการลงโทษ การหลบเลี่ยงภาษีของผู้ผลิตผู้ขายหรือผู้ซื้อ และมีบทกำหนดโทษกับผู้ดื่มแล้วประพจน์ผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสุรา เช่น เมมาแล้วขับ เมมาแล้วก่อเลาะวิวาทสร้างความรำคาญให้แก่ผู้อื่น ซึ่งมีบทกำหนดโทษปรับเป็นส่วนใหญ่ (ปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท)^{๓๖} มีโทษจำคุกไม่เกินปี ส่วนใหญ่จะเป็นการเปรียบเทียบปรับ ซึ่งนั่นต้องเป็นการกระทำในลักษณะจงใจหรือแกล้งหลบเลี่ยงภาษีอากรสุรา หรือไม่ได้ฉันทัดเตือนให้กับการบรรจุกัญญา ไม่มีโทษร้ายแรงเหมือนเสพยาบ้า ซึ่งห้ามผู้ผลิตเพื่อทำลายทรัพยากรของประเทศ สร้างความมอมเมาให้กับบุคคลให้เกิดความพินเพื่อนทางสติ และยังก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสังคม ตั้งแต่ระดับรากหญ้าจนกระทั่งถึงสังคมระดับประเทศชาติอีกทางหนึ่ง แต่รัฐกลับมองเห็นทางแก้ปัญหาคือการกำหนดลงโทษสำหรับผู้ดื่มเป็นส่วนใหญ่ เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการจราจรทางบก เป็นต้น

โทษที่บุคคลจะได้รับเพราะการผิดกฎหมายแล้ว ยังมีโทษที่เกิดจากสุขภาพร่างกายอย่างมหาดศาล ได้แก่โรคเรื้อรัง เช่น โรคมะเร็งตับ ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ เส้นเลือดในสมองแตก อุบัติเหตุ การบาดเจ็บ ปัญหาสังคมระยะสั้น เช่น อาชญากรรม ความรุนแรง ปัญหาการทำงาน ความรุนแรงในครอบครัว และสังคมในระยะยาวเช่น มีหนี้สิน สูญเสียหน้าที่การงาน ครอบครัวแตกแยก คนจรจัด และคนไร้ที่อยู่ เป็นต้น

๒) โทษตามนัยพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงโทษของสุรา เมรัย นั้นก่อให้เกิดโทษต่อตนเองและผู้อื่นหรือสังคม เช่น

“ภิกษุทั้งหลาย แม้เราไม่เคยเห็น ไม่เคยได้ยิน ข้อที่ว่า บุคคลเว้นจากเหตุเป็นที่ตั้ง แห่งความประมาทในเพราะเสพของมีนเมา คือ สุรา เมรัย จะถูกพระราชอาญาจับฆ่า จองจำ เนรเทศ หรือลงโทษอย่างอื่นตามควรแก่กรณี เพราะเหตุตั้งใจเว้นจากที่ตั้งแห่งความประมาทในเพราะเหตุการณเสพของมีนเมา คือ สุรา เมรัย โดยที่แทกรรมชั่วของเขาต่างหากที่ชั่วเขาประกอบการเสพของมีนเมา คือ สุรา และเมรัยเนื่องๆ จึงฆ่าหญิงบ้าง ชายบ้าง จึงลักขโมยจากบ้านบ้าง จากป่าบ้าง จึงประพจน์ผิดประเวณีในภรรยา หรือในบุตรของผู้อื่น จึงพูดเท็จหักหาญประโยชน์ของผู้อื่น เขาย่อมถูกพระราชอาญา จับ ฆ่า

^{๓๕} พระครูสุนทรธรรมธาดา (สายัน บวบขม), “ศึกษาปัญหาและทางออกของการดื่มสุราที่มีผลกระทบต่อสังคมไทย” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๔๔.

^{๓๖} มาตรา ๓๘ ผู้ผลิตหรือนำเข้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๖ ต้องวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ อ้างในราชกิจจานุเบกษา ที่ รก. ๒๕๕๑/๑๒๕/๓๓ก/ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑.

จงจำ หรือลงโทษอย่างอื่น ตามสมควรแก่กรณี เพราะสาเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทในเพราะ
 เสพของมีนเมา...”^{๓๓๗}

เมื่อปรากฏตามความประมาทในตนแล้ว ย่อมสามารถที่จะกระทำความละเมิดในส่วนอื่นๆ ได้
 เพิ่มขึ้น เช่นทะเลาะวิวาท เบียดเบียนผู้อื่น เบียดบังลักขโมยทรัพย์สินของผู้อื่นประพฤติดินในกามหรือ
 กล่าวคำเท็จได้ง่ายขึ้น เพราะได้ประมาทเสียแล้ว ด้วยเหตุจากการเสพสิ่งเสพติดเหล่านั้น เป็นเบื้องต้น
 นั้นเอง จึงส่งผลกระทบต่อผู้อื่นหรือสังคม และดังความในสังคาลกสูตรที่พระพุทธองค์ตรัสถึงโทษของ
 การเสพยาเมรัยไว้ว่า

“คฤหบดีบุตร โทษ ๖ อย่างต่อไปนี้ ผู้ดื่มน้ำเมา คือสุราเมรัยเป็นประจำ จะได้เห็นทันตา คือ
 (๑) ความเสื่อมแห่งทรัพย์ (๒) อันผู้ดื่มย่อมเห็นเอง (๓) ก่อการทะเลาะวิวาท (๔) เป็นบ่อเกิดแห่งโรค (๕)
 เป็นเหตุให้เสียชื่อเสียง (๖) เป็นเหตุให้ประพฤติมารยาทที่ไม่น่าดู (๗) เป็นเหตุทอนกำลังปัญญา”^{๓๓๘}

โทษของการเสพยาเมรัยนั้น ย่อมส่งผลถึงการกระทำที่เกิดจากการดื่มสุราเมรัยและของเมา
 ให้เป็นไปในทางที่เป็นทุจริตกรรม ทั้งที่เกิดทางกายทุจริต วจีทุจริต และมโนทุจริต เพราะเมื่อกิน
 ดื่ม หรือ เสพมากแล้ว ความละความละอายก็ไม่มี ความกลัวก็ไม่มี ความยั้งคิดก็ไม่มี จะทำทุจริต
 ต่างๆ นี้โดยฤทธิ์ของความมีนเมา อันเป็นกรรมฝ่ายอกุศลที่เป็นบาป เป็นความชั่ว เป็นความไม่ดี ด้วย
 อำนาจแห่งโลภะ กิเลสที่ดี และโมหะที่ดี อันเป็นมูลเหตุที่สำคัญ ที่ก่อให้เกิดการกระทำผิดต่อตนเอง
 และผู้อื่นตลอด อีกทั้งส่งผลให้ในปัจจุบันชาติ คือ การถูกครหา นินทา ว่ากล่าวติเตียน แม้ในปรโลก
 เบื้องหน้า ก็ย่อมมีทุกข์เป็นที่หวัง การกระทำเพราะการดื่มสุรา เมรัยนี้เป็นเหตุแห่งความเมา ความ
 เมาเป็นสาเหตุแห่งการกระทำอกุศลกรรมบถ และอกุศลกรรมให้เกิดขึ้นนั้น ย่อมทำหน้าที่ให้สำเร็จ
 กรรมกิจเป็นเพราะกรรมที่ทำหน้าที่ให้เกิดในนรกภูมิ ด้วยอำนาจแห่งการดื่มสุราเมรัย แล้วทำทุจริต
 กรรม แต่หากมีการกระทำทุจริตกรรม อย่างใดอย่างหนึ่ง ก็ไม่อาจนำสู่นรกภูมิได้ และเพราะการทำ
 ทุจริตกรรมให้สำเร็จลงคือ ดื่มสุราแล้วกระตุ้นใจกล้าสามารถกระทำทุจริตกรรมสำเร็จลง ย่อมให้เกิด
 ในนรกภูมิ หลังตายแล้ว^{๓๓๙}

จะเห็นได้ว่า มีการกล่าวถึงอันตรายหรือโทษของการเสพยาเสพติดหรือสุราเมรัยเป็นจำนวน
 มาก กล่าวคือ เมื่อดื่มหรือเสพจนเมามายแล้ว ก็ทำให้ผู้ดื่มหรือเสพทำความชั่วได้ ทุกอย่างเพราะขาด
 สติประมาทในการทั้งปวงนั่นเอง นอกจากนี้ในคัมภีร์ระดับอรรถกถาก็ยังกล่าวถึงโทษของการเสพยา
 เสพติดหรือสุราเมรัย และมีชะไว้มาก เช่น เมาสุรา ย่อมไม่รู้รรถไม่รู้ธรรม ย่อมทำอันตรายแม้แต่
 มารดาบิดา แม้แก่พระพุทธเจ้าและเหล่าพระอริยสาวกย่อมถูกตำหนิได้ชาตินี้ แม้ตายไปแล้วก็ไปสู่
 สุคติและเป็นคนวิกลจริตไปทุกชาติ

สรุปได้ว่าโทษของการดื่มสุรานั่นทั้งฝ่ายโลกและฝ่ายธรรม มีนัยเป็นไปในทางเดียวกัน คือ
 ก่อให้เกิดปัญหาทั้งแก่ตัวบุคคลผู้ดื่มเอง และเกิดผลกระทบต่อสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม
 โดยเฉพาะสังคมไทยในปัจจุบัน จะเห็นได้อย่างชัดเจน เช่น ปัญหาทางโรคนานาประการอันเกิด

^{๓๓๗} อย. ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๗๘/๒๓๕.

^{๓๓๘} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๗๙/๑๙๖.

^{๓๓๙} พ.ธ.อ. (ไทย) ๑/๑๔.

จากการดื่มสุรา และผลจากการดื่มสุราและผลกระทบจากการดื่มสุราทำให้ผู้ดื่มแล้วเมามายทำให้เกิดกฎหมายทั้งการก่อการทะเลาะวิวาท การกระทำผิดกฎหมาย การก่อคดีข่มขืน ลักทรัพย์ ปัญหาชีวิตความเป็นอยู่ในครอบครัว และหนักที่สุดคือการก่อคดีทำร้ายผู้อื่น ซึ่งถือว่าเป็นโทษที่สังคมจะต้องช่วยกันเยียวยาทั้งระบบ เพื่อให้สังคมดำเนินไปได้อย่างมั่นคง และมีคุณภาพ

๒.๓.๒ ผลกระทบจากปัญหาการดื่มสุราต่อสังคมไทย

คำว่า ผลกระทบ หมายถึงผลที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มสุราทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยงานวิจัยนี้คณะผู้วิจัย ต้องการศึกษถึงผลกระทบจากการดื่มสุราต่อสังคมไทย ๔ ประเด็น คือ

๒.๓.๒.๑ ผลกระทบต่อสุขภาพชีวิตส่วนบุคคล

สุราทำให้เกิดปัญหาต่างๆ แม้จะดื่มเพียงครั้งเดียวหรือหลายครั้งจนเป็นเหตุให้ติดสุราจนไม่สามารถที่จะหยุดดื่มได้ การดื่มสุราก็ทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพชีวิตส่วนบุคคลหลายลักษณะผู้วิจัย จะได้สรุปประเด็นที่สำคัญไว้ดังนี้

๑) ผลกระทบทางด้านร่างกายก่อให้เกิดโรคร้ายต่างๆ

การดื่มสุราต้องจะมีโทษจากการดื่มแอลกอฮอล์นั่นเอง เหล้าที่ใช้ในการดองยาคือเหล้าขาว เหล้าจีน ซึ่งมีปริมาณแอลกอฮอล์สูง ถ้าดื่มในปริมาณน้อยๆ จะทำให้เจริญอาหาร และช่วยย่อยอาหารได้ดีขึ้น ถ้าดื่มมากเกินไปจะทำให้เกิดความระคายเคืองกระเพาะอาหาร และอาจเกิดกระเพาะอักเสบหรือเป็นแผลในกระเพาะอาหาร นอกจากนี้หญิงหลังคลอดจะมีอัตราการเปลี่ยนสภาพแอลกอฮอล์ และขจัดแอลกอฮอล์ได้น้อยมาก เพราะทำงานได้น้อยกว่าปกติ อาจเกิดอันตรายจากระดับแอลกอฮอล์ในเส้นเลือดที่สูงเกินไป และอาจเกิดการเสพติดทั้งร่างกายและจิตใจ อาจเกิดเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง นอกเหนือจากนั้นการใช้เหล้าสมุนไพรนานๆอาจสกัดเอาสารที่ไม่มีประโยชน์หรืออาจเป็นพิษออกมาด้วย ถ้าดื่มมากๆจะกัดกระเพาะอาหาร เป็นแผลในกระเพาะอาหาร ความรู้สึกนึกคิดผิดปกติ ควบคุมตนเองไม่ได้ ไม่สามารถยับยั้งตนเอง จึงอาจแสดงอาการบางอย่างออกมา เช่น ต่ำ ทะเลาะวิวาท พุดมาก นอกจากนี้ยังมีอาการหน้าแดง ตัวแดง ความดันโลหิตสูง หัวเต้นแรง ปัสสาวะบ่อย ถ้าดื่มมากขึ้นอีก จะทำให้การรับรส กลิ่น เสีย และสัมผัสลดลง คนที่เสพติดแอลกอฮอล์หรือคนที่เปื้อนโรคพิษสุราเรื้อรัง ทำลายตับและสมอง สติปัญญาเสื่อม ควบคุมตนเองไม่ได้ จิตใจผิดปกติก้าวร้าวอ่อนแอเปลี่ยนเป็นตระคิว ปลายมือ ปลายเท้าชา กระเพาะอาหารอักเสบเบื่ออาหารร่างกายซูบผอมและอาจเกิดโรคตับแข็งถ้าเสพติดมาก และเมื่อไม่ได้เสพจะเกิดการกระวนกระวาย อ่อนเพลีย นอนไม่หลับ เหงื่อออกมากคลื่นไส้ อาเจียน หัวใจเต้นเร็ว อารมณ์ฉุนเฉียว อาจมีอาการชักประสาทรุนแรง เป็นโรคจิตและถ้าดื่มสุราพร้อมกับยาเสพติดเช่น ยานอนหลับ ยาแก้ปวดประสาทรุนแรงจะเสริมฤทธิ์กันทำให้มีอันตรายมากขึ้น^{๔๐}

ปฏิกิริยาแรกที่เกิดขึ้นทันทีที่ดื่มแอลกอฮอล์แล้ว แอลกอฮอล์เข้าสู่ตับอนาไลนในตัวคนเรา จะเปลี่ยนแอลกอฮอล์เป็นสารตัวใหม่ ชื่ออะเซตัลดีไฮด์ (acetaldehyde) แล้วเปลี่ยนต่อเป็น

^{๔๐} พระครูสุเมธธรรมธาดา(สายัน บวบขม), ศึกษาปัญหาและทางออกของการดื่มสุราที่มีผลกระทบต่อสังคมไทย, หน้า ๖๑-๖๒.

อะซิเตต (Acetate) แล้วเคลื่อนตัวไปยังสมองของต่อมควบคุมระดับเกลือและน้ำตาลในร่างกาย รวมไปถึงอวัยวะต่างๆ อีกมากมายหลายส่วนผลจากการเคลื่อนตัวไปยังส่วนต่างๆ เปลี่ยนเป็นความรู้สึกคล้ายกับถูกบีบหนึ่ๆนี้เองทำให้ร่างกายสำแดงอาการเริ่มตั้งแต่อาการสมองโปร่งโล่งสบายในระยะแรก แล้วค่อยๆเปลี่ยนเป็นความรู้สึกคล้ายกับถูกบีบหนึ่ๆ ร่างกายเริ่มผิ่ดเพี้ยน เคลื่อนไหวโซ่ซัดโซเซ ลิ้นก็ซึกจะแข็ง พูดจาอ้อแอ้ หูอ้อ ตาลาย และแดงกล้าไปด้วยพิษแอลกอฮอล์ บางคนถึงขนาดความจำเสื่อมไปชั่วขณะ ถ้ายังดื่มไปไม่รู้จักหยุดก็จะตามมาติดๆด้วยอาการคลื่นไส้ อาเจียนและเกิดปฏิกิริยาผิ่ดเพี้ยนอื่นๆตามมาอีกนับไม่ถ้วน ปฏิกิริยาต่อมาเป็นกระบวนการต่อเนื่องมาจากปฏิกิริยาแรก ทำให้สมองเกิดการเปลี่ยนแปลง ปกติเซลล์สมองจะมีกลไกป้องกันตัวเอง โดยการเปลี่ยนแปลงผนังเซลล์ให้หนามากพอที่จะไม่ให้สิ่งแปลกปลอมเข้ามาทำลาย ดังนั้นเมื่อแอลกอฮอล์เดินทางเข้าสู่สมองเซลล์จะเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จนเกิดผลของอาการเมาค้างตามมาในที่สุด และปฏิกิริยาคั้งสุดท้ายเป็นกระบวนการแห่งเหือดของน้ำหรือของเหลวในร่างกายเหล่านี้ยังหลงเหลืออยู่ในปริมาณขั้นต่ำสุด แมกนีเซียมโปแตสเซียม รวมไปถึงวิตามินต่างๆ อีกหลายชนิด เช่น วิตามินบี ๑ วิตามินบี ๖ วิตามินซี เป็นต้น

ผลจากการดื่มสุราทำให้หัวใจเต้นแรง ทำให้เป็นโรคความดันสูง อาจทำให้หัวใจเต้นผิ่ดจังหวะ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้หัวใจวาย มีผลโดยตรงต่อกล้ามเนื้อหัวใจ ทำให้มีผิ่ด กล้ามเนื้อทำงานไม่ได้ หัวใจมีสิทธิ์จะวายตายได้ แต่เมื่อดื่มแต่น้อย ก็อาจจะมีผลดีต่อหัวใจได้บ้างในระยะ ๑๐ ปีนี้ มีรายงานจากแพทย์สรุปไว้ว่า ดื่มสุราแต่น้อยบำรุงหัวใจได้จริง เพราะสามารถป้องกันไม่ให้ไขมันอุดตัน เส้นเลือดที่เลี้ยงกล้ามเนื้อหัวใจ โอกาสที่เส้นเลือดจะอุดตันจึงมีได้น้อย เมื่อเส้นเลือดไม่อุดตันโรคที่ทำให้หัวใจวายตายเพราะเหตุนี้ย่อมน้อยลงไป โรคนี้ชาวบ้านเรียกว่าโรคลมปัจจุบันทันด่วน แต่ก็ต้องรักษาตัว และทำสภาพให้ถูกต้องจึงจะได้ผล คือต้องมีอารมณ์รื่นเริง จิตใจเยือกเย็น ไม่หุนหันพลันแล่น ไม่โกรธง่าย หมั่นออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ จะอ้วนลงพุงไม่ได้ ถ้ามีสภาพทางกายและจิตใจอย่างนี้ ถึงจะดื่มแต่น้อย ก็ไม่ได้ช่วยบำรุงหัวใจแต่อย่างใด

แต่ในขณะนี้ การใช้ชีวิตของประชาชนชาวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อยู่ในวัยแรงงาน อายุ ๒๐-๒๖ ปี น่าเป็นห่วงมาก ร้อยละ ๘๐ ขาดการออกกำลังกายอย่างเพียงพอ คืออย่างน้อยสัปดาห์ละ ๓ วันๆละ ๓๐ นาทีทำให้มีน้ำหนักเกินปกติ โดยพบผู้ชายอ้วนร้อยละ ๒๐.๙ ส่วนผู้หญิงพบร้อยละ ๓๗.๑ ต้นเหตุทำให้อ้วนเกี่ยวกับอาหารกากิน โดยเฉพาะการดื่มเครื่องดื่มโดยเฉพาะไม่ว่าจะเป็นเบียร์หรือเหล้า ผลการวิจัยในต่างประเทศพบว่า เหล้า เบียร์ เป็นเครื่องดื่มที่ให้พลังงานสูงพอๆกับกินอาหารมื่อใหญ่ เป็นสาเหตุทำให้อ้วน ที่คนส่วนใหญ่คิดไม่ถึง โดยผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์จะไทให้มีไขมันในเลือดสูงขึ้นและเสี่ยงต่อหัวใจวาย โดยเฉพาะคนที่ดื่มบั่วและเหล้าทุกวัน จะมีพลังงานส่วนเกินจากเครื่องดื่มเหล่านี้สะสมในร่างกายวันละ ๐-๒๐๐ กิโลแคลอรี เหมือนกินไขมัน ๑-๔ ช้อนชา ทำให้มีน้ำหนักเพิ่มขึ้น อาจเดือนละ ๑ กิโลกรัม หรือมีไขมันในเส้นเลือดสูง ถึงแม้ไม่อ้วนก็ได้ ทั้งนี้พบว่า เบียร์ ๑ กระป๋อง ขนาด ๑๒๐ ออนซ์ จะให้พลังงาน ๑๑๕ แคลอรี เทียบเท่ากับกินข้าวสวย ๑ ทัพพีครึ่ง การกินอาหารทั่วไป เช่น ข้าว เส้นก๋วยเตี๋ย กับเนื้อสัตว์ต่างๆ น้ำหนักทุก ๑ กรัมร่างกายจะได้พลังงาน ๔ กิโลแคลอรี ขณะที่เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นตัวการขัดขวางการเผาผลาญ

พลังงานของร่างกาย ไม่ให้เกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์^{๔๑} ฉะนั้นหากเลิกดื่มเครื่องดื่มประเภทนี้จะ เป็นผลดีต่อสุขภาพการดูแลสุขภาพ ไม่ให้น้ำหนักตัวมาก หรือไม่ให้อ้วน จะต้องฝึกออกกำลังกายให้ ติดเป็นนิสัย ถึงขั้นที่ว่า หากวันไหนไม่ได้ออกกำลังกาย เหมือนชีวิตจะขาดอะไรไปสักอย่างหนึ่ง และ ต้องการปรับพฤติกรรมการกิน โดยลดอาหารประเภทหวานหรือมีไขมันมาก เพิ่มการกินผักและผลไม้ สด หากกินทุกมื้อได้ยิ่งดี เพราะนอกจากจะได้พลังงานต่ำแล้ว ยังทำให้อิ่มเร็วเนื่องจากมีกากใยมาก

ผลกระทบที่เกิดทางด้านร่างกายอันเกิดจากการดื่มสุรานั้น ทำให้เกิดโรคนานาประการ ซึ่งไม่ ก่อให้ผลดีต่อร่างกายของบุคคลที่ดื่มสุรานั้น ความทรพลาภาพทางด้านร่างกาย อันเป็นผลมาจากการ ดื่มสุรา ที่จะต้องคอยเฝ้าระวังให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ โดยเฉพาะโรคภัยที่สำคัญคือ โรคมะเร็งอัน เกิดจากพิษสุราและโรคร้ายนานาชนิดถึง ๔๐ อย่าง และยังส่งผลแก่ผู้ดื่มสุราป่วยทั้งร่างกายและจิตใจ ด้วย

๒) ผลกระทบทางด้านอารมณ์

สุราหรือน้ำเมานั้นเมื่อดื่มเข้าไปแล้ว สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงคนดีให้เป็นคนเลวได้ใน พริบตาเดียว อย่างที่พูดกันว่า น้ำสุรานั้นเป็นน้ำเปลี่ยนนิสัย ปริมาณแอลกอฮอล์ในกระแสเลือด ของผู้ ดื่มอยู่ในระดับ ๐.๕ จะมีผลต่ออารมณ์ คือทำให้อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย หงุดหงิด พุ่งช่าน ขาดสติ ขาดสมาธิ ฉุนเฉียว ก้าวร้าว ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ ส่งผลต่อความคิด และการตัดสินใจ ขาดสติจำอะไร ไม่ได้^{๔๒} ก่อให้เกิดภาวะวิตกกังวล และภาวะซึมเศร้าสูง มีความรู้สึกเป็นสุขต่ำ มีความเครียด ไม่สบาย ใจ ระดับปาลางถึงระดับรุนแรง ก้าวร้าว ปัญหาอุบัติเหตุ ปัญหาการงาน ปัญหาการเงิน และปัญหา ครอบครัว และยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อปัญหาสุขภาพจิตที่รุนแรงถึงกับการเสียสติเลยก็มี ดัง งานวิจัยที่ว่า ผู้ป่วยพิษสุราเรื้อรังในโรงพยาบาลสมเด็จพระยา มีสุขภาพจิตอยู่ในระดับสุขภาพจิตไม่ ดีถึงร้อยละ ๖๕ มีปัญหาสุขภาพจิตเล็กน้อย ร้อยละ ๓๓.๐๐ และมีสุขภาพดีร้อยละ ๒.๐๐ เท่านั้น^{๔๓}

การดื่มสุราของคนไทยจะมีสาเหตุมาจากอะไรก็ตาม ทำให้ความกดดันที่มีอยู่ในภายในเผย ออกมา บางคนอาจหาทางระบายอารมณ์กับสิ่งแวดล้อม บางคนก็ระบายอารมณ์กับผู้อ่อนด้อยกว่าที่ ถือว่าอยู่ในอาณัติของตน เช่น ภรรยาและลูก ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมต่อมา จะเห็นได้ว่า ประชาชนที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลทางสุขภาพจิต เช่น โรงพยาบาลศรีธัญญา โรงพยาบาล สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ โรงพยาบาลศรีมหาโพธิ์ หรือโรงพยาบาลจิตเวชต่างๆ หนึ่งในจำนวนผู้ป่วยนั้นมีสุรา เป็นต้นเหตุ โดยเฉพาะโรงพยาบาลศรีธัญญาพบว่า ผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นชนระดับรากหญ้า รายได้ เฉลี่ยประมาณ ๘,๐๐๖ บาทต่อเดือน โดยมีอาชีพรับจ้างที่ต้องใช้แรงงานมีที่อยู่อาศัยในเขตเมือง อายุ เริ่มดื่มและเริ่มป่วยเฉลี่ย ๒๒ ปีและ ๓๔ ปีมีการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาบ่อย ส่วนใหญ่แต่งงาน

^{๔๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๖.

^{๔๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๗.

แล้วและอยู่ในครอบครัวเดี่ยว มีสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ยประมาณ ๔-๕ คน^{๔๓} ซึ่งบางกรณีดื่มสุราทำให้เกิดความเครียดกับผู้ดื่มถึงระดับพยายามที่จะฆ่าตัวตาย หรือคิดจะฆ่าผู้อื่น เพราะสภาพจิตใจนั้นเป็นผลมาจากการหาทางออกปัญหาต่างๆของชนชั้นกรรมาชีพในสังคมไทย ที่ต้องการหาทางระบายอารมณ์ออกไปด้วยการดื่มสุรา แต่หารู้ไม่ว่าสุรานั้น จะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดภาวะผิดปกติทางจิต ซึ่งเป็นวิธีการจัดการกับปัญหาสุขภาพจิต ในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดปัญหาอย่างอื่นตามมาในภายหลัง ที่จัดได้ว่าเป็นการแก้ปัญหาแบบอัตโนมัติซึ่งเป็นวิธีที่ไม่ถูกต้อง

ดังนั้นประเด็นเรื่องสุขภาพจิตถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญ เพราะเป็นปัญหาที่กระทบทางจิตใจของผู้บริโภคสุรา อันอาจเป็นเหตุให้เกิดความรุนแรงต่อตนเองและสังคมได้ โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้บริโภคสุราจนคุมสติไม่อยู่ แล้วระบายอารมณ์ที่ตนเก็บกดไว้ ภายในให้ระเบิดปะทุออกมาเป็นชนวนก่อความไม่สงบในครอบครัว โดยเฉพาะการทำร้ายบุตรต่อคู่ครองและลูกๆ บางคนอาจทำร้ายบุพพกาลคือพ่อแม่ได้ เพราะขาดสติที่คอยยับยั้งความคิดนั้นๆ

๓) ผลกระทบทางด้านบุคคลกับสังคม

คำว่าบุคคลกับสังคมในที่นี้หมายถึง ตัวบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ดื่มสุราได้สร้างปัญหาให้เกิดขึ้นกับสังคมไทย สุรานั้นได้ก่อให้เกิดผลกระทบระหว่างผู้ดื่มสุรากับสังคมมากมายหลายอย่าง สังคมทั่วไปเริ่มรู้สึกว่าจะไม่มีความปลอดภัยทั้งร่างกายและทรัพย์สินของตนเอง^{๔๔} โดยเฉพาะในสังคมเมือง ที่ออกไปทำงานในโรงงานและมีบ้าน หรือห้องเช่าอยู่ในซอยลึก เวลากลับบ้านดึกๆ ต้องเดินทางผ่านกลุ่มนักดื่มสุราที่กำลังจับกลุ่มดื่มกันอยู่ ทำให้เกิดความระแวงกลัว จะเกิดเหตุการณ์ดังจะเห็นได้จากภาพเหตุการณ์คนเมาสุราข่มขืนแล้วฆ่าชิงทรัพย์ หรือคนเมาคอยจี้ชิงทรัพย์ของเจ้าทุกข์ ซึ่งเป็นคดีที่เห็นกันอยู่ทั่วไป บางครั้งสุรานั้นได้เพิ่มพลังความคึกคะนองให้แก่วัยรุ่น เมื่อวัยรุ่นได้ดื่มสุราเข้าไปแล้วมักจะมั่วสุม มีการเที่ยวเตร่ ขับรถจักรยานยนต์ออกไปเที่ยวยามค่ำคืน สร้างความรำคาญให้แก่คนทั่วไป และเป็นสาเหตุของอุบัติเหตุตามท้องถนน บางครั้งก่อคดีขับรถชนคนอื่นถึงขั้นเสียชีวิตก็มี และมีเหตุการณ์แฉะลักขโมยมากขึ้น ความไม่ปลอดภัยย่อมเกิดแก่บุคคลที่อยู่ในสังคมนั้นๆที่ไม่ต้องการ

อีกประการหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อสังคม คือผลการดื่มสุราของผู้ดื่มสุรานั้น เมื่อเกิดภัยต่างๆขึ้น มักจะผลักภาระให้กับสังคม ขาดความรับผิดชอบต่อน้ำพลเมืองที่ดี หรือขาดหน้าที่ประชากรที่ควรทำต่อประเทศ หรือขาดหน้าที่ลูกบ้านที่พึงใส่ใจกับชุมชนของตนเอง อย่างเช่น เมื่อชุมชนมีกิจกรรมที่ต้องการความร่วมมือ ร่วมใจสร้างประโยชน์ให้เกิดแก่ชุมชน ก็หวังพึ่งอาศัยไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นการอาศัยด้านเรี่ยวแรงกำลังกาย หรือการสนับสนุนทางด้านแรงสติปัญญา หรือในด้านแรงใจ เพราะสุรานั้นได้บั่นทอนกำลังเหล่านั้น

๔) ผลกระทบทางด้านสติปัญญา

^{๔๓} “บาร์มี จรัสสิงห์, “การศึกษาปัจจัยทางที่มีความสัมพันธ์กับผู้ป่วยโรคจิตจากพิษสุราในโรงพยาบาลศรีธัญญา” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๘), หน้า ๑.

^{๔๔} จักรกฤษณ์ ฤกษ์ดี, “ผลกระทบทางสุขภาพของประชาชนจากอุตสาหกรรมผลิตเบียร์ในด้านแม่ลาด หมู ๒ ตำบลแม่ลาด อำเภอลองของ จังหวัดกำแพงเพชร”, งานวิจัย:มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, (๒๕๔๖), หน้า บทคัดย่อ

อาณูภาพของแอลกอฮอล์ สามารถเล่นถึงสมองได้ ภายในเวลา ๖ นาที ดร. อามิน บิลเลอร์ หัวหน้านักวิจัยมหาวิทยาลัยไฮเดลเบิร์ก ทำการศึกษาจากอาสาสมัครชาย ๘ คน หญิง ๗ คน พบว่า หลังจากดื่มเบียร์ ๓ แก้ว หรือเหล้าไวน์ ๒ แก้ว ทำให้ปริมาณแอลกอฮอล์ ในเลือดเพิ่มขึ้น ๐.๕ เป็น ๐.๖ จะส่งผลให้เซลล์สมองคนเปลี่ยนแปลงไป แสดงว่าสมองมีปฏิกิริยาไวกับเหล้ามาก และแสดงว่าพิษของแอลกอฮอล์ก็ออกฤทธิ์เร็วเช่นกัน และคนยังพบว่า ความเข้มข้นของสารอย่างครีตินซึ่งมีส่วนปกป้องเซลล์ได้ลดลง ขณะที่ความเข้มข้นของแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้น เมื่อศึกษาพบว่า ความผิดปกติของสมองในผู้ดื่มสุรานั้นมีพื้นฐานประมาณ ได้กลับฟื้นคืนปกติได้ แต่ความสามารถของสมองที่กลับฟื้นคืนจากพิษแอลกอฮอล์ จะลดน้อยหรืออาจจะสั่นลงหากดื่มในปริมาณที่เพิ่มขึ้น

สุรานั้นจัดได้ว่า เป็นตัวการที่บั่นทอนสติปัญญาของคนถดถอย ทำให้เลอะเลือน ไม่ก่อให้เกิดความกระฉับกระเฉง ทางสมองอย่างที่ใครคาดหมายไว้ เพราะสุรานั้นส่งผลให้ประสาทส่วนรับรู้ ตัวสั่งงานช้าลง หรือหยุดทำงานในที่สุด

สรุปได้ว่าสุรานั้นเป็นเหตุ ให้เกิดผลกระทบด้านสุขภาพชีวิต ส่วนบุคคลของผู้ดื่มสุรา แม้เพียงน้อยนิดก็ตาม เพราะการเริ่มต้นทุกอย่างย่อมมาจากย่อมมาจากครึ่งเสมอ และเมื่อมีครั้งแรกก็ยิ่งให้เกิดขึ้นแก่คนดีทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นโรคภัยสารพัดอย่าง มีความทุกข์ทรมานเป็นเครื่องการันตี แล้วยังทำให้ผู้ดื่มสุรานั้นมีจิตใจโหดร้ายทารุณเพื่อพิษของสุรานั้นด้วย

๒.๓.๒.๒ ผลกระทบด้านสุขภาพจิตและชีวิตและบุคคลในครอบครัว

คำว่า ผลกระทบด้านสุขภาพจิตและชีวิตของบุคคลในครอบครัว หมายถึงคุณภาพชีวิตของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่ดื่มสุราทั้งคู่ครอง บุตร และญาติมิตร ที่ได้รับผลกระทบจากผลการกระทำของบุคคลผู้ดื่มสุราทั้งด้านจิตใจและร่างกาย โดยเฉพาะการก่อความรุนแรงในครอบครัวในครอบครัว เช่น ใช้กำลังทำร้ายทุบตีภรรยา ทำร้ายจิตใจ เช่น การนอกใจภรรยา ด่าทอ ถูกเหยียดหยาม ทำให้อับอาย เคราะห์เสียใจ มินตึงไม่ พูดด้วย ตลอดจนการปิดกั้นโอกาสทางสังคม ไม่ให้ติดต่อกับเพื่อน ญาติ พี่น้อง หรือสังคมภายนอก รวมถึงการไม่รับผิดชอบครอบครัว ควบคุมทางการเงินเพื่อให้พึ่งทางเศรษฐกิจจากฝ่ายหนึ่ง มีการล่วงละเมิดทางเพศแบบต่างๆ เช่น การข่มขืน บังคับใจภรรยาให้มีเพศสัมพันธ์แบบวิบัติและการขาลูกสาว เป็นต้น

ความรุนแรงในครอบครัว เป็นพฤติกรรม เป็นเรื่องสลับซับซ้อนหลายรูปแบบ ต่างมุมมองต่างเหตุต่างปัจจัย ตั้งแต่ปัจจัยส่วนตัว ปัจจัยครอบครัว ปัจจัยระดับชุมชน และปัจจัยระดับสังคม รวมทั้งความเชื่อ จารีตประเพณี และวัฒนธรรม ล้วนเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่ทำให้ความรุนแรงยังคงดำเนินต่อไป โดยเฉพาะบทบาทและสถานภาพของผู้หญิงและผู้ชายซึ่งในประเด็นดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้แยกเป็นประเด็นศึกษา ๓ กลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากการดื่มสุราคือ

๑) ผลกระทบต่อคู่ครอง

ครอบครัวไม่เป็นเพียงหน่วยสังคมหน่วยแรก ที่มีอิทธิพลต่อการเป็นคนดี หรือไม่ดื่มสุรา แต่ครอบครัวยัง

เป็นหน่วยสังคม ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดจากการดื่มสุราของคนในครอบครัว เช่น ในกรณีที่สามีภรรยาทะเลาะวิวาทจนเกิดอาการบาดเจ็บทางร่างกายและจิตใจ สมาชิกในครอบครัวต้องรับภาระไว้ทั้งหมด โดยคนนอกไม่สามารถเข้าไปเกี่ยวข้องได้ ผู้ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด คือผู้หญิงที่เป็นคู่ชีวิต

รองลงมาได้แก่เด็ก ซึ่งเมื่อเจริญเติบโตในวันข้างหน้าจะเกิดความเขินอายกับพฤติกรรมชนิดนี้ และดูดซับความรุนแรงเข้าไป ในบุคลิกภาพของตนเอง บางครั้งความที่ดื่มสุราแล้วเมากลายเป็นคนใจร้อนวู่วามทำอะไรโดยไม่ยั้งคิด ทำให้ภรรยารู้สึกเสียใจร้องไห้หรือมีอาการซึมเศร้า ความสุขในครอบครัวลดลง มีการทะเลาะเบาะแว้งและส่งผลให้ภรรยาเกิดความเครียดได้มาก^{๔๔}

ผลกระทบที่เกิดจากใช้ความรุนแรงเป็นผลกระทบจากการกระทำที่รุนแรงที่สุด อันเนื่องมาจากการทะเลาะวิวาทและจบลงด้วยการฆาตกรรมเพราะความหึงหวง ด้วยฤทธิ์สุรา หรืออาจบาดเจ็บหรือพิการจากทารุณกรรมด้วยกรรมวิธีต่างๆ ด้วยอาวุธทางด้านร่างกาย หรือทางจิตใจ หรือไม่ก็ตั้งครกไว้ในขณะที่ยังไม่พร้อมจะมีครอบครัวได้อย่างสมบูรณ์แบบ ภรรยาต้องถูกให้ไปทำแท้ง เป็นการข่มเหงน้ำใจสตรีที่อดทนด้วยความขมขื่น หรือบางกรณีก็พลอยรับโรคติดต่อร้ายแรงจากเพศสัมพันธ์ ที่สำนึกมาจากการใช้บริการจากหญิงบริการหรือหญิงที่ติดโรคร้ายแรงอยู่แล้ว นั่นเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สตรีเกิดความเครียดและก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านจิตใจต่อมา

ผลกระทบทางด้านจิตใจ เช่น ฆ่าตัวตาย ผู้หญิงที่ถูกทำร้ายในลักษณะต่างๆ ได้รับความกดดัน มีความเครียดกังวล บางครั้งก็แสดงอาการโดยไม่มีสาเหตุ เช่น ปวดศีรษะ นอนไม่หลับ หรืออาจมีการซึมเศร้า โดยเฉพาะในผู้หญิงที่ถูกข่มขืน กระทำชำเราและกระทำทารุณกรรมทางเพศจากสามี จะมีความกดดันทางร่างกายและอารมณ์เป็นอย่างมาก อาจนำไปสู่การฆ่าตัวตาย และก่อให้เกิดปัญหาทางสุขภาพ จิตขั้นรุนแรง เมื่อผู้หญิงถูกทารุณกรรม แม้จะไม่ร้องร่ายบาดแผล หรือร้องร่ายที่เกิดขึ้นตามร่างกาย ในกรณีที่ไม่รุนแรงจะเลือนหายไป แต่บาดแผลภายในจิตใจนั้น ถือว่าไม่อาจเรื้อนหายไปได้อย่างง่ายดาย และอาจอยู่ในส่วยลึกของจิตใจ ผลกระทบนี้ส่งผลต่อบุคลิกภาพของถูกระทำที่ ต้องการเยียวยา บางรายอาจมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ หรือการทำงาน

๒) ผลกระทบต่อญาติมิตร

ญาติมิตรคือบุคคลที่คอยช่วยเหลือ ดูแล หรือช่วยประคับประคอง ให้บุคคลมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตนเอง รวมถึงพ่อแม่พี่น้องที่คอยให้ความรักความอบอุ่น หากว่าบุคคลใดก็ตาม ได้หมกมุ่นในสุรา ทำตัวให้เมาเกินพิกัด ย่อมนำมาซึ่งความรังเกียจ ต่อบุคคลที่หวังดี ห่วงความเจริญแก่บุคคลนั้น โดยปกติแล้วญาติมิตรมักจะเป็นบุคคลที่จะได้รับผลกระทบน้อยกว่าภรรยาและลูก เพราะญาติหรือมิตรนั้นไม่อยู่ใกล้ชิดอยู่ในครอบครัวเดียวกัน ส่วนใหญ่ที่คนเมาแล้ว ความรำคาญให้เกิดแก่ญาติมิตรจะเป็นปัญหาที่ตามมาจากการดื่มสุรา คือ การสร้างความละอายว่าเป็นญาติกับผู้เมา หรือเป็นผู้ที่รู้จักผู้เมา มีบางกรณีที่ญาติได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง ถึงขั้นเสียชีวิต คือการเดินทางไปกับคนเมา ที่ขับรถด้วยความประมาท ขับรถชนคนตาย หรือประสบอุบัติเหตุอย่างรุนแรง บางรายก็พาญาติที่เป็นวัยรุ่นไปเที่ยวหาเรื่องทะเลาะวิวาทกับวัยรุ่นบ้านอื่น จนถึงการทำร้ายร่างกายกัน และอาจก่อให้เกิดการสูญเสียตามมาด้วย;

^{๔๔} จุลนิตย์ จันทรมณ. “ปัญหาจากการดื่มสุราของผู้ป่วยโรคสุราเรื้อรังตามการรับรู้ของตนเองและภรรยา”, วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๑), หน้า บทคัดย่อ.

สถานการณ์ที่ญาติหรือมิตรที่เฝ้าดูแลผู้ป่วยทางจิตอันเกิดจากพิษสุราเรื้อรัง ที่ก่อให้เกิดความเครียดมากที่สุด คือสถานการณ์จัดการ เมื่อผู้ป่วยทำร้ายคนอื่น ทำร้ายตนเอง และสถานการณ์จัดการต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศของผู้ป่วย ซึ่งลักษณะความเครียดที่ปรากฏ พบได้ทั้งร่างกาย อารมณ์ กระบวนการคิด พฤติกรรมทางสังคมและจิตวิญญาณ^{๒๔๖}

๓) ผลกระทบต่อสังคมโดยรวม

คำว่า ผลกระทบต่อสังคมโดยรวม หมายถึง ผลที่สังคมจะได้รับแรงผลักดัน จากการถูกผลักดันจากการดื่มสุราของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อบรรยากาศทั้งโดยตรงและโดยอ้อม อันเป็นส่วนหนึ่งที่เกิดว่าเป็นผลกระทบที่สำคัญของสังคมไทยที่พึงตระหนักไว้ คนไทยมีการดื่มสุรามาช้านานแล้ว โดยนิยมดื่มในเทศกาลต่างๆ เช่น งานเลี้ยงขึ้นบ้านใหม่ งานเลี้ยงสังสรรค์ งานฉลองตามประเพณีต่างๆ เป็นต้น และมีความเชื่อว่า เรื่องการดื่มสุรามีผลต่อสุขภาพ เช่น การดื่มสุราเพื่อสุขภาพ การดื่มยาตองเพื่อรักษาโรคบางชนิด และการดื่มสุราเป็นยาอายุวัฒนะ เป็นต้น โดยชาวบ้านทำยาตองเอง จากการเอาสมุนไพร รากไม้ หรือสัตว์บางชนิด มาตองกับสุราเก็บไว้ตามเวลาที่กำหนดแล้วนำมาดื่ม โดยเชื่อว่า ยาตองแต่ละสูตรจะมีสรรพคุณต่างกัน เช่น ยาตองบางสูตรบำรุงร่างกาย บำรุงเลือด คลายอาการปวดเมื่อย เจริญอาหาร อายุยืน และสามารถปฏิบัติทางเพศได้ดี

สรุปได้ว่า สุรานั้นเป็นเหตุให้เกิดผลกระทบด้านสุขภาพชีวิตส่วนบุคคลของผู้ดื่ม แม้เพียงเล็กน้อยก็ตาม เพราะการเริ่มต้นทุกอย่างย่อมมาจากครั้งแรกเสมอ และเมื่อมีครั้งแรกแล้วก็ต้องมีครั้งที่สองและที่สามต่อไปเรื่อยๆ สุดท้ายก็ทำให้ผู้นั้นเป็นนักดื่มสุราในที่สุดและสุราที่ดื่มไปนั้น ยังส่งผลเสียทำให้เกิดขึ้นแก่ผู้ดื่มทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นโรคร้ายสารพัดอย่างที่มีความทุกข์ทรมานเป็นเครื่องการันตี แล้วยังทำให้ผู้ดื่มสุรานั้นมีจิตใจโหดร้ายทารุณเนื่องจากพิษสุรานั้นด้วย เพราะความสับสนทางภาวะจิตอันเกิดจากพิษสุราเรื้อรัง ทำให้ผู้ติดสุราลงมือทำร้ายตนเอง ตลอดจนพยายามฆ่าตนเอง การทำหน้าที่การงานบกพร่อง การสูญเสียทรัพย์สินเงินทอง และมีภาระหนี้สิน การมีปัญหาด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในครอบครัว และเพื่อนบ้าน การมีปัญหาเรื่องเพศสัมพันธ์กับคู่สมรส และการมีความรู้สึกต่อต้านตนเองในทางลบ ทำให้เกิดความเครียด นอกจากจะสร้างความกดดันและความเครียดให้กับตนเองแล้ว ยังสร้างบาดแผลในใจ แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งคู่ครอง ลูกรัก และญาติมิตร เป็นต้น สังคมไทยมีความเชื่อว่า วัฒนธรรมการดื่มสุราเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต เป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่แทรกซึมอยู่ในทัศนคติ จนทำให้ผู้คนในสังคมมองว่า การดื่มสุรา เป็นเรื่องปกติ ทัศนคติแบบนี้ส่งผลให้เกิดแบบแผนการใช้ชีวิตประจำวัน ที่ต้องมีสุราเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของชีวิตของผู้คน เช่น งานบุญประเพณี งานแต่งงาน งานบวช งานศพ งานวันเกิด เป็นต้น รวมถึงทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับภาวะต่างๆ ที่เกิดขึ้นในกิจวัตรประจำวัน เช่น ภาวะเกิดการกดดัน ความเครียด ความเสียใจ ความดีใจ ที่ต้องดื่มเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์เสมอมา ที่ต้องเสี่ยงต่อการใช้จ่ายอย่างมหาศาลต่อผลที่จะตามมาทั้งส่วนตัวและส่วนรวม เช่น การจ่ายค่ารักษาโรคร้ายนานาชนิด ที่จะเกิดเพราะพิษสุรา

^{๒๔๖} สายชล ลิขิตเลิศล้ำ, ความเครียดและการเผชิญความเครียดของผู้ดูแลโรคสุราเรื้อรัง, วิทยานิพนธ์

เรื่อง การป้องกันภัยอันตรายที่เกิดจากอุบัติเหตุจากการดื่มสุราแล้วขับ เป็นต้น นั้นยังไม่รวมถึงรัฐที่จะต้องใช้จ่ายเพื่อส่งเสริมสุขภาพที่ดีแก่สังคมไทยทั้งมวลด้วย

๒.๓.๒.๓ ข้อมูลการดื่มสุราในจังหวัดหนองคาย^{๔๗}

รัฐบาลเริ่มใช้นโยบายใหม่ คือ ยกเลิกการให้สิทธิผูกขาดแก่นายอากรโดยรัฐจัดเก็บภาษีสุราเอง เพราะเหตุว่าระยะหลังนายอากรไม่ส่งเงินให้รัฐตามจำนวนเงินที่ประมูลได้โดยตกจาก ๔.๔๙ ล้านบาท ใน พ.ศ. ๒๔๔๗ น ส ๓.๒๑ ล้านบาทใน พ.ศ. ๒๔๕๑ แต่ในวิธีใหม่นี้รัฐได้เก็บภาษีสุราเป็นมณฑล โดยให้เสนาสมุหเทศาภิบาลเป็นผู้อำนวยการทั้งในด้านการจัดเก็บภาษีและการออกใบอนุญาตต้มกลั่นสุราอีกทั้งกระทรวงมหาดไทยถึงกับมีคำสั่งให้สมุหเทศาภิบาลทุกมณฑลต้องแจ้งรายได้ภาษีสุราและจำนวนสุราที่ขายในทุกท้องที่ไปให้กระทรวงมหาดไทยตรวจสอบ ถ้าปรากฏว่าภูมิภาคใดมีการจ่ายสุราตกต่ำ หัวหน้าบริหารในส่วนราชการนั้นกับเจ้าหน้าที่ภาษีสุราต้องแจ้งเหตุจนเป็นที่พอใจ และต้องแก้ไขอย่างรีบด่วน อาณาเขตของแอลกอฮอล์ สามารถเล่นถึงสององได้ ภายในเวลา ๖ นาที ดร. อามิน บิลเลอร์ หัวหน้านักวิจัยมหาวิทยาลัยไฮเดลเบิร์ก ทำการศึกษาจากอาสาสมัครชาย ๘ คน หญิง ๗ คน พบว่า หลังจากดื่มเบียร์ ๓ แก้ว หรือเหล้าไวน์ ๒ แก้ว ทำให้ปริมาณแอลกอฮอล์ ในเลือดเพิ่มขึ้น ๐.๕ เป็น ๐.๖ จะส่งผลให้เซลล์สมองคนเปลี่ยนแปลงไป แสดงว่าสมองมีปฏิกิริยาไวกับเหล้ามาก และแสดงว่าพิษของแอลกอฮอล์ก็ออกฤทธิ์เร็วเช่นกัน และคนยังพบว่า ความเข้มข้นของสารอย่างครีตินซึ่งมีส่วนปกป้องเซลล์ได้ลดลง ขณะที่ความเข้มข้นของแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้น เมื่อศึกษาพบว่า ความผิดปกติของสมองในผู้ดื่มสุราขนาดสัณฐานประมาณ ได้กลับฟื้นคืนปกติได้ แต่ความสามารถของสมองที่กลับฟื้นคืนจากพิษแอลกอฮอล์ จะลดน้อยหรืออาจจะสั่นลงหากดื่มในปริมาณที่เพิ่มขึ้น

สรุปได้ว่า ข้อมูลการดื่มสุราในจังหวัดหนองคาย ร้อยละ ๖๐ ที่มีการดื่มสุราเป็นประจำในงานเลี้ยงและสถานที่บันเทิงสำหรับเด็กวัยรุ่น และวัยกลางคนในสังคมหรือจังหวัดหนองคาย ส่วนที่ดื่มสุราเป็นประจำคิดเป็นร้อยละ ๒๕ ข้อมูลจากโครงการหมู่บ้านรักษาศีลห้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ประจำปี ๒๕๕๙

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมหาสารวย ญาณสวโร (พินดอน) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่สังคมไทย” ผลศึกษาพบว่า ปัญหาที่มีต่อสังคมไทยมากที่สุดในปัจจุบัน ก็คือปัญหาสิ่งเสพติด ที่ระบาดอยู่ในสังคมไทย ในเรื่องนี้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีเหตุผล ที่ยอมรับขอเท็จจริงคือ เป็นเพราะขาดหลักธรรมข้อปฏิบัติสำหรับมนุษย์ อันเรียกว่าศีลนั้น โดยเฉพาะศีลข้อที่ ๕ ซึ่งถือว่าเป็นมีความสำคัญมากที่สุด ซึ่งว่าด้วยเรื่องสุรามรณะและของมีนเมา โดยมองเห็นโทษว่า สุรามรณนั้นเป็นภัยอันตราย เป็นข้อห้ามโดยส่วนเดียว เป็นพิษร้ายต่อสังคม เป็นสิ่งที่ทำลายสุขภาพกายและสุขภาพจิต ความหมายของสุราเมรัยและของมีเมานั้น หมายถึง ของเมาทุกชนิด ทั้งที่กลืนแล้วและยังไม่ได้กลืน หรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทุกชนิด ตลอดถึงสิ่งเสพติดทุกชนิด ใช้เสพโดยดื่มกิน ที่มี

^{๔๗} โครงการหมู่บ้านรักษาศีลห้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ประจำปี ๒๕๕๙, หน้า ๒๓

ปรากฏอยู่ในสังคมไทยปัจจุบัน ในทางตรงกันข้าม เมื่อกล่าวถึงประโยชน์ของการเสพสุราและสิ่งเสพติดนั้น อาจนำมาใช้เป็นประโยชน์ในทางการแพทย์ได้ หรือนำมาปรุงอาหารเพื่อชูรสด้วย ดังจะเห็นได้จากความหมายในมงคลสูตรว่า “การสำรวมจากการตึมน้ำเมาเป็นมงคล” หมายถึงการให้มีความระมัดระวัง มีความรอบครอบ พิจารณาในสิ่งนั้นก่อนแล้วจึงบริโภคหรือใช้ให้ถูกวิธี

กรรมคือการกระทำ เพราะการตึมสุราเมรัยนี้เป็นเหตุแห่งความเมา ความเมาเป็นเหตุแห่งอกุศลกรกระทำอกุศลกรรมบถและอกุศลกรรมเกิดขึ้น ย่อมทำหน้าที่ให้สำเร็จกรรมกิจ เป็นเพราะกรรมทำหน้าที่ให้ไปเกิดในนรก ด้วยอำนาจแห่งการตึมสุราเมรัยแล้ว กระทำทุจริตกรรมลง แต่หากมิได้กระทำทุจริตกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็ไม่อาจนำไปสู่नรกภูมิได้ และเพราะกระทำทุจริตกรรมให้สำเร็จลงกล่าวคือ ตึมสุราแล้วกระตุ้นให้ให้ใจกล้า สามารถกระทำทุจริตกรรมสำเร็จลง ย่อมไปเกิดในนรกภูมิหลังตายแล้ว^๗

วิไลรัตน์ ปรีดาอุทธาน ได้ศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมการตึมสุราของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย: กรณีศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในระดับอำเภอของประเทศไทย” ผลการศึกษาพบว่า

๑. นักเรียนส่วนใหญ่ตึม มีประสบการณ์ตึมสุราครั้งแรกในช่วงอายุ ๑๕ ปี (๒๙.๕๐%) โดยสาเหตุการตึมสุราครั้งแรกมากจากการอยากทดลอง (๒๐.๖๑%) และเหตุผลที่นักเรียนยังตึมสุราอยู่ในปัจจุบันคือเพื่อนชวน (๒๕.๕๘%)

๒. ชนิดของสุราที่นักเรียนส่วนใหญ่ตึมครั้งแรกคือเบียร์ (๓๒.๘๔%) และชนิดสุราที่ตึมเป็นครั้งแรกคือ เบียร์ (๔๙.๗๗%)

๓. นักเรียนส่วนใหญ่ที่ตึมสุราบ่อยมากที่สุดในงานเทศกาลต่างๆ (๔๕.๕๗%) โดยคนที่ตึมร่วมคือเพื่อน (๘๙.๙๐%) ส่วนเวลาที่ตึมโดยปกติ คือตึมในวันหยุด (๖๔.๔๐%) และสถานที่ตึมคือบ้านเพื่อน (๖๗.๘๐%)

๔. นักเรียนส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการตึมสุราประมาณ ๕๐-๑๐๐ บาท (๕๑.๐๐%) ต่อครั้ง และมีวิธีการได้มาของสุราคือจ่ายเงินซื้อเอง (๕๕.๐๐%)

๕. ปัจจุบันนักเรียนส่วนใหญ่ ตึมบ้างเป็นบางครั้ง (๘๓.๙๐%) และแต่ละครั้งที่ตึม จะตึมมากกว่าหนึ่งกลม (๒๘.๙๐%) สำหรับเลิกตึมในแต่ละครั้ง บอกว่าเลิกตึม เมื่อเริ่มรู้สึกมึนงงศีรษะ (๖๐.๔๐%)

๖. ในการตึมแต่ละครั้งนักเรียนส่วนใหญ่ ไม่เคยใช้สารเสพติดร่วมกับการตึมสุรา (๖๖.๒๓%) สำหรับการกระทำที่แสดงออกหลังการตึม คือ นอน (๓๒.๓๕%) และจากคำบอกเล่า คนรอบข้างเกี่ยวกับการกระทำที่นักเรียนส่วนใหญ่แสดงออกหลังการตึมสุรา คือ นอน (๓๒.๓๕%) นอกจากนี้ส่วนใหญ่ไม่เคยทะเลาะวิวาทชกต่อยเนื่องจากการตึมสุรา (๗๖.๕๐%) แต่เป็นที่สังเกตว่า มีจำนวน

^๗พระมหาสารวญ ญาณสวโร (พินดอน), “การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการล่งละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), พ.ศ. ๒๕๕๒.

ของนักเรียนเกือบครึ่งหนึ่ง (๔๙.๐๐%) ที่บอกว่าหลักการดื่มสุรแล้วจะชี่ยวดยานพาหนะ คือจกยานยนต์^๔

เบญจวรรณ จอมอินตา ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาแนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการผูกยึดผู้ป่วยระยะถอนพิษสุรา โรงพยาบาลเกศา จังหวัดลำปาง” ผลการศึกษาพบว่า แนวปฏิบัติทางคลินิก สำหรับผูกยึดผู้ป่วยระยะถอนพิษสุราที่พัฒนาขึ้นตามกระบวนการบนพื้นฐานความรู้เชิงประจักษ์ สามารถนำมาใช้ในการนำมาปฏิบัติงานได้จริง ย่อมมีองค์ประกอบ ๗ ประการคือ (๑) ด้านพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยและจริยธรรม (๒) ด้านการประเมินผู้ป่วยในการผูกยึด (๓) ด้านการพยาบาลผู้ป่วยในการผูกยึด (๔) ต้องการให้ความรู้คำแนะนำเกี่ยวกับการผูกยึด (๕) ด้านการดูแลต่อเนื่อง (๖) ด้านการบันทึกข้อมูลในแฟ้มประวัติผู้ป่วยอย่างเป็นระบบ และ (๗) การควบคุมคุณภาพการบริการ^๕

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การดื่มสุรามีผลกระทบทั้งต่อสุขภาพร่างกายของบุคคล และมีผลกระทบต่อระบบของสังคมตั้งแต่ครอบครัว สังคมรอบข้างตลอดถึงสังคมใหญ่ในระดับประเทศ ผลจากการดื่มสุรานี้ต้องอาศัยบุคคลหลายฝ่ายจะช่วยกันประคับประคองให้บุคคลที่ดื่มสุรา ลด ละ เลิก จากการดื่มสุราได้ โดยอาศัยหลักการและวิธีการทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือช่วยประสาน เพื่อพัฒนาคนในชาติให้เป็นสังคมที่มีคุณภาพตามหลักพุทธธรรม

พล สุวรรณวงศ์,^๖ พ.ต.ต. (๒๐๐๓) ได้ทำ การศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเสพยาเสพติด (ยาบ้า) ของผู้ต้องขังชายที่มีอาชีพหา การประมงในเรือนจา จังหวัดสมุทรสาคร พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเสพยาเสพติด (ยาบ้า) ได้แก่ ปัจจัยทางด้านความอยากรู้อยากลอง การอาศัยอยู่ในแหล่งที่มีการซื้อขายและเสพยาบ้า การรู้เท่าไม่ถึงการณ์ การถูกหลอกให้เสพ การเสพแล้วทำให้รู้สึก กระปรี้กระเปร่าและการเสพแล้วหา ให้ไม่เมื่อยนอนและสามารถหา งานได้มาก

ดุชนีย ชาญปรีชาและคณะ^๗ (๒๕๔๔) ได้ทำ การศึกษาวิจัยเรื่องการตัดสินใจใช้ยาบ้าของผู้เสพติดชายวัยหา งาน พบว่า ประเด็นที่เกี่ยวข้องและส่งผลให้เกิดการตัดสินใจใช้ยาบ้าของผู้เสพติดชายวัยหา งานได้แก่ การขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องโทษพิษภัยของยาบ้าหา ให้ผู้ป่วยมีความเชื่อและทัศนคติต่อยาบ้าไม่เหมาะสม โดยเชื่อว่าการเสพยาบ้าไม่หา ให้ติดและใช้แล้วหา งานได้มากขึ้น บางครั้งต้องการเป็นคนเด่น เท่ห์ เป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มเพื่อน จึงตัดสินใจทดลองใช้ยาในสิ่งแวดล้อมที่มีการแพร่ระบาดของยาบ้า การเผชิญความเครียดที่ไม่มีประสิทธิภาพได้แก่ ปัญหาครอบครัวแตกแยก ความขัดแย้งในครอบครัว ภาวะหนี้สิน การขาดผู้ให้คา ปรึกษา ทองใบ ตะตอง (๒๕๔๘) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านแม่ฮัก อำเภอสันทราย เชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกบางกลุ่มใน

^๔ วิไลรัตน์ ปรีดาอุทธาน, “พฤติกรรมกรรมการดื่มสุรขงนักเรียนระดับชั้นตอนปลาย: กรณีศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในระดับอำเภอของประเทศไทย”, **งานวิจัยการศึกษาอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐)

^๕ เบญจวรรณ จอมอินตา, “การพัฒนาแนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับผู้ป่วย โรงพยาบาลเกศา จังหวัดลำปาง”, **งานค้นคว้าอิสระ พยาบาลมหาบัณฑิต** (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐)

^๖ พล สุวรรณวงศ์, พ.ต.ต. (๒๐๐๓) กรุงเทพมหานคร, หน้า ๑๙

^๗ ดุชนีย ชาญปรีชาและคณะ กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๔. หน้า ๗๙

ชุมชนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสพและการค้ายาบ้า อันก่อให้เกิดความวิตกกังวลของคนในชุมชนความกังวลนี้ทาให้เกิดการรวมตัวกันของสมาชิกในชุมชนเพื่อริเริ่มโครงการต่อต้านยาเสพติด โดยโครงการนี้มีระยะเวลา ๑๒ เดือน นับตั้งแต่เดือน กันยายน ๒๕๔๔ - สิงหาคม ๒๕๔๕ ได้มีการนำต้นทุนทางสังคมและต้นทุนทางวัฒนธรรมต่างๆ เช่นความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นของคนในชุมชน ความเชื่อทางไสยศาสตร์และพิธีกรรมต่างๆ รวมถึงความเคารพนับถือที่มีต่อพระบรมวงศานุวงศ์ มาใช้ในกระบวนการไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อสร้างความสามัคคีและความร่วมมือของชุมชน อันเป็นหัวใจหลักในการพัฒนาชุมชนในระหว่างการดำเนินโครงการได้มีปัญหาต่างๆ เกิดขึ้น เช่น การขาดความร่วมมือของสมาชิกในชุมชน เกิดความขัดแย้ง และขาดความเชื่อมั่นในโครงการ อย่างไรก็ตามได้มีสร้างกฎชุมชนขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด ผู้นำ ชุมชนได้นำ กลยุทธ์วิธีต่างๆ มาส่งเสริมสนับสนุนการทำงาน ของชุมชนและกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน โดยการนี้ชุมชนได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนด้านการเงินในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ จากหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนซึ่งทาให้ชุมชนสามารถแก้ไขปัญหายา และป้องกันไม่ให้เกิดปัญหายาเสพติดในชุมชนอีก และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกในชุมชนด้วย ประสบการณ์และความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนของหมู่บ้านแม่ฮักพัฒนาได้รับการยอมรับพร้อมทั้งนำไปแพร่ไปยังชุมชนอื่นๆ อย่างไรก็ตาม การที่ชุมชนต่างๆ จะนำ รูปแบบการพัฒนาชุมชนของหมู่บ้านตัวอย่างนี้ไปเป็นแบบอย่าง จำเป็นต้องพิจารณาถึงปัจจัยหลัก ๒ ประการประการแรกคือ การนำเอาต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนเป็นเครื่องมือในกระบวนการแก้ไขปัญหายา ประการที่สอง การมีผู้นำชุมชนที่ดีและเสียสละในการช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนและส่งเสริมสมาชิกให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน

นพพร ศรีผัด (๒๕๔๘) ได้ทา การศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการตัดสินใจเสพยาบ้าของเยาวชนหญิงในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเขตภาคเหนือตอนบน ” ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการตัดสินใจเสพยาบ้าของเยาวชนหญิง มีลักษณะสัมพันธ์ภายในครอบครัว จากการมีสภาพครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์และปัจจัยส่วนบุคคลคือ ความต้องการของวัยรุ่นได้แก่ เสพยาบ้าเพื่อไม่ให้ง่วงนอน ลดความอ้วนประชดสามี คลายเครียด

นิมิต บุรพาสถิตย์ (๒๕๔๖) ได้ทา การศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเสพยาบ้าของนักเรียน: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนมาบข่าวิทยาคาร จากการศึกษพบว่าปัจจัยด้านบุคคลที่ส่งผลให้เสพยาบ้าจะประกอบด้วย ๑) ความรู้เกี่ยวกับผลเสียของเสพยาบ้า ๒) อำนาจซื้อ ส่วนปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลให้เสพยาบ้าจะประกอบด้วย ๑) ครอบครัวและความสัมพันธ์ในครอบครัว ๒) ความสัมพันธ์กับเพื่อน ๓) สถานการณ์ยาบ้าในโรงเรียนและ ๔) สถานการณ์ยาบ้าจากชุมชนที่อาศัย

นิพนธ์ จา เนียรพันธุ์ (๒๕๕๑) ได้ทา การศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการแก้ไขการกระทา ผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดีเสพยาบ้า: ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ๑) ปัจจัยภูมิหลังของผู้ต้องขังที่กระทา ผิดซ้ำ ในคดีเสพยาบ้า ส่วนใหญ่อายุไม่เกิน ๓๐ ปี มีภูมิลานาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา สถานภาพโสด นับถือศาสนาพุทธ ๒) ปัจจัยและสาเหตุที่มีผลในการกระทา ผิดซ้ำ ของผู้ต้องขังในคดีเสพยาบ้า ส่วนใหญ่อาศัยพรบจ้างทั่วไป รายได้ต่อเดือนระหว่าง ๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาท สภาพ

ครอบครัวบิดามารดาอยู่ร่วมกันและไม่มีส่วนในการกระทำ ผิด ที่อยู่อาศัยเป็นของบิดามารดาตั้งอยู่ในเขตเทศบาลบริเวณชุมชนแออัด สาเหตุของการเสพยาบ้ามาจากการอยากรู้อยากลอง ส่วนที่ไม่สามารถเลิกเสพได้เพราะจำเป็นต้องใช้ในการทำงานโดยทราบดีว่ายาบ้าทำให้เสียอนาคตและมีผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ การคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและรู้ว่าการจา หน่ายยาบ้ามีโทษหนักกว่าการเสพ การที่กลับไปกระทำ ผิดซ้ำมาจากการไม่มีงานทำ และมีปัญหาด้านการเงิน ๓) แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหามารกระทำ ผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดีเสพยาบ้า ส่วนใหญ่ต้องการให้มีงานรองรับหลังพ้นโทษเพื่อจะได้มีรายได้เลี้ยงตัวเองและครอบครัวโดยสังคมยอมรับและให้โอกาสกลับตัวเป็นคนดี

บรรเลง ตั้งโกคานนท์ (๒๕๔๓) ได้ทำ การศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่นำไปสู่การเสพยาบ้าของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่นำไปสู่การเสพยาบ้าของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ ได้แก่ ได้รับความกดดันทางด้านการเรียนและความอยากรู้อยากลองอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีการเสพและซื้อขายยาบ้า ความรู้ ความเชื่อและทัศนคติเกี่ยวกับยาบ้าในทางที่ผิด ความสะดวกในการซื้อหาง่ายต่อการเสพ บทลงโทษสา หรับผู้เสพไม่รุนแรง ราคาไม่แพงมานะ สันติพงศ์ (๒๕๔๕) ได้ทำ การศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเสพยาบ้าของนักเรียน: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนแก่ง "วิทยุสถาวร" ตำบลทางเกวียน อำเภอแก่ง จังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่าสาเหตุที่ทำให้ นักเรียนในโรงเรียนแก่ง "วิทยุสถาวร" เสพยาบ้ามาจากการอยากรู้อยากลองตามเพื่อน ปัญหารายได้ของครอบครัว โรงเรียนขาดการแนะนำที่เหมาะสม การซื้อขายยาสามารถกระทำ ได้ง่าย

วิทยา ปฐมนิละ (๒๕๔๓) ได้ทำ การศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเสพยาเสพติด (ยาบ้า) ของผู้ต้องขังวัยรุ่นชายในทัณฑสถานบา บัดพิเศษ ปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่าผู้ต้องขังวัยรุ่นชายส่วนใหญ่ก่อนถูกจับกุมอาศัยอยู่ในย่านที่มีการเสพยาเสพติดและมีเพื่อนสนิทที่มีพฤติกรรมชอบเที่ยวเตร่ ชอบสูบบุหรี่ ดื่มสุราและมั่วสุมเสพยาเสพติดไม่ได้รับการศึกษา ถูกเพื่อนชักชวน อยากรู้อยากเห็นและความมีจิตใจอ่อนไหว

ศุภกร ชินะเกตุ^๔ (๒๕๕๓) ได้ทำ การศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ๑) พฤติกรรมป้องกันยาเสพติดโดยรวมอยู่ในระดับมาก ๒) ปัจจัยส่วนบุคคลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลา ดับตามค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการควบคุมตนเองด้านทักษะชีวิต และด้านการรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ๓) ปัจจัยด้านครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านดังนี้ ด้านการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวและด้านสัมพันธภาพในครอบครัว ๔) ปัจจัยด้านสังคมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านดังนี้ ด้านการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากสถานศึกษา ด้านการรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติด และด้านการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน ๕) นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่มีเพศและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และ ๖) การได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากสถานศึกษาการ

^๔ศุภกร ชินะเกตุ . กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๓. หน้า ๙๓

ควบคุมตนเอง ทักษะชีวิต และการรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติด สามารถร่วมกันทำ นายพุดติกรรมการป้องกันยาเสพติดได้ร้อยละ ๓๒.๘

สลาสิวรรณ ทัพทวี^{๑๐} (๒๕๔๗) ได้ทำ การศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเสพยาบ้า ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง ๑๔-๑๕ ปี ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครองต่าง กว่า หรือ ประถมศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวต่าง กว่าหรือเท่ากับ ๕,๐๐๐ บาท เรียนอยู่ในระดับ ปานกลางสัมพันธ์ภาพในครอบครัวระดับปานกลางมีความรู้สึกลึกผูกพันกับโรงเรียนระดับปานกลางและมีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดในระดับปานกลาง

สา เนา มากแบน (๒๕๔๗) ได้ทำ การศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านครอบครัว และการปฏิบัติของครอบครัวกับลักษณะการเสพยาบ้าของวัยรุ่นที่เข้ารับการบำบัดในแผนก ผู้ป่วย นอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ ผลการวิจัยพบว่า บิดามารดาของวัยรุ่น ที่เสพติดยาบ้า ส่วนมากจบการศึกษาระดับประถมศึกษาลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว รายได้ของครอบครัว พอกิน พอใช้ สัมพันธ์ภาพระหว่างบิดามารดาอยู่ในระดับปานกลาง วัยรุ่นที่เสพติดยาบ้าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ ๑๖-๑๘ ปี

อภิรัฐ ถนอมสิงห์ (๒๕๔๒) ได้ทำ การศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการกระทำ ผิดของเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับยาเสพติดประเภทยาบ้าในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับยาเสพติด ประเภทยาบ้าของเด็กและเยาวชนได้แก่ ปัจจัยทางครอบครัว ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมและปัจจัยจากตัวยาบ้าเอง

สรุปได้ว่า จากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเสพยาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (ยาบ้า) ของสถานีดำรงจตุรธาโรงเหนือ ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเสพยาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (ยาบ้า) หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยวิธีใดก็ตาม เช่น รับประทาน สูบ ดมหรือนิดแล้ว จะก่อให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในที่นี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมว่ามีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการเสพยาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (ยาบ้า) ของสถานีดำรงจตุรธา โรงเหนือหรือไม่ นอกจากนี้หาข้อเสนอแนะสำหรับการแก้ไขปัญหาวีธีการป้องกันการเสพยาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (ยาบ้า) ของเจ้าหน้าที่ ดำรงจตุรธา โรงเหนือ

^{๑๐} สลาสิวรรณ ทัพทวี : กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๗. หน้า ๖๘

บทที่ ๓

หลักธรรมที่เกี่ยข้องการแก้ไขปัญหามั่วสา

หลักธรรมในพระพุทศาสนาที่นำมาแก้ปัญหามั่วสาในสังคมไทย ปัญหามั่วสุมที่มีผลกระทบต่อสังคมไทยอย่างร้ายแรง ซึ่งหลายฝ่ายต่างก็มุ่งหวังที่จะจัดปัญหาดังกล่าวให้หมดไป โดยทุกภาคส่วนต่างรณรงค์ให้ประชาชนเห็นประโยชน์จากการงดดื่มสุรา และหาแนวทางหรือกลยุทธ์ที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวในเชิงรุกมากยิ่งขึ้น ในงานวิจัยเรื่องนี้ คณะผู้วิจัยต้องการชี้ให้เห็นแนวทางในการแก้ปัญหามั่วสุมตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Document Research) และการศึกษาภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มเป้าหมายที่คัดเลือกมาโดยจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมุ่งเน้นที่จะศึกษาปัญหาของการดื่มสุราที่มีต่อสังคมไทย และการหาแนวทางในการแก้ปัญหานี้โดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวเพื่อให้แก่ประโยชน์สุขแก่สังคม

เพื่อหาทางออกจากปัญหาที่เกิดจากการดื่มสุราดังกล่าวให้เป็นรูปธรรมต่อไป โดยตั้งเป็นแนวทางแก้ปัญหาไว้ ๓ ประการ คือ

๓.๑ หลักธรรมสำหรับการแก้ปัญหาด้านสุขภาพร่างกายส่วนบุคคล

๓.๒ หลักธรรมสำหรับการแก้ปัญหามั่วสุมจิตและชีวิตของคนในครอบครัว

๓.๓ สรุปหลักธรรมสำหรับการแก้ปัญหามั่วสุมผลกระทบต่อสังคมไทยโดยส่วนรวม

๓.๑ หลักธรรมสำหรับการแก้ปัญหาด้านสุขภาพร่างกายส่วนบุคคล

การดื่มสุราจัดได้ว่ามีผลกระทบต่อสังคมไทยเป็นอย่างมาก ทั้งผลกระทบต่อบุคคลผู้ดื่ม ครอบครัว ชุมชน และระดับประเทศ ในประเด็นที่เกี่ยวกับปัญหาอันส่งผลกระทบผู้ดื่มสุรานั้นมีมากมายหลายประการ ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาได้วางหลักการไว้เพื่อยุติปัญหาได้ โดยการนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาเข้าไปเยียวยา คณะผู้วิจัยได้นำหลักธรรมขั้นพื้นฐานแห่งชีวิตที่สามารถลดระดับปัญหา และสามารถนำไปเป็นทางออกจากปัญหามั่วสุมของปัจเจกบุคคล กลายเป็นบุคคลต้นแบบ เป็นตัวอย่างของบุคคลอื่น ด้วยหลัก ๓ ประการคือ

๓.๑.๑ หลักอภัยมุข

๓.๑.๒ หลักเบญจศีล

๓.๑.๓ หลักสติสัมปชัญญะ

๓.๑.๔ ขันติโสรัจจะ

๓.๑.๑ หลักอภัยมุข

อภัยมุข ๖ ประการ อันเป็นหนทางแห่งความเลื่อม^๑ อภัยมุขคือทางแห่งความเลื่อมทางแห่งความพินาศ เหตุย่อเย็บแห่งโกศทรัพย์ อันเป็นเหตุนำมาซึ่งความหายนะ^๒ นั้น คนที่จม

^๑ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๔๗/๒๐๒.

ปรักอยู่กับอบายมุขนี้ เป็นฆราวาสพวกที่จุ่มปลัก มีความยากจน มีความเสื่อมสุขภาพอนามัย แล้วก็ยังเบียดเบียนกันอีก เพราะความหลงใหลในสิ่งที่เป็นอบายมุข^๓ ได้แก่

๑) หมกมุ่นในการเสพของมีนเมา คือสุราเมรัย อันเป็นเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ซึ่งมีโทษ ๖ ประการ คือ (๑) เสียวทรัพย์ทันตาเห็น(๒) ก่อการทะเลาะวิวาท (๓) เป็นบ่อเกิดแห่งโรคภัยต่างๆ (๔) เป็นเหตุเสียชื่อเสียง (๕) เป็นเหตุไม่รู้จักอาย (๖) เป็นเหตุทอนกำลังปัญญา^๔

๒) การหมกมุ่นอยู่กับการเที่ยวเตร่ตามตรอกซอกซอยในเวลากลางคืน มีโทษ ๖ ประการคือ (๑) ชื่อว่าไม่คุ้มครองไม่รักษาตัวเอง (๒) ชื่อว่าไม่คุ้มครองไม่รักษาบุตรภรรยา (๓) ชื่อว่าไม่คุ้มครองไม่รักษาทรัพย์ (๔) เป็นที่สงสัยของคนอื่นด้วยเหตุต่างๆเช่นว่า จะเป็นขโมย (๕) มักถูกใส่ร้ายป้ายสี ด้วยเรื่องไม่เป็นความจริง (๖) ทำให้เกิดความลำบาก มากมายหลายอย่าง^๕

๓) การเที่ยวดูมหรสพ มีโทษตามสถานที่ไปเที่ยวทำให้ไม่เป็นอันประกอบอาชีพการงาน มีโทษ ๖ ประการ คือ (๑) มีการรำที่ไหนไปทีนั้น (๒) มีการขับร้องที่ไหนไปทีนั้น (๓) มีการประโคมที่ไหนไปทีนั้น (๔) มีเสภาที่ไหนไปทีนั้น (๕) มีการบรรเลงที่ไหนไปทีนั้น (๖) มีเถิดเทิงที่ไหนไปทีนั้น^๖

ดังคำ ๔) การหมกมุ่นอยู่ในการเล่นการพนันอันเป็นเหตุแห่งความประมาท มีโทษ ๖ ประการ คือ (๑) ชะเยอม่ก่อเวร (๒) ผู้แพ้ย่อมเสียตายทรัพย์ (๓) เสียวทรัพย์ทันตาเห็น (๔) ถ้อยคำที่ให้การในศาลไม่มารอดเชื่อได้ (๕) ถูกมิตรอำมาตย์ดูหมิ่น (๖) ไม่มีใครประสงค์จะแต่งงานด้วย^๗

๕) การหมกมุ่นในการคบคนชั่วเป็นมิตร มีโทษตามลักษณะเพื่อนที่คบด้วย ดังที่กล่าวไว้ว่า เข้าฝูงกาเป็นกา เข้าฝูงหงส์เป็นหงส์ มีโทษ ๖ สถาน คือ (๑) เขามักนั่งแลงการพนันเป็นเพื่อน (๒) เขามักนั่งเลงเจ้าชู้เป็นเพื่อน (๓) เขามักนั่งเลงดื่มสุราเป็นเพื่อน (๔) คนลวงโลกเป็นเพื่อน (๕) เขามักโกงเป็นเพื่อน (๖) เขามีใจเป็นเพื่อน^๘

๖) การหมกมุ่นในความเกียจคร้าน มีโทษตามอาการ ๖ ประการ คือ (๑) มักอ้างว่าหนาวนักแล้วไม่ทำงาน (๒) มักอ้างว่าร้อนนัก ไม่ทำงาน (๓) มักอ้างว่าเย็นมากเกินไป ไม่ทำงาน (๔) มักอ้างว่ายังเข้าอยู่ไม่ทำงาน (๕) มักอ้างว่าหิวเกินไป ไม่ทำงาน (๖) มักอ้างว่าครหาไม่ทำงาน เมื่อเขาพลัดเพี้ยนอยู่อย่างนี้โรคภัยยังไม่เกิด ก็จะไม่เกิดขึ้น ที่เกิดขึ้นแล้วนับวันจะสูญหายไปเรื่อยๆ^๙

หลักอบายมุข ๖ ประการ คือ การดื่มน้ำเมา การเที่ยวกลางคืน การเที่ยวดูมหรสพ การเล่นเกมการพนัน การคบคนชั่วเป็นมิตร และความเกียจคร้านในการทำงาน หลักธรรมทั้ง ๖ ประการนี้เป็นทางออกเบื้องต้นจากปัญหาการดื่มสุรา ดังกล่าวโดยพิจารณาเห็นคุณและโทษของสิ่งเหล่านี้ แม้การ

^๓พระเทพเวที (ป.ส.ปยุตฺโต) พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๑๗๖.

^๔พุทธทาสภิกขุ, หลักธรรมของผู้ครองเรือน, (กรุงเทพมหานคร:ธรรมสภาปป),หน้า ๗.

^๕ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๔๘/ ๒๐๒-๒๐๓.

^๖ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๔๙/๒๐๓.

^๗ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๕๐/๒๐๓-๒๐๔.

^๘ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๕๑/๒๐๔.

^๙ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๕๒/๒๐๔๕-๒๐๕.

^{๑๐}ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๕๓/๒๐๕.

เที่ยวกลางคืน การเที่ยวดูการเล่น การเล่นการพนัน การคบคนชั่วเป็นมิตร และการเกียจคร้านทำงาน จะไม่ใช่ประเด็นที่เกี่ยวกับการดื่มสุรา แต่ก็เป็นส่วนหนึ่งที่เอื้อให้คนดื่มสุราและติดสุราในที่สุด ซึ่งการจะนำหลักธรรมดังกล่าวไปปฏิบัติในเชิงรูปธรรมนั้น ผู้ที่ดื่มสุรานั้น โรคภัยไข้เจ็บก็จะทุเลาเบาบางลง และสามารถหายได้ในที่สุด สำหรับผู้มีผลกระทบไม่มาก สรุปได้ดังนี้

๑. พิจารณาให้เห็นโทษของการดื่มสุรา ที่มีผลกระทบต่อนตนเองอันมีความเสื่อมทรัพย์ มีการทะเลาะวิวาท เป็นต้น

๒. พิจารณาให้เห็นโทษของอบายมุขที่เหลืออีก ๕ ประการว่ามีส่วนสนับสนุนให้บุคคลคนเข้าไปพัวพันหรือเกี่ยวข้องกับการดื่มสุราอย่างไร

๓. กำหนดระงับใจของตนให้เห็นคุณประโยชน์ของการละเว้นอบายมุข ทั้งหกประการนั้น อันเป็นผู้ไม่มีโรคภัย และสังคมยอมรับ เป็นต้น

๔. ตั้งใจสมาทานงดเว้นจากอบายมุข ๖ อย่างเด็ดขาด โดยคาดหวังถึงความเจริญของตนและครอบครัวเป็นสำคัญ

หากบุคคลปฏิบัติตนได้ตามวิธีดังกล่าว ย่อมสามารถที่จะเป็นผู้ห่างไกลจากการหมกมุ่นในการดื่มสุราได้เป็นเบื้องต้น

๓.๑.๒ หลักเบญจศีล

คนเราที่เกิดมามีรูปพรรณสัณฐานที่แตกต่างกันออกไป สุดแต่แต่เหตุปัจจัยปรุงแต่งให้คนบางคนมีรูปร่าง บางคนมีรูปทรวด คนที่มีรูปร่างย่อมเป็นที่พอใจของผู้พบเห็น ตรงกันข้ามกับผู้มีรูปทรวด ย่อมไม่เป็นที่พอใจเหมือนดอกไม้ที่สวยงามและมีกลิ่นหอม และที่ไม่สวยงามและมีกลิ่นเหม็น ถ้าเป็นดอกไม้สวยงามและมีกลิ่นหอม ก็ย่อมเป็นที่พอใจของคนทั้งหลาย ส่วนดอกไม้ที่ไม่สวยงามและมีกลิ่นเหม็นย่อมไม่มีใครปรารถนา เช่นเดียวกับคนที่มีรูปร่างงามและมีจิตใจดี ย่อมเป็นที่รักใคร่ของคนทั่วไป ถึงมีรูปร่าง ถ้าขาดคุณธรรม จะสู้กับคนที่รูปร่างท้วม แต่มีคุณธรรมและมีจิตใจดีไม่ได้ และถ้ามีรูปชั่วตัวดำและมีจิตใจไม่ดี ก็จะไม่หาคนคบไม่ได้

ส่วนใจนั้นก็มักเป็นไปตามพื้นเดิม แต่ก็ยังมีทางแก้ไขให้ดีขึ้นได้โดยการตั้งใจดี เช่นเดียวกับของที่ไม่มีความหอมมาแต่เดิม เรายังสามารถอบให้หอมได้ พระพุทธองค์ได้ทรงกำหนดวางแบบแผนแห่งความประพฤติไว้เป็นหลักฐาน การตั้งใจประพฤติตามบทบัญญัตินั้น ชื่อว่า ศีล เมื่อบำเพ็ญให้บริสุทธิ์แล้ว ก็จะพบแนวทางสำหรับประพฤติดีความดี และสามารถปฏิบัติตามคุณธรรมอย่างอื่นได้อย่างสมบูรณ์ ไม่ผันแปร ศีล ๕ ประการคือ

๑. เว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต
๒. เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เขาไม่ให้ด้วยอาการเยี่ยงโจร
๓. เว้นจากการประพฤติผิดในกาม
๔. เว้นจากการพูดปดมดเท็จ
๕. เว้นจากการดื่มน้ำเมาเช่นสุราและมัย^{๑๐}

^{๑๐}อง.ปญจก. ๗๘(บาลี) ๒๒/๑๗๘/๒๑๒.

๑. เว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต

หมายเอาทั้งมนุษย์และสัตว์เดรัจฉาน ที่ยังมีชีวิตอยู่ แม้แต่เด็กทารกในครรภ์ของมารดา ทุกประเภทไม่มีกำหนด ศีลข้อนี้ได้ทรงบัญญัติขึ้น เพื่อหวังจะให้มนุษย์ได้รู้จักปลูกเมตตาจิตนสัตว์ทุกประเภท เพราะเมตตาจิตนี้เป็นความดี สามารถได้ทั้งในสัตว์และมนุษย์ เช่น การเลี้ยงดูสัตว์ด้วยความรัก แต่เมตตาใจหม่มมนุษย์สามารถขยายไปยังหม่มมนุษย์ด้วยกันอีกหลายเผ่าพันธุ์ ไม่จำกัด และตลอดถึงสัตว์เดรัจฉานด้วยการอบรมให้มีเมตตาจิตเกิดขึ้น เมื่อขยายออกไปมากเท่าไร ก็จะแผ่ความสุขให้เกิดขึ้นแก่สรรพสัตว์ มากขึ้นเพียงนั้น เราสร้างกาย รักชีวิตและกลัวภัยอันตรายต่างๆ อันจะทำอันตรายแก่ร่างกายและชีวิต ต้องระวังหลบหลีกอยู่เสมอฉันใด มนุษย์และสัตว์เดรัจฉานอื่นๆ ฉันนั้น ผู้ที่เล็งเห็นแต่ความสุขของตนเพียงอย่างเดียว ไม่แลเหลือถึงความสุขของคนอื่นบ้าง ขาดเมตตาจิตคิดตัดสุขของผู้อื่นเสียสิ้นบ้าง ผู้นั้นถือว่าประพฤติดีทอนองคลองธรรม มิใช่จะห้ามเพียงการฆ่ามนุษย์อื่นเท่านั้น แม้แต่ฆ่าตนเองก็ไม่ควร ผู้ที่ฆ่าตนเองถือว่าเป็นผู้สิ้นคิดแล้ว เป็นที่ดูหมิ่นของคนทั้งปวง ทำให้เกิดความอับอายขายหน้า แก่วงศ์ตระกูล พวกพ้องของตน เกิดมาเป็นคนแล้ว ถึงจะตกทุกข์ได้ยากไต่ยากเพียงใด ก็ไม่ควรทำเช่นนั้น เพราะการเกิดเป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่หาได้ยาก เมื่อได้แล้วก็ไม่ควรปล่อยให้เสียเปล่าจากประโยชน์ ถึงชีวิตจะสั้นไป ก็ให้สั้นไปด้วยดีในทางที่นักปราชญ์สรรเสริญ

๒. เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เขาไม่ให้ด้วยอาการเยี่ยงโจร

หมายถึง การถือเอาด้วยอาการเป็นโจรของ สิ่งของที่เขาไม่ได้ให้ หมายถึง สิ่งของที่มีเจ้าทั้งที่มีวิญญูณและไม่มีวิญญูณ อันเจ้าของไม่ยกให้เป็นกรรมสิทธิ์ และสิ่งของที่ไม่ใช่ของใคร แต่มีผู้รักษาหวงแหน ได้แก่สิ่งของที่อุทิศบูชาบูชาในศาสนาต่างๆ และสิ่งของที่เป็นของกลางในหมู่ชน อันไม่ควรแบ่งกัน ทรัพย์ที่ได้มาโดยการโจรกรรมเช่นนี้ ไม่ทำความสุขให้เกิดแก่ผู้ใด เหมือนทรัพย์ที่หาได้ในทางสุจริต ผู้ที่หาเลี้ยงชีพในทางที่ชอบได้ทรัพย์มา ทรัพย์นั้นย่อมทำความภูมิใจให้แก่ผู้ได้ในเบื้องต้น ต่อมาก็ให้ความสุข เพราะไม่เป็นหนี้ท่าน ไม่ต้องกลัวว่าเขาจะมารบกวนทวงถามให้เกิดความรำคาญ ไม่ต้องกลัวต่อการจับกุมไปลงโทษ ส่วนผู้ที่หาเลี้ยงชีพด้วยโจรกรรม หาทรัพย์ได้ในเบื้องต้น พอได้มาก็เกิดความเดือดร้อนใจ เพราะต้องซ่อนเร้นไว้ ต้องหลบหน้าซ่อนตัวกลัวเขาจะจับได้ ต้องระวังไม่ให้ใครรู้ใครเห็น ในที่สุดก็ไม่เป็นปัจจัยให้กลับตัวได้ เพราะต้องทำโจรกรรมเช่นนั้นต่อไปอีก จนกว่าจะได้เสียกรรมของโจรกรรมสักคราวหนึ่ง หรือหลายคราว ผู้หวังความเจริญแก่ตน ต้องเว้นให้ขาดจากการหาเลี้ยงชีพด้วยการโจรกรรมเสีย

๓. เว้นจากการประพฤติดีในกาม

คำว่า กาม ในที่นี้หมายถึง กิริยาที่รักในประเวณี ศีลข้อนี้ทรงบัญญัติขึ้นเพื่อป้องกันความแตกร้างในสังคม ทำให้คนในสังคมไว้วางใจกันและกันได้ เพราะความประพฤติทางประเวณีนั้น เป็นชนวนที่จะก่อให้เกิดความแตกร้างในระหว่างสามีภรรยาได้ ทั้งสามีและภรรยาคู่นั้นยังจะผูกใจเป็นศัตรูต่อชายหญิงที่เป็นคู่กันอีก ในที่สุดสามีภรรยาคู่นั้นก็จะไม่ไว้วางใจกันและกัน เพราะบุรุษหรือสตรีที่มีคู่ครองแล้วควรยินดีด้วยคู่ครองของตน ส่วนผู้ที่ยังไม่มี ถ้าจะเลือกคู่ครองที่ดี ก็ควรจะเลือกคนที่ไม่ใช่เจ้าของมาเป็นคู่ เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างผาสุก ผู้รักสงบ รักชื่อเสียง อย่าได้ประพฤติดลวงละเมิดศีลจ้องนี้เป็นอันตราย ความลู่อ่านาจแก่ระคะอย่าใดอย่างหนึ่งอันมิได้เป็นไปตามธรรมดาในทางที่ชอบ ถูกห้ามโดยศีลข้อนี้ทุกประการ

๔. เว้นจากการพูดปดมดเท็จ

ศีลข้อนี้ทรงบัญญัติขึ้นด้วยหวังจะห้าม การพูดเท็จ การพูดเหลวไหลไร้เหตุผล ทุกคนชอบและนับถือคนที่พูดความจริงด้วยกันทั้งนั้น ผู้ที่พูดด้วยถ้อยคำที่ไม่เป็นจริง ย่อมทำให้ผู้ฟังไม่เชื่อถือในคำพูดของตน บางทีอาจทำให้ประโยชน์ของผู้อื่นให้เสียหายก็ได้ การพูดมุส้านี้ มิใช่เฉพาะทางวาจาอย่างเดียว แม้ทางกายก็อาจเป็นไปได้ เช่นการเขียนข้อความที่เป็นเท็จ หรือสั่นศีรษะที่ทำให้คนเข้าใจว่าเป็นการปฏิเสธในข้อความที่ไม่ควรปฏิเสธ มุสาอาจเกิดขึ้นได้ทั้งกายและวาจา ถึงไม่พูดด้วยปากแต่ทำด้วยกายเพื่อจะทำให้เขาเข้าใจผิด ก็จัดเป็นมุสาเช่นเดียวกัน

๕. เว้นจากการดื่มน้ำเมาเช่น สุราและเมรัย

สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท น้ำเมาที่เป็นแต่เพียงของดอง เช่นเมรัย หรือน้ำตาลเมาที่ยังไม่ได้กลั่น ส่วนสุรา คือเมรัยที่ถูกกลั่นเพื่อให้มีรสชาติเข้มข้นขึ้น สุราเมรัยนี้เป็นเครื่องที่ทำให้ผู้ดื่มแล้วครองสติไม่ได้ อารมณ์แปรปรวนขาดความเป็นตัวของตัวเอง ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองไว้ได้ ตามปกติเป็นคนดี ก็กลายเป็นคนชั่วได้ แม้กิริยาอาการใดที่ไม่เหมาะสม ในเวลาปกติเขาทำไม่ได้ แต่ในเวลาที่เขาเมา เขาทำได้ทุกอย่าง ดังนั้นสุราเมรัย จึงได้ชื่อว่า เป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เหตุที่ทรงบัญญัติศีลข้อนี้ขึ้นมา ก็เพื่อป้องกันมิให้ละเมิดข้อห้าม ๔ ข้อข้างต้น เพราะผู้ดื่มน้ำเมา เมาแล้วย่อมเป็นผู้ขาดสติ สามารถทำสิ่งที่ไม่เคยทำ ดูคนในสิ่งที่ไม่เคยพูดได้ ดังนั้น ผู้หวังยึดในทางที่ดี ต้องมีสติสัมปชัญญะครองตนอยู่เสมอ การดื่มน้ำเามีโทษ ๖ ประการคือ^{๑๑}

(๑) เป็นเหตุให้เสียทรัพย์ คือผู้ดื่มสุราเป็นประจำ จะทำให้ติดและละทิ้งได้ยากจำเป็นต้องจ่ายทรัพย์ซื้อสุราเป็นนิตย์ อีกอย่างหนึ่งคนชั้นกรรมาชีพต้องใช้แรงงานจึงจะหาทรัพย์มาได้ เพื่อใช้ซื้อสุรามาดื่มจนเมามาย สร้างความรำคาญให้เกิดแก่คนอื่น เสียมารยาท มีสติฟั่นเฟือน เสียการเสียวงาน ในที่สุดก็กลายเป็นคนหย่อนสมรรถภาพ ตกงาน ทำให้ขาดหนทางที่แสวงหาทรัพย์มาได้ แม้ไม่ถึงขั้นนั้นเมื่อดื่มสุราจนเมามาย มีสติฟั่นเฟือน ก็ควบคุมหน้าที่การงานไม่ได้ ทำให้การทำงานผิดพลาด ทำให้หน่วยงานนั้นเสียหาย และจะถูกไล่ออกจากงานไป

(๒) เป็นเหตุก่อการทะเลาะวิวาท ตามปกติคนเราทุกคนชอบความสงบ ไม่ชอบการทะเลาะวิวาททั้งใคร หากจะมีผู้หนึ่งผู้ใดก่อเหตุ ชวนทะเลาะวิวาทขึ้นก่อนพอดทนได้ กอ้งอดทน ไม่ได้ตอบ เว้นแต่บันดาลโทสะขึ้นมาอย่างรุนแรง อดกลั้นไม่อยู่ น้ำเมาย่อมเป็นเหตุบันดาลโทสะได้ง่าย ได้ยินใครพูดอะไร ไม่พอที่จะทำให้โกรธ ก็เกิดโทสะขึ้นมา ก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาทกับเขาได้ง่ายๆ บางคราวหาสาเหตุมิได้ถึงกับทำร้ายเขาก่อนก็มี ทั้งนี้ก็เป็นเพราะเสียสติ อยู่ดีๆก็ทำให้คนทั้งหลายกลายเป็นศัตรูของตน

(๓) เป็นเหตุเกิดโรค คนติดสุรามักจะเป็นโรคต่างๆ เช่น โรคตับ เมื่อยขบ เสียदन้าอก รับประทานอาหารไม่ได้ มักจะมีอาการอาเจียน อ่อนเพลียไม่มีเรี่ยวแรง นอนไม่หลับ เป็นต้น บรรดาสิ่งที่แทรกซึมเข้าเส้นโลหิตมากก็ตามน้อยก็ตาม มักจะทำให้เสียความสำราญหรือทำลายความสุขในชีวิตเป็นที่สุด จึงได้ชื่อว่ายาพิษ น้ำเมาก็เป็นยาพิษเช่นเดียวกัน จึงทำให้เกิดความทุกข์แก่ผู้ดื่มมากบ้างน้อยบ้างตามฤทธิ์ของมัน (๔) เป็นเหตุเสียชื่อเสียง ชื่อเสียงที่ดี จัดว่าเป็นศักดิ์ศรีของบุคคล ทำให้เป็นที่นิยมนับถือของประชาชน เป็นเหตุส่งเสริมการประกอบอาชีพของเขาให้เป็นไปโดยสะดวก ชื่อเสียงที่

^{๑๑}พ.ป. (ไทย) ๑๑/๒๔๘/๒๐๒-๒๐๓.

ดีนั้นกว่าจะอบรมขึ้นมาได้ ก็ต้องสะสมความดีมาเป็นเวลานาน จนคนทั้งหลายเห็นว่า ความประพฤติเช่นนั้นเป็นปกติมารยาทของเขา ไม่ใช่เสแสร้งทำความดีระยะหนึ่ง เขาจะสรรเสริญก็หาไม่ และชื่อเสียงที่ดี เมื่อมีแล้วจะเสียหายนั้นง่ายนัก เช่น คนผู้ทำความดีผู้นับถือ ไม่รักษาชื่อเสียงและประพฤติไม่ดีเข้า มีผู้เห็นแค่ครั้งเดียว ก็จะได้รับ การนิทา ทำให้เสียชื่อเสียง คนทั้งหลายก็จะไม่นับถือ ดังคำว่า ความดีหายาก ความชั่วทำง่าย คนที่เมาสุราจะไม่มีสติยับยั้งระวังความประพฤติของตัวเอง จนเกิดมีความประพฤติเสียหายในที่สุด

(๕) เป็นเหตุประพฤติมารยาทน่าอดสู ตามปกติใจของคนเรา ย่อมมีสติเป็นผู้ควบคุมจึงรู้ว่า สิ่งที่ทำลงไปนั้นถูกหรือผิด ควรทำหรือ หรือไม่ก็ระคับระคองความประพฤติให้ดำเนินไปในทางที่ถูกต้อง ผู้ดื่มสุราจนมึนเมาแล้ว ย่อมทำให้มีสติฟั่นเฟือน กำลังสติปัญญาอ่อน สมรรถภาพใช้การไม่ได้ ดีเท่าที่ควร ไม่สามารถควบคุมความประพฤติของตนเองได้ จึงทำให้แสดงมารยาทที่น่าอดสูออกมาในลักษณะต่างๆ ที่คนปกติไม่ประพฤติกัน

(๖) ทอนกำลังสติปัญญาเขวาคือความนึกคิดที่แล่นไป บางคนก็ว่องไว บางคนก็เนือยหรือเชื่องช้า ทั้งนี้เป็นสิ่งที่เป็นอย่างแต่กำเนิด แต่ถึงอย่างไรก็ยังมีอุบายวิธีที่จะพัฒนาให้ดีขึ้น โดยหมั่นใช้เหตุผลในสิ่งต่างๆ จนเกิดความแตกฉาน จะทำให้เขวาคือของผู้นั้นดีขึ้น ถ้าไม่ไตร่ตรองในสิ่งต่างๆ เขวาก็เนือยลง ยิ่งไปกว่านั้น ถ้ามีสิ่งอะไรมาทำมันสมองให้พิการ ก็ยิ่งทำให้เขวาคือเนือยเร็วขึ้น โดยเฉพาะการดื่มสุรา เมื่อมันสมองถูกฤทธิ์ของสุราครอบครองจนมึนเมาแล้ว พอโลหิตอ่อนลง เขวาก็อ่อนลงไปตามกัน เขาจึงมีความคิดฟั่นเฟือนไปจากเดิม ถ้าจะถามว่าเป็นเพราะอะไร คงได้จะได้รับคำตอบว่า เพราะสุราเป็นเหตุทอนกำลังปัญญา

ศีล ๕ ประการดังกล่าว จัดเป็นข้อปฏิบัติของชาวพุทธ ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ต้องรักษาให้ได้ยิ่งบ้าง หย่อนบ้างตามภูมิความสามารถของตน ข้อที่สำคัญที่สุด คือ ข้อที่ ๕ การงดเว้นจากการดื่มสุราเมรัยอันทำให้ประมาท ส่วนศีลอีก ๔ ข้อนั้น เป็นผลกระทบอย่างต่อเนื่องจากการประพฤติผิดศีลข้อที่ ๕ นั้น ซึ่งการงดเว้นจากการดื่มสุราได้นั้น ควรปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

๑. สมาทานวิริติ ตั้งใจงดเว้น ไม่ประพฤติล่วงเกิน ศีล ๕ ข้อตลอดชีวิต

๒. ลงมือปฏิบัติตามด้วยการมีสติทุกลมหายใจเข้าออก ว่าเราทำเพื่อสร้างประโยชน์แก่ตนและสังคม

๓. คิดถึงประโยชน์ที่จะได้รับการปฏิบัติตามศีลตามแนวทางพระพุทธศาสนา ที่ว่าศีลทำให้สวย ทำให้รวย และศีลทำให้รอด

๔. นึกถึงประโยชน์ที่แท้จริงของศีล คือความสงบสุขแห่งใจของตน

เมื่อสามารถกำหนดได้ดังนี้ ย่อมสามารถหาหนทางระงับจากเหตุอันเกิดแก่ตนได้ ทั้งความเป็นภัยทางร่างกาย และภัยอันเกิดแก่จิตใจของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นโรคภัยไข้เจ็บร้ายแรงนั้นเป็นผลมาจากสุรา เช่น โรคตับ โรคทางเดินหายใจ และความเครียดถึงขั้นทำให้เกิดโรคจิตภาวะเสื่อมได้ ศีลถือว่าเป็นปฐมบทที่จะกำหนดแนวทางให้คนละเว้นจากสุราด้วยการงดเว้นอย่างเด็ดขาด ไม่ใช่เป็นเพียงแค่ศีลสังคัมเท่านั้น

๓.๑.๓ หลักสติ สัมปชัญญะ

สติสัมปชัญญะ เป็นธรรมที่อุปการะมาก^{๑๒} เกื้อกูลในการทำความดีทุกอย่าง พระธรรมทั้งมวลสรุปลงที่สติสัมปชัญญะตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ก็ต้องอาศัยสติสัมปชัญญะทั้งสิ้น สติ หมายถึงการระลึกได้ มีความรอบคอบ ไม่หลงลืม ไม่เผลอ ไม่ประมาทเป็นพื้นฐาน สัมปชัญญะ หมายถึง ความรู้สึกตัว ไม่หลงลืม รู้สึกตัวอยู่เสมอทุกขณะจิตที่กำลังทำอะไรที่เกี่ยวข้องกับ ปัจจุบัน ไม่สนใจไปในอดีตหรืออนาคต สติสัมปชัญญะเป็นสติที่มีไปตามกิเลส ปัญญาสนับสนุนให้น้อมนำมาสู่จิตใจของตนเอง มองตัวเองในการกระทำ การพูด การคิด เป็นสภาวะที่รู้เท่าทันไม่หลงผิดไปตามกิเลส และค้นหา และอารมณ์ที่มากระทบ เมื่อมีสมาธิสมบูรณ์แล้ว จึงจะเกิดสัมปชัญญะขึ้นได้ สติคือความระลึกได้ สัมปชัญญะ คือการรู้ตัว หลักธรรมข้อนี้ ทำให้บุคคลรู้จักตนเองว่า เป็นใคร กำลังทำอะไรอยู่ และรู้ว่าทำอะไร สามารถครองตนระงับอารมณ์ต่างๆได้

ธรรมข้อนี้สามารถที่จะแก้ปัญหาคำถามการดื่มสุราในประเด็นสุขภาพชีวิตส่วนบุคคลได้ โดยผู้นี้จะต้องมีความพร้อมที่จะลด ละ เลิก และข้องเกี่ยวกับสุราเมรัย โดยเด็ดขาด โดยกำหนดในใจว่า

๑. มีความระลึกอยู่เสมอถึงพิษภัยของสุรานั้น ว่าเป็นเหตุให้สุขภาพของผู้ดื่มต้องทรุดโทรม และต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาอย่างมากมาย

๒. พิจารณาให้เห็นคุณค่าแท้โทษที่แท้จริงของสุราที่มีผลกระทบต่อร่างกาย

๓. มีความรู้สึกลึกซึ้งอยู่เสมอ และไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเครื่องดื่มคือสุราเมรัยนั้น

ในการหาทางออกจากปัญหาการดื่มสุรา เพื่อแก้ปัญหสุขภาพส่วนบุคคลนั้น เป็นการรู้จักการใช้หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา เพื่อแก้ปัญหอันเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ดื่มสุรา เป็นเครื่องย้ำเตือนใจเราได้มากกว่าเราเตือนตนให้พ้นผิด เป็นหลักการที่แท้จริง ซึ่งการณดังกล่าวนี้ ผู้หวังความสุข ความเจริญแก่ตนควรพิจารณาให้เห็นถึงประโยชน์ และส่วนได้ส่วนเสียของสุราเสียก่อนแล้ว กำหนดละเว้น ด้วยอาศัยหลักธรรมทั้ง ๓ ประการคือ อปายมุข ๖ เป็นเครื่องชี้ให้เห็นโทษทัณฑ์ของการเข้าไปเกี่ยวข้องกับสุราว่ามีผลเป็นอย่างไร เช่น เสียทรัพย์สินพันตาเห็น หรือเกิดโรคร้ายต่างๆเป็นต้น และมีรูปแบบอย่างไรที่จะเอื้อให้เข้าไปคลุกคลีกับการ การคบคนชั่วเป็นมิตร ซึ่งจะชักนำไปในทางที่ฉิบหายต่างๆ อันมีการเที่ยวกลางคืน และตกผลึกในการดื่มสุราในที่สุด ส่วนเบญจศีลเปรียบเหมือนตะปูที่ตอกย้ำให้รู้ว่า เมื่อเรารู้ภัยแล้วควรที่จะหยุดดื่มเสียด้วยหลักการที่มีอยู่ เป็นการงดเว้นจากการดื่มสุรานั้น อย่างเด็ดขาด และสติสัมปชัญญะ เป็นเสมือนยามรักษาการณ์ ที่คอยระแวดระวังภัยต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเรา ไม่ให้ผิดพลาดพลั้งอีกครั้งหนึ่ง

สรุปได้ว่า พุทธธรรมทั้ง ๓ หลักนี้เป็นเครื่องช่วยสนับสนุนซึ่งกันและกัน ในอันที่จะดีกรอบให้กับผู้ชอบดื่มสุรา หาทางออกจากเหตุนี้ได้ และระงับเหตุนี้ได้อย่างยั่งยืน โดยทั้งนี้ผู้ที่ดื่มสุราจะต้องมีจิตใจเข้มแข็งหนักแน่น คิดถึงประโยชน์อันเกิดจากการงดดื่มสุรานั้น ซึ่งจะมีผลต่อสุขภาพของผู้ดื่มเอง

^{๑๒}อง. พุท. (ไทย) ๒๐/๑๘๐/๑๒๙.

๓.๒ การแก้ปัญหาด้านสุขภาพจิตและชีวิตของคนในครอบครัว

ในการหาทางออก หรือการแก้ปัญหาด้านสุขภาพจิตและชีวิตของบุคคลในครอบครัว โดยมีสุราเป็นโจทย์ใหญ่นั้น เพราะชีวิตของครอบครัวถือว่าเป็นหน่วยแรกของสังคมที่มีบทบาทสนับสนุนส่งเสริมหรือก่อปัญหาให้เกิดแก่สังคมระดับชาติได้

ในเรื่องการแก้ปัญหาการดื่มสุรา สุขภาพจิตและชีวิตของคนในครอบครัว คณะผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีแก้ปัญหาโดยนำหลักพุทธธรรมที่เป็นพื้นฐานของพุทธศาสนิกชนมากล่าวไว้ ๒ ประการ คือ

๓.๒.๑ หลักฆราวาสธรรม

๓.๒.๒ หลักสังคาลสูตร (ทศ ๖)

๓.๒.๑ หลักฆราวาสธรรม

ฆราวาสธรรม คือ ธรรมที่เป็นเครื่องมือให้บุคคลดำรงชีวิตอยู่ในเพศของปกติชนได้อย่างราบรื่น โดยไม่ทำตัวให้เป็นภัยต่อสังคม และเป็นเครื่องเชื่อมโยงระหว่างบุคคลภายในครอบครัวให้อยู่กันอย่างมีความสุข ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งจะช่วยส่งเสริมให้คุณภาพชีวิตครอบครัวดีขึ้น มีอยู่ ๔ ประการ คือ

๑. สัจจะ ความซื่อสัตย์

๒. ทมะ ความข่มใจ

๓. ขันติ ความอดทน

๔. จาคะ ความเสียสละ^{๓๓}

๑. สัจจะ ความซื่อสัตย์

หมายถึง การรักษาความสัตย์สุจริต ไม่คิดคดทรยศ หักหลัง ตั้งอยู่บนความซื่อสัตย์ต่อกัน และมีความจริงต่อกันอย่างไร ไม่มีความลบล้างระหว่างสามีภรรยาที่แต่งงานอยู่ด้วยกัน มีความจริงใจต่อกันอย่างไร พึงหันหน้าเข้าหากันแสดงความคิดเห็นด้วยเหตุและผล ไม่คิดนอกใจไปมีหญิงคนอื่น ประพฤติตนนอกใจภรรยาตน

๒. ทมะ รู้จักข่มใจตนเอง

หมายความว่า การรู้จักควบคุมอารมณ์ของตน ไม่ให้เกิดความหวั่นไหว เป็นเหตุให้แสดงกิริยาหรือวาจาอันไม่สมควรออกมา ในขณะที่ประสบเหตุการณ์น่าหวาดหวั่นต่างๆ รู้จักห้ามใจไม่ให้หลงใหลในอารมณ์ใฝ่ต่ำ ไม่คิดที่จะเข้ายุ่งเกี่ยวกับสุรา โดยคิดถึงครอบครัวเป็นสำคัญ

๓. ขันติความอดทนอดกลั้น

จัดเป็นอดทนต่อความลำบากตรากตรำ อดทนต่อความเจ็บช้ำน้ำใจ เมื่อถูกข่มขู่หรือบริภาษจากคนอื่น โดยสามารถควบคุมอารมณ์ของตน ให้มีสติยังคิดได้ มีความบากบั่นพยายามต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ เพื่ออนาคตของลูก

๔. จาคะ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

^{๓๓}มูลนิธิเพื่อนหญิง, นวัตกรรมผู้ชายเลิกเหล้ายุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก, (กรุงเทพมหานคร: ๒๑ กันยายน, ๒๕๕๑), หน้า ๓๐-๓๑.

การสละเวลา เงินทอง สิ่งของและความสุขของตน เพื่อผู้อื่นมีความสุขและพ้นทุกข์ได้นั้น เป็นการทำให้ครอบครัว ใช้เวลาที่เสียไปเพื่อการดีมีสุรา เป็นเวลาที่ควรอยู่กับครอบครัว เป็นเวลาที่ควรอบรมสั่งสอนภรรยาและลูก ทำให้ครอบครัวไม่หว่าเหว สามารถลดช่องว่างตนในครอบครัว^{๑๔}

ในครอบครัว พ่อเป็นผู้บทบาทที่สำคัญที่จะชักนำลูกๆในการพัฒนาจิตใจดี มีจริยธรรม คุณธรรมสูง มีความเสียสละด้วยความรัก ความยกย่องซึ่งกันและกัน มีพฤติกรรมที่แสดงต่อกันด้วยความรัก ไม่ใช่อารมณ์ในการตัดสินปัญหา ควรเป็นผู้มีเหตุผล เข้าใจปัญหา รับสภาพความจริง และวิธีแก้ปัญหา แก้ความขัดแย้งในครอบครัวให้ได้ถ้ามีปัญหา แต่ควรจัดไม่ให้เกิดปัญหาได้ยิ่งดี

คุณธรรมทั้ง ๔ ประการนี้ เป็นเสมือนกาวที่ช่วยประสานในความเป็นครอบครัว ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น โดยพ่อเป็นผู้นำครอบครัวนั้นต้องมีความตั้งใจจริง มีความอดทนอดกลั้น และสละคราบน้ำใจแห่งความเม่อออกไป โดยคิดถึงประโยชน์อันจะเกิดแก่ครอบครัว ทั้งความเป็นอยู่ในปัจจุบัน และอนาคตของลูกหลาน นั้นเป็นหนทางหนึ่งที่จะทำให้สุขภาพจิตและสุขภาพกายของคนในครอบครัวมีความสุขและเป็นครอบครัวที่อบอุ่นได้

๓.๒.๒ สิงคาลสูตร (ทศ ๖)

บุคคลที่จะติดต่อสัมพันธ์ด้วยกันนอกจากบุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้องแล้ว ยังมีผู้บังคับบัญชา เพื่อที่บ้านร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชา บุคคลเหล่านั้นถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มนุษย์ที่อยู่ร่วมกันจะต้องคบหาสมาคมกัน โดยเริ่มจากจุดเล็กๆที่บ้าน ถ้าความสัมพันธ์หรือมนุษยสัมพันธ์ที่บ้านดีแล้ว มนุษย์สัมพันธ์นอกบ้านมักจะดีไปด้วย หลักธรรมเรื่องทศ ๖ ในพระพุทธศาสนา เป็นหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ที่มีชีวิตร่วมกันอยู่ในสังคม มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในชีวิตประจำวัน มีความสัมพันธ์กันในหน่วยงาน องค์กรต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชน มนุษย์เป็นสัตว์สังคมติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตั้งแต่สถาบันที่เล็กที่สุดของสังคมคือครอบครัว จนถึงใหญ่ที่สุดคือสถาบันชาติ

หลักธรรมในเรื่องทศ ๖ นี้ จัดได้ว่าเป็นธรรมที่เป็นพื้นฐานในการรู้จักตน คำว่ารู้จักตน คือรู้จักตัวตนของคนที่เราคบด้วย และรู้จักหน้าที่ของเราที่จะทำ ต่อบุคคลนั้นด้วย เป็นการกระทำหน้าที่ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอันสามารถทำให้ครอบครัวและบุคคลที่ใกล้ชิดมีความสุขได้ ซึ่งหลักการเรื่องทศ ๖ นั้นเป็นการรู้จักธรรมชาติของแต่ละบุคคล ระหว่างบิดามารดากับบุตร ครูอาจารย์กับศิษย์ สามีกับภรรยา มิตรกับมิตร เจ้านายกับลูกน้อง และคฤหัสถ์กับสมณะชีพราหมณ์

สรุปได้ว่า หลักธรรมทั้ง ๒ ประการ คือหลักฆราวาสธรรมและหลักทศ ๖ ในสิงคาลสูตรนั้น สามารถที่จะเป็นหลักธรรมพัฒนาชีวิตของบุคคลในครอบครัวและบุคคลที่อยู่รอบข้างให้มีความสุขได้อย่างถาวร โดยเป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาใช้บำบัดอาการติดสุราของผู้ในครอบครัวได้แล้ว ทำผู้นำครอบครัวหันมาใส่ใจกับครอบครัวมากขึ้น เพราะเห็นคุณค่าของครอบครัวและบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องเป็นญาติมิตร ที่อยู่ใกล้ชิด เมื่อหัวหน้าครอบครัวมีความสุข ครอบครัวก็จะเป็นสุข สังคมก็จะมีความสุขไปด้วย เมื่อเครือข่าย ๖ เครือข่าย อันได้แก่ทศทั้ง ๖ ประสานร่วมแรงแข่งขัน ทำตามหน้าที่ของตนอย่างเข้มแข็ง สามารถที่จะลดปัญหาการดื่มสุราในสังคมไทยได้ เพราะคนไทยโดยส่วน

^{๑๔}ปิ่น มุฑากันต์, พันเอก,แนวสอนธรรมตามหลักสูตรนักธรรมชั้นตรี,พิมพ์ครั้งที่ ๒๕๒ (กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์, ๒๕๑๔), หน้า ๔๕๘-๔๖๕.

ใหญ่ในปัจจุบันเริ่มมองเห็นโทษในการดื่มสุรา และมองเห็นผลพลอยได้ที่แท้จริงจากการงดดื่มสุรา คือ ความสุขทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

นอกจากหลักธรรม ๒ ประการที่ได้ยกมากล่าวไว้นั้น ยังมีหลักธรรมที่ควรจะยกมา กล่าวไว้ในที่นี้อีก ก็คือ

๓.๒.๓ หลักทิวฐธัมมิกัตถธรรม

นอกจากนี้พระพุทธเจ้า ทรงสอนถึงปัจจัยพื้นฐานอันเป็นความจำเป็น (Need) ถ้าเป็นผู้ ครองเรือนก็ทรงสอนต่อไปถึงการแสวงหาทรัพย์ เพื่อให้สร้างฐานะครอบครัวให้อยู่ดีกินดี มีความ มั่นคง เริ่มด้วยหลักการสร้างความร่ำรวย เรียกว่า “ทิวฐธัมมัตถสังวัตตนิกธรรม เรียกสั้นๆว่า ทิวฐธัมมิกัตถะ หรือ เรียกติดปากอย่างไทยๆว่า ทิวฐธัมมิกัตถปกกล่าวระโยชน์ หมายถึงธรรมที่ เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน, หลักธรรมอันอำนวยประโยชน์สุขในเบื้องต้น”^{๑๕} พระพุทธเจ้าตรัสถึง หลักธรรมดังกล่าวใน ทีฆชนสูตร โดยมีใจความว่า หลักธรรม ๔ ประการนี้ย่อมเป็นไปเพื่อเกื้อกูลใน ภพนี้ เพื่อสุขในภพนี้แก่กุลบุตร ธรรม ๔ ประการ คือ

๑. อุฏฐานสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยความหมั่น)
๒. อารักขสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยการรักษา)
๓. กัลป์ยาณมิตตตา (ความเป็นผู้มีมิตรดี)
๔. สมชีวิตตา ตนได้ชีวิตา (ความเป็นอยู่เหมาะสม)^{๑๖}

๑. อุฏฐานสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยความหมั่น คือ ความหมั่นเพียรในการปฏิบัติการทำงาน ประกอบอันสุจริต มีความชำนาญรู้จักใช้ปัญญาสอดส่อง ตรวจสอบหาอุปายวิธี สามารถจัดดำเนินการ ให้ได้ผลดี ความขยันเป็นอุปกรณ์อันดับแรก และสำคัญที่สุดในฐานะให้มั่นคง ไม่มีเศรษฐีคนใดสร้าง ความร่ำรวยขึ้นมาได้ด้วยความสะดวก รวยยิ่งขยัน คนขยันเท่านั้นจึงจะสร้างตัวได้ ดังคำกล่าว ที่ว่า “ไม่มีความยากจนในหมู่คนที่ขยัน” แต่ข้อที่ควรระวังคือ ต้องขยันในข้อที่ถูกที่ควร กล่าวคือ การ งานที่ทำนั้น ต้องเป็นงานที่สุจริตปราศจากโทษ (อนวัชกรรม) ถ้าขยันในทางที่ผิดก็จะนำความ เดือดร้อนมาให้เช่น ขยันในการผลิตเสพยาเสพติด เป็นต้น

๒. อารักขสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยรักษา คือ รู้จักคุ้มครองเก็บรักษาโภคทรัพย์ และ ผลงานอันตนได้ทำไว้ ด้วยความขยันหมั่นเพียรโดยชอบธรรม ด้วยกำลังงานของตน ไม่ให้เป็นอันตราย หรือเสื่อมเสีย เมื่อขยันทำงานที่ปราศจากโทษ มีรายได้ขึ้นมาแล้ว ต้องรู้จักประหยัดและอดออม จัดสรรรายได้ไว้เป็นสัดส่วน ส่วนใดควรใช้จ่ายเพื่อเลี้ยงชีพ ส่วนใดควรเก็บอดออมไว้ เพื่อทำทุนหรือ ใช้จ่ายในคราวจำเป็น ไม่เป็นคนสุรุ่ยสุร่ายใช้จ่ายเกินไป คนที่ไม่ประหยัดจะไม่มีโอกาสร่ำรวย หรือ สร้างฐานะได้เลย มีแต่จะสร้างความตกต่ำและความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและสังคม

๓. กัลป์ยาณมิตตตา ความเป็นผู้มีมิตรดี คือ รู้จักกำหนดบุคคลในถิ่นอาศัยเลือกเสวนา สำเนียงศึกษาเยี่ยงอย่างท่านผู้ทรงคุณ มีศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา การร่วมงานกับคนดี จะยิ่งช่วยให้ เพิ่มพูนรายได้เร็ว ตนดีจะช่วยเป็นกำลังสนับสนุนการทำงานให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป สามารถขยาย กิจการให้ใหญ่โตและกว้างไกลออกไป และคนดีจะเป็นหูเป็นตาแทน ธุรกิจใหญ่ๆไม่มีใครทำสำเร็จ

^{๑๕}พระเทพเวที (ป.อ.ปยุตโต)พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๑๖.

^{๑๖}อง.อรรถก. (ไทย) ๒๓/๕๔/๓๔๐.

เพียงลำพังตัวคนเดียว ต่างก็อาศัยความรู้ความสามารถของคนอื่นช่วยทั้งนั้น การร่วมงานกับคนดีจึงเป็นวิธีสร้างฐานะให้มั่นคงอีกวิธีหนึ่ง

๔. สมชีวิตา ความเป็นอยู่อย่างเหมาะสม คือรู้จักกำหนดรายได้และรายจ่ายเลี้ยงชีวิตแต่พอดี มิให้ฟุ่มเฟือยและฝืดเคือง ให้รายได้อยู่เหนือรายจ่าย มีการประหยัดเก็บตอออมไว้เมื่อมีทรัพย์แล้ว ควรนำทรัพย์นั้นมาใช้จ่ายเลี้ยงชีพ ให้พอเหมาะพอดีแก่ฐานะ ไม่ให้อึดอัด ฝืดเคืองจนเกินไป พักผ่านให้เพียงพอแก่ความต้องการของร่างกาย บำรุงรักษาสุขภาพกายและใจให้แข็งแรง จะได้มีกำลังทำงานไปได้อีกนาน หากสุขภาพทรุดโทรม ความหายอื่น ๆ ก็จะมาตาม^{๑๗}

หลักการใช้ชีวิตทั้ง ๔ ประการนี้เมื่อมีอยู่ในตัวบุคคลใด คนนั้นย่อมแก้ปัญหาความยากจนของตนได้อย่างแน่นอน บางคนนำเอกอักษรตัวแรก ของหลักธรรม ๔ ประการนี้ คือ อุ อา กะ สะ มา สอนว่า นี่คือหัวใจเศรษฐกิจ ก็อยากจะเน้นในที่นี้ว่า หัวใจเศรษฐกิจจะขลังและทำให้ร่ำรวยได้จะต้องนำไปปฏิบัติ หากไม่นำไปนั่งบริกรรมอยู่อย่างเดียว ก็อย่าได้หวังเลยจะทำให้มั่งคั่งร่ำรวยได้

๓.๒.๔ หลักขันติโสรัจจะ

ในพจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรมแสดงความหมายของขันติโสรัจจะไว้ดังนี้ “ธรรมอันทำให้งามคือขันติความอดทน, อดได้ทนได้เพื่อบรรลุความดีงามและความมุ่งหมายอันชอบกับโสรัจจะความสงี่ยมอหยาศัย งามรักความประณีตหมั่นจดเรียบร้อยดังงาม”^{๑๘}

จากความหมายของขันติโสรัจจะพิจารณาได้ว่าทั้งการรักษาศีลในแง่การละเว้นและการประพฤติธรรมล้วนต้องประกอบด้วยความอดทนเพื่อต่อสู้กับกิเลสอันจะนำสู่จุดหมายที่ขอธรรมต่อเมื่อมีเหตุปัจจัยอันอาจทำให้ล่วงละเมิดศีลมากระทบบุคคลสามารถนำขันติมาสกัดกั้นการล่วงละเมิดศีลด้วยการอดใจหยุดใจที่ใครจะทำการล่วงละเมิดเพื่อเว้นจากการกระทำอันจะส่งผลให้ล่วงละเมิดบุคคลอื่นและรักษาความปกติทางกายทางวาจาให้บริบูรณ์ด้วยอาการแห่งโสรัจจะจึงไม่เสียความหมายของคำว่าศีล ที่หมายถึงภาวะปกติ

ปัญญาในพจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์ได้แสดงความหมายของปัญญาไว้ดังนี้ “ปัญญามีถึงความรู้ทั่ว, ปริชาหยั่งรู้เหตุผล, ความรู้เข้าใจชัดเจน, ความรู้เข้าใจหยั่งแยกได้ในเหตุผลดีชั่วคุณโทษประโยชน์มิใช่ประโยชน์เป็นต้นและรู้ที่จะจัดแจงจัดสรรจัดการ, ความรอบรู้ในกองสังขารมองเห็นตามความเป็นจริง”^{๑๙}

จากความหมายของปัญญาพิจารณาได้ว่าปัญญาทำให้บุคคลประกอบด้วยสัมมาทิฐิปฏิบัติดีปฏิบัติชอบถูกต้องเหมาะสมตามธรรมสามารถรักษาความสะอาดกายความสะอาดวาจาและความสะอาดใจเป็นผู้บริบูรณ์ด้วยศีล ดังในโสมถสูตรแสดงเรื่องศีลและปัญญาไว้ดังนี้ “ปัญญาต้องมีศีลช่วยชำระให้บริสุทธิ์ศีลก็ต้องมีปัญญาช่วยชำระให้บริสุทธิ์ปัญญาย่อมมีในที่ที่มีศีลศีลย่อมมีในที่ที่มีปัญญาปัญญาอย่าว่ามีแก่ผู้มีศีลศีลอย่ามีแก่ผู้มีปัญญา”^{๒๐} ต่อเมื่อมีเหตุปัจจัยอันอาจทำให้ล่วงละเมิดศีลมากระทบบุคคลสามารถนำปัญญามาสกัดกั้นการล่วงละเมิดศีลได้อย่างเด็ดขาดด้วยการพิจารณาอันสังสของการรักษาศีลหรือพิจารณาโทษและเวรภัยอันอาจเกิดขึ้นถ้ากระทำการล่วงละเมิดศีลย่อมเว้นจากการกระทำอันจะส่งผลให้ล่วงละเมิดบุคคลอื่นได้อย่างเด็ดขาดจึงนับว่าปัญญาเป็นธรรมที่

^{๑๗} พระเทพเวที (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๑๖.

^{๑๘} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๖๕.

^{๑๙} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์, หน้า ๑๓๖.

^{๒๐} ที.ที. (ไทย) ๙/๓๑๗-๓๑๘/๑๒๑-๑๒๓.

สามารถสกัดกั้นธรรมทั้งหลายได้อย่างหมดสิ้นดังที่ท่านพุทธทาสภิกขุกล่าวไว้ว่า “ปัญญาเป็นธรรมที่ประเสริฐกว่าธรรมทั้งหลายเพราะสามารถทำให้ธรรมทั้งหลายเกิดขึ้นเมื่อบุคคลต้องการศีลปัญญาย่อมทำให้เกิดศีลขึ้น”^{๒๑}

จากการศึกษาหลักธรรมสกัดกั้นการล่วงละเมิดศีล ๕ ทำให้ผู้วิจัยพิจารณาว่าหิริโอตตปัสสดีสัมปชัญญะขันติโสรัจจะและปัญญาที่ผู้วิจัยนำมาศึกษานั้นนับเป็นหลักธรรมพื้นฐานสนับสนุนการรักษาศีล ๕ ในภาวะปกติและทำหน้าที่สกัดกั้นการล่วงละเมิดศีล ๕ ต่อเมื่อมีเหตุปัจจัยอันอาจทำให้ล่วงละเมิดมากระทบทั้งหิริโอตตปัสสดีสัมปชัญญะขันติโสรัจจะ และปัญญาล้วนทำหน้าที่สกัดกั้นการล่วงละเมิดศีล ๕ ด้วยหน้าที่ที่แตกต่างกันและมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันจนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ฉะนั้นการนำหลักธรรมมาสกัดกั้นการล่วงละเมิดศีล ๕ จึงเป็นการนำหลักธรรมต่างๆมาสนับสนุนและทำหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถสกัดกั้นการล่วงละเมิดศีล ๕ ได้อย่างเด็ดขาดเช่น

หิริโอตตปัสสดีสัมปชัญญะทำให้บุคคลไม่กล้าล่วงละเมิดศีลต่อเมื่อมีสิ่งเร้ามากระทบทางตาหูจมูกลิ้นกายใจในคราวแรกหิริโอตตปัสสดีสัมปชัญญะทำหน้าที่ได้เป็นอย่างดีต่อเมื่อสิ่งเร้านั้นมากระทบมากเข้าๆความอยากในสิ่งที่ต้องประสงค์ย่อมเกิดขึ้นเมื่อความอยากนั้นรุนแรงมากขึ้นความละอายเกรงกลัวต่อบาปหายไปอาจล่วงละเมิดศีลได้บุคคลต้องนำสติมาหยุดใจและนำขันติมาอดใจอดความอยากนั้นนำสู่สัมปชัญญะเพื่อตระหนักรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้นและแสดงออกอย่างเหมาะสมด้วยอาการแห่งโสรัจจะ

ศีลที่ประกอบด้วยปัญญาผู้รักษาศีลย่อมใช้ปัญญาพิจารณาสิ่งที่เป็นประโยชน์และมีประโยชน์แล้วเลือกประพฤติสิ่งที่ควรงดเว้นสิ่งที่ไม่ควรอาจต้องอาศัยขันติและวิริยะเมื่อบางครั้งต้องประสบกับสิ่งที่ไม่น่าพึงพอใจแม้ประกอบด้วยปัญญาพิจารณาตามความเป็นจริงยังต้องนำขันติมาอดใจร่วมด้วยซึ่งผู้มีปัญญาต้องรู้จักใช้ปัญญาที่ประกอบด้วยความอดทนและความเพียรพยายามปัญญาจึงจะเกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

ถึงแม้ว่าทั้งหิริโอตตปัสสดีสัมปชัญญะขันติโสรัจจะและปัญญาล้วนทำหน้าที่สกัดกั้นการล่วงละเมิดศีล ๕ ด้วยหน้าที่ที่แตกต่างกันและสนับสนุนซึ่งกันและกันแต่เพื่อความสงบเรียบร้อยสมบูรณ์สมดังนิยามของศีลย่อมอาศัยขันติโสรัจจะในการอดทนอดกลั้นไม่แสดงกิริยาที่ไม่เรียบร้อยทางกายทางวาจาขันติจึงนับเป็นหลักธรรมสำคัญในการทำหน้าที่สกัดกั้นการล่วงละเมิดศีล ๕

๓.๓ สรุปได้ว่า หลักธรรมสำหรับการแก้ปัญหาผลกระทบต่อสังคมไทยโดยส่วนรวม

หลักธรรมทั้ง ๒ ประการ การนำหลักธรรมมาใช้เพื่อแก้ปัญหาการดื่มสุราในสังคมไทย ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในประเด็นปัญหาด้านสุขภาพส่วนบุคคลของผู้ดื่มสุรา สุขภาพจิตสุขภาพชีวิต สมาชิกในครอบครัวและญาติพี่น้อง ตลอดจนปัญหาสังคม ได้สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

๑. ในการหาทางออกจากปัญหาการดื่มสุรา เพื่อแก้ปัญหาสุขภาพส่วนบุคคลนั้น เป็นการรู้จักใช้หลักธรรมในทางพุทธศาสนา เพื่อแก้ปัญหาอันเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ดื่ม สุรา ด้วยอาศัยหลักธรรม ๓ ประการ คือ ๑) **อบายมุข** เป็นเครื่องชี้ให้เห็นโทษของการเข้าไปเกี่ยวข้องกับสุรามีผลเป็นอย่างไร เช่น เสียทรัพย์ทันตาเห็น สุขภาพเสื่อม เป็นต้น และมีรูปแบบอย่างไรที่จะเข้าไปคลุกคลีกับการดื่มสุรา เช่นการคบคนชั่วเป็นมิตร ซึ่งจะชักนำไปในทางฉิบหายต่างๆ อันมีการเที่ยวกลางคืน และตกผลึกที่การดื่มสุราแล้วเมาในที่สุด ๒) **ส่วนเบญจศีล** เปรียบเหมือนตะปูที่ตอกย้ำให้เราทราบว่าเมื่อเรารู้ภัยแล้วควรที่จะหยุดเสียด้วยหลักการที่มีอยู่ เป็นการงดเว้นจากสุรานั้นอย่างเด็ดขาด และ ๓)

^{๒๑}พุทธทาส อินทปัญโญ, **หลักและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับทานศีลสมาธิ**, หน้า ๕๙.

สติสัมปชัญญะเป็นเสมือนยามรักษาการณ์ ที่คอยระแวดระวังภัยต่างๆ รอบตัวเราไม่ให้ผิดพลาดพลั้งอีกครึ่งหนึ่ง

๒. หลักธรรมที่ใช้ในการแก้ปัญหาสุขภาพจิตและชีวิตในครอบครัว มี ๒ ประการคือ ๑) **ฆราวาสธรรม** เป็นการกระตุ้นให้เห็นคุณค่าของครอบครัว คือการอยู่ร่วมกันระหว่างสามี ภรรยา บุตรธิดา ญาติพี่น้อง เป็นธรรมที่ใช้ครอบครัวบำบัด ก่อนมองถึงประโยชน์ควรคิดถึงประโยชน์ของคนอื่นเป็นอันดับแรก ๒) **หลักทศ ๖** ในสังคัลสูตรนั้นเป็นหลักธรรมที่กำหนดหน้าที่ของคน ให้คนรู้จักหน้าที่ของตนที่พึงทำต่อคนอื่น และทำตามหน้าที่ของตนอย่างเข้มแข็ง หลักธรรมทั้ง ๒ ประการนี้สามารถประสานครอบครัวให้เกิดความอบอุ่น เมื่อสังคมระดับย่อยเป็นสุขย่อมอำนวยสู่สังคมระดับใหญ่ต่อไป

๓. หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหากระทบต่อสังคมโดยรวมมี ๓ กลุ่มคือ (๑) หลักธรรมที่ไช้ระงับ การดื่มสุรา คือ **ขันติ โสรัจจะ** เพราะธรรมดังกล่าวนี้ใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมจิตใจ ของคนที่เคยเกี่ยวข้องกับสุราแล้ว ให้ละความ (๒) หลักธรรมที่ใช้ในการป้องกัน ไม่ให้คนรุ่นใหม่หรือคนที่ยังไม่เคยดื่มสุรา เข้าไปเกี่ยวข้องกับกาการดื่มสุรา คือ **เบญจศีล เบญจธรรม** เป็นเสมือนรั้วที่ล้อมไว้ป้องกันภัยให้ประชากรทุกวิถีทาง และ (๓) หลักธรรมที่ใช้ส่งเสริมคุณภาพชีวิตแก่ประชากรในสังคม คือการส่งเสริมให้รู้จักที่จะอยู่รอดด้วยธรรม ได้แก่ **ทิวฐธัมมิกัตถธรรม** ธรรมข้อนี้เป็นการส่งเสริมให้คนมีอนาคตที่ดี ด้วยการขยันหาทรัพย์สินเงินทองด้วยความซื่อสัตย์สุจริต รักษาทรัพย์ที่หามาเพื่อใช้จ่ายในคราวจำเป็น รู้จักคบคนดีเป็นเพื่อน เพื่อจะได้รับคำแนะนำในสิ่งที่ดีและเลี้ยงชีวิตของคนให้เหมาะสมกับความเป็นอยู่ การนำหลักธรรมมาใช้เพื่อแก้ปัญหาการดื่มสุราในสังคมไทย ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในประเด็นปัญหาด้านสุขภาพส่วนบุคคลของผู้ดื่มสุรา สุขภาพจิตสุขภาพชีวิต สมาชิกในครอบครัวและญาติพี่น้อง ตลอดจนปัญหาสังคม ในการหาทางออกจากปัญหาการดื่มสุรา เพื่อแก้ปัญหาสุขภาพส่วนบุคคลนั้น เป็นการรู้จักใช้หลักธรรมในทางพุทธศาสนา เพื่อแก้ปัญหาอันเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ดื่ม สุรา ด้วยอาศัยหลักธรรม ๓ ประการ **อบายมุข ๖** เป็นเครื่องชี้ให้เห็นโทษของการเข้าไปเกี่ยวข้องกับสุรา , **เบญจศีล** เปรียบเหมือนตะปูที่ตอกย้ำให้เราทราบว่าเมื่อเรารู้ภัยแล้วควรที่จะหยุดเสียด้วยหลักการที่มีอยู่ เป็นการงดเว้นจากสุรา และ **สติสัมปชัญญะ** เป็นเสมือนยามรักษาการณ์ จากแนวคิดที่ยกมากล่าวไว้ข้างต้น พระพุทธศาสนาสอนให้คนแก้ปัญหาด้วยตนเอง คือจะต้องแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในกายในตัวเองก่อนแล้วจึงแก้ไขปัญหายาภายนอก การดื่มสุราเป็นปัญหาที่เกิดจากปัจเจกบุคคล หรือตนเองก่อนแล้วมีผลกระทบสังคมจากการการดื่มสุราของบุคคลเหล่านั้น ปัญหาการดื่มสุราเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานจนไม่สามารถบอกได้ว่าเกิดมาตั้งแต่เมื่อไร อย่างไรก็ตามการดื่มสุราก่อให้เกิดปัญหาแบบลูกโซ่ ที่เกี่ยวโยงกับทุกเรื่อง ความฟุ้งเฟ้อ ความยากจน ครอบครัวแตกแยก มีปัญหาทำให้เกิดอาชญากรรม อุบัติเหตุ เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ก็จะแก้ได้ก็ต้องอาศัยหลักธรรมทางพุทธศาสนาช่วย จึงจะทำให้ปัญหาทุเลาลงได้

บทที่ ๔ ผลการศึกษาวิจัย

แนวทางในการประยุกต์ใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาแก้ปัญหาการ ดื่ม สุราของประชาชนตามโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ในจังหวัดหนองคาย

ในบทนี้เป็นการศึกษาการแก้ไขปัญหาการดื่มสุราของประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีลห้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เป็นการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของ คณะสงฆ์อำเภอเมืองหนองคาย ให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดกิจกรรมโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ซึ่งบทนี้จะศึกษาในประเด็นที่สำคัญ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๑ การประยุกต์ใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาแก้ปัญหาการดื่มสุราของ ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ในจังหวัดหนองคาย

คณะสงฆ์อำเภอเมืองหนองคายให้ความสำคัญเรื่องหลักศีลธรรมจริยธรรมด้วยการประยุกต์หลักธรรมในพระพุทธศาสนา คือ การนำหลักคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของชาวพุทธ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

นายชัยรัตน์ พัดประดิษฐ์ นายอำเภอเมืองหนองคาย ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดกิจกรรมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ว่าปัญหาสังคมของประเทศไทยในปัจจุบัน รวมทั้งประเทศอื่นๆ หลายประเทศในทุกภูมิภาคของโลก ไม่มีปัญหาใดร้ายแรงเท่า หรือเหนือกว่าปัญหาเรื่องวิกฤติทางคุณธรรมจริยธรรม หรือศีลธรรม ซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาสังคม ถ้ารัฐไม่พัฒนาคนในสังคม ประเทศชาติให้มีคุณธรรม จริยธรรม หรือศีลธรรมเป็นด้านแรก การพัฒนาด้านอื่นๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ก็ไม่เกิดผลดีเท่าที่ควร^๑ เปรียบเหมือนการสร้างอาคารใหญ่ๆ ถ้าไม่สร้างรากฐานให้แข็งแรงมั่นคงเสียก่อน อาคารที่สร้างทับลงไปก็จะทรุดและพังทลายลงได้โดยง่าย ในสังคมอุตสาหกรรมที่เน้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจมากกว่าการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม หรือศีลธรรม ปัญหาบริโภคนิยมเริ่มเกิดขึ้น และกระทบต่อการดำรงชีพมากขึ้น^๒ ในขณะเดียวกัน จิตใจของคนก็เสื่อมจากคุณธรรม จริยธรรม หรือศีลธรรม มากขึ้นและปัญหาสังคมอื่นๆ ก็ตามมา^๓

ดังนั้นการประยุกต์หลักศีล ๕ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม มีแนวทางการประยุกต์โดยการนำหลักการ และวิธีการปฏิบัติในศีลมาอธิบายเกี่ยวกับเรื่องพฤติกรรมที่ไม่ดีของ

^๑ สัมภาษณ์ พระมหาธราบุญ จิรชีโว,ดร.ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรม อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๐

^๒ สัมภาษณ์ พระครูอุดมธรรมมานุกิจ , พุทธศิลป์และวัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๐

^๓ อติศักดิ์ ทองบุญ, “พุทธจริยศาสตร์กับปัญหาวิกฤตทางจริยธรรม” ,ราชบัณฑิตยสถานธรรมศาสตร์และการเมือง, ปีที่ ๓๔ ฉบับที่ ๒ (เมษายน –มิถุนายน ๒๕๕๒) : ๒๔๘-๔๔๙.

บุคคลในสังคม เพื่อให้พฤติกรรมที่ไม่ดีลดน้อยลง หรือไม่เกิดขึ้นเลย และยังได้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นพื้นฐานการดำเนินชีวิตให้ถูกต้องตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา^๔

๔.๑.๑ ด้านปณาดิบัติ

การปฏิบัติต่อศีลข้อที่ ๑ คือ ปาณาติปาตา เวรมณี หมายถึง เจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์ (การทำแท้ง) ถือว่า เป็นการฆ่ามนุษย์ เป็นการทำลายชีวิตของสัตว์ให้ตกลงไปจากการดื่มสุราในสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไป กล่าวว่า การประพฤติดิบัติในศีลข้อนี้ มีกิเลสตัวหลักที่คอยบงการก็คือ โทสะ (ความโกรธ) คือความไม่พอใจในสัตว์ที่ถูกฆ่า กิเลสตัวรอง คือ โลภะ (ความโลภ) เพราะบางคนฆ่าสัตว์เนื่องจากความโลภเข้าครอบงำ เช่น อยากได้เงินฆ่าจ้าง หรือต้องการสัตว์นั้นมาเป็นอาหาร ความหวงแหนในทรัพย์สินสมบัติของตนจึงได้ฆ่าสัตว์เพื่อปกป้องทรัพย์สินนั้น เพื่อให้คนยอมรับในความกล้าหาญหรือเพื่อลาภยศที่จะตามมาจึงฆ่าสัตว์ให้คนเห็น หรือยังอาจมีสาเหตุมาจากกิเลสที่เป็นบริวารของโทสะหรือโลภะอีกด้วย เช่น ความพยาบาท ความริษยา ความแค้นดี ความตระหนี่^๕

อย่างไรก็ตาม การประพฤติดิบัติในศีลข้อนี้ คือ การฆ่าสัตว์ จะเกิดมาจากกิเลสตัวใดที่คอยบงการก็ตาม เพื่อให้ดำเนินชีวิตโดยไม่เบียดเบียนต่อชีวิตร่างกายของผู้อื่น ต้องมีความสำรวมระวังรู้เท่าทันต่อกระแสกิเลสที่อยู่ในจิตใจของตนเองเป็นสำคัญ โดยอาศัยเจตนาเป็นที่ตั้ง มีความตั้งใจเป็นเครื่องงดเว้นด้วยองค์ ๕ ประการของศีลข้อ ๑ ปาณาติปาตา มิให้ความชั่วที่เกิดขึ้นทางกายวาจา และใจ คือ ๑) สัตว์นั้นมีชีวิต ๒) ให้อำนาจสัตว์นั้นมีชีวิต ๓) เมื่อมีการคิดจะฆ่าสัตว์ ก็มีเจตนางดเว้นเสียได้ ๔) ไม่ทำความเพียรให้เกิดขึ้น และ ๕) สัตว์ไม่ตายลงไป หรือตกลงลงไป โดยมีเจตนารักษากายวาจา และใจ ไม่ให้ประพฤติล่วงละเมิดในศีล ดังมีพุทธพจน์ไว้ว่า “ปาณาติปาตา เป็นสิ่งที่ไม่เป็นธรรม เจตนางดเว้นจากปาณาติปาตา เป็นสิ่งที่เป็นธรรม บาปอกุศลธรรมเป็นอันมากที่เกิดขึ้นเพราะปาณาติปาตาเป็นปัจจัย เป็นสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ ส่วนกุศลธรรมเป็นอันมากที่ถึงความเจริญเต็มที่เพราะเจตนางดเว้นจากปาณาติปาตาเป็นปัจจัยนี้เป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์”^๖

การงดเว้นจากการทำลายชีวิตสัตว์ให้ตกลง หมายถึง รวมถึง การงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ การทรมานสัตว์ การผจญสัตว์ การทารุณสัตว์ กักขังหน่วงเหนี่ยวให้หมดอิสรภาพ ในทางปฏิบัติจึงแบ่งออกดังนี้ คือ งดเว้นจากการทำด้วยตนเอง การใช้ให้คนอื่นทำการแสดงการยกย่องสรรเสริญคนที่ประทุษร้ายต่อสัตว์^๗ ดังนั้น เมื่อมีเจตนาความงดเว้นไม่คิดล่วงละเมิดทางกายวาจา และใจ ความชั่วที่เกิดขึ้น คือ การฆ่าสัตว์ การทำแท้ง หรือความประพฤติดิบัติที่ไม่ดีต่างๆ ย่อมจะสงบระงับ สามารถประเมินตนเองได้ว่าเป็นผู้มีจิตใจอย่างไร มีความเหี้ยมโหดหรือไม่อย่างไรรู้จักประพฤติดิบัติต่อศีลด้านนี้อย่างไร และตั้งอยู่ในศีลธรรมอย่างไร ก็จะสามารถพัฒนาตนเองตามหลักศีล ควบคุมกายวาจาและใจ

^๔ สัมภาษณ์ พระครูอนุกุลวรกิจ, ศีลธรรมและวัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๑

^๕ พระเมธีวราภรณ์, เบญจศีลเบญจธรรมอุดมชีวิตมนุษย์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ต้นบุญ, ๒๕๕๓), หน้า ๑๗๑-๑๗๕.

^๖ อก.จตุตถก. (ไทย) ๒๔/๑๗๓/๓๑๔.

^๗ พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโน), นิเทศธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่บริษัทแปดสิบเจ็ด (๒๕๔๕) จำกัด, ๒๕๔๘), หน้า ๑๗๐.

ให้ตั้งอยู่ในคุณงามความดี สามารถดำรงตนด้วยดี มีชีวิตที่เกื้อกูลกันและกัน สัตว์ทั้งหลายก็รักชีวิตรักสุขเกลียดทุกข์ อยากมีชีวิตที่สมบูรณ์ จำต้องมีความรักใคร่ ความมีเอื้อเอื้อ ความปราศนาดี อยากให้ผู้อื่นมีความสุข ความปราศนาดี ต่อผู้อื่นสัตว์อื่นๆ คิดช่วยเหลือให้ทุกคนในโลกนี้ประสบความสุขโดยทั่วกัน โดยปลูกฝังเมตตา กรุณาให้มีอยู่ในจิตใจของตนเอง ฝึกจิตใจให้มีความเยือกเย็น มีความปราศนาดี มีเมตตาอารีย์ ต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย มีความรักในตนเอง และสัตว์อื่นเสมอเหมือนด้วยกันทั้งหมด กล่าวคือ เป็นอาการประพจน์ที่เป็นไป เพื่อประโยชน์ แก่มนุษย์และสัตว์ ซึ่งเป็นคุณธรรมที่กำจัดซึ่งความอาฆาต ที่ปรากฏในจิตใจของสัตว์ให้สงบ มิให้เป็นข้าศึกทำร้ายจิตใจของตนเองจนสามารถพัฒนาจิตใจเว้นจากประพจน์ผิดในศีล ^๙

เมื่อบุคคลอุทานหาความไม่ดีมีความประพจน์อยู่ในศีลที่ ๑ คือ การไม่ฆ่าสัตว์การทำแท้ง โดยอาศัยเจตนาความงดเว้น ความไม่ก้าวล่วงทางกาย วาจา และใจ รักษาความเป็นปรกติของตนเองไว้ได้ จากความชั่วๆ ต่าง เป็นผู้ขัดเกลาดนเองด้วยการอาศัยหลักเบญจธรรม ได้แก่ ความเมตตา กรุณา มีจิตอันแผ่ไมตรีต่อตนเองและผู้อื่น พฤติกรรมของบุคคลก็สูงขึ้นได้ด้วยมีศีลธรรม เป็นหลักในการดำเนินชีวิต ที่ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น พฤติกรรมต่างๆ ที่ไม่ดี คือ การทำแท้ง การฆาตกรรมต่างๆ การฆ่าสัตว์ตัดชีวิต จะไม่เกิดขึ้นในอนาคตได้ในที่สุด^{๑๐}

ความเมตตาเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดสันติสุข และเป็นเครื่องค้ำจุนสังคมตั้งแต่ระดับชุมชนไปจนถึงระดับโลก หากมนุษย์ทุกคน หรือส่วนมากมีคุณธรรมเรื่องเมตตาแล้ว สังคมย่อมจะมีแต่ความสงบสุข และความก้าวหน้า ปราศจากการเอารัดเอาเปรียบและกดขี่ซึ่งกันและกันมนุษย์จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในสังคมใดก็ตามที่บุคคลมีความเมตตากรุณาน้อย สังคมย่อมจะไม่มีปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความทุกข์ยากการกดขี่ข่มเหงรังแกซึ่งกันและกัน^{๑๑}การดำเนินชีวิตย่อมจะได้รับความสุขในปัจจุบัน กล่าวคือ (๑) ทำให้เป็นผู้มีเมตตาธรรมไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน (๒) ย่อมมีชีวิตที่ปลอดภัยไม่ต้องหวาดระแวงกันและกัน (๓) การประกอบกิจการงานและประพฤติดีธรรมได้สะดวก^{๑๒} (๔) เป็นพื้นฐานให้สามารถช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน (๕) ย่อมอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข (๖) ทำให้จิตใจเยือกเย็น ยับยั้งโทสะ และความพยาบาท และ (๗) สามารถกำจัดภัยเวรทั้งในปัจจุบันและอนาคต^{๑๓}

^๙ พระราชวรมณี (ประยูรย์ ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, (กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๒๘), หน้า ๑๔๘-๑๔๙.

^{๑๐} สัมภาษณ์ นายสุภาพ นามารุง, ผู้นำชุมชนบ้านทรายทอง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๑๑} สัมภาษณ์ นางเตือนใจ ไชยยาง, ผู้ช่วยผู้นำชุมชนบ้านบอน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๑๒} ชม ภาคภูมิ, บทความวิทยุกระจายเสียงการศึกษาเพื่อคุณธรรม, (กรุงเทพมหานคร : สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย, ๒๕๓๙), หน้า ๙.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นางชัยยศ ศรีตระกูล, ผู้นำชุมชนบ้านบอน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๑๔} ไสว มาลาทอง, การศึกษาจริยธรรม สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา นักบริหาร นักปกครองและประชาชนผู้สนใจทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๒), หน้า ๑๑๘.

๔.๑.๒ อทินนาทาน (การลักทรัพย์)

การปฏิบัติต่อศีลข้อที่ ๒ อทินนาทานา เวรมณี คือ เจตนางดเว้น จากการถือเอาสิ่งของ ที่เจ้าของมิได้ให้ด้วยการลักขโมย ฉ้อโกง ฉก ชิง วังราว หลอกหลวง ปลอม ยักยอกสับเปลี่ยน เป็นต้น กล่าวว่าการประพฤติดังนี้ ก็คือการเสพหรือการดื่มสุราทำให้เกิดการเมา ลืมสติโดยไม่รู้ตัว เพราะการการดื่มสุรา ทำให้ขาดสติมีกิเลสตัวหลักที่คอยบงการ คือ โลภะเป็นความอยากได้ในทรัพย์สินนั้น กิเลสตัวรอง คือ โทสะ เช่น บางคนลักทรัพย์เพราะความโกรธในตัวเจ้าของทรัพย์สินนั้นทั้งที่ความจริงแล้วไม่ได้อยากได้ทรัพย์สินของนั้น เป็นต้น และสาเหตุจากกิเลสที่เป็นบริวาร เช่น ความพยาบาท ความอิจฉาริษยา ความแค้นดี เป็นต้น^{๑๔}

อย่างไรก็ตามไม่ว่ากิเลสตัวใดคอยบงการ เพื่อมิให้มีการละเมิดการกระทำที่ผิดศีลข้อนี้ เพื่อไม่ให้เกิดขึ้นในอนาคต เพื่อป้องกันพฤติกรรมที่ไม่ดีเหล่านั้น เพื่อ ละ เลิก เว้น ได้ในที่สุด เพราะศีลเป็นพื้นฐานให้ความโลก ความโกรธ ความหลง เบาบางลงได้ก็โดยอาศัยเจตนาเป็นเครื่องงดเว้น และมิให้ความประพฤตินั้นเกิดขึ้นทางกาย วาจา และใจ คือ การรู้เท่าทันต่อกระแสจิตใจของตนเอง เป็นสำคัญโดยอาศัยองค์ ๕ ประการของศีล อทินนาทาน คือ (๑) ทรัพย์สินนั้นมีเจ้าของ(๒) ตนต้องรู้ว่า มีเจ้าของ(๓) จิตคิดจะลักทรัพย์นั้น ก็เว้นเสียอย่าให้เกิดขึ้นในจิตใจของตนเอง รู้จักหักห้าม จิตใจของตนเอง และ (๔) ไม่ทำความเพียรเพื่อลักขโมย ให้เกิดขึ้นทางกาย วาจา (๕) ได้ของสิ่งนั้นมาด้วยความเพียร เมื่อรู้เท่าทันต่อกายวาจา และจิตใจ ของตนเองเป็นสำคัญ ความประพฤติความชั่วต่างๆ มีการลักทรัพย์ ย่อมไม่เกิดขึ้นเพราะอาศัยเจตนาเป็นที่ตั้ง มีขันตอดทนต่อกิเลสได้ ความชั่วต่างๆ ย่อมสงบระงับ ดังมีพุทธพจน์ตรัสไว้ว่า “อทินนาทาน เป็นสิ่งที่ไม่เป็นธรรม เจตนางดเว้นจาก อทินนาทาน เป็นสิ่งที่ เป็นธรรม บาปอกุศลธรรมเป็นอันมากที่เกิดขึ้นเพราะอทินนาทานเป็นปัจจัย เป็นสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ ส่วนกุศลธรรมเป็นอันมากที่ถึงความเจริญเต็มที่เพราะเจตนางดเว้นจาก อทินนาทานเป็นปัจจัยนี้เป็นสิ่งที่ เป็นประโยชน์”^{๑๕}

การงดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ด้วยอาการแห่งการขโมยเพราะการดื่มสุรา กล่าวคือไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะอยู่ในที่ใดๆ ก็ตาม ถ้าเป็นของที่เจ้าของเขาหวงแหนแล้วไม่ควรล่วงเกิน ในทรัพย์สินนั้น ในทางปฏิบัติท่านกล่าวว่า ไม่ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ด้วยตนเองไม่ว่าจะเมาสุรา ไม่ใช้คนอื่นให้ถือเอา ไม่ยกย่องสรรเสริญคนที่ทำเช่นนั้น มีจิตสำรวมระวังในทรัพย์สินของผู้อื่นด้วยหลัก สัมมาอาชีวะ คือ การเลี้ยงชีพในทางที่ชอบ จะได้มากน้อย ก็ทำจิตใจยินดีตามที่ได้มาในทางที่ชอบธรรม^{๑๖} เมื่อมีเจตนาตั้งใจงดเว้นจากความชั่วทางกาย วาจา และใจ ย่อมเป็นผู้ที่ไม่ประพฤติดังนี้ในศีลข้อที่ ๒ คือ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ฉ้อโกง ฉก ชิง วังราว ต่างๆ ก็จะไม่เกิดขึ้น มีความสงบระงับสันติ การดำเนินชีวิต ย่อมไม่เดือดร้อนเพราะไม่ละเมิดทรัพย์สินของผู้อื่น แต่ให้มีความเมตตาต่อกันเสมอ ด้วยคนในครอบครัว และคิดทำประโยชน์แก่สังคมทั่วไป พฤติกรรมต่างๆ ในทางที่ไม่ดี ก็จะไม่เกิดขึ้นในสังคม แต่ให้เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพที่สุจริตธรรม คือ สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพที่บริสุทธิ์ ซึ่งเป็นหนึ่งในองค์มรรค ๘ ประการ เป็นการ

^{๑๔} พระเมธีวราภรณ์, เบญจศีลเบญจธรรมอุดมชีวิตของมนุษย์, หน้า ๑๗๑-๑๗๒.

^{๑๕} อภ.จตุตถก. (ไทย) ๒๔/๑๗๒/๓๑๕.

^{๑๖} พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโน), นิเทศธรรม, หน้า ๑๗๑.

ทำมาหากินด้วยอาชีพที่สุจริต ๕ ประการ ดังมีพุทธพจน์ตรัสสอนว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อุบาสก ไม่ควรทำการค้าขาย ๕ ประการ คือ (๑) การไม่ค้าอาวุธ (๒) การไม่ค้าขายสัตว์เพื่อฆ่า (๓) การไม่ค้าขายของมีนเมา (๔) การไม่ค้ามนุษย์ (๕) การไม่ค้าขายยาพิษ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อุบาสกไม่ควรทำการค้าขาย ๕ ประการอย่างนี้แล”^{๑๗} การประพฤติปฏิบัติในศีลและธรรมได้เช่นนี้ ชื่อว่าเป็นผู้มีสามารถขจัดความคับคั่งทางจิตใจ อันเกิดจากความอยากได้ลงเสียได้ ทำให้เบียดเบียนทรัพย์สินผู้อื่นไม่ลง ละความมั่งง่ายและมั่งได้ หรือเอาไรต์เอาเปรียบ ลดการแย่งชิง เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ มีเมตตาธรรม หิริ โอตตปปะ มีความซื่อสัตย์ ต่ออาชีพเป็นเครื่องล่อเลี้ยง และคำจูงต่อกันและกัน การประพฤติผิดในศีลข้อนี้ คือ การลักทรัพย์ ก็จะไม่เกิดขึ้น

พิน ดอกบัว ได้กล่าวไว้ในหนังสือพระพุทธศาสนากับคนไทยว่า หากทุกคนมีเมตตาต่อกัน การล่วงละเมิดศีล ๕ ก็จะไม่เกิดขึ้นกล่าวคือ เมื่อมีเมตตาปราณีต่อผู้อื่น ก็จะไม่ทำร้ายผู้อื่นสัตว์อื่น เมื่อมีเมตตาก็จะไม่ลักไม่โกงทรัพย์สินของผู้อื่น เพราะจำทำให้เขาเดือดร้อน เมื่อมีเมตตาก็จะไม่แย่งคู่ครองของผู้อื่นเพราะเป็นการทำลายเกียรติของผู้อื่น เมื่อมีเมตตาก็จะไม่หลอกลวง ไม่ใส่ร้ายไม่ทำให้อื่นเข้าใจผิด เมื่อมีเมตตาก็จะไม่ค้าฝิ่นเฮโรอีน ยาบ้าให้แก่ใครๆ เพราะจำทำให้คนอื่นเดือดร้อน เพราะฉะนั้นเมตตาจึงเป็น รากฐานของธรรมทั้งหลาย คนเราเมื่อมีเมตตา ก็ย่อมมีความปรารถนาดีซึ่งกันและกัน จึงไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกันในทุกรูปแบบ เมื่อคนเราไม่เบียดเบียนทำร้ายกัน สังคมก็จะสงบสุข^{๑๘} ดังพุทธพจน์ที่ตรัสว่า

“ภิกษุทั้งหลาย และยังมีข้ออื่นอีก พระอริยสาวกในพระศาสนานี้ ละอทินนาทาน เป็นผู้ เว้นขาดจากอทินนาทาน ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พระอริยสาวก ผู้เว้นขาดจากอทินนาทานแล้ว ย่อมให้ความไม่มีภัย ความไม่มีเวร ความไม่มีทุกข์ แก่สัตว์ทั้งหลายหาประมาณมิได้ ครั้นให้ความไม่มีภัย ความไม่มีเวร ความไม่มีทุกข์ แก่สัตว์ทั้งหลายหาประมาณมิได้แล้ว ตนเองก็เป็นผู้มีส่วนแห่งความไม่มีภัย ความไม่มีเวร ความไม่มีทุกข์ หาประมาณมิได้ด้วย ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี่เป็นทานข้อที่ ๒ เป็นมหาทาน เป็นที่รู้จักว่าทานชั้นยอด รู้จักกันมานาน รู้กันว่าเป็นวงศ์อริยะ รู้กันว่าเป็นของโบราณ สมณะทั้งหลายก็ดี พราหมณ์ทั้งหลายก็ดี ที่เป็นผู้รู้ ไม่รังเกียจแล้ว ไม่เคยรังเกียจแล้ว มิได้รังเกียจแล้ว จักไม่รังเกียจ ไม่ตำหนิติเตียน”^{๑๙}

การประพฤติในศีลข้อที่ ๒ คือ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ฉก ซึ่ง วัง ราว ยกยอกสับเปลี่ยน เป็นต้น เป็นความประพฤติที่เป็นปรกติทางกาย วาจา และใจ คือ โดยอาศัยความตั้งใจรักษาปรกติของตนเองไว้ได้ ย่อมเป็นความประพฤติที่มีระเบียบวินัย^{๒๐} มีการดำเนินชีวิตโดยสุจริตธรรมตามหลักศีลธรรมโดยอาศัยเลี้ยงชีพชอบประกอบด้วยสัมมาชีวะ คือ อาชีพที่สุจริต ไม่เบียดเบียนตนเองผู้อื่น แต่ให้เป็นผู้เพียรพยายามฝึกฝนฝึกทักษะของตนเองในการประกอบอาชีพให้ถูกต้อง เป็นผู้ที่ฉลาด

^{๑๗} อัง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๗๗/๒๕๕.

^{๑๘} พิน ดอกบัว, **พุทธศาสนากับคนไทย**, (กรุงเทพมหานคร : โสภณการพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๒๕๗.

^{๑๙} อัง. อฏฐก. (ไทย) ๒๓/๓๙/๓๐๐.

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายคำใส พิมพ์เสน, นักวิชาการกลุ่มโรงเรียน ภาค ๘ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๐.

รู้จักการอุปโลก บริโภคที่ถูกต้อง รู้จักศึกษาฝึกฝนวิชาการอันทันสมัยและเทคโนโลยีใหม่ๆ สังคมก็จะหมดไปจากพฤติกรรมที่ไม่ดีทั้งหลาย และการประพุดิผิดในศีลข้อที่ ๒ นี้ จะไม่เกิดขึ้นในอนาคต และศีลข้อนี้ย่อมได้รับความสุขจากการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน^{๒๑} คือ (๑) ย่อมเป็นผู้มีพฤติกรรมที่ซื่อสัตย์สุจริต (๒) มีความรักเกียรติศักดิ์ศรีของตน (๓) เป็นผู้ที่เคารพกรรมสิทธิ์สิทธิของผู้อื่น (๔) เกิดความมั่นใจมั่นคงใน ทรัพย์สินของตนเอง ไม่หวาดระแวงและกังวล (๕) ย่อมอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข(๖) สามารถกำจัดภัยเวรทั้งปัจจุบันและอนาคต^{๒๒}

๔.๑.๓ กาเมสุมิฉฉาจาร

การปฏิบัติต่อศีลข้อที่ ๓ คือ กาเมสุมิฉฉาจาร เวมณี หมายถึง ผู้ปฏิบัติต้องไม่ประพุดิผิดทางด้านคู่ครองของคนอื่นไม่เบียดเบียนหญิงหรือชายอื่น เพราะการดื่มสุราทำให้ขาดสติในการครองตน ที่เขาไม่ใช่สามี หรือภรรยาของตน กล่าวสาเหตุที่ผิดในศีลข้อนี้ เพราะมีกิเลสตัวหลักที่คอยบงการ คือ โลภะ คือความยินดี พอใจ ในหญิงหรือชายนั้น ส่วนกิเลสตัวรอง คือ โทสะ เช่น เมื่อคนประพุดิผิดในกามเพราะความโกรธในคู่ครองของตน จึงทำเพื่อประชดหรือโกรธในผู้ที่ห่วงแหนคนที่เราประพุดิผิดด้วย^{๒๓} หรืออาจจะโกรธในตัวที่เราล่วงเกินก็ได้ จึงทำการล่วงเกินเพื่อให้คนนั้นเจ็บใจหรือเป็นเพราะอารมณ์ไม่ดีจึงประพุดิผิดในกาม จึงประพุดิผิดในกามเพื่อระบายความเครียด ฯลฯ และสาเหตุที่เป็นตัวบริวาร เช่น ความพยาบาท ความอิจฉาริษยา ทำไปเพื่อความโอ้อวด ความแข่งดี ดังนี้ เป็นต้น^{๒๔}

อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะมีกิเลสตัวใดคอยบงการกระทำชีวิตให้ถึงกับหายนะไป เพื่อมิให้เป็น การล่วงละเมิดในศีลข้อนี้ จนถึงทำลายชีวิตซึ่งกันและกัน หักหาญน้ำใจกันและกัน จำต้องเป็นผู้รู้เท่าทันต่อจิตใจ เป็นผู้สำรวมระวัง สำรวจตัวเองเพื่อมิให้กระทำเกิดขึ้นทั้งทางกาย วาจา และใจ โดยมีเจตนางดเว้นจากการประพุดิผิดด้วยองค์ ๔ ประการของศีล กาเมสุมิฉฉาจาร คือ (๑) หญิงที่ต้องห้าม (๒) จิตคิดจะเสพ เมื่อมีการคิดจะเสพ ก็มีเจตนางดเว้น และพยายามหักห้ามใจของตนเองเสียได้ (๓) ไม่ประกอบารเสพให้เกิดขึ้น ทางกาย และวาจา การพูดแตะโลม เป็นต้น (๔) ไม่ทำให้มรรคจรดกันดำเนินไปในทางกาย ดังมีพุทธพจน์ตรัสไว้ว่า

“กาเมสุมิฉฉาจาร เมื่อขาดสติเพราะการดื่มสุราจึงเป็นเหตุที่ไม่เป็นธรรม เจตนางดเว้นจากกาเมสุมิฉฉาจาร เป็นสิ่งที่ เป็นธรรม บาปอกุศลธรรม เป็นอันมากที่เกิดขึ้นเพราะกาเมสุมิฉฉาจารเป็นปัจจัย เป็นสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ ส่วนกุศลธรรมเป็นอันมากที่ถึงความเจริญเต็มที่เพราะเจตนางดเว้นจากกาเมสุมิฉฉาจาร เป็นปัจจัยนี้เป็นสิ่งที่ เป็นประโยชน์”^{๒๕}

^{๒๑} สัมภาษณ์ นางสม ตีริต, ประชาชนในชุมชนบ้านบอน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๒๒} ไสว มาลาทอง, การศึกษาจริยธรรม สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา นักบริหาร นักปกครองและประชาชนผู้สนใจทั่วไป, หน้า ๑๑๘.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นางจรรยาภรณ์ แสงบัวภา, ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๒๔} พระเมธีวราภรณ์, เบญจศีลเบญจธรรมอุดมชีวิตของมนุษย์, หน้า ๑๗๑-๑๗๒.

^{๒๕} อัง.จตุตถก. (ไทย) ๒๔/๑๗๓/๓๑๕.

การงดเว้นจากการประพฤติดังกล่าวได้แก่ การงดเว้นการมีเพศสัมพันธ์ กับสตรีหรือบุรุษอื่นนอกจากสามีภรรยาของตน ในทางปฏิบัติท่านกำหนดไว้ คือไม่ล่วงเกินในภรรยาสามีของผู้อื่นด้วยตน ไม่ใช่ในคนอื่นทำเช่นนั้น ไม่ยกย่องสรรเสริญคนเจ้าชู้ มีความจงรักภักดีในสามี^{๒๖} และเชื่อตรงต่อภรรยาจนมีความสำรวมระวังในทางกายทั้งหลาย^{๒๗} เมื่อบุคคลรู้เท่าทันต่อใจของตนเองเป็นสำคัญ มีเจตนาไม่ประพฤติล่วงละเมิดในศีล เป็นผู้อบรมในด้านความประพฤติดำเนินชีวิตโดยไม่เบียดเบียนตนเอง^{๒๘} และผู้อื่นทางด้านคุ้มครองไม่ละเมิดกรรมสิทธิ์ในบุคคลผู้เป็นที่รักของผู้อื่น รวมทั้งไม่ผิดประเวณีทางเพศ ไม่ประพฤตินอกใจคุ้มครองของตนเองมีใจมั่นคงในคุ้มครองของตน สามารถควบคุมอารมณ์ในเรื่องเพศได้^{๒๙} เป็นผู้สำรวมระวัง ทางกาย วาจา และใจ ย่อมเกิดความสงบสันติ ไม่เกิดความแตกร้างในสถานบันครอบครัว และป้องกันการอย่าร้าง เป็นผู้มีความสำรวมในกามคุณไม่ให้เกินขอบเขต ธรรมข้อนี้เป็นเหตุให้มนุษย์ไม่หมกมุ่นอยู่ในกามคุณจนถึงขั้นทำลายน้ำใจผู้อื่น เป็นเหตุให้คุ้มครองมีความซื่อสัตย์ต่อสามี ต่อภรรยาของตน ไม่ประพฤตินอกใจคุ้มครองของตนเอง^{๓๐}

อีกอย่างหนึ่งผู้ประพฤติปฏิบัติต้องใช้สติปัญญาพิจารณา ให้รู้เท่าทันต่อกิเลส ตัณหา คือสิ่งที่ใจยึดเหนี่ยวอารมณ์ เรื่องความใคร่ นำปรารถนาพอใจ รู้เท่าทันต่อ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส และใจ จึงกล่าวว่า เป็นผู้สำรวมระวังในกาม เป็นต้น “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อจิตมีราคะก็รู้ชัดว่าจิตมีราคะ หรือจิตปราศจากราคะก็รู้ชัดว่าจิตปราศจากราคะ”^{๓๑} “สมัยใดบุคคลมีใจอันกามราคะไม่คลุ้มคลั่ง อันกามราคะไม่ครอบงำอยู่และย่อมรู้ชัดตามความเป็นจริง ซึ่งธรรมเป็นเครื่องสลัดออกแห่งกามราคะที่เกิดขึ้นแล้ว สมัยนั้นบุคคลย่อมรู้เห็นตามความเป็นจริง แม้ซึ่งประโยชน์ตน แม้ซึ่งประโยชน์ผู้อื่น แม้ซึ่งประโยชน์ทั้งสองฝ่าย มนต์แม้ที่ไม่ทำการสาธยาย ตลอดกาลนานก็แจ่มแจ้ง ไม่ต้องกล่าวถึงมนต์ที่ทำการสาธยาย เปรียบเหมือนภานะอันเต็มด้วยน้ำซึ่งไม่ระคนด้วยครั่ง ขมิ้นสีเขียว หรือสีเหลืองอ่อน บุรุษมีตาติ่มองดูเงาหน้าของตนในภานะที่เต็มด้วยน้ำนั้นพึงรู้เห็นตามความเป็นจริง...”^{๓๒} ดังพุทธพจน์ที่ตรัสว่า

“ภิกษุทั้งหลาย พระอริยสาวกในพระศาสนานี้ ละกามเมสุมิฉณาจาร เป็นผู้เว้นขาดจากกามเมสุมิฉณาจาร ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พระอริยสาวก ผู้เว้นขาดจากกามเมสุมิฉณาจารแล้ว ย่อมให้ความไม่มีภัย ความไม่มีเวร ความไม่มีทุกข์ แก่สัตว์ทั้งหลายหาประมาณมิได้ ครั้นให้ความไม่มีภัย ความไม่มีเวรความไม่มีทุกข์ แก่สัตว์ทั้งหลายหาประมาณมิได้แล้ว ตนเองก็เป็นผู้มีส่วนแห่งความไม่มีภัย ความไม่มีเวร ความไม่มีทุกข์ หาประมาณมิได้ด้วย ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี่เป็นทานข้อที่ ๓ เป็นมหาทาน เป็นที่รู้จักว่าทานชั้นยอด รู้จักกันมานาน รู้กันว่าเป็นวงศ์อริยะ รู้กันว่า

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระมหาสมพงษ์ สุจิตโต, ครูสอนโรงเรียนโพธิสมภาร, อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๒๗} พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโน), นิเทศธรรม, หน้า ๑๗๑.

^{๒๘} สัมภาษณ์ นายอุทัย โสภากิมพ์, ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕, อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๒๙} ไสว มาลาทอง, การศึกษาจริยธรรม สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา นักบริหาร นักปกครองและประชาชนผู้สนใจทั่วไป, หน้า ๑๑๔.

^{๓๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๖.

^{๓๑} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๓๘๑/๓๑๔.

^{๓๒} อง ปลูก. (ไทย) ๒๒/๑๙๓/๓๒๗.

เป็นของโบราณ สมณะทั้งหลายก็ดี พราหมณ์ทั้งหลายก็ดี ที่เป็นผู้รู้ ไม่รังเกียจแล้ว ไม่เคยรังเกียจแล้ว มิได้รังเกียจแล้ว จักไม่รังเกียจ ไม่ตำหนิติเตียน”^{๓๓}

เมื่อบุคคลประพฤติดูอยู่ในเบญจธรรมข้อที่ ๓ คือ กามสังวร คือการสำรวมในกาม ไม่ประพฤติดูในกาม ให้งดเว้นจากการดื่มสุรา จากของมีเมา เป็นความประพฤติปกติทางกาย วาจา และใจ โดยอาศัยความตั้งใจรักษาปกติของตนเองไว้ได้ อันเป็นหลักปฏิบัติไม่ทำให้เดือดร้อนแก่ตนเอง และผู้อื่น และการดำเนินชีวิตมีความยินดีในคุ้มครองของตนเอง และรู้จักยับยั้งชั่งใจ ควบคุมใจของตนเองในเรื่องของกามารมณ์ ให้รู้จักบำเพ็ญสทธานโศขะ ผูกใจตนเองอยู่เสมอเพื่อมิให้จิตใจใคร่ไปในกามารมณ์จนเป็นที่ตั้งแห่งความประพฤติในทางที่ชั่ว สถาบันของครอบครัว ย่อมมีความสุข และการประพฤติดูในศีลข้อนี้จะไม่เกิดขึ้นในอนาคต และการดำเนินชีวิตย่อมได้รับความสงบสุขสันติ ในปัจจุบัน กล่าวคือ (๑) เกิดความซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน ไว้วางใจกันได้ (๒) ย่อมให้เคารพในสิทธิความเป็นสามัญชนของกันและกัน (๓) ไม่เกิดการหย่าร้าง การแตกร้างภายในครอบครัว (๔) สามารถสร้างความมั่นคง และความอบอุ่นภายในครอบครัว (๕) ย่อมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และ (๖) กำจัดภัยเวรทั้งปัจจุบันและอนาคต^{๓๔} ดังพุทธพจน์ที่ตรัสว่า

“ท่านคฤหบดี อุบาสกผู้ประพฤติดูในกาม ย่อมประสพภัยเวรใด ทั้งในปัจจุบัน ทั้งในสัมปรายภพ ย่อมเสวยทุกข์โศกนั้นได้ แม้ทางจิต เพราะเหตุแห่งการประพฤติดูในกาม ผู้งดเว้นจากการประพฤติดูในกาม ย่อมไม่ประสพภัยเวรนั้นทั้งในปัจจุบันและในสัมปรายภพ ย่อมไม่เสวยทุกข์โศกนั้นได้ แม้ทางจิต ของอุบาสกผู้งดเว้นจากการประพฤติดูในกาม ย่อมสงบระงับด้วยประการฉะนี้”^{๓๕}

๔.๑.๔ มุสาวาทา

การปฏิบัติต่อศีลข้อที่ ๔ คือ มุสาวาทา เวมณี หมายถึง ผู้ประพฤติปฏิบัติ ต้องมีเจตนา งดเว้นจากการดื่มสุรา งดเว้นจากการพูดเท็จ สำรวมระวังในวาจา งดเว้นจากวจีทุจริต เว้นจากการพูดเท็จ ซึ่งกล่าวว่าการประพฤติดูในศีลข้อนี้ มีกิเลสตัวบงการ อาจเป็นโลภะ หรือโทสะ ก็ได้ เช่น บางคนโกหกหลอกลวง หรือเพราะอยากได้ทรัพย์สินของคนอื่นมาเป็นของตน บางคนโกหกเพราะความโกรธ เลยกโกหกเพื่อให้คนที่ตนโกรธนั้นเดือดร้อน หรือได้รับความเสียหาย บ้างก็โกหกเพราะกลัวความผิด หรือกลัวความเดือดร้อนที่จะตามมาหาจึงพูดความไม่จริงออกไป ฯลฯ หรือ สาเหตุจากกิเลสที่เป็นบริวาร เช่น ความพยายาม ความอิจฉาริษยา ความตระหนี่ความโอ้อวด ความแข่งดี เป็นต้น^{๓๖} ตามอย่างไรก็ตามไม่ว่าจะมีกิเลสตัวใดคอยบงการให้เกิด

การประพฤติดูในศีล การดื่มสุรา จนถึงทำลายชีวิตซึ่งกันและกัน เพื่อมิให้เป็นการล่วงละเมิดในศีลข้อนี้จำเป็นต้องเป็นผู้สำรวมระวังมิให้การ พูดปด พูดเท็จ (รวมทั้งที่มาในกุศลกรรมบถ คือ

^{๓๓} อัง. อญฺฐก. (ไทย) ๒๓/๓๔/๓๐๐.

^{๓๔} ไสว มาลาทอง, การศึกษาจริยธรรม สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา นักบริหาร นักปกครอง และประชาชนผู้สนใจทั่วไป, หน้า ๑๑๔.

^{๓๕} อัง. ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๗๔/๒๔๑.

^{๓๖} พระเมธีวราภรณ์, เบญจศีลเบญจธรรมอุดมชีวิตของมนุษย์, หน้า ๑๗๑-๑๗๒.

พูดเพื่อเจ้า ส่อเสียด คำหยาบ) ให้เกิดขึ้นก็อาศัยเจตนาจงใจโดยมีองค์ประกอบเป็นเครื่องเว้น มีดังต่อไปนี้ คือ

(๑) ไม่พูดเท็จ หรือพูดปด คือ ผู้ปฏิบัติต้องไม่กล่าวสิ่งที่แตกต่างไปจากความจริง มีองค์ ๔ ประการ คือ จะไม่พูดเรื่องที่พูดไม่ตรงกับความเป็นจริง ๑ มีจิตคิดอยากจะพูด ๑ พยายามหาโอกาสจะพูด ๑ และผู้ฟังเข้าใจอย่างของผู้พูดบอก ๑

(๒) ไม่พูดส่อเสียด คือ ผู้ประพฤติปฏิบัติไม่ควรพูดคำที่ทำให้เขาแตกแยกกันมีองค์ ๔ ประการ คือ มีผู้ที่จะถูกกล่าวทำลาย ๑ มีความตั้งใจพูดให้เขาแตกแยกกัน ๑ มีความพยายามพูดหลายครั้งหรือใช้เล่ห์เพทุบายต่างๆ ๑ และ ผู้ฟังเข้าใจตามของผู้พูดบอก ๑

(๓) ไม่พูดคำหยาบ คือ ผู้ปฏิบัติไม่ควรพูดคำ คำหยาบ คำกระด้าง คำประทุษร้ายมีองค์ ๓ ประการ คือ มีผู้จะถูกด่า ๑ มีจิตคิดโกรธขัดเคือง ๑ ออกปากด่า ๑

(๔) คำเพื่อเจ้า คือ ผู้ปฏิบัติไม่พูดคำไร้สาระ จะมีผู้ฟังหรือไม่มีผู้ฟังก็ตาม มีองค์ประกอบ ๒ ประการ คือ พูดเรื่องไม่มีประโยชน์ ๑ ออกปากพูด ๑^{๓๗}

เมื่อบุคคลผู้มีเจตนา ตั้งใจงดเว้นจากความชั่วทางวาจา การพูดปด พูดส่อเสียด การพูดนินทา และพูดคำหยาบ มีการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นด้วยวาจาที่โดยอาศัยเจตนาเป็นที่ตั้ง ดังมีพุทธพจน์ตรัสไว้ว่า “มุสาวาท เป็นสิ่งที่ไม่เป็นธรรม เจตนาจงใจจากมุสาวาท เป็นสิ่งที่เป็นธรรม บาปอกุศลธรรมเป็นอันมากที่เกิดขึ้นเพราะมุสาวาทเป็นปัจจัย เป็นสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ ส่วนกุศลธรรมเป็นอันมากที่ถึงความเจริญเต็มทีเพราะเจตนาจงใจจากมุสาวาท เป็นปัจจัยนี้เป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์”^{๓๘}

การงดเว้นจากการพูดคำเท็จ คือ คำไม่จริง อำพราง โดยพูดเฉพาะคำสัตย์คำจริง คำจริงนั้นท่านเรียกว่า อริยโฆหาร คือ พูดไปตามที่ได้เห็น ได้ยิน ได้ทราบ ได้รู้มาอย่างไรก็พูดไปอย่างนั้น หากไม่ได้เห็น ไม่ได้ยิน ไม่ได้ทราบ ไม่ได้รู้ก็ปฏิเสธไป โดยไม่พูดขยายเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่ เรื่องใหญ่ให้เป็นเรื่องเล็ก ด้วยอำนาจความรักความซื่อต่อคนที่ตนพูดถึงนอกจากจะไม่พูดเท็จด้วยตนเองแล้ว ก็จะต้องไม่สนับสนุนให้คนอื่นพูด ไม่ยกย่องสรรเสริญคนพูดเท็จ จนดำรงอยู่ในสัจจวาจาอย่างมั่นคง^{๓๙} รวมทั้งสำรวมในปิสุณาวาจาญ เวรมณี คือ เว้นจากคำพูดส่อเสียด และสัมผัสปลาปาก เวรมณี คือ การพูดเพื่อเจ้า เหลวไหล และพรูสวาจาเวรมณี คือ งดเว้นจากการพูดคำหยาบ เพราะคำหยาบคายเป็นคำพูดด้วยความโกรธ ความริษยา ความเบียดเบียน มุ่งให้เกิดความพิบัติเสื่อมเสีย ไม่สบายใจ แก่คนที่ตนพูดด้วย เช่น คำด่าว่าในลักษณะต่างๆ การงดเว้นวาจาหยาบนั้น นอกจากไม่พูดด้วยตนเองแล้ว ไม่แนะนำให้คนอื่นพูด ไม่ยกย่องชมเชยคนที่พูดคำหยาบ จนเป็นคนพูดวาจาที่ไพเราะอ่อนหวานเป็นปรกตินิสัย^{๔๐}

^{๓๗} สนิท ไชยวงศ์คต, ศิล ๕ พาโลกสู่สันติ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : นิติธรรมการพิมพ์, ๒๕๕๕), หน้า ๕๙.

^{๓๘} อัง.จตุตถก. (ไทย) ๒๔/๑๗๓/๓๑๕.

^{๓๙} สัมภาษณ์ นายสมฤทธิ์ เจนสำโรง, ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕, อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๔๐} พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโน), นิเทศธรรม, หน้า ๑๗๑-๑๗๓.

ท่านเจ้าคุณพระราชวิจิตรปฏิภาณ (สุนทร ญาณสุนทร) วัดสุทัศนเทพวราราม ได้นิพนธ์ไว้ว่า สมเด็จพระสัมมาสัมมาพุทธเจ้าทรงตรัสสอน วาจาสุภาสิต ไว้ ๕ ประการ (๑) กาลวาที คือ การพูดถูกกาลถูกเวลา (๒) ภูตวาที คือ พูดสิ่งที่เป็นไปได้ (๓) อัตถวาที คือ พูดสิ่งที่ประโยชน์ (๔) ธรรมวาที คือ พูดเพื่อให้ปฏิบัติได้ (๕) วินยวาที คือ พูดตรงระเบียบวินัย และเตือนให้มีวินัย^{๔๑} ดังมีพุทธพจน์ตรัสว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย วาจาประกอบด้วยองค์ ๔ เป็นสุภาสิต ไม่เป็นทุภาสิต ไม่มีโทษ และวิญญูชนทั้งหลายไม่ติเตียน (๑) กล่าวแต่วาจาสุภาสิตอย่างเดียว ไม่กล่าววาจาทุภาสิต (๒) กล่าวแต่วาจาที่เป็นธรรมอย่างเดียว ไม่กล่าววาจาที่ไม่เป็นธรรม (๓) กล่าวแต่วาจาอันเป็นที่รักอย่างเดียว ไม่กล่าววาจาอันไม่เป็นที่รัก (๔) กล่าวแต่วาจาจริงอย่างเดียว ไม่กล่าววาจาหละหละหละ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย วาจาประกอบด้วยองค์ ๔ เหล่านี้แล เป็นสุภาสิต ไม่เป็นทุภาสิต ไม่มีโทษ และวิญญูชนทั้งหลายไม่ติเตียน”^{๔๒}

เมื่อกล่าวโดยรวม เป็นผู้ที่มิวาจาและสำรวมระมัดระวัง ให้พูดแต่คำจริง พูดแต่คำสัจ ไม่เคลือบแคลง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยมพลิกแพลง หรือหลอกกัน พูดแต่คำหวานจับใจ ไม่บาดหุระกายโศด พูดแต่ถ้อยคำที่ชักจูงให้สามัคคีปรองดองกัน เห็นทางใด จะแตกร้างกันขึ้นก็ชี้แจงปรับความเข้าใจกันให้ถูกต้อง และผู้ปฏิบัติควรพูดเจรจานั้น จะต้องเป็นหลักฐานอ้างอิงให้ผู้ฟังได้ประโยชน์^{๔๓} เป็นผู้มีสัจจะ ความซื่อตรง ผู้ประพฤติปฏิบัติจะต้องมีความซื่อตรงต่อตนเองและผู้อื่น เป็นผู้ประกอบด้วยความจริง มีความซื่อสัตย์ กริยาที่ประพฤติที่แสดงออกมาทางกายวาจา และใจต้องเป็นคนที่จริงใจ ธรรมข้อนี้เป็นเหตุให้มนุษย์มีความเที่ยงตรง มีความจริงใจต่อผู้อื่น มีความจงรักภักดีในเจ้านายของตน ต่อผู้อุปการะ เช่น บิดามารดา ครู- อาจารย์ อันจะเป็นเหตุให้ไม่โกหกมดเท็จ ไม่หลอกลวง ไม่ทำลายประโยชน์ของผู้อื่น แต่เป็นคนตรงไปตรงมา รักความยุติธรรม^{๔๔} ดังพุทธพจน์ที่ตรัสว่า

“ภิกษุทั้งหลาย และยังมีข้ออื่นอีก พระอริยสาวกในพระศาสนานี้ละมสาวาทเป็นผู้เว้นขาดจากมุสาวาท ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พระอริยสาวก ผู้เว้นขาดจากมุสาวาทแล้วย่อมให้ความไม่มียัย ความไม่มีเวร ความไม่มีทุกข์ (ความไม่พยายาม) แก่สัตว์ทั้งหลายหาประมาณมิได้ ครั้นให้ความไม่มียัย ความไม่มีเวร ความไม่มีทุกข์ แก่สัตว์ทั้งหลายหาประมาณมิได้แล้ว ตนเองก็เป็นผู้มีส่วนแห่งความไม่มียัย ความไม่มีเวร ความไม่มีทุกข์ หาประมาณมิได้ด้วย ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี้เป็นทานข้อที่ ๔ เป็นมหาทาน เป็นที่รู้กันว่าทานชั้นยอด รู้จักกันมานาน รู้กันว่าเป็นวงศ์อริยะ รู้กันว่าเป็นของโบราณ สมณะทั้งหลายก็ตีพราหมณ์ทั้งหลายก็ตี ที่เป็นผู้รู้ ไม่รังเกียจแล้ว ไม่เคยรังเกียจแล้ว มิได้รังเกียจแล้ว จักไม่รังเกียจ ไม่ดำหนิตติเตียน”^{๔๕}

เมื่อบุคคลปฏิบัติอยู่ตามหลักศีล มุสาวาทา เวรมณี คือ การไม่ประพฤติผิดในการพูดเท็จ การไม่พูดโกหก (รวมทั้งในกุศลกรรมบถ) คือ การพูดไม่คำหยาบ การไม่พูดส่อเสียดและการพูดเพื่อ

^{๔๑} พระราชวิจิตรปฏิภาณ (สุนทร ญาณสุนทร), สอดส่องมองเมียง สอดส่องมองเมือง เล่ม ๑, (กรุงเทพมหานคร : เลียงเชียง, ๒๕๕๐), หน้า ๑๖๓-๑๖๔.

^{๔๒} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๒๑๓/๓๐๘-๓๐๙.

^{๔๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๙.

^{๔๔} ไสว มาลาทอง, การศึกษาจริยธรรม สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา นักบริหาร นักปกครอง และประชาชนผู้สนใจทั่วไป, หน้า ๑๑๖.

^{๔๕} อัง. อัญญก. (ไทย) ๒๓/๓๙/๓๐๐.

เจ้า และตรงกับหลักเบญจธรรม ได้แก่ สัจจะ คือการพูดความจริงโดยอาศัยเจตนาเป็นנדเว้น มีความไม่ก้าวล่วงทางวาจาเป็นที่ตั้ง เป็นผู้สำรวมคำพูด อันเป็นหลักปฏิบัติให้อยู่ร่วมกันโดยไม่เบียดเบียนกัน ในทางคำพูด มีท่านผู้รู้นักปราชญ์ทั้งหลาย มักจะเตือนผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและมีความเกี่ยวข้องกันด้วยความหวังดีเสมอมาว่า ให้คิดก่อนพูด คือ เตือนให้มีสติเพราะว่า ก่อนพูดเราเป็นนายของคำพูด แต่ถ้าพูดไปแล้วคำพูดจะเป็นนายเรา พูดดี ก็ดีไป^{๔๖} แต่ถ้าพูดไม่ดี ผลตามมาจะตรองกันข้าม ก่อนพูด เราควรคิดพิจารณาเสียก่อนว่า คำพูดที่จะพูดนั้นเป็นประโยชน์มีดี มีเสียอย่างไรบ้าง ถ้าเห็นว่าจะได้รับผลไม่ดี หรือพูดไปก็เปล่าประโยชน์เราก็คงเสีย ไม่พูดออกไป เราก็คงยังเป็นนายของคำพูด ถ้าพูดออกไปแล้ว และเป็นคำพูดที่ไม่ดี เป็นวจีหุจริต ก็ไม่ควรพูด^{๔๗} แต่ควรพูดแต่ปิยวาจาหมายถึง พูดอย่างรักกัน กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ชี้แจง แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผล เป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดีงาม หรือคำแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือ และช่วยกันเกื้อกูลกัน^{๔๘} ไม่หักหาญน้ำใจซึ่งกันและกัน มีความรัก ความเมตตา การดำเนินชีวิตในสังคมย่อมมีความสุข คือ

- (๑) ย่อมมีความซื่อสัตย์ความจริงใจไว้วางใจกันต่อกันในสังคม
- (๒) ย่อมได้รับความรักความสามัคคีในหมู่คณะ
- (๓) ย่อมป้องกันผลประโยชน์ของกันและกัน
- (๔) ย่อมได้รับวาจาที่ประสานประโยชน์ของกันและกัน ไม่ทำลายกันด้วยคำพูด
- (๕) เพื่อให้ได้อยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสงบสุข
- (๖) สามารถกำจัดภัยเวรทั้งในปัจจุบันและอนาคต^{๔๙}

“อุบาสกผู้พูดเท็จ ย่อมประสบภัยเวรใด ทั้งในปัจจุบัน ทั้งในสัมปรายภพ ย่อมเสวยทุกข์ โทมนัสใด แม้ทางจิต เพราะเหตุแห่งการพูดเท็จ ผู้งดเว้นจากการพูดเท็จ ย่อมไม่ประสบภัยเวรทั้งในปัจจุบันและในสัมปรายภพ ย่อมไม่เสวยทุกข์โทมนัสนั้นแม้ทางจิต ของอุบาสกผู้เว้นจากการพูดเท็จ ย่อมสงบระงับด้วยประการฉะนี้”^{๕๐}

๔.๑.๕ สุราเมรัย

การปฏิบัติต่อศีลข้อที่ ๕ คือ สุราเมรัยมีขะปะมาทัฏฐานา เวรมณี หมายถึง การงดเว้นจากการดื่มสุราเมรัย คือ ผู้ปฏิบัติต้องไม่ประพฤติดังหนทางด้านการดื่ม หรือเสพสุราเมรัยและสิ่งเสพติดทั้งหลาย เช่น ฝิ่น เฮโรอีน ยาบ้า ยาไอ้ กัญชา เป็นต้น การประพฤติดังหนทางศีลข้อที่ ๕ นี้ กล่าวว่ามีกิเลสที่คอยบางการ คือ โลภะ ความปรารถนาเพลิดเพลินยินดีอันเกิดจากการดื่มหรือเสพนั่น กิเลสตัวรอง

^{๔๖} สัมภาษณ์ นายคำพันธ์ ทศพงศ์, ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕, อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๔๗} สนิท ไชยวงศ์คต, ศีล ๕ พาโลกสู่สันติ, หน้า ๒๐๙.

^{๔๘} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), ธรรมานุญชีวิตพุทธจริยาธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม ๒๕๔๑), หน้า ๒๕.

^{๔๙} ไสว มาลาทอง, การศึกษาจริยธรรม สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา นักบริหาร นักปกครองและประชาชนผู้สนใจทั่วไป, หน้า ๑๑๙.

^{๕๐} อัง. ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๗๔/๒๙๑.

คือ โทสะ เช่น บางคนดื่มน้ำเมาหรือเสพสิ่งเสพติด เพราะความเครียดความกังวลใจ ความทุกข์จากความผิดหวัง^{๕๑} เป็นต้น อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเกิดมาจากกิเลสตัวใดที่คอยบงการ เพื่อไม่ให้พฤติกรรมที่ไม่ดีเหล่านี้เกิดขึ้น ละ เลิก เว้น การสูบ ฉีดสิ่งที่เป็นพิษให้โทษแก่ร่างกาย คือยาเสพติดทุกประเภท อันเป็นเหตุที่ตั้งให้เกิดความประมาทและขาดสติสามารถทำให้การละเมิดศีลข้ออื่นๆ ตามมา เพื่อมิให้กระทำให้เกิดขึ้นทั้งทางกายวาจา และใจ โดยมีเจตนางดเว้นจากการประพฤติด้วยองค์ ๔ ประการ ของศีลสุราเมรัย คือ

- (๑) น้ำเมาเป็นสิ่งเสพติดทั้งหลาย
- (๒) มีจิตคิดจะดื่ม จะเสพก็มีเจตนางดเว้นเสีย
- (๓) มีความเพียรพยายามที่จะไม่ล่วงละเมิดทางกายวาจา และใจ
- (๔) ไม่ทำให้น้ำเมา สิ่งเสพติดทั้งหลายก่อล่วงล้ำคอบไป

ดังนั้น เมื่อมีเจตนาตั้งใจงดเว้นจากการประพฤติดในศีลข้อที่ ๕ คือ การดื่มสุราเมรัยสิ่งเสพติดทั้งหลาย เพื่อมิให้ต้องเป็นทาสของสิ่งเหล่านั้นได้ ควรใช้หลักสติสัมปชัญญะ คือความระลึกได้ และความรู้ตัวสามารถควบคุมใจควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ความประมาทพลาดพลั้ง ความมัวเมาเสียสติสัมปชัญญะ ความประพฤติดในศีลข้ออื่นๆ ก็จะไม่เกิดขึ้น เป็นผู้มีการดำเนินชีวิตที่สำรวมระวัง มีความสงบระงับจากอกุศลทั้งปวง มีความรู้ตัวทั่วพร้อม ความเป็นผู้มีสติคอยตรวจตรา ไม่เลินเล่อเหลวตัว^{๕๒} ทั้งก่อนและกำลังทำ พูด คิดพฤติกรรมของผู้มีสติสัมปชัญญะประจำในตัวเองอยู่ตลอดเวลา จนกลายเป็นนิสัยรู้เท่าทันต่ออารมณ์ สำรวมระวัง กาย วาจา ใจ ไม่ล่วงละเมิดในศีลและธรรม โดยไม่ประมาทในเรื่องนั้นๆ แต่ให้เป็นผู้รู้จักพิจารณาด้วยปัญญา ในการบริโภค รู้จักประมาณ รู้จักคุณค่าและโทษ ไม่เผลอเผลอหรือแม้ในกิจการงานต่างๆ หรือกิจกรรมต่างๆ รู้จักคิดวิเคราะห์เป็นเห็นถึงคุณค่าแท้คุณค่าเทียม เป็นการคิดพิจารณา เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ในการใช้สอย บริโภค หรือคุณค่าในการใช้ชีวิตประจำวัน^{๕๓}

การพิจารณาว่าสิ่งใดที่มีคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม จะไม่ใช้กิเลส และค้นหาเป็นเกณฑ์พิจารณาหรือตัดสิน เช่น ถ้าสิ่งใดทำเพื่อประโยชน์สุขทั้งของตน และผู้อื่น โดยปราศจากกิเลส และค้นหาเป็นตัวนำ สิ่งนั้นว่าเป็นคุณค่าแท้ แต่ถ้าสิ่งใดทำเพื่อตอบสนองกิเลสและค้นหาเป็นตัวนำ สิ่งนั้นถือว่าเป็นคุณค่าเทียม ดังนั้น เพื่อสกัดหรือ บรรเทากิเลสและค้นหาที่จะเข้ามาครอบงำจิตใจต้องอาศัยปัญญาเป็นตัวช่วยกำกับพิจารณาอยู่เสมอ เพื่อจะได้เข้าใจและเลือกสรรเสพคุณค่าแท้ที่ประโยชน์แก่ชีวิตอย่างแท้จริงแก่ตนเอง และผู้อื่น^{๕๔} ย่อมเป็นผู้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต ดังพุทธพจน์ที่ตรัสว่า

^{๕๑} พระเมธีวราภรณ์, เบญจศีลเบญจธรรมอุดมชีวิตของมนุษย์, หน้า ๑๗๑-๑๗๕.

^{๕๒} สัมภาษณ์ นายสมาน แสงบัวภา, ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕, อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๕๓} สัมภาษณ์ นางยม สีสะปัญญา, ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕, อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๕๔} พระเทพเวที (ประยุทธิ์ ปยุตโต), วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปัญญา, ๒๕๓๗), หน้า ๔๑-๑๔๐.

“พระอริยสาวกในพระศาสนา นี้ ละสุราเมรัยมีชะปะมาทัฏฐาน เป็นผู้เว้นขาดจากสุราเมรัยมีชะปะมาทัฏฐาน ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พระอริยสาวก ผู้เว้นขาดจากสุราเมรัยมีชะปะมาทัฏฐานแล้ว ย่อมให้ความไม่มีภัย ความไม่มีเวร ความไม่มีทุกข์ (ความไม่พยายาม) แก่สัตว์ทั้งหลายหาประมาณมิได้ ครั้นให้ความไม่มีภัย ความไม่มีเวร ความไม่มีทุกข์ แก่สัตว์ทั้งหลายหาประมาณมิได้แล้ว ตนเองก็เป็นผู้มีส่วนแห่งความไม่มีภัย ความไม่มีเวร ความไม่มีทุกข์ หาประมาณมิได้ด้วย ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี่เป็นทานข้อที่ ๕ เป็นมหาทาน เป็นที่รู้กันว่าทานชั้นยอด รู้จักกันมานาน รู้กันว่าเป็นวงศ์อริยะ รู้กันว่าเป็นของโบราณสมณะทั้งหลายก็ดี พรหมณ์ทั้งหลายก็ดี ที่เป็นผู้รู้ ไม่รังเกียจแล้ว ไม่เคยรังเกียจแล้ว มิได้รังเกียจแล้ว จักไม่รังเกียจ ไม่ตำหนิตีเดียณ^{๕๕}

เมื่อบุคคลประพฤติอยู่ซึ่งศีลข้อที่ ๕ คือ การไม่ดื่มสุราเมรัย สิ่งเสพติดทั้งหลายเช่น สุรา ผื่น เฮโรอีน ยาบ้า ยาไอ้ กัญชา เป็นต้น มีศีลเป็นที่ตั้ง และยึดหลักสติสัมปชัญญะ คือความระลึกได้ และความรู้ตัว กล่าวคือ เป็นผู้สำรวมระวังตามรักษากายวาจา และใจ ไม่ก้าวล่วงละเมิด ในสิ่งที่เป็นอย่างอกุศลธรรม คือ การดื่มสุราเมรัย เป็นผู้มีความไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต^{๕๖} กล่าวคือ เป็นผู้สำรวมระวังด้วยสติสัมปชัญญะ รู้คุณค่าแท้คุณค่าเทียม เป็นผู้เข้าใจ และเลือกสรรเสพคุณค่าแท้ที่เป็นประโยชน์ ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต การครองชีวิตย่อมประสบความสำเร็จในปัจจุบัน กล่าวคือ (๑) สนับสนุนการรักษาศีลข้ออื่นๆ ให้เกิดมีขึ้น (๒) เป็นผู้ที่มีสติรอบคอบสามารถควบคุมใจของตนเองได้ (๓) สามารถป้องกันมิให้เกิดการทะเลาะวิวาท และทำร้ายกัน (๔) ป้องกันสุขภาพทางกายและจิตมิให้เสื่อม (๕) ป้องกันอาชญากรรมมิฉฉาชีพ และการกระทำทุจริตต่างๆ (๖) สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข (๗) สามารถกำจัดภัยเวรทั้งปัจจุบัน และอนาคต^{๕๗} ดังพุทธพจน์ที่ตรัสว่า

“อุบาสกผู้ดื่มสุราเมรัย ย่อมประสบภัยเวรใด ทั้งในปัจจุบัน ทั้งในสัมปรายภพ ย่อมเสวย ทุกข์โทมนัสใด แม้ทางจิต เพราะเหตุแห่งการดื่มสุราเมรัย ผู้ดเว้นจากดื่มสุราเมรัย ย่อมไม่ประสบภัยเวรนั้นทั้งในปัจจุบัน และในสัมปรายภพ ย่อมไม่เสวยทุกข์ โทมนัสนั้น แม้ทางจิต ของอุบาสกผู้ดเว้นจากการดื่มสุราเมรัย ย่อมสงบระงับด้วยประการ ฉะนี้”^{๕๘}

กล่าวโดยสรุป การประยุกต์ใช้ศีล ๕ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่ไม่ดี มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่จะอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เบญจศีลเบญจธรรมเป็นข้อประพฤติข้อปฏิบัติเบื้องต้น ที่ทำให้คนเป็นมนุษย์ และศีลยังเป็นรากฐานให้กุศลธรรมอื่นๆ ตามมา เป็นรากฐานให้เกิดความประพฤติที่ดีงาม และป้องกันมิให้เกิดพฤติกรรมในด้านที่ไม่ดีและเสียหาย คือ การฆ่าสัตว์

^{๕๕} อัง. อฏฐก. (ไทย) ๒๓/๓๔/๓๐๐.

^{๕๖} สัมภาษณ์ นายนคร บุตรนนท์, ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕, อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๕๗} ไสว มาลาทอง, การศึกษาจริยธรรม สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา นักบริหาร นักปกครองและประชาชนผู้สนใจทั่วไป, หน้า ๑๒๐.

^{๕๘} อัง. ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๗๔/๒๔๑.

ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุตเท็จ การดื่มสุราเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ก็โดยอาศัย เจตนาความจงใจ ความตั้งใจ เป็นเครื่องดเว้น เมื่อบุคคลลู่อ่านางแห่งความไม่ดี เป็นผู้ขัดเกลาจริต นิสสัยด้วยเบญจศีลเบญจธรรม ดังกล่าวแล้ว ความมีเมตตา กรุณา มีความละอายแก่ใจ มีหิริ และ โอตตัปปะความซื่อสัตย์สุจริต ย่อมจะเกิดขึ้นในจิตใจเป็นสำคัญ ย่อมส่งผลให้พฤติกรรมที่เกิดจาก อกุศลกิเลสตัณหาต่างๆ หรือทุจริตต่างๆ ที่เกิดขึ้นทางกาย วาจา และใจ เสื่อมถอยไปจึงเป็นเหตุให้ พฤติกรรมต่างๆ ที่ไม่ดีงาม กลับเป็นความประพฤติที่ดีงาม และเป็นคุณสมบัติอันแก่ผู้ประพฤติปฏิบัติ เอง กุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้น ย่อมเกิดขึ้น และยังให้เป็นผู้รู้จักตนเอง มีทักษะเรียนรู้เท่าทันต่อกิเลส ตัณหา รู้จักในการสำรวจตนเอง และสามารถประเมินตนเอง และรู้จักดำเนินชีวิต ได้อย่างถูกต้องด้วย เช่น สามารถบอกได้ว่าตนเป็นใคร มีความสามารถอะไรบ้างประพฤติปฏิบัติอย่างไร^{๕๙} ย่อมรู้จักภูมิ ธรรมของตนได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ได้ชื่อว่า เป็นการพัฒนาพฤติกรรมตามหลักของเบญจศีลเบญจธรรม โดยประการทั้งปวง พฤติกรรมต่างๆ เช่น การทำแท้งการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม เป็นต้น ดังที่กล่าวมาแล้วก็จะไม่เกิดขึ้น และจะไม่เกิดขึ้นได้ในอนาคต รวมทั้งสุขภาพทางกาย และ สุขภาพจิต ย่อมมีความสงบระงับ สังคมก็อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

๔.๒ ผลของการใช้ศีล ๕ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่ดีของบุคคลที่ดื่มสุราในสังคม

ผลของการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ที่เป็นผู้แสดงออกมาทางพฤติกรรมที่ดีที่ดเว้นจาก ดื่มสุรา จะเป็นทั้ง ทางกาย วาจา และใจ กล่าวคือ ยังเป็นผู้ที่ประกอบด้วยคุณธรรมและคุณงามความ ดี ยังรู้จักรับผิดชอบชั่วดีอยู่บ้าง คือ ยังเป็นผู้ที่ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มีสัจจะ มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีหิริโอตตัปปะ^{๖๐} และเป็นผู้ที่แสดงพฤติกรรมทางกาย วาจา และใจ โดยใช้สติปัญญาตัดสิน ปัญหาต่างๆ มากกว่าการใช้อารมณ์ หรือกิเลสตัณหาต่างๆ เป็นตัวตัดสินใจในการดำเนินชีวิต ดังนั้น การพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม ก็คือการพัฒนาพฤติกรรมที่แสดงออกมาทาง กาย วาจา และ ใจ ให้มีคุณธรรม และศีลธรรมที่ดียิ่งๆ ขึ้นไปเรื่องราวที่กล่าวมาแล้วในบทที่ ๓ เป็นพฤติกรรมของ บุคคลในด้านที่ดี จะเห็นได้ว่าพื้นฐานของบุคลิกภาพด้านพฤติกรรมที่แสดงออกมาทาง กาย วาจา และใจ^{๖๑} ซึ่งส่วนใหญ่แล้วยังเป็นผู้ที่มีคุณธรรมประจำใจอยู่ในตัวของบุคคลนั้นๆ ยังประกอบด้วย คุณธรรม เป็นที่ตั้งอยู่ ถึงแม้ว่าจะมีสิ่งไม่ดีเจือปนอยู่บ้าง ก็ถือว่าเรายังเป็นปุถุชนกันอยู่ ที่เกิดมาอยู่ ร่วมกันในสังคม ต้องมีดีบ้างชั่วบ้างเป็นเรื่องธรรมดา แต่ไม่ถึงกับขาดคุณธรรมทางด้านจิตใจอย่าง

^{๕๙} พระครูวิเทศพรหมคุณ, “ทฤษฎีผู้นำพึงจะเป็นและการบริหารในองค์กร” ,พุทธจักรโลกร่มเย็นดับ เขียวด้วยศาสนา, ปีที่ ๖๕ ฉบับที่ ๓ (มีนาคม ๒๕๕๔) : ๑๒.

^{๖๐} สัมภาษณ์ นายถาวร พันทะศรี, ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕, อำเภอเมือง จังหวัด หนองคาย, วันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๖๑} สัมภาษณ์ นายปรีชา ดวงศรี, ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕, อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๐.

รุนแรงให้หมกมุ่นให้ถึงกับมีการกระทำแท้ง การฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ พุศฺเทจ และดื่มสุรา อันเป็นเหตุแห่งความเสื่อมและความประมาททั้งปวง^{๖๒}

การพัฒนาตนเองนั้นจึงเป็นเรื่องที่สำคัญในการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง และเราไม่อาจหยุดที่จะพัฒนาตนเองได้ เพราะสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว วิถีชีวิตของปัจเจกบุคคลก็ย่อมได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงด้วย^{๖๓} อันจะส่งผลให้สุขภาพกาย และใจที่จะต้องพัฒนาตามกระแสของโลกได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นศูนย์กลางโลกและชีวิต ก็คือการพัฒนาตนเองให้สูงขึ้นตามหลักแนวทางของพระพุทธศาสนาซึ่งเน้นว่าคนเราทุกคนที่เกิดมาต่างมีทุกข์ด้วยกันทั้งสิ้น แต่ในระหว่างที่คนยังมองไม่เห็นทุกข์ หรือความทุกข์ยังไม่ได้บีบคั้นให้รู้สึกสำนึก เรามักจะใช้ชีวิตไปในทางที่ประมาทและไม่สนใจ เพราะความประมาททำให้ชีวิตของคนต้องตกต่ำถึงกับหายนะไป^{๖๔}

ฉะนั้นคุณธรรมที่เสริมสร้างชีวิตให้มีคุณค่าให้ยิ่งขึ้นไป ในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ก็คือการนำเบญจศีลเบญจธรรมเข้ามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างรู้เท่าทัน กายวาจา และใจเป็นสำคัญ กล่าวคือ การนำหลักเบญจศีลเบญจธรรมมาพัฒนาส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีอยู่แล้วก็ยิ่งทำให้บุคคลนั้นมีกายวาจา และใจที่ดีงามยิ่งขึ้นไป และเป็นการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ย่อมจะทำให้บุคคลนั้นเป็นที่เคารพรักใคร่ของบุคคลทั่วไปในสังคม

๑ การประยุกต์เบญจศีลเบญจธรรมพัฒนาพฤติกรรมที่ดีจากการงดเว้นการดื่มสุรา

“พฤติกรรมที่ดีจากการงดดื่มสุรา” เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาต่อโลกภายนอกทางกาย วาจา และใจ เป็นพฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงออกมาในรูปแบบของการกระทำ ที่ประกอบด้วยคุณธรรมและจริยธรรมเป็นที่ตั้ง เป็นบุคคลที่ประกอบด้วยคุณคุณงามความดี มีเมตตา กรุณา มีหิริโอตตปปะ มีความซื่อสัตย์สุจริต ต่อตนเองและผู้อื่นไม่กระทำให้ตนเอง และผู้อื่นในสังคมต้องเดือดร้อน^{๖๕} เป็นผู้ที่ยังรู้จักยับยั้งชั่งใจ ฝืนในการกระทำความดี รู้จักรับผิดชอบชั่วดี รู้จักยับยั้งชั่งใจในความโลภ ความโกรธ ความหลง ครอบงำจิตใจจนเป็นทุกข์ และรู้จักอดทนอดกลั้นต่อกิเลสอยู่อย่างรู้จักใช้ปัญญาที่ประกอบด้วยเหตุผล มากกว่าใช้อารมณ์ในการตัดสินใจปัญหา ซึ่งมีให้เห็นอยู่ในสังคมปัจจุบันมากมาย เช่น การออกบวช เก็บทองคั้นเจ้าของ หรือขอทานกตัญญู หรือการไม่รับทานเนื้อสัตว์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามการประยุกต์เบญจศีลเบญจธรรมนี้ ก็เพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่ดีให้ดียิ่งขึ้น กล่าวคือเป็นการนำหลักศีลมาประพจน์ปฏิบัติ ก็เพื่อให้การแสดงออกมาทางพฤติกรรมทางกาย วาจา

^{๖๒} สัมภาษณ์ พระครูภาวนาธรรมโฆสิต, เลขานุการเจ้าคณะจังหวัด, วัดโพธิ์ชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๖๓} สัมภาษณ์ พระราชรัตนาลงกรณ์, เจ้าคณะจังหวัดหนองคาย, วัดโพธิ์ชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๖๔} สัมภาษณ์ พระครูภาวนาโพธิวิสุทธิ, ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕, อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๖๕} สัมภาษณ์ นายบรรเลง เจริญบุญมี, ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕, ตำบลหาดคำ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

และใจ ที่เรียกว่า กายกรรม วาจากรรม และโมหกรรม^{๖๖} ที่เป็นสุจริตธรรมนั่นเองเพราะจุดมุ่งหมายสูงสุดในทางพระพุทธศาสนา ก็คือการพ้นจากทุกข์ทั้งปวง ดังนั้นรากเหง้าของการรักษาศีลให้เกิดเป็น ความบริสุทธิ์ที่แท้จริง และพัฒนาพฤติกรรมให้ดียิ่งขึ้นไป^{๖๗} ก็คือการนำหลักศีลที่ต้องประกอบด้วย ธรรมหลายๆ อย่างมาประพจน์ปฏิบัติ กล่าวคือ คือ (๑) ต้องเป็นผู้มีเจตนาตั้งใจไว้ (๒) ต้องเป็นผู้มีเจตสิก คือ ความงดเว้น (๓) ต้องเป็นผู้มีความสังวรด้วยสติ (๔) ต้องเป็นผู้มีความไม่กำกวมกิเลสอย่าง ทยาย ทางกายวาจา ธรรมเหล่านี้จัดว่าเป็นศีลทุกข้อ ดังนั้นผู้ประพจน์ปฏิบัติ พึงนำหลักการรักษาศีล ไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาพฤติกรรมให้ดียิ่งขึ้นไป และมีพฤติกรรมที่พัฒนาแล้ว เป็นบุคคลที่ พัฒนาห่างไกลจากอบายมุขต่างๆ กล่าวคือ

(๑) เจตนาที่ชื่อว่าศีล คือ ผู้ปฏิบัติพึงตั้งใจ งดเว้นจากกายวาจาทุจริต เพราะตั้งใจงดเว้น กายวาจาทุจริตจึงละอากุศลคือ ความทุกข์ได้ เช่น เวลาที่งดเว้นทุจริต เจตนาต้องมีเจตสิกคือความไม่ โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ก็ต้องมี สังวรคือสติก็ต้องมี ความไม่กำกวมกิเลสอย่างทยายก็ต้องมีเพราะเวลานั้นจิตเป็นกุศล ธรรมเหล่านี้ก็ต้องเป็นไปร่วมกัน แต่ว่าในวาระนั้น จะกล่าวว่างดเว้นด้วยธรรมอะไร กล่าวคือ การงดเว้นนั้นมีอะไรเป็นประธาน เช่น ถ้าผู้ปฏิบัติงดเว้นด้วยเจตนาเป็นประธาน เช่นตั้งใจ รักษาศีล ชื่อว่า เจตนา เป็นประธาน ส่วนธรรมที่เหลือจำพวกเจตสิก หรือความสำรวม หรือความไม่ กำกวมเหล่านี้ ก็เข้าร่วมสนับสนุนด้วยในเวลาที่ยารมณ์เป็นกุศล^{๖๘}

(๒) เจตสิกที่ชื่อว่าศีล คือ ผู้ประพจน์ปฏิบัติต่อเจตสิกศีล กล่าวคือ บุคคลนั้นไม่ได้มีเจตนา ตั้งใจไว้ไว้นาน แต่เมื่อมีวัตถุที่จะให้ล่วงศีลแล้วจึงงดเว้นได้ไม่ล่วงศีล เพราะมีวิริ (ความยั้งคิด) คือ สัมมาวาจา สัมมาภังคะ และสัมมาอาชีวะ อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น เช่นจะพูดปดก็เว้นไม่พูด อย่างนี้เรียกว่า เป็นสัมมาวาจา ทำให้กล่าววาจาตามความเป็นจริง หรือสัมมาวาจา เป็นต้น ซึ่งจัดว่า เป็นการเว้นเฉพาะหน้า ซึ่งเรียกว่า เจตสิกศีล^{๖๙}

(๓) สังวรที่ชื่อว่าศีล คือ ผู้ประพจน์ปฏิบัติต่อสังวรศีล กล่าวคือ เพราะมีสติเป็นเครื่องกัน กระทบของกิเลสไม่ให้ทำชั่ว ทางกายวาจาจะต้องมีสติสำรวมอยู่เสมอ บาปก็เกิดขึ้นไม่ได้ ชื่อว่า เป็น สังวรศีล ส่วนการที่เราล่วงศีลก็เกิดจากความโลภ ความโกรธ ความหลง ที่เรายังไม่อยู่จึงทำให้เป็นเหตุ ให้เกิดบาป^{๗๐} แต่ถ้ามีสติสำรวมอยู่บาปก็เกิดขึ้นไม่ได้ จึงจัดว่า เป็นสังวรศีล

^{๖๖} สัมภาษณ์ พระศรีญาณวงศ์, รองเจ้าคณะจังหวัดหนองคาย, วัดศรีชุมพวงค์ดื้อ ตำบลน้ำโมง อำเภอน้ำโมง จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๖๗} สัมภาษณ์ นางนิภาพร ภมรศิริ, ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕, อำเภอมือ จังหวัด หนองคาย, วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๖๘} สัมภาษณ์ นางรัชฎาพร แสงบัวภา, ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕, อำเภอมือ จังหวัด หนองคาย, วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๖๙} อาจารย์ปราโมทย์ น้อยวัฒน์, อนุพุทธิกถา และอริยสัจ, (กรุงเทพมหานคร : จัดพิมพ์โดยชมรม อนุรักษ์ธรรม), หน้า ๑๐๐.

^{๗๐} สัมภาษณ์ นายประเสริฐ พิมพ์จันทร์, ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕, อำเภอมือ จังหวัด หนองคาย, วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

๒. ผลของการประยุกต์หลักศีล ๕ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่ดี

พระพุทธศาสนาสอนในเรื่องการมองตนเองเป็นจุดเริ่มต้น ซึ่งมีหลักธรรมที่สามารถเป็นแม่บทอธิบายได้ทั้งรูปธรรมนามธรรม การรู้เรื่องเกี่ยวกับตัวเราก็ก่เกี่ยวกับการเรียนรู้ในระบบสรรพสิ่งที่อยู่ในจักรวาลด้วยฉะนั้น^{๗๑} ดังนั้นการมองและสำรวจตัวเองจึงเป็นรากฐาน และเป็นเรื่องที่สำคัญในการดำเนินชีวิตเท่ากับการสำรวจในระบบใหญ่โดยเริ่มจากตนเองเป็นพื้นฐาน ดังนั้น การสำรวจอุปนิสัยของตนเองว่า ดีหรือไม่ดีเป็นหลักสำคัญหมายถึง เรามีเมตตา มีคุณธรรม ปฏิบัติตามหลัก ศีล มากหรือน้อยอย่างไร เพราะศีลเป็นรากฐานของคุณธรรมอื่นๆ ไม่ประมาทมิ้วเมมาจนตกเป็นทาสของโลก และชีวิตในทางที่ไม่ถูกต้องที่จะเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์จึงต้องอาศัยสติ รู้จักมอง รู้จักพิจารณา รู้จักวางตัววางใจต่อความเป็นจริง ก็เพื่อชนะความโลภ ความโกรธ ความหลง เพื่อให้อยู่เหนือความกระหายในสิ่งต่างๆ โดยมีเบญจศีลเบญจธรรม เป็นเครื่องค้ำจุนให้ยิ่งขึ้นไปจนสามารถพัฒนาเป็นศีลที่ประกอบในองค์มรรค ๘ ประการ กล่าวคือ การพัฒนาศีลที่เป็นองค์มรรค หมายถึง การฝึกอบรมในด้าน ความประพฤติมีระเบียบวินัย ความสุจริตทางกายวาจา และสัมมาอาชีวะ ในระดับการพัฒนาศีล ท่านเรียกว่า อธิศีลสิกขา เรียกว่าสั้นๆว่า ศีล วิธีแก้ปัญหาโดยวิธีนี้ เป็นวิธีของอารยะชนระดับพื้นฐานหรือเรียกตามบาลีว่า หลักของอริยมรรค แปลว่า ทางดำเนินสู่ความดับทุกข์ที่ทำให้เป็นอริยชน หรือวิธีดำเนินชีวิตที่ประเสริฐ

อริยมรรคนี้ แบ่งระดับการพัฒนาศีลที่เป็นองค์มรรค เป็น ๓ อย่าง คือ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีวะ^{๗๒} กล่าวคือ

(๑) สัมมาวาจา เจรจาชอบ หมายถึง การพูดหรือเจรจาชอบ มี ๔ ประการ คือการละมุสาวาท คือ เว้นการพูดเท็จ ขณะเดียวกันให้พูดคำจริง เรียกว่า สัจจะวาจา ละปิสฺสนาวาจา คือ เว้นจากการพูดส่อเสียด ขณะเดียวกันให้พูดคำสามสามัคคี เรียกว่า สัมคคฺคณฺเณวาจา และละมฺรฺสวาจา คือ เว้นจากการพูดหยาบคาย ขณะเดียวกันก็ให้พูดแต่คำอ่อนหวานสุภาพ ไพเราะน่าฟัง ที่เรียกว่า สันทฺหวาจา ละสัมฺผัปปลาปะ คือ เว้นการพูดเพื่อเจ้า เหลวไหลไร้สาระขณะเดียวกันก็ให้พูดแต่คำมีประโยชน์ สร้างสรรค์ นำมาแต่คุณธรรมปรุ้งจิตใจให้ร่าเริงเบิกบาน เรียกว่า อัตฺตสันทิตฺตาวาจา

๗๓

(๒) สัมมากัมมันตะ หมายถึง การงานชอบ คือ การกระทำที่ชอบมี ๓ ประการ คือ ได้แก่ การละจากปาณาติบาต หมายถึง เว้นจากการทำลายชีวิตทั้งคนและสัตว์ทุกจำพวกขณะเดียวกันก็ช่วยเหลือเกื้อกูลแก่กัน ละอทินนาทาน คือ เว้นจากการเอาทรัพย์สินสมบัติสิ่งของคนอื่นที่ไม่อนุญาต หรือ ไม่ได้มีเจตนาที่จะให้ ขณะเดียวกัน ก็ควรจะบริจาคให้ทานตามโอกาส และฐานะ ละกาเมสุมิฉฉาจาร คือ เว้นจากความประพฤติดิฉินคาม หมายถึง ไม่ล่วงละเมิดในสามภรรยาอันเป็นที่รักยิ่งของคนอื่น ขณะเดียวกันก็ประพฤติ สหฺตารสฺนโดช คือพอใจในคู่ครองของตนเองเท่านั้น^{๗๔}

^{๗๑} สัมภาษณ์ นางสุพรรณ พิสัยพรรณ, ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕, อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๗๒} สัมภาษณ์ พระครูโพธิญาณสิริ, วัดโพธิ์ชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๗๓} อ.จ. จตุกก. (บาลี) ๒๑/๑๔๘-๑๔๙/๑๘๙.

^{๗๔} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๔๗/๓๖๒-๓๖๔.

(๓) สัมมาอาชีวะ หมายถึง การเลี้ยงชีพชอบ ได้แก่ ละมิจฉาชีพ เลี้ยงชีวิตด้วยสัมมาชีพ ขณะเดียวกัน มีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ การงาน หน้าที่อันสุจริตเช่น ทำงานไม่ให้อากุล หมายถึง การไม่คั่งค้าง ไม่ผัดผ่อนงานไม่จบบังงาน ไม่ยุ่งเหยิงสับสน เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป เมื่อบุคคลประพฤติปฏิบัติตามหลักของหลักเบญจศีลเบญจธรรมโดยเคร่งครัด คือ การไม่ดื่มสุรา การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ เป็นต้น คือ การอาศัยเจตนาจงใจ ความตั้งใจเป็นเครื่องดเว้นเป็นผู้ขัดเกลาจริตนิสัยพฤติกรรมด้วยหลักเบญจศีลเบญจธรรมคือ ดังกล่าวแล้วอันบุคคลได้กระทำแล้วพัฒนาประพฤติปฏิบัติตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมย่อมเป็นผู้ประกอบด้วยเมตตา กรุณา มีความละเอียดใส่ใจ มีหิริและโอตตปปะ มีความซื่อสัตย์สุจริต อริยมรรคมีองค์ ๘ ประการ ย่อมพัฒนาเกิดขึ้นที่ละเล็กที่ละน้อย จนสามารถพัฒนาเป็น อธิศีลสิกขา อธิจิตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา ย่อมเกิดขึ้นแก่ผู้ปฏิบัติในธรรมทั้งหลาย พฤติกรรมของบุคคลย่อมโน้มเข้าสู่จุดมุ่งหมายสูงสุด คือ พระนิพพาน อย่างน้อยที่สุด ก็สามารถพัฒนาพฤติกรรม เข้าเป็นพระอริยบุคคลขั้นต้นในทางพระพุทธศาสนา กล่าวคือ “อริยบุคคล” หมายถึง บุคคลผู้ประเสริฐได้บรรลุสังฆธรรม ได้บรรลุธรรม ตั้งแต่ขั้นพระโสดาบันเป็นต้นไปซึ่งเป็นผู้เข้าสู่กระแสพระนิพพาน พระพุทธศาสนาถือว่า สภาวะความเป็นมนุษย์มีความเหมาะสมที่สุดต่อการขัดเกลาพัฒนาจิตใจ เพื่อให้บรรลุถึงความสุขหรือประโยชน์สูงสุดของชีวิต กล่าวคือความหมดกิเลสอันเป็นรากเหง้าของความชั่วทั้งปวงได้ ซึ่งคุณสมบัติด้านการเพิ่มพูนกุศลในจิตใจของอริยบุคคลโดยการศึกษา และปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมที่เรียกว่าภาวนา อันเป็นหลักครองชีวิตของผู้พัฒนาตน ผู้รู้เท่าทันชีวิตไม่หลงงมงาย มุ่งผลสำเร็จคือความสุข มีดังนี้ (๑) พระโสดาบัน ผู้เข้ากระแสนิพพานแล้วบางส่วน สามารถรักษาศีล ได้อย่างบริสุทธิ์ มีสมาธิพอประมาณ และมีปัญญาพอประมาณ สามารถตัดสังโยชน์ ๓ ประการได้คือ (๑) สักกายทิฐิ คือความยึดมั่นถือมั่นในตัวตน (๒) วิจิกิจฉา คือ ความลังเลสงสัย และ (๓) สีลัพพตปรามาส คือ การถือมั่นด้วยศีล

(๒) พระสกิทาคามี แปลว่า ผู้มาสู่โลกนี้อีกครั้งเดียว สามารถรักษาศีลได้อย่างบริสุทธิ์ มีสมาธิพอประมาณ และมีปัญญาพอประมาณ สามารถตัดสังโยชน์ ๓ ประการได้คือ (๑) สักกายทิฐิ คือความยึดมั่นถือมั่นในตัวตน (๒) วิจิกิจฉา คือ ความลังเลสงสัย และ (๓) สีลัพพตปรามาส คือ การถือมั่นด้วยศีล และสามารถทำราคะ โทสะ โมหะ ให้เบาบางลงได้

(๓) พระอนาคามี แปลว่า ผู้ไม่กลับมาสู่โลกนี้อีกต่อไป สามารถรักษาศีลได้อย่างบริสุทธิ์ มีสมาธิกล้า มีปัญญาพอประมาณ ตัดสังโยชน์ ๕ ประการ คือ ๑) สักกายทิฐิ คือ ความยึดมั่นถือมั่นในตัวตน (๒) วิจิกิจฉา คือ ความลังเลสงสัย (๓) สีลัพพตปรามาส คือ การถือมั่นด้วยศีล ๔) กามราคะ คือ จิตกำหนดด้วยอำนาจความยินดี และ (๕) ปฏิฆะ คือ ความหงุดหงิดความไม่พอใจ

(๔) พระอรหันต์ แปลว่า ผู้ไกลจากกิเลส สามารถรักษาศีลได้อย่างบริสุทธิ์ มีสมาธิเต็มบริบูรณ์ มีปัญญาเต็มบริบูรณ์ ตัดสังโยชน์ได้ ๑๐ ประการ คือ ๑) สักกายทิฐิ คือ ความยึดมั่นถือมั่นในตัวตน ๒) วิจิกิจฉา คือ ความลังเลสงสัย ๓) สีลัพพตปรามาส คือการถือมั่นด้วยศีล ๔) การราคะ คือ จิตกำหนดด้วยอำนาจความยินดี และ ๕) ปฏิฆะ คือ ละความหงุดหงิดความไม่พอใจ ๖) รูปภพ คือ ละความกำหนัดในรูปธรรมต่างๆ เช่น รูปฌาน ๗) อรูปภพ ละความกำหนัดในนามธรรม เช่น

อรุณมาน คือ ๘) มานะ คือ ละความถือตัว ๙) อุทธัจจะคือ ละความฟุ้งซ่านรำคาญใจ และ ๑๐) อวิชชา คือ ละความไม่รู้^{๗๕}

๔.๓ สรุป

ผลการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ โดยอาศัยการนำหลักหลักเบญจศีลเบญจธรรมไปประยุกต์ใช้ในการประพฤติปฏิบัติและงดเว้นการดื่มสุรา ของมีเนมา ลด ละ เลิก กับตนเอง และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่ดี เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตให้ถูกต้อง โดยอาศัย “เจตนา” เป็นเครื่องงดเว้นหรือใช้ปัญญาเป็นตัวตัดพฤติกรรมที่ไม่ดีที่เกิดขึ้นมาทางกาย วาจาและใจ ให้เป็นผู้สำรวมระวัง มีความสังวร เป็นที่ตั้ง เพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่ไม่ดี ให้เป็นพฤติกรรมที่ดีงามโดย ลด ละ เลิก เว้น พฤติกรรมที่ไม่ดี และดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง ตามแนวทางของพระพุทธศาสนาให้รู้จักใช้ศิลปพัฒนาชีวิตให้มีแก่นสาร เป็นพื้นฐานให้ความโลภความโกรธ ความหลง เบาบางลงได้ส่งผลให้เกิดคุณธรรมต่างๆ เกิดขึ้นในจิตใจ เป็นผู้มีเมตตากรุณา มีหิริโอตตปปะ มีความซื่อสัตย์สุจริตธรรม จึงส่งผลให้พฤติกรรมของตนเองแสดงออกมาในทางที่ดี และสามารถจะอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

การดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมให้ดียิ่งขึ้น คือการพัฒนาทางด้านศีลให้เกิดขึ้นในจิตใจเป็นสำคัญ ในการดำเนินชีวิตประจำวันอยู่โดยนำหลักศีลที่ประกอบด้วยธรรมหลายๆ อย่างมาประกอบการประพฤติปฏิบัติ (๑) มีเจตนาตั้งใจเว้น (๒) มีเจตสิก คือความงดเว้น (๓) มีความสังวรด้วยสติ (๔) มีความไม่ก้าวล่วงกิเลสอย่างหยาบ ทางกายวาจาการไม่ก้าวล่วงศีลได้นั้นจะต้องอาศัยการงดเว้น ๓ อย่าง คือ มีเจตนาวิริติ สมาทานวิริติ และสัมปตติวิริติ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันอยู่เป็นนิจ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมให้พัฒนาห่างไกลจากอกุศลธรรมต่างๆ เป็นศีลที่เกิดขึ้นมาจากจิตใจ สามารถพัฒนาให้สุจริตทางกายวาจา และสัมมาอาชีวะ เรียกว่า อธิศีลสิกขา (ศีลในมรรคมืองค์ ๘ คือ สัมมาวาจา สัมมาอาชีวะ และสัมมาภิมั่นตะ) จึงทำให้รักษาศีลได้อย่างบริสุทธิ์ และการแสดงออกมาทางกายวาจา และใจย่อมสำรวมระวัง สงบระงับ เพราะเป็นศีลที่ประกอบด้วยสติสัมปชัญญะ จึงทำให้การแสดงออกมาในทางสังคมมีแต่เกื้อกูลและสร้างสรรค์ คือ ประกอบด้วยเมตตาธรรม มีหิริโอตตปปะ ซื่อสัตย์สุจริตธรรม พฤติกรรมที่ประกอบไปด้วยคุณธรรม และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสันติ คือ ความสงบสันติภายใน และความสงบสันติภายนอก มีกิตติกา กฎระเบียบในการดำเนินชีวิต ปราศจากทุกข์ และอุปสรรคทั้งปวงและยังสามารถพัฒนาก้าวถึงความพ้นจากทุกข์ได้ในที่สุด

๔.๔ องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์ในข้อมูลและการสัมภาษณ์ผู้ที่เคยดื่ม และเลิกจากการดื่มกินแล้วนั้นได้ทราบความเป็นมา ความรู้สึกคนที่ดื่มและเลิกดื่มนั้น สามารถที่จะเป็นหลักธรรมพัฒนาชีวิตของบุคคลในครอบครัวและบุคคลที่อยู่รอบข้างให้มีความสุขได้อย่างถาวร โดยเป็นหลักธรรม

^{๗๕} สัมภาษณ์ พระศรีญาณวงศ์, รองเจ้าคณะจังหวัดหนองคาย, วัดศรีชมพูนาคีต ตำบลน้ำโมง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

ที่สามารถนำมาใช้บำบัดอาการติดสุราของผู้นำครอบครัวได้แล้ว ทำผู้นำครอบครัวหันมาใส่ใจกับครอบครัวมากขึ้น เพราะเห็นคุณค่าของครอบครัวและบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นญาติมิตร ที่อยู่ใกล้ชิด เมื่อหัวหน้าครอบครัวมีความสุข ครอบครัวก็จะเป็นสุข สังคมก็มีความสุขไปด้วย เมื่อเครือข่ายยัง ๖ เครือข่าย อันได้แก่ทิศทั้ง ๖ ประสานร่วมแรงแข่งขัน ทำตามหน้าที่ของตนอย่างเข้มแข็ง สามารถที่จะลดปัญหาการดื่มสุราในสังคมไทยได้ เพราะคนไทยโดยส่วนใหญ่ในปัจจุบันเริ่มมองเห็นโทษในการดื่มสุรา และมองเห็นผลพลอยได้ที่แท้จริงจากการงดดื่มสุรา คือ ความสุขทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

ผลการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ โดยอาศัยการนำหลักหลักเบญจศีลเบญจธรรมไปประยุกต์ใช้ในการประพฤติปฏิบัติกับตนเองและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่ดีเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตให้ถูกต้องโดยอาศัย “เจตนา” เป็นเครื่องดเว้นหรือใช้ปัญญาเป็นตัวตัดพฤติกรรมที่ไม่ดีที่เกิดขึ้นมาทางกายวาจาและใจให้เป็นผู้สำรวมระวังมีความสังวรเป็นที่ตั้งเพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่ไม่ดีให้เป็นพฤติกรรมที่ดีงามโดยลดละเลิกเว้นพฤติกรรมที่ไม่ดีและดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องตามแนวทางของพระพุทธศาสนาให้รู้จักใช้ศีลพัฒนาชีวิตให้มีแก่นสารเป็นพื้นฐานให้ความโลภความโกรธความหลงเบาบางลงได้ส่งผลให้เกิดคุณธรรมต่างๆเกิดขึ้นในจิตใจเป็นผู้มีเมตตากรุณามีหิริโอตตปะมีความซื่อสัตย์สุจริตธรรมจึงส่งผลให้พฤติกรรมของตนเองแสดงออกมาในทางที่ดีและสามารถจะอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

การดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมให้ดียิ่งขึ้นคือการพัฒนาทางด้านศีลให้เกิดขึ้นในจิตใจเป็นสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวันอยู่โดยนำหลักศีลที่ประกอบด้วยธรรมหลายๆ อย่างมาประกอบการประพฤติปฏิบัติ (๑) มีเจตนาตั้งใจเว้น (๒) มีเจตสิกคือความงดเว้น (๓) มีความสังวรด้วยสติ (๔) มีความไม่ก้าวล่วงกิเลสอย่างหยาบทางกายวาจาการไม่ก้าวล่วงศีลได้นั้นจะต้องอาศัยการงดเว้น๓อย่างคือมีเจตนาวิริตีสมาทานวิริติและสัมปตติวิริติเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอยู่เป็นนิจเพื่อพัฒนาพฤติกรรมให้พัฒนาห่างไกลจากอกุศลธรรมต่าง ๆ เป็นศีลที่เกิดขึ้นมาจากจิตใจสามารถพัฒนาให้สุจริตทางกายวาจาและสัมมาอาชีวะเรียกว่าอริศลสิกขา (ศีลในมรรคมืองค์๘คือสัมมาวาจา สัมมาอาชีวะและสัมมาภังคะ) จึงทำให้รักษาศีลได้อย่างบริสุทธิ์และการแสดงออกมาทางกายวาจาและใจย่อมสำรวมระวังสงบระงับเพราะเป็นศีลที่ประกอบด้วยสติสัมปชัญญะจึงทำให้การแสดงออกมาในทางสังคมมีแต่เกื้อกูลและสร้างสรรค์คือประกอบด้วยเมตตาธรรมมีหิริโอตตปะซื่อสัตย์สุจริตธรรมพฤติกรรมที่ประกอบไปด้วยคุณธรรมและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสันติคือความสงบสันติภายในและความสงบสันติภายนอกมีกิตติภาณุระเบียบในการดำเนินชีวิตปราศจากทุกข์และอุปสรรคทั้งปวงและยังสามารถพัฒนาก้าวถึงความพ้นจากทุกข์ได้ในที่สุด

บทที่ ๕

สรุปผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การแก้ไขปัญหาการตีศีรษะของประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีลห้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการตีศีรษะและผลกระทบจากการตีศีรษะในจังหวัดหนองคาย ๒) เพื่อศึกษาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่นำมาแก้ไขปัญหาการตีศีรษะในจังหวัดหนองคาย และ ๓) เพื่อศึกษาแนวทางในการประยุกต์ใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาแก้ไขปัญหาการตีศีรษะของประชาชนตามโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ในจังหวัดหนองคาย การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และลงภาคสนามเพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูล สัมภาษณ์ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการศึกษา

๕.๑.๑ หลักศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ศีลเป็นทั้งธรรมและวินัย และมีความเกี่ยวข้อง เชื่อมโยงกัน ในการรักษาศีลเบื้องต้น ศีลจะเป็นวินัย เพราะศีลเป็นข้อปฏิบัติในเชิงปฏิเสธ เพื่อควบคุมความประพฤติทางกาย ทางวาจา ให้สงบเรียบร้อย อันจะส่งผลให้สังคมสงบเรียบร้อย เมื่อผู้รักษาศีลเป็นผู้มีศีล มีความประพฤติเรียบร้อยทางกาย ทางวาจา ศีลย่อมกลายเป็นธรรม อันเป็นพื้นฐานของผู้รักษาศีล อันจะเป็นรากฐานในการพัฒนาคุณธรรมในระดับที่สูงขึ้น อันสืบเนื่องจากการรักษาศีล และโทษของผู้ไม่ประพฤติดีศีล ทำให้เห็นถึงความสำคัญในการรักษาศีล ซึ่งสรุปความสำคัญในการรักษาศีลไว้ ดังนี้ การรักษาศีล ย่อมก่อให้เกิดอานิสงส์จำนวนมากแก่ผู้รักษาศีล ทั้งทำให้ประสบกับสิ่งที่น่าปรารถนา น่าพอใจ อันเป็นประโยชน์ชีวิตในปัจจุบัน รวมถึงเป็นการทำประโยชน์ชีวิตในเบื้องหน้า ด้วยศีล ย่อมคุ้มครองผู้รักษาศีลไม่ให้เกิดไปในที่ชั่วให้พบกับความสุขในโลกหน้า และจะยังประโยชน์สูงสุดแห่งชีวิตให้เกิดขึ้น ด้วยศีลเป็นฐานรองรับคุณธรรมในระดับที่สูงขึ้น ในขณะที่เกี่ยวกับบุคคลผู้ทุศีล ไม่ประพฤติดีศีล ย่อมก่อให้เกิดโทษแก่ตนเอง ทำให้ต้องประสบกับสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา รวมถึงบุคคลนั้นย่อมได้ชื่อว่า เป็นผู้ไม่รักษาดินตนเอง นอกจากนี้การรักษาศีล ยังเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งสังคม อันจะก่อให้เกิดภาวะเกื้อกูลแก่การดำเนินชีวิตในทางที่ดีงามของ สมาชิกในสังคม ในพระพุทธศาสนาแสดงการพัฒนาตนเองไปสู่ธรรมสูงสุด คือ พระนิพพาน ด้วยการดำเนินตามมรรคปฏิบัติ อันประกอบด้วยศีล สมาธิ ปัญญา โดยศีลนับเป็นหลักควบคุม ความประพฤติเบื้องต้น เริ่มตั้งแต่การรักษาศีล ๕ ที่ประกอบด้วยเจตนางดเว้นจากการล่วงละเมิดข้อศีลทั้ง ๕ ประการ เพื่อให้การรักษาศีล ๕ สมบูรณ์สมดังเจตนารมณ์แห่งองค์ศีลสามารถนำหลักธรรมอื่นมาสนับสนุน ทั้งทำหน้าที่สกัดกั้นมิให้ล่วงละเมิดศีล ๕ เช่น หิริโอตตปัสสดีสัมปชัญญะ ขันติโสรัจจะ ปัญญา รวมถึงการนำหลักธรรมอื่นมาส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เช่น เบญจธรรม ขรवासธรรม ทศบารมี ไตรสิกขา เพื่อพัฒนาตนเองให้ยิ่งขึ้นไปจนกระทั่งระดับโลกุตระ โดยหลักธรรมเหล่านี้ล้วนอิงอาศัยเชื่อมโยง จนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ แต่ด้วยศีลมีลักษณะเป็นการฝึกพฤติกรรมทางกาย ทางวาจา ย่อมสะท้อนให้เห็นคุณธรรมสำคัญ

๕.๑.๒ หลักการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของคณะสงฆ์อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานราชการที่มีภารกิจในการส่งเสริมให้สังคมไทย มีศีลธรรม และคุณธรรมจริยธรรม ตามแนวทางของพระพุทธศาสนาจึงได้กำหนดกิจกรรมในการสนับสนุนส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชนทุกเพศทุกวัย ได้นำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปพัฒนาชีวิต ครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยเน้นการรณรงค์ ส่งเสริม และสนับสนุนให้มี “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ขึ้นในทุกส่วนของประเทศ ตามดำริที่เจ้าประคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าจารย์ได้ประทานโอวาทไว้ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่มอบหมายภารกิจให้ส่วนราชการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ แก่ประชาชนในชาติ โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการพร้อมกันทั้ง ๗๖ จังหวัด

คณะสงฆ์ตำบลไชยวานให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดกิจกรรมโครงการหมู่บ้านศีล ๕ การเรียนการสอนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมตั้งแต่ระดับแผนุทธศาสตร์ และโครงการต่าง ๆ ซึ่งส่งผลที่ดีต่อผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านศีล ๕ และชุมชนรอบข้างเป็นอย่างมาก ดังนั้น การบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของชุมชน ทุกองค์กรต้องร่วมมือกัน เริ่มแต่การกำหนดเป้าหมายในการรักษาศีล ๕ ให้มีความประพฤติที่ขอบ ด้วยกาย วาจา และจิตใจ รู้จักเสียสละ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น รู้จักการผ่อนหนักผ่อนเบา และรู้สึกละอายต่อการหลีกเลี่ยงจากหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ทั้งนี้เพื่อความเข้มแข็งของสังคม ลดพฤติกรรมก้าวร้าว และปลูกจิตสำนึก นิสยที่ดีให้คนในสังคมมีศีลธรรม ซึ่งองค์กรท้องถิ่นให้ความสำคัญและเกื้อกูลกัน พึ่งพาพัฒนาไปด้วยกัน คณะสงฆ์ตำบลไชยวานได้ส่งเสริมให้การรู้จักประยุกต์ใช้หลักพระพุทธศาสนาบูรณาการอย่างเต็มศักยภาพ เป็นสังคมที่ปลอดจากอบุติภัย สารเสพติด สื่อลามกอนาจาร การละเมิดทางเพศ การทะเลาะวิวาทสนับสนุนส่งเสริมให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม วางแผนการดำเนินงาน สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสังคม ชุมชน กิจกรรมที่ให้ความสำคัญด้วยการพัฒนาพฤติกรรมและส่งเสริมคุณธรรมของ คนในชุมชน

๕.๑.๓ ผลการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตของชาวพุทธ

อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย โดยอาศัยการนำหลักศีล ๕ ไปประยุกต์ใช้ในการประพฤติปฏิบัติกับตนเอง และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่ดี เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตให้ถูกต้อง โดยอาศัย “เจตนา” เป็นเครื่องดเว้น หรือใช้ปัญญาเป็นตัวตัดพฤติกรรมที่ไม่ดีที่เกิดขึ้นมาทางกาย วาจา และใจ ให้เป็นผู้สำรวมระวัง มีความสำวร เป็นที่ตั้ง เพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่ไม่ดี ให้เป็นพฤติกรรมที่ดีงามโดย ลด ละ เลิก เว้นพฤติกรรมที่ไม่ดี และดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง ตามแนวทางของพระพุทธศาสนาให้รู้จักใช้ศีลพัฒนาชีวิตให้มีแก่นสาร เป็นพื้นฐานให้ความโลกความโกรธ ความหลง เบาบางลงได้ส่งผลให้เกิดคุณธรรมต่างๆ เกิดขึ้นในจิตใจ เป็นผู้มีเมตตากรุณา มีหิริโอตตปเป มีความซื่อสัตย์สุจริตธรรม จึงส่งผลให้พฤติกรรมของตนเองแสดงออกมาในทางที่ดี และสามารถจะอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

แนวทางการประยุกต์หลักศีล ๕ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมให้ดียิ่งขึ้น คือ การพัฒนาทางด้านศีลให้เกิดขึ้นในจิตใจเป็นสำคัญ ในการดำเนินชีวิตประจำวันอยู่โดยนำหลักศีลที่ประกอบด้วยธรรมหลายๆ อย่างมาประกอบการประพฤติปฏิบัติ คือ (๑) มีเจตนาตั้งใจไว้ (๒) มีเจตสิก คือความงดเว้น (๓) มีความสำวรด้วยสติ (๔) มีความไม่ก้าวล่วงกิเลสอย่างหยาบ ทางกายวาจาการไม่ก้าวล่วงศีลได้นั้น

จะต้องอาศัยการดเว้น ๓ อย่าง คือ มีเจตนาวิริติ สมาทานวิริติ และสัมปตติวิริติ เพื่อนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันอยู่เป็นนิจ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมให้พัฒนาห่างไกลจากอกุศลธรรมต่างๆ เป็นศีลที่เกิด ขึ้นมาจากจิตใจ สามารถพัฒนาให้สุจริตทางกายวาจา และสัมมาอาชีวะ เรียกว่า อธิศีลสิกขา (ศีลใน มรรคมรรค ๘ คือ สัมมาวาจา สัมมาอาชีวะ และสัมมากัมมันตะ) จึงทำให้รักษาศีลได้อย่างบริสุทธิ์ และการแสดงออกมาทางกายวาจา และใจย่อมสำรวมระวัง สงบระงับ เพราะเป็นศีลที่ประกอบด้วย สติสัมปชัญญะ จึงทำให้การแสดงออกมาในทางสังคมมีแต่เกื้อกูลและสร้างสรรค์ คือ ประกอบด้วย เมตตาธรรม มีหิริโอตตปละ ชื่อสัตย์สุจริตธรรม พฤติกรรมที่ประกอบไปด้วยคุณธรรม และอยู่ร่วมกัน อย่างมีความสุขสันติ คือ ความสงบสันติภายใน และความสงบสันติภายนอก มีกติกากฎระเบียบใน การดำเนินชีวิต ปราศจากทุกข์ และอุปสรรคทั้งปวงและยังสามารถพัฒนาก้าวถึงความพ้นจากทุกข์ได้ ในที่สุด

๕.๒ อภิปรายผล

๒.๒.๑ ทฤษฎีความกดดันทางสังคม

เป็นผลงานของนักอาชญาวิทยาชาวอเมริกันชื่อ Merton (๑๙๓๘, อ้างถึงใน พรชัย ชันดี พ.ด.อ.และคณะ, ๒๕๔๓:๙๓) ที่อธิบายสาเหตุของพฤติกรรมเบี่ยงเบนของบุคคลว่าเกิดจากความ ขัดแย้งระหว่างค่านิยมของสังคมกับวิถีในการบรรลุวัตถุประสงค์ซึ่งความขัดแย้งนี้มีต้นกำเนิดมาจาก โครงสร้างของสังคมแนวความคิดที่ว่าปัจจัยทางสังคมเป็นสาเหตุของพฤติกรรมอาชญากรรมได้เริ่มต้น มาจากการศึกษาของ Durkheim

Durkheim (๑๘๙๓, อ้างถึงใน ประกายจันทร์ สุนทรศร, ๒๕๔๑: ๑๘) เชื่อว่าการประกอบ อาชญากรรมของบุคคลหนึ่งบุคคลใดนั้นเป็นหน้าที่ปกติของชีวิตมนุษย์ ซึ่งเมื่อใดก็ตามที่บรรทัดฐาน ทางสังคมไม่สามารถที่จะควบคุมการกระทำ ของมนุษย์หรือไม่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคม บุคคล หรือกลุ่มบุคคลใดได้แล้ว การล่งละเมิดต่อบรรทัดฐานของสังคมก็จะเกิดขึ้นและจะนำไปสู่ การกระทำ ผิดที่รวดเร็วและเขายังเชื่อว่า ระบบค่านิยมทางสังคมก่อให้เกิดอาชญากรรม การที่บุคคล หนึ่งบุคคลใดประกอบอาชญากรรมนั้นอาจหา ให้มองว่าตกอยู่ในสิ่งแวดล้อมหรือระเบียบทางสังคม อย่างไรนั้นหมายความว่าอาชญากรรมนั้นเองแสดงให้เห็นถึงสถานะของบุคคลผู้ประกอบอาชญากรรม การไม่ยอมรับค่านิยมทางสังคม หมายความว่า การที่บุคคลไม่ยอมรับกฎหมายที่มีอยู่ในสังคมนั้น หรือไม่ยอมรับหลักเกณฑ์ทางความประพฤติของสังคมซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ปกติทั่วไปและเป็นที่ยอมรับ รับของสังคมนั้นๆ Durkheim ใช้คำ ว่า “Anomie” แทนความหมายเหล่านี้และ อธิบายได้ว่า ความต้องการของสังคมหรือความต้องการของมนุษย์สามารถที่จะกล่าวได้ว่าไม่รู้จักพอเพราะฉะนั้น ความเป็นระเบียบเรียบร้อยร่วมกัน หรือความมีระเบียบแห่งสังคมจึงมีความจำเป็น ที่ต้องมีกฎ ข้อบังคับ เพื่อที่จะคอยควบคุมดูแล การแสวงหาให้เกินขอบเขตไป ถ้ากฎของความเป็นเจ้าระเบียบมี ความยุ่งเหยิงและหรือไม่เป็นระเบียบ ความทะเยอทะยานของมนุษย์อาจเพิ่มขึ้นจนถึงขั้นที่ว่าใคร ต้องการสิ่งใดก็ทำ ตามใจชอบ เพื่อให้ได้มาถึงสิ่งที่ตนปรารถนาและจุดนี้ เมื่อกฎข้อบังคับที่เคยปฏิบัติ และยอมรับกันตลอดมา การไม่ยอมรับหลักเกณฑ์ทางความประพฤติของสังคมหรือ “Anomie” จะ เกิดขึ้น

ทฤษฎีของ Merton ใช้โครงสร้างทางสังคมเป็นตัวอธิบายที่ชนชั้นล่างของสังคมมีอัตราการกระทำ ความผิดสูงกว่าชนชั้นกลางหรือชั้นสูงเนื่องมาจากการมีอยู่หรือการจัดกระจายของโอกาสที่จะสร้าง

ฐานะอย่างถูกต้อง ตามกฎหมายตามโครงสร้างของสังคมหรืออีกนัยหนึ่งความสามารถที่จะสร้างฐานะโดยอาศัยวิธีการตามวัฒนธรรมนั่นเอง ซึ่งชนชั้นกลางและสูง มีโอกาสเหล่านี้นั้นมากกว่าชนชั้นล่าง ขณะเดียวกันสังคมก็เน้นจุดมุ่งหมายทางสังคมมากกว่าวิธีการที่ได้รับมาในสภาวะการณ์เช่นนี้ชนชั้นล่างก็ได้รับแรงกดดันมากกว่าชนชั้นอื่น ในสังคมเป็นเหตุ ต้องมีการโต้ตอบ ความกดดันจากวัฒนธรรมนี้ทั้งนี้ขึ้นกับทัศนคติของบุคคลนั้นที่มีต่อจุดมุ่งหมายและวิธีการทางสังคม โดย Merton ได้เสนอแนวทางที่บุคคลจะได้รับความกดดันนี้ไว้ ๕ แนวทาง คือ

๑. การปฏิบัติตาม (Conformity) เป็นการปรับตัวที่ยอมรับทั้งเป้าหมายทางวัฒนธรรมและวิถีทางสถาบัน อย่างเช่นคนเราต้องการมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีในสังคม (เป้าหมายทางวัฒนธรรม) ในขณะเดียวกันต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม (วิถีทางสถาบัน) โดยการร่ำเรียนให้สูง แสวงหาความรู้ แสดงผลงาน ตลอดจนพยายามสร้างฐานะให้ดีขึ้น

๒. แหวกแนว (Innovation) เป็นการปรับตัวที่ยอมรับเฉพาะเป้าหมายทางวัฒนธรรมในขณะเดียวกันก็เป็นวิถีไม่มองหน้า เช่น คนเราที่ต้องการจะร่ำรวย (เป้าหมายทางวัฒนธรรม) ในทันทีทันใดแทนที่จะประกอบอาชีพไปในทางที่ควร (วิถีทางสถาบัน) แต่กลับไปประกอบอาชญากรรม ปล้นจี้หรือลักทรัพย์ เป็นต้นซึ่งเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่ชัดเจน

๓. เจ้าระเบียบ (Ritualism) เป็นการปรับตัวที่ยอมรับเฉพาะวิถีทางสถาบัน แต่ละเลยเป้าหมายทางวัฒนธรรม ซึ่งเห็นได้จากคนเราที่ต้องการจะร่ำรวย (เป้าหมายทางวัฒนธรรม) แต่ไม่กล้าเสี่ยงที่จะลงทุนเพราะกลัวจะขาดทุนหรือล้มเหลวเลยหันมาใช้ชีวิตแบบสันโดษ (วิถีทางสถาบัน) หรือใช้จำบบแบบมักน้อย ไม่สนใจความร่ำรวยอีก

๔. การหนีโลก (Retreat) เป็นการปรับตัวที่ไม่ยอมรับทั้งวิถีทางสถาบัน แต่ละเลยเป้าหมายทางวัฒนธรรม จะเห็นได้จากพวกหนีโลกเช่น พวกฮิปปี้ พวกยิปซี พวกคนเร่ร่อน คนจรจัด เป็นต้น

๕. การท้าทาย (Rebellion) เป็นการปรับตัวที่ไม่ยอมรับทั้งวิถีทางสถาบัน และละเลยเป้าหมายแต่ยังต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมที่เป็นอยู่ไปอีกแนวทางหนึ่งแบบการปรับตัวนี้เห็นได้ชัด และเห็นได้จากกรณี พวกกบฏ พวกปฏิวัติ พวกรัฐประหาร พวกฝ่ายซ้าย เป็นต้น

ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง (Differential Association Theory) ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง (Differential Association Theory) ได้อธิบายว่าในการพบปะสังสรรค์ในทางสังคมต่อกันของคนเรานี้จะทำให้ได้รับคุณธรรมและพฤติกรรมต่างๆของผู้อื่นมาปฏิบัติที่ผู้ใดจะเรียนรู้หรือรับเอาพฤติกรรมแบบใดมาปฏิบัติ นั้นอยู่ที่ว่าผู้นั้นเลือกรับหรือมีโอกาสรับเอาพฤติกรรมแบบใดมาได้มากกว่ากัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือผู้ที่ไม่มีโอกาสเรียนรู้อาชญากรรมก็จะมีพฤติกรรมทางอาชญากรรมเลย

ทฤษฎีการควบคุมสังคม (Social Control Theory) ทฤษฎีการควบคุมสังคม (Social Control Theory) ผู้ตั้งทฤษฎีการควบคุมสังคมมีความเห็นว่าบุคคลมีอิสระที่จะกระทำ ผิดได้เมื่อความผูกพันกับระเบียบทางสังคมที่ยึดถือได้ถูกทำลายซึ่งเขาเชื่อว่าพฤติกรรมการกระทำ ผิดของเด็ก และ เยาวชนนั้นเป็นผลของปฏิสัมพันธ์ทางครอบครัว

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

การศึกษาเรื่องการนำหลักศีล ๕ มาประยุกต์พัฒนาพฤติกรรมของบุคคล ทำให้ได้รับประโยชน์จากการศึกษาว่า ได้เข้าใจในเรื่องศีล ๕ มากขึ้น และนำไปประพฤติปฏิบัติได้จริงและอย่างถูกต้อง เป็นหลักธรรมที่นำไปสู่การประพฤติดี ประพฤติชอบทางกายวาจา และใจให้เกิดความซื่อสัตย์สุจริต และส่งผลให้พฤติกรรมของบุคคลผู้มีศีล มีความเมตตา กรุณาอ่อนโยน นุ่มนวล และน่านับถือ และน่านั่งสมาธิ และการแสดงออกมาทางด้านพฤติกรรม เป็นลักษณะของบุคลิกภาพที่ดีงาม และแสดงออกทางกาย วาจา และใจ อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ทำให้เกิดเสน่ห์อยู่ในตัว ทำให้พฤติกรรมทางกายและใจ ที่แสดงออกมาทางสังคมย่อมเกิดสันติภาพสงบสุข

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยต่อไป

(๑) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมให้ละเอียด และนำหลักธรรมต่างๆ ที่สามารถจะพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลให้สังคมมีสันติภาพเกิดขึ้นในโลกอย่างสันติสุขมากขึ้นๆ ไป

(๒) ควรประยุกต์หลักวิปัสสนาภาวนาแก้ไขพฤติกรรมของบุคคลในการดื่มสุรารับน้อยลง เพื่อแก้ไขปัญหาสังคม

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

อดุลย์จาตุรงค์กุล.พฤติกรรมผู้บริโภค.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,๒๕๕๐.

สุพิมลศรีศักดิ์ดา.ปรัชญาคติธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต. อุบลราชธานี : มปป.,๒๕๔๘.

จินตนา ศรีหล้า, “สุขภาพจิตของผู้ป่วยพิษสุราในโรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพระยา” วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต,บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๓๗ หน้า บทคัดย่อ.

จักรกฤษณ์ ฤกษ์ดี, “ผลกระทบทางสุขภาพของประชาชนจากอุตสาหกรรมผลิตเบียร์ในด้านแม่ลาตราห์๒ ตำบลแม่ลาด อำเภอลองขลุ้ง จังหวัดกำแพงเพชร”, งานวิจัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖), หน้า บทคัดย่อ

จุลนิตย์ จันทรขมภู. “ปัญหาจากการดื่มสุราของผู้ป่วยโรคสุราเรื้อรังตามการรับรู้ของตนเองและภรรยา”, วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต,บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๑.

เฉกณะสิริ.ทำอะไรชีวิตจะยืนยาวและมีความสุข.กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์เซ็ทเอนซ์ทสตูดิโอ, ๒๕๔๘.

ภูแก้ว, รู้เรื่อง...เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ตอนที่ ๑).

พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (หลวงพ่อบุญญานันทภิกขุ) .ธรรมะในชีวิตประจำวัน. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา,๒๕๔๘.

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ), วิธีแห่งชีวิต,กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๕.

ประภาเพ็ญสุวรรณ.ทัศนคติ: การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย.กรุงเทพมหานคร : พีระพินา, ๒๕๔๑.

ปิ่น มุทุกันต์, พันเอก,แนวสอนธรรมตามหลักสูตรนักธรรมชั้นตรี,พิมพ์ครั้งที่ ๒๕๒, กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์, ๒๕๑๔.

ปัญญา สระทองตรง,ธรรมคดี, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐.

ปิ่น มุทุกันต์,มงคลชีวิต ภาค ๒, หน้า ๓๖๘-๓๖๙.

พระมหากัมพล คุณงกโร, บทความวิชาการเรื่องปัญหาการดื่มสุราของสังคมไทย อ้างจาก Journal

of Colleg Vol. 8 No.1 Januar y-June 2014 P. 105.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท
สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๖.

พระมหาสำรวย บ(พินดอน), “การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทย”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** (บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), พ.ศ. ๒๕๔๒.

พระพรหมคุณาภรณ์. **พุทธธรรมฉบับปรับขยาย**. พิมพ์ครั้งที่ ๓๒. กรุงเทพมหานคร. ๒๕๕๕.

วิมลจิโรจพันธ์. **พุทธประวัติ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แสงดาว, ๒๕๔๘.

พุทธทาสภิกขุ. **อริยมรรคทางดับทุกข์, คู่มือดับทุกข์ฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา,
๒๕๐๓.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖.

(๒) วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

ภิรมย์เจริญผล. “ศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ :กรณีศึกษา
ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์จังหวัดนครปฐม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** .สา ข า

พระพุทธศาสนา.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

สำราญ เพียรนอก. “การดำเนินชีวิตตามแนววิถีพุทธของวัยรุ่น”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** .

สาขาพระพุทธศาสนา.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

พระเทพเวที (ป.อ.ปยุตฺโต) **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, กรุงเทพมหานคร:

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

พุทธทาสภิกขุ, **หลักธรรมของผู้ครองเรือน**, กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.ปป.

พระมหาสมชายสิริจันทโร (ห่านนท์). “พุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางของ พระเทพวร
คุณ(สมานสุเมธ)”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**.สาขาพระพุทธศาสนา.

บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

พระครูสุมนต์ธรรมธาดา (สายัน บวบชม), “ศึกษาปัญหาและทางออกของการดื่มสุราที่มีผลกระทบต่อสังคมไทย”

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย ::มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒๕๕๓.

พระไพศาล วิสาโร, **ประวัติศาสตร์บริโภคสุราในประเทศไทย**, กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการ

ระบาคติแห่งชาติ สถาบันวิจัยสาธารณสุขไทย มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ, ๒๕๓๖.

เบญจวรรณ จอมอินตา, “การพัฒนาแนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับผู้ป่วย โรงพยาบาลเกาะคา จังหวัด
ลำปาง”, **งานค้นคว้าอิสระ พยาบาลมหาบัณฑิต**,บัณฑิตวิทยาลัย:

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐

บาร์มี จรัสสิงห์, “การศึกษาปัจจัยทางที่มีความสัมพันธ์กับผู้ป่วยโรคจิตจากพิษสุราในโรงพยาบาลศรี
ธัญญา” **วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต**,บัณฑิตวิทยาลัย:

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๘.

บุญเพ็ง ธรรมชาติ, พันจ่าอากาศเอก, “การประยุกต์พุทธธรรมในหลักสูตรค่ายผู้นำเยาวชนต่อต้านยาเสพติด

ติตองกองทัพอากาศ” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย:

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

แผนกตำรา กองวิชาการ สภามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **ธรรมสมบัติ หมวดที่ ๒ สังคัตติกา**,

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘, หน้า ๕๒.

ทิพวรรณสุธานนท์. “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขของผู้สูงอายุ”.

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระอานาจขนิโตโก. “ศึกษาปริยวรรคในการปฏิบัติวิปัสสนาตามหลักสติปัฏฐาน๔”. **วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตร**

มหาบัณฑิต. สาขาวิปัสสนาภาวนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

มาตรา ๔ แห่ง**พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ.๒๔๙๓**, อ้างในราชกิจจานุเบกษา ที่ รก. ๒๔๙๓/๑๖/๓๔๖/

๒๑ มีนาคม ๒๔๙๓.

มูลนิธิเพื่อนหญิง, **นวัตกรรมผู้ชายเลิกเหล้ายุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก**, กรุงเทพมหานคร: ๒๑

เซ็นจูรี, ๒๕๕๑.

พระครูสาครธรรมประสิทธิ. “หลักธรรมมรรคมีองค์ ๘ ของเจ้าอาวาสวัดในเขตปกครองอำเภอเมือง

สมุทรสาคร”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : วิทยาลัยทองสุข,

๒๕๕๖.

พระครูสุเมธธรรมธาดา (สายัน บวบชม), “ศึกษาปัญหาและทางออกของการดื่มสุราที่มีผลกระทบต่อ

สังคมไทย,” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

พระครูสุเมธธรรมธาดา (สายัน บวบชม), “ศึกษาปัญหาและทางออกของการดื่มสุราที่มีผลกระทบต่อ

สังคมไทย” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหา

จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

พระครูสุเมธธรรมธาดา(สายัน บวบชม), **ศึกษาปัญหาและทางออกของการดื่มสุราที่มีผลกระทบต่อ**

สังคมไทย, หน้า ๖๑-๖๒.

สุริยาวุฒิ สุขสวัสดิ์, **ม.ร.ว.ปราสาทพนมรุ้ง**, กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพฯการพิมพ์, ๒๕๐๐.

ฐิติวรรณแสงสิงห์. “การศึกษาวิถีชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักพุทธธรรม:กรณีศึกษาชุมชนบ้านลือคำหาญอำเภอ

วารินชำราบจังหวัดอุบลราชธานี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาพระพุทธศาสนา.

บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

มาตรา ๓๘ ผู้ผลิตหรือนำเข้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไม่ปฏิบัติตามตรา ๒๖ ต้องวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑

ปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ อ้างในราชกิจจานุเบกษา ที่ รก.

๒๕๕๑/๑๒๕/๓๓ก/ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑.

วีไลรัตน์ ปรีดาอุทธาน, “พฤติกรรมกรรมการดื่มสุราของนักเรียนระดับชั้นตอนปลาย: กรณีศึกษาโรงเรียน

รัฐบาลในระดับอำเภอของประเทศไทย”, **งานวิจัยการศึกษาอิสระศึกษาศาสตร**

มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงฯ, **แผนการลงทุนด้านสุขภาพ**

พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๖ ภายใต้แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจระยะที่ ๒, หน้า ๒๘,เอกสารอัด
สำเนา.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส,อธิบายธรรมวิภาค ปริเฉทที่ ๑

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี, แผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐,พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๔.

สำนักงานคณะกรรมการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบ, ควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข,องค์การเก

สงเคราะห์ทหารผ่านศึก,๒๕๕๑.

สายชล ลิขิตเลิศล้ำ, ความเครียดและการเผชิญความเครียดของผู้ดูแลโรคสุราเรื้อรัง”,วิทยานิพนธ์

สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต,บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยมหิดล ๒๕๔๒.

อมร อำไพรุ่งเรือง, “การศึกษาพฤติกรรมการรักษาและการล่วงเกินศีล ๕ ของพระพุทธศาสนิกชน

กรุงเทพมหานคร”,วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต,บัณฑิตวิทยาลัย;

มหาวิทยาลัยต่างๆจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔

อรุณวรรณบุญเทียบทิฆัมพร. “การพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชนด้วยพุทธภาวนา :กรณีศึกษาค่าย

คุณธรรมวัดอัมมิ่ง”.วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต.สาขาพระพุทธศาสนา. บัณ ฑิ ต

วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

การแก้ไขปัญหาการดื่มสุราของประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีลห้า
อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

A GUIDELINE OF DHAMMA APPLICATION FOR SOLVING THE PROBLEMS OF
ALCOHOLIC DRINKING OF PEOPLE IN ACCORDANCE WITH THE PROJECT OF
FIVE PRECEPTS VILLAGES, MAUNG DISTRICT, NONGKHAI PROVINCE

ดร.สมเดช นามเกต^๑

ผศ.ดร.เจษฎา มุลยาพอ^๒

ดร.บุญส่ง สิ้นธนอก^๓

บทคัดย่อ

ชื่องานวิจัย : การแก้ไขปัญหาการดื่มสุราของประชาชนตามโครงการหมู่บ้านศีล ๕
อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
ผู้วิจัย : ดร. สมเดช นามเกต และ คณะ
หน่วยงาน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
ปีงบประมาณ : ๒๕๖๐
ทุนสนับสนุน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เรื่อง “การแก้ไขปัญหาการดื่มสุราของประชาชน ตามโครงการ หมู่บ้านศีล ๕ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย” คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดื่มสุรา และผลกระทบจากการดื่มสุรา ในจังหวัดหนองคาย ๒) เพื่อศึกษาหลักธรรมในพระพุทธศาสนา เพื่อประยุกต์ใช้ในแก้ไขปัญหาการดื่มสุราในจังหวัดหนองคาย และ ๓) เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนา เพื่อแก้ไขปัญหาการดื่มสุราของประชาชนตามโครงการของหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย งานวิจัยนี้

^๑ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตหนองคาย

^๒ อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาพระพุทธศาสนา มจร.วิทยาเขตหนองคาย (ประธานที่
ปรึกษา)

^๓ อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาพระพุทธศาสนา มจร.วิทยาเขตหนองคาย (กรรมการที่
ปรึกษา)

เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาภาคสนาม และรายงานผลการวิจัยโดยใช้วิธีเชิงพรรณนาวิเคราะห์

การวิจัยพบว่า ปัญหาการดื่มสุราเกิดจากระดับตั้งแต่วัยเด็ก และเยาวชนตลอดถึงประชาชนทั่วไปและมีผลกระทบต่อชีวิตทุกระบบ โดยเริ่มจากปัญหาส่วนตัวของบุคคลที่ดื่มสุรา เช่นการสูญเสียทรัพย์สินสมบัติและเงินทอง โดยไม่ได้รับประโยชน์ใดๆ และก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพเป็นต้น และก่อให้เกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิตในขณะที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งดำรงอยู่ในครอบครัวตกอยู่ในห้วงอบายมุข มันอาจกระทบต่อระบบเศรษฐกิจภายในครอบครัว และความสุขภาพในครอบครัว ก็จะลดน้อยถอยลง และก่อให้เกิดภัยอันตรายอันใหญ่หลวงจนถึงขั้นทำลายความมั่นคงระบบของสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง หรือการปกครอง ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมอันใหญ่หลวงในอนาคต

สถานการณ์และปัญหาการดื่มสุราในจังหวัดหนองคายมีผลกระทบต่องานสังคมไทยอย่างรุนแรง เช่น ดื่มสุราแล้วขับรถ และอาจจะก่อให้เกิดอุบัติเหตุร้ายแรงมีผลกระทบต่อตนเองและคนอื่น หรือ ดื่มสุราแล้วก่อการทะเลาะวิวาททำร้ายซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดปัญหาอย่างรุนแรง และเป็นการทำลายสังคมที่ดีงาม ถ้าหากพิจารณาถึงสังคมสุราที่เกี่ยวข้อง อาจจะมองเห็นได้ว่า สังคมตามที่กล่าวมาแล้วนั้น ก็เป็นสังคมที่ไร้ค่า ประชาชนส่วนใหญ่ในสังคมไทยนับถือศาสนาพุทธ และเป็นผู้ที่รักษาศีล ๕ เป็นพื้นฐาน คือ ศีล ๕ ได้ระบุไว้ว่า การงดเว้นจากการดื่มสุราเป็นศีลข้อที่ ๕ อย่างไรก็ตามการดื่มสุราทำให้เกิดความโศกเศร้าเพราะพิษแห่งสุรา ข้อนี้ถือว่า เหล้าเป็นอันตรายต่อชีวิต หรือผู้ที่ดื่มสุรายอมไม่รักตัวเอง หรือว่าพระพุทธศาสนาไม่ได้มีอิทธิพลต่อจิตใจของเขา จากสถานการณ์ที่กล่าวมาแล้ว การดื่มสุราในสังคมไทยทำให้คณะผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาการดื่มสุราในสังคมไทยอย่างจริงจัง

แนวทางการนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาในการแก้ปัญหาการดื่มสุราของประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในจังหวัดหนองคาย ก็คือ การรักษาศีล ๕ อย่างจริงจัง คือสมาทานศีลข้อที่ ๕ อันได้แก่ การงดเว้นจากการดื่มสุรา อย่างเด็ดขาด โดยตระหนักว่า การดื่มสุราเป็นอันตรายต่อสุขภาพและอาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุอย่างรุนแรงต่อชีวิต

Research Title : The solution of alcoholic dinking problems of the people in accordance with the project of the Five Precepts preserving Villages in Maung District, Nongkhai Province

Researcher : Dr. Somdet Namket, and others

Department :Mahachulalongkonrajavidyalaya University, Nongkhai Campus

Fiscial year : 2017

Supporting Fund : Mahachulalongkonrajavidyalaya University

Abstract

The purposes of this research entitled “ the solution of alcoholic drinking problems of the people in accordance with the project of the Five Precepts preserving villages in Maung District, Nongkhai Province” were; 1) to study the condition of alcoholic drinking problems and the impact from the alcoholic drinking in Nongkhai Province 2) to study the principle of Dhamma in Buddhism in order to apply it for the solution of alcoholic drinking problems in Nongkhai Province and 3) to study the guideline of applying the principle of Dhamma in Buddhism for the solution of the alcoholic drinking problems of people in accordance with the project of the Five Precepts preserving villages in Nongkhai Province. This research was the qualitative research and the data were collected from the field study and to report the results of research by using the descriptive analysis analyzed by using the descriptive analysis.

The results of research were found that the alcoholic drinking problems occurred from the level of children and the youth until to the general people and impacted on the way of life in all systems by beginning from personal problems of the drinkers such as to lose the property and money without any benefit and cause the diseases in their health etc. and impact on their ways of life while any person in their families falling into the cause of ruins. It may disturb the economic system in their families and their happiness in their families decreases and cause the great peril to destroy the

sustainability of the social system no matter whether the economic aspect, politic or governing , it may result in the great social problems in the future.

The condition and the alcoholic drinking problems in Nongkhai Province impacted Thai society seriously such as to get drunk in driving a car and it may cause an accident to impact on oneself and others or to get drunk and create the quarrel to trouble each other. It causes the serious problems and ruins the Thai good society. If we consider as the related alcoholic society, it may be seen that the society as mentioned is the worthless society. The majority of people in Thai society believe in Buddhism and they preserve the Five Precepts as basic, that is, the Five Precepts identifying that to abstain from alcoholic drinking is the item of Fifth precept. Any way, it creates the sorrow because of the alcohol. That is considered that the alcohol is dangerous for life or person who drinks alcohol does not love himself or Buddhism does not influence on his heart. From the mentioned situation, the alcoholic drinking in Thai society make the researchers get interested in studying the alcoholic drinking problems in Thai society seriously.

The guideline of applying the principle of Dhamma in Buddhism for solving the alcoholic drinking problems of people in accordance with the project of the Five Precepts preserving village in Nongkhai Province by practicing the Five precepts seriously, that is, to undertake the Fifth precept namely to abstain from drinking alcohol absolutely by realizing that drinking alcohol is dangerous for one's health and it might cause the serious accident for one's life.

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมปัจจุบัน เราจะได้รับข่าวสารจากสื่อสารต่างๆ ในด้านลบที่สะท้อนให้เห็นปัญหาของสังคมซึ่งความรุนแรงมากขึ้นจากอดีตและมีแนวโน้มที่จะทวี ความรุนแรงยิ่งขึ้นในอนาคต ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นนั้น มีหลายรูปแบบ มีความสลับซับซ้อนและมีจะรุนแรงที่แตกต่างกันไป เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาคอร์รัปชั่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการล่องละเมิดทางเพศ ปัญหาเรื่องโรคเอดส์ เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้เกิดจากการอยู่ร่วมกันของสังคมมนุษย์ ซึ่งเป็นสภาวะการณ์ที่มีความกระทบกับคนส่วนใหญ่ในสังคม และทุกคนไม่ยอมให้มันดีขึ้น แต่ทุกคนก็เห็นว่ามันสามารถแก้ไขได้ด้วยการกระทำร่วมกัน ส่วนความซับซ้อนและความรุนแรง

ของปัญหานั้นเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรวดเร็ว ความไร้ระเบียบของสังคมที่นับวันเพิ่มขึ้น ความเปราะบางของพฤติกรรมที่มีความรุนแรงไปจากมาตรฐานของสังคมดั้งเดิม เช่นการเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง จากสังคมเกษตรกรรมเองเป็นสังคมอุตสาหกรรม แล้วพัฒนาเป็นสังคมเทคโนโลยีเป็นลำดับ กอปรกับการเพิ่มขึ้นของประชากร การอพยพแรงงาน การย้ายถิ่นทั้งภายในและระหว่างประเทศอย่างไร้พรมแดน จนทำให้มีการขยายเมืองเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว บรรทัดฐานของสังคมย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามยาเสพติด ปัญหาความรุนแรงในสังคม ปัญหาโจรผู้ร้าย ปัญหาการแก่งแย่งทรัพยากรสมบัติของกันและกัน เป็นต้น ส่วนใหญ่การทำความเข้าใจจะมาจากปัญหาการเสพยาเสพติดมาเป็นเบื้องต้น ก่อนจะลงมือปฏิบัติการในเรื่องใดๆ ปัญหาทั้งหลายทั้งปวงเหล่านี้วันวันจะมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นทุกวัน จนกลายเป็นปัญหาที่จะแก้ได้ยาก ปัญหาที่กล่าวถึงนี้ล้วนเป็นปัญหาที่เกิดจากการละเมิดศีล ๕ ซึ่งเป็นหลักจริยธรรมขั้นพื้นฐานของมนุษยชาติตามหลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา^๔

ประเทศไทยถือว่าเป็นประเทศที่มีผู้นับถือพระพุทธศาสนาเป็นส่วนมาก แต่ก็มีประชาชนบางส่วนนิยมชมชอบในการประพาศิตลข้อที่ ๕ คือ การดื่มสุราเมรัยซึ่งถือว่าเป็นยาเสพติดเป็นอาชญากรรม บางคนก็ยังถือว่าการดื่มสุรามีผลดีต่อชีวิต ก็ดื่มต่อไป บางคนเห็นว่าการจัดการดื่มสุราเป็นผลดีต่อชีวิตตนเองและครอบครัว ดังที่มีผลรายงานจากเอแบคโพลด์ได้ศึกษาสำรวจเรื่องประเมินผลการรณรงค์ “งดเหล้าเข้าพรรษา” เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๑” ทัศนศึกษาประชาชนอายุตั้งแต่ ๑๕ ปีขึ้นไป ในเขตกรุงเทพมหานครและใน ๒๓ จังหวัดทั่วประเทศได้ชี้ให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่บอกว่า การเลิกเหล้าเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายได้จริงถึงร้อยละ ๕๔.๓ หากประชาชนเลิกได้อย่างจริงจัง จะทำให้มีเงินเหลือใช้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในด้านอื่นถึงร้อยละ ๗๕.๔ และช่วยลดปัญหาสังคมในด้านต่างๆ ได้เช่น ความรุนแรงและอุบัติเหตุให้ท้องถิ่นได้ร้อยละ ๖๖.๒^๕

พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงโทษแห่งการดื่มสุราไว้ในสัพ พหุสูตรว่า “ภิกษุทั้งหลาย การดื่มสุราและเมรัยที่บุคคลเสพ เจริญ ทำให้มากแล้ว ย่อมค่านวญผลให้ไปเกิดในนรก อำนวยผลให้ไปเกิดในกำเนิดสัตว์เดรัจฉาน อำนวยผลให้ไปเกิดในเปรตวิสัย วิบากแห่งการดื่มสุราและเมรัยอย่างมากที่สุด

^๔อมร อำไพรุ่งเรือง, “การศึกษาพฤติกรรมการรักษาและการล่วงเกินศีล ๕ ของพระพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (บัณฑิตวิทยาลัย; มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ภาลกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔) หน้า ๑.

^๕พระครูสุเมธธรรมธาดา (สายัน บวบขม), “ศึกษาปัญหาและทางออกของการดื่มสุราที่มีผลกระทบต่อสังคมไทย” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย ::มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๔

อำนาจผลให้เป็นผู้วิกลจริตแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์”^๖

พุทธประสงค์ดังกล่าวนี้ ต้องการชี้ให้เห็นถึงผลกระทบ หรือผลสะท้อนที่จะได้รับในภพหน้า ซึ่งมีผลร้ายแรงตั้งแต่เข้าสู่รก แม้กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ก็ยิ่งกลายเป็นคนบ้าไร้สติ นั่นคือผลกระทบ

ของดื่มสุรา จะต้องประสบกับหลักกรรมในทางพระพุทธศาสนา อันเป็นผลกระทบข้ามภพข้ามชาติ และผลที่บุคคลจะได้รับในปัจจุบันคือ ในช่วงชีวิตในชาตินี้ ยังมีผลกระทบทุกแห่งหน ซึ่งพระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ว่า เป็นทางแห่งอบายมุข คือทางแห่งความเสื่อม มีผลที่เกิดขึ้นทันตา ดังที่พระองค์ตรัสไว้ในสังคาสสูตร ที่มณฑล ปาฏิกวรรค คือ (๑) เสียทรัพย์ทันตาเห็น (๒) ก่อการทะเลาะวิวาท (๓) เป็นบ่อเกิดแห่งโรคภัย (๔) เป็นเหตุเสียชื่อเสียง (๕) เป็นเหตุไม่รู้จักอาย (๖) เป็นเหตุทอนกำลังปัญญา^๗

นั่นคือผลแห่งการดื่มสุราที่ทำให้คนที่ชอบดื่มเป็นนิจ จะต้องได้รับผลกระทบซึ่งมองถึงเหตุผลที่ทำให้บุคคลในสังคมไทยติมน้ำเมา แม้ดูเหมือนว่าจะเป็นพฤติกรรมของสังคม เช่น อยากมีเงิน อยากแสดงถึงศักยภาพของตนเอง ต่อสังคมก็ตาม แต่ความเป็นจริงแล้วก็คือบุคคลส่วนใหญ่ นั้น ล้วนมีปัญหาชีวิตของตนเอง คนในสังคมมีชีวิตที่วุ่นวายสับสน ใช้ชีวิตดิ้นรนกระเสือกกระสนเพื่อหาปัจจัยมาสนองตัณหาของตน โดยไม่มีขอบเขต ไม่รู้จักพอ^๘ บ้างก็ต้องการอยากจะทำเงินจากปัญหาดังกล่าว เมื่อหาหนทางไม่ได้ ก็หันมาพึ่งสุราเพื่อเป็นการบรรเทาทุกข์ อันที่จริงถ้าคนเราเข้าใจ ได้ว่า ชีวิตนั้นก็สิ่งที่มีปัญหา หรือมีความทุกข์ หรือมีสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาอยู่ในตัว ของเรา“หากหยุดคิดสักนิดว่า คนเราเกิดมาเพื่อสู้กับปัญหา จิตใจอย่าไปวุ่นวาย แล้วจะพ้นจากความทุกข์ที่เกิดจากปัญหานั้นได้

ปัจจุบันรัฐบาลมองเห็นผลกระทบจากปัญหาสุขภาพของประชากรบางส่วน ที่ถือว่าเป็นส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งปัจจุบันได้รื้อฟื้นหน้าเข้าสู่กลุ่มเสี่ยงใหม่คือกลุ่มวัยรุ่น วัยกำลังศึกษาเล่าเรียน โดยรัฐมองเห็นว่า ผลการดื่มสุราของประชากรไทยนั้น ก่อให้เกิดโรคภัยต่างๆไม่ว่าจะเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง โรคหัวใจ เป็นต้น จึงได้วางแผนลงทุนด้านสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๖ ภายใต้แผนฟื้นฟู เศรษฐกิจระยะที่ ๒ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบสุขภาพให้มีศักยภาพและขีดความสามารถรองรับสถานการณ์ปัญหาสุขภาพที่สำคัญ อันนำไปสู่ความมีสุขภาพดีของประชาชน เป็นสังคมแห่งสุขภาพและเสริมสร้างความเข้มแข็ง

^๖ ๖ อรรถกถา. (ไทย) ๒๓/๔๐/๓๐๒.

^๗ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๔๘/๒๐๒-๒๐๓.

^๘ ปัญญา สาระทองตรง, **ธรรมคดี**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐), หน้า ๕,

^๙ พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ), **วิถีแห่งชีวิต** (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๕), หน้า ๙

ทางด้านเศรษฐกิจให้แก่ประเทศได้^{๑๐} เพื่อเกื้อหนุนต่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ที่มุ่งเน้นไปที่การเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้ปรับตัวพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตและแสวงหาประโยชน์อย่างรู้เท่าทันโลกาภิวัตน์ และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุกภาคส่วนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง^{๑๑} ถ้าหากคนหรือบุคลากรของชาติหมกมุ่นอยู่กับอบายมุข ก็จะเกิดผลเสียต่อการพัฒนาประเทศที่เน้นเศรษฐกิจพอเพียงและยั่งยืน

ปัญหาของสังคมไทยปัจจุบัน เป็นสังคมที่คอยแก้ไขอย่างเร่งด่วน ความบกพร่องหรือปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่กับสังคมทุกวันนี้ เกิดจากการกระทำของมนุษย์และความเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ คนไทยส่วนใหญ่ร้อยละ ๙๐ เป็นพุทธศาสนิกชน ปัญหาที่เกิดขึ้นย่อมเกิดจากชาวพุทธ และจำเป็นต้องอาศัยพระพุทธรศาสนาเป็นแนวทางในการแก้ไข พระพุทธรศาสนา มีหลักธรรมที่จะชี้นำจิตวิญญาณและแก้ไขปัญหาสังคมทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ปัญหาทางการเมืองการปกครอง ปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาทางด้านยาเสพติด เป็นต้น

โดยเฉพาะปัญหาการติ่มสุรา ที่ก่อตัวขึ้นมาตั้งแต่ระดับเด็กและเยาวชนจนกระทั่งประชาชนโดยทั่วไป ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตสังคมทั้งระบบ โดยเริ่มตั้งแต่ปัญหาส่วนตัวของผู้ติ่มเอง เช่น ก่อให้เกิดการเสียทรัพย์สินเงินทอง โดยไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ และก่อให้เกิดโรคภัยต่อสุขภาพร่างกาย ของตัวเองเป็นต้น และยังส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต ในขณะที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งภายในครอบครัวตกอยู่ในห้วงอบายมุขย่อมทำให้ระบบเศรษฐกิจครอบครัวผันผวน สุขภาพในครอบครัวก็จะลดน้อยถอยลงไป ส่งผลให้เกิดเป็นมหันตภัยคอยบั่นทอนความมั่นคงของระบบสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจการเมือง การปกครอง ก่อให้เกิดเป็นปัญหาสังคม ที่ร้ายแรงในอนาคตได้

จากหลักการและเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งกล่าวถึงโทษภัยในการติ่มสุรา อันมีผลกระทบต่อพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ทำให้คณะผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นที่จะนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญาในการติ่มสุราของชาวบ้าน อันจะส่งผลกระทบต่อประชากรของประเทศ วิถีชีวิตระบบสังคมในระดับย่อยและระบบของสังคมโดยภาพรวม เพื่อเป็นการหาทางออกที่สำคัญอันจะนำสังคมไทยไปสู่ความสุขยั่งยืนและมั่นคงได้ตามหลักพุทธธรรม

^{๑๐}สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงฯ, แผนการลงทุนด้านสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๖ ภายใต้แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจระยะที่ ๒, หน้า ๒๘ (เอกสารอัดสำเนา)

^{๑๑}สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๔) (เอกสารอัดสำเนา)

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดื่มสุราและผลกระทบจากการดื่มสุราในจังหวัดหนองคาย

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่นำมาแก้ไขปัญหาการดื่มสุราในจังหวัดหนองคาย

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาแนวทางในการประยุกต์ใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนา มาแก้ปัญหการดื่มสุราของประชาชนตามโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ในจังหวัดหนองคาย

๑.๓ วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิจัยเอกสาร (Document Research) โดยการจัดลำดับการดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ ๑ ขั้นสำรวจรวบรวมข้อมูล

๑.๑ การดำเนินการออกแบบการวิจัย ประกอบด้วย

(๑) การศึกษาทบทวนเอกสาร

๑) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ และอรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่หนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการ และเอกสารวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

(๒) ยกร่างกรอบแนวความคิดกระบวนการวิจัย

(๓) สัมภาษณ์ประเด็นที่สำคัญ

(๔) วิเคราะห์สรุปข้อมูล

๑.๒ วิธีการวิจัย

(๑) คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล จัดหมวดหมู่ในการศึกษาให้เห็นขั้นตอนและกระบวนการถ่ายทอดประสบการณ์ของการแก้ปัญหการดื่มสุราของคนในสังคมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

(๒) สันทนากลุ่ม และสัมภาษณ์ในประเด็นที่ได้กำหนดไว้

(๓) สัมภาษณ์แบบเจาะลึก คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นที่สำคัญ หลังจากการสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาความคิดเห็นของแต่ละคน

๑.๓ คัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย

การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่จะสัมภาษณ์ โดยวิธีเจาะจง (purposive Sampling) โดยแบ่งกลุ่มที่จะสัมภาษณ์ดังนี้

๑)	กลุ่มพระสงฆ์	๑๐	รูป
๒)	กลุ่มผู้นำชุมชน	๑๐	คน
๓)	กลุ่มนักวิชาการท้องถิ่น	๑๐	คน
๔)	กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง	๑๐	คน
๕)	กลุ่มบุคคลที่ตีพิมพ์	๑๐	คน
รวม		๕๐	รูป/คน

ขั้นตอนที่ ๒ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structural Interviews) เครื่องมือประกอบในการเก็บข้อมูลได้แก่แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง เครื่องบันทึกเสียงและกล้องถ่ายภาพ

ขั้นตอนที่ ๓ ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ จัดเรียงเรียงข้อมูลต่างๆที่ได้จากเอกสาร ที่เกี่ยวข้องและภาคสนาม แล้วนำมาจัดเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้

๓.๒ วิเคราะห์และตีความข้อมูลต่าง ๆ ทั้งหมด เพื่อตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ ๔ สรุปผลการศึกษาและการตรวจสอบความถูกต้อง

คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ ข้อโดยจำแนกประเด็นข้อมูลตามความเหมาะสม แล้วพิจารณาความสัมพันธ์ของข้อมูลสังเคราะห์ตามประเด็นที่ศึกษา

ขั้นที่ ๕ เขียนรายงาน

คณะผู้วิจัย สร้างแบบสัมภาษณ์เอง และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบก่อน เพื่อความถูกต้อง เจริญเนื้อหาและโครงสร้าง ก่อนจะนำไปใช้ในการสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมาย แล้วเขียนรายงานเชิงพรรณนาวิเคราะห์ และจัดทำเป็นรูปเล่มแล้วนำเสนอต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑.๘.๑ ได้องค์ความรู้และได้ทราบสภาพปัญหาการตีพิมพ์ในสังคมไทย
- ๑.๘.๒ ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการตีพิมพ์ต่อสังคมไทย
- ๑.๘.๓ ได้แนวทางในการนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาการตีพิมพ์ของชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดหนองคาย

๑.๔ ผลการวิจัย

ตามหลักอิทธิบาท การดื่มสุราจัดได้ว่ามีผลกระทบต่อสังคมไทยเป็นอย่างมาก ทั้งผลกระทบต่อบุคคลผู้ดื่ม ครอบครัว ชุมชน และระดับประเทศ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหา อันส่งผลกระทบผู้ดื่มสุรานั้นมีมากมายหลายประการ ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาได้วางหลักการไว้เพื่อยุติปัญหาได้ โดยการนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาเข้าไปเยียวยา คณะผู้วิจัยได้นำหลักธรรมขั้นพื้นฐานแห่งชีวิต ที่สามารถลดระดับปัญหา และสามารถนำไปเป็นทางออกจากปัญหาการดื่มสุราของปัจเจกบุคคลกลายเป็นบุคคลต้นแบบ เป็นตัวอย่าง ของบุคคลอื่น ด้วยหลัก ๓ ประการคือ

๓.๑.๑ หลักอบายมุข

๓.๑.๒ หลักเบญจศีล

๓.๑.๓ หลักสติสัมปชัญญะ

๓.๑.๔ ขันติโสรัจจะ

๓.๑.๑ หลักอบายมุข

อบายมุข ๖ ประการ อันเป็นหนทางแห่งความเสื่อม^{๑๒} อบายมุขคือทางแห่ง ความเสื่อมทางแห่งความพินาศ เหตุย่อเย้ยแห่งโศกทรัพย์ อันเป็นเหตุนำมาซึ่งความ หายนะ^{๑๓}นั้น คนที่จมปรักอยู่กับอบายมุขนี้ เป็นฆราวาสพวกที่จมปลัก มีความยากจน มี ความเสื่อมสุขภาพอนามัย แล้วยังเบียดเบียนกันอีก เพราะความหลงใหลในสิ่งที่เป็ นอบายมุข^{๑๔} ได้แก่

๑) หมกมุ่นในการเสพของมีนเมา คือสุราเมรัย อันเป็นเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความ ประมาท ซึ่งมี

โทษ ๖ ประการ คือ (๑) เสียวทรัพย์ทันตาเห็น(๒) ก่อการทะเลาะวิวาท (๓) เป็นบ่อเกิดแห่ง โรคภัยต่างๆ (๔) เป็นเหตุเสียชื่อเสียง (๕) เป็นเหตุไม่รู้จักกาย (๖) เป็นเหตุทอนกำลัง ปัญญา^{๑๕}

๒) การหมกมุ่นอยู่กับการเที่ยวเตร่ตามตรอกซอกซอยในเวลากลางคืน มีโทษ ๖ ประการคือ

^{๑๒}ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๔๗/๒๐๒.

^{๑๓}พระเทพเวที (ป.อ.ยุตโต) พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๑๗๖.

^{๑๔}พุทธทาสภิกขุ, หลักธรรมของผู้ครองเรือน, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภาปป), หน้า ๗.

^{๑๕}ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๔๘/ ๒๐๒-๒๐๓.

(๑) ชื่อว่าไม่คุ้มครองไม่รักษาตัวเอง (๒) ชื่อว่าไม่คุ้มครองไม่รักษาบุตรภรรยา (๓) ชื่อว่าไม่คุ้มครอง ไม่รักษาทรัพย์ (๔) เป็นที่สงสัยของคนอื่นด้วยเหตุต่างๆเช่นว่า จะเป็นขโมย (๕) มักถูกใส่ร้ายป้ายสี ด้วยเรื่องไม่เป็นความจริง (๖) ทำให้เกิดความลำบาก มากมายหลายอย่าง^{๑๖}

๓) การเที่ยวดูมหรสพ มีโทษตามสถานที่ไปเที่ยวทำให้ไม่เป็นอันประกอบอาชีพการงาน มีโทษ ๖ ประการ คือ (๑) มีการรำที่ไหนไปทีนั้น (๒) มีการขับร้องที่ไหนไปทีนั้น (๓) มีการประโคมที่ไหนไปทีนั้น (๔) มีเสภาที่ไหนไปทีนั้น (๕) มีการบรรเลงที่ไหนไปทีนั้น (๖) มีเถิดเทิงที่ไหนไปทีนั้น^{๑๗}

ดั่งคำ ๔) การหมกมุ่นอยู่ในการเล่นการพนันอันเป็นเหตุแห่งความประมาท มีโทษ ๖ ประการ คือ (๑) ชนเย่อมก่อเวร (๒) ผู้แพ้ย่อมเสียตายทรัพย์ (๓) เสียทรัพย์ทันตาเห็น (๔) ถ้อยคำที่ให้การในศาลไม่มารณเชื่อได้ (๕) ถูกมิตรอำมาตย์ดูหมิ่น (๖) ไม่มีใครประสงค์จะแต่งงานด้วย^{๑๘}

๕) การหมกมุ่นในการคบคนชั่วเป็นมิตร มีโทษตามลักษณะเพื่อนที่คบด้วย ดังที่กล่าวไว้ว่า เข้าฝูงกาเป็นกา เข้าฝูงหงส์เป็นหงส์ มีโทษ ๖ สถาน คือ (๑) เขามีนักเลงการพนันเป็นเพื่อน (๒) เขามีนักเลงเจ้าชู้เป็นเพื่อน (๓) เขามีนักเลงดื่มสุราเป็นเพื่อน (๔) คนหลงโลกเป็นเพื่อน (๕) เขามีนิกองเป็นเพื่อน (๖) เขามีโจรเป็นเพื่อน^{๑๙}

๖) การหมกมุ่นในความเกียจคร้าน มีโทษตามอาการ ๖ ประการ คือ (๑) มักอ้างว่าหนาวนัก แล้วไม่ทำงาน (๒) มักอ้างว่าร้อนนัก ไม่ทำงาน (๓) มักอ้างว่าเย็นมาก เกินไป ไม่ทำงาน (๔) มักอ้างว่ายังเข้าอยู่ไม่ทำงาน (๕) มักอ้างว่าหิวเกินไป ไม่ทำงาน (๖) มักอ้างว่าครหาไม่ทำงาน เมื่อเขาพลัดเพี้ยนอยู่อย่างนี้โกะยะยังไม่เกิด ก็จะไม่เกิดขึ้น ที่เกิดขึ้นแล้วนั้นวันจะสูญหายไปเรื่อยๆ^{๒๐}

๑.๕ บทสรุป

การปฏิบัติต่อศีลข้อที่ ๔ คือ มุสาวทา เวมณี หมายถึง ผู้ประพฤติปฏิบัติ ต้องมีเจตนางดเว้นจากการดื่มสุรา งดเว้นจากการพูดเท็จ สรรวมระวังในวาจา งดเว้นจากวจีทุจริต เว้นจากการพูดเท็จ ซึ่งกล่าวว่าการประพฤติผิดในศีลข้อนี้ มีกิเลสตัวบงการ อาจเป็นโลภะ หรือโทสะ ก็ได้ เช่น บางคนคนโกหกหลอกลวง หรือเพราะอยากได้ทรัพย์ของคนอื่นมาเป็นของตน บางคนโกหกเพราะความโกรธ เลยโกหกเพื่อให้คนที่ตนโกรธนั้นเดือดร้อน หรือได้รับความเสียหาย บ้างก็โกหกเพราะกลัวความผิด หรือกลัวความเดือดร้อนที่จะตามมาหาจึงพูด

^{๑๖}ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๔๙/๒๐๓.

^{๑๗}ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๕๐/๒๐๓-๒๐๔.

^{๑๘}ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๕๑/๒๐๔.

^{๑๙}ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๕๒/๒๐๔๕-๒๐๕.

^{๒๐}ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๕๓/๒๐๕.

ความไม่จริงออกไปลาฯ หรือ สาเหตุจากกิเลสที่เป็นบริวาร เช่น ความพยาบาท ความอิจฉา ริษยา ความตระหนี่ความโอ้อวด ความแข่งดี เป็นต้น^{๒๑}ตามอย่างไรก็ตามไม่ว่าจะมีกิเลสตัวใด คอยบงการให้เกิด

การประพาศพิณในศีล การดื่มสุรา จนถึงทำลายชีวิตซึ่งกันและกัน เพื่อมิให้เป็น การล่วงละเมิดในศีลข้อนี้จำต้องเป็นผู้สำรวมระวังมิให้การ พุดปด พุดเท็จ (รวมทั้งที่มาใน กุศลกรรมบถ คือ พุดเพื่อเจ้า ส่อเสียด คำหยาบ) ให้เกิดขึ้นก็อาศัยเจตนางดเว้นโดยมี องค์ประกอบเป็นเครื่องเว้น มีดังต่อไปนี้ คือ

(๑) ไม่พุดเท็จ หรือพุดปด คือ ผู้ปฏิบัติต้องไม่กล่าวสิ่งที่แตกต่างไปจากความจริง มืองค์ ๔ ประการ คือ จะไม่พุดเรื่องที่พุดไม่ตรงกับความเป็นจริง ๑ มีจิตคิดอยากพุด ๑ พยายามหาโอกาสจะพุด ๑ และผู้ฟังเข้าใจอย่างที่คุณพุดบอก ๑

(๒) ไม่พุดส่อเสียด คือ ผู้ประพาศปฏิบัติไม่ควรพุดคำที่ทำให้เขาแตกแยกกันมี องค์ ๔ ประการ คือ มีผู้ที่จะถูกกล่าวทำลาย ๑ มีความตั้งใจพุดให้เขาแตกแยกกัน ๑ มีความ พยายามพุดหลายครั้งหรือใช้เล่ห์เพทุบายต่างๆ ๑ และ ผู้ฟังเข้าใจตามที่ผู้พุดบอก ๑

(๓) ไม่พุดคำหยาบ คือ ผู้ปฏิบัติไม่ควรพุดคำ คำหยาบ คำกระด้าง คำ ประทุษร้ายมืองค์ ๓ ประการ คือ มีผู้จะถูกด่า ๑ มีจิตคิดโกรธขัดเคือง ๑ ออกปากด่า ๑

(๔) คำเพื่อเจ้า คือ ผู้ปฏิบัติไม่พุดคำไร้สาระ จะมีผู้ฟังหรือไม่มีผู้ฟังก็ตาม มี องค์ประกอบ ๒ ประการ คือ พุดเรื่องไม่มีประโยชน์ ๑ ออกปากพุด ๑^{๒๒}

เมื่อบุคคลผู้มีเจตนา ตั้งใจงดเว้นจากความชั่วทางวาจา การพุดปด พุดส่อเสียด การพุดนินทา และพุดคำหยาบ มีการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นด้วยวาจาก็ โดยอาศัยเจตนาเป็นที่ตั้ง ดังมีพุทธพจน์ตรัสไว้ว่า “มุสาวาท เป็นสิ่งที่ไม่เป็นธรรม เจตนางด เว้นจากมุสาวาท เป็นสิ่งที่เป็นธรรม บาปอกุศลธรรมเป็นอันมากที่เกิดขึ้นเพราะมุสาวาทเป็น ปัจจัย เป็นสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ ส่วนกุศลธรรมเป็นอันมากที่ถึงความเจริญเต็มทีเพราะเจตนา งดเว้นจากมุสาวาท เป็นปัจจัยนี้เป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์”^{๒๓}

การงดเว้นจากการพุดคำเท็จ คือ คำไม่จริง อำพราง โดยพุดเฉพาะคำสัตย์คำจริง คำจริงนั้นท่านเรียกว่า อริยโฆหาร คือ พุดไปตามที่ได้เห็น ได้ยิน ได้ทราบ ได้รู้มาอย่างไรก็พุด ไปอย่างนั้น หากไม่ได้เห็น ไม่ได้ยิน ไม่ได้ทราบ ไม่ได้รู้ก็ปฏิเสธไป โดยไม่พุดขยายเรื่องเล็กให้ เป็นเรื่องใหญ่ เรื่องใหญ่ให้เป็นเรื่องเล็ก ด้วยอำนาจความรักความชังต่อคนที่ตนพุดถึง นอกจากจะไม่พุดเท็จด้วยตนเองแล้ว ก็จะต้องไม่สนับสนุนให้คนอื่นพุด ไม่ยกย่องสรรเสริญ

^{๒๑} พระเมธีวราภรณ์, *เบญจศีลเบญจธรรมอุดมชีวิตของมนุษย์*, หน้า ๑๗๑-๑๗๒.

^{๒๒} สนิท ไชยวงศ์คต, *ศีล ๕ พาโลกสู่สันติ*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : นิติธรรมการ พิมพ์, ๒๕๕๕), หน้า ๕๙.

^{๒๓} อัง.จตุตถก. (ไทย) ๒๔/๑๗๓/๓๑๕.

คนพูดเท็จ จนดำรงอยู่ในสัจจวาจาอย่างมั่นคง^{๒๔} รวมทั้งสำรวมในปิสุณาวาจา ยวณณิ คือ เว้นจากคำพูดส่อเสียด และสัมผัปปลาปา ยวณณิ คือ การพูดเพ้อเจ้อ เหลวไหล และผรุสวาจา ยวณณิ คือ งดเว้นจากการพูดคำหยาบ เพราะคำหยาบคายเป็นคำพูดด้วยความโกรธ ความริษยา ความเบียดเบียน มุ่งให้เกิดความพิบัติเสื่อมเสีย ไม่สบายใจ แก่คนที่ตนพูดด้วย เช่น คำด่าว่าในลักษณะต่างๆ การงดเว้นวาจาหยาบนั้น นอกจากไม่พูดด้วยตนเองแล้ว ไม่แนะนำให้คนอื่นพูด ไม่ยกย่องชมเชยคนที่พูดคำหยาบ จนเป็นคนพูดวาจาที่ไพเราะ อ่อนหวานเป็นปรกตินิสัย^{๒๕}

ท่านเจ้าคุณพระราชวิจิตรปฏิภาณ (สุนทร ญาณสุนทรโร) วัดสุทัศนเทพวราราม ได้นิพนธ์ไว้ว่า สมเด็จพระสัมมาสัมมาพุทธเจ้าทรงตรัสสอน วาจาสุภาสิต ไว้ ๕ ประการ (๑) กาลวาที คือ การพูดถูกกาลถูกเวลา (๒) ภูตวาที คือ พูดสิ่งที่เป็นไปได้ (๓) อัตถวาที คือ พูดสิ่งที่เป็นประโยชน์ (๔) ธรรมวาที คือ พูดเพื่อให้ปฏิบัติได้ (๕) วินยวาที คือ พูดตรงระเบียบ วินัย และเตือนให้มีวินัย^{๒๖} ดังมีพุทธพจน์ตรัสว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย วาจาประกอบด้วยองค์ ๔ เป็นสุภาสิต ไม่เป็นทุภาสิต ไม่มีโทษ และวิญญูชนทั้งหลายไม่ติเตียน (๑) กล่าวแต่วาจาสุภาสิตอย่างเดียว ไม่กล่าววาจาทุภาสิต (๒) กล่าวแต่วาจาที่เป็นธรรมอย่างเดียว ไม่กล่าววาจาที่ไม่เป็นธรรม (๓) กล่าวแต่วาจาอันเป็นที่รักอย่างเดียว ไม่กล่าววาจาอันไม่เป็นที่รัก (๔) กล่าวแต่วาจาจริงอย่างเดียว ไม่กล่าววาจาหละหละหละ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย วาจาประกอบด้วยองค์ ๔ เหล่านี้แล เป็นสุภาสิต ไม่เป็นทุภาสิต ไม่มีโทษ และวิญญูชนทั้งหลายไม่ติเตียน”^{๒๗}

เมื่อกล่าวโดยรวม เป็นผู้มีวาจาและสำรวมระมัดระวัง ให้พูดแต่คำจริง พูดแต่คำสัจ ไม่เคลือบแคลง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยมพลิกแพลง หรือหลอกกัน พูดแต่คำหวานจับใจ ไม่บาดหูระคายโสต พูดแต่ถ้อยคำที่ชักจูงให้สามัคคีปรองดองกัน เห็นทางใด จะแตกร้างกันขึ้นก็ชี้แจงปรับความเข้าใจกันให้ถูกต้อง และผู้ปฏิบัติควรพูดเจรจา นั้น จะต้องมีหลักฐานอ้างอิงให้ผู้ฟังได้ประโยชน์^{๒๘} เป็นผู้มีสัจจะความซื่อตรง ผู้ประพฤติปฏิบัติจะต้องมีความซื่อตรงต่อตนเองและผู้อื่น เป็นผู้ประกอบด้วยความจริง มีความซื่อสัตย์ กริยาที่ประพฤติที่แสดงออกมาทางกายวาจา และใจต้องเป็นคนที่จริงใจ ธรรมข้อนี้เป็นเหตุให้มนุษย์มีความเที่ยงตรง มี

^{๒๔} สัมภาษณ์ นางย้อย โกศลเจริญ, ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕, อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี, วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๒๕} พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโน), นิเทศธรรม, หน้า ๑๗๑-๑๗๓.

^{๒๖} พระราชวิจิตรปฏิภาณ (สุนทร ญาณสุนทรโร), สอดส่องมองเมียง สอดส่องมองเมือง เล่ม ๑, (กรุงเทพมหานคร : เลียงเชียง, ๒๕๕๐), หน้า ๑๖๓-๑๖๔.

^{๒๗} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๒๑๓/๓๐๘-๓๐๙.

^{๒๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๙.

ความจริงใจต่อผู้อื่น มีความจงรักภักดีในเจ้านายของตน ต่อผู้อุปการะ เช่น บิดามารดา ครู-อาจารย์ อันจะเป็นเหตุให้ไม่โกหกมดเท็จ ไม่หลอกลวง ไม่ทำลายประโยชน์ของผู้อื่น แต่เป็นคนตรงไปตรงมา รักความยุติธรรม^{๒๙} ดังพุทธพจน์ที่ตรัสว่า

“ภิกษุทั้งหลาย และยังมีข้ออื่นอีก พระอริยสาวกในพระศาสนานี้ละมสาวาท เป็นผู้เว้น

ขาดจากมุสาวาท ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พระอริยสาวก ผู้เว้นขาดจากมุสาวาทแล้วย่อมให้ความไม่มีภัย ความไม่มีเวร ความไม่มีทุกข์ (ความไม่พยายาม) แก่สัตว์ทั้งหลายหาประมาณมิได้ ครั้นให้ความไม่มีภัย ความไม่มีเวรความไม่มีทุกข์ แก่สัตว์ทั้งหลายหาประมาณมิได้แล้ว ตนเองก็เป็นผู้มีส่วนแห่งความไม่มีภัย ความไม่มีเวร ความไม่มีทุกข์หาประมาณมิได้ด้วย ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี่เป็นทานข้อที่ ๔ เป็นมหาทาน เป็นที่รู้กันว่าทานชั้นยอด รู้จักกันมานาน รู้กันว่าเป็นวงศ์อริยะ รู้กันว่าเป็นของโบราณ สมณะทั้งหลายก็ตีพราหมณ์ทั้งหลายก็ตี ที่เป็นผู้รู้ ไม่รังเกียจแล้ว ไม่เคยรังเกียจแล้ว มิได้รังเกียจแล้ว จักไม่รังเกียจ ไม่ตำหนิติเตียน”^{๓๐}

เมื่อบุคคลปฏิบัติอยู่ตามหลักศีล มุสาวาทา เวมณี คือ การไม่ประพฤติดในการพูดเท็จ การไม่พูดโกหก (รวมทั้งในกุศลกรรมบถ) คือ การพูดไม่คำหยาบ การไม่พูดส่อเสียด และการพูดเพ้อเจ้อ และตรงกับหลักเบญจธรรม ได้แก่ สัจจะ คือการพูดความจริงโดยอาศัยเจตนาเป็นנדเว้น มีความไม่ก้าวล่วงทางวาจาเป็นที่ตั้ง เป็นผู้สำรวจคำพูด อันเป็นหลักปฏิบัติให้อยู่ร่วมกันโดยไม่เบียดเบียนกันในทางคำพูด มีท่านผู้รู้มักปราชญ์ทั้งหลาย มักจะเตือนผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและมีความเกี่ยวข้องกันด้วยความหวังดีเสมอมาว่า ให้คิดก่อนพูด คือ เตือนให้มีสติ เพราะว่า ก่อนพูดเราเป็นนายของคำพูด แต่ถ้าพูดไปแล้วคำพูดจะเป็นนายเรา พูดดี ก็ดีไป^{๓๑} แต่ถ้าพูดไม่ดี ผลตามมาจะตรองกันข้าม ก่อนพูด เราควรคิดพิจารณาเสียก่อนว่า คำพูดที่จะพูดนั้นเป็นประโยชน์มีดี มีเสียอย่างไรบ้าง ถ้าเห็นว่าจะได้รับผลไม่ดี หรือพูดไปก็เปล่าประโยชน์เราก็ดึงเสีย ไม่พูดออกไป เรายังเป็นนายของคำพูด ถ้าพูดออกไปแล้ว และเป็นคำพูดที่ไม่ดี เป็นวจีทุจริต ก็ไม่ควรพูด^{๓๒} แต่ควรพูดแต่ปียวาจาหมายถึง พูดอย่างรักกัน กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ชี้แจง แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผล เป็นหลักฐาน ชักจูง

^{๒๙} ไสว มาลาทอง, การศึกษาจริยธรรม สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา นักบริหาร นักปกครอง

และประชาชนผู้สนใจทั่วไป, หน้า ๑๑๖.

^{๓๐} อภ. อญฺจก. (ไทย) ๒๓/๓๙/๓๐๐.

^{๓๑} สัมภาษณ์ นางโนรี สุทธิประภา, ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕, อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี, วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๓๒} สนิท ไชยวงศ์คต, ศีล ๕ พาโลกสู่สันติ, หน้า ๒๐๙.

ในทางที่ดีงาม หรือคำแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สามี ศามี คี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือ และช่วยกันเกื้อกูลกัน^{๓๓} ไม่หักหาญน้ำใจซึ่งกันและกัน มีความรัก ความเมตตา การดำเนินชีวิตในสังคมย่อมมีความสุข คือ

- (๑) ย่อมมีความซื่อสัตย์ความจริงใจไว้วางใจกันต่อกันในสังคม
- (๒) ย่อมได้รับความรักความสามัคคีในหมู่คณะ
- (๓) ย่อมป้องกันผลประโยชน์ของกันและกัน
- (๔) ย่อมได้รับวาทะที่ประสานประโยชน์ของกันและกัน ไม่ทำลายกันด้วยคำพูด
- (๕) เพื่อให้อยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสงบสุข
- (๖) สามารถกำจัดภัยเวรทั้งในปัจจุบันและอนาคต^{๓๔}

“อุบาสกผู้พูดเท็จ ย่อมประสบภัยเวรใด ทั้งในปัจจุบัน ทั้งในสัมปรายภพ ย่อมเสวยทุกข์โศกนันทิใด แม้ทางจิต เพราะเหตุแห่งการพูดเท็จ ผู้งดเว้นจากการพูดเท็จ ย่อมไม่ประสบภัยเวรทั้งในปัจจุบันและในสัมปรายภพ ย่อมไม่เสวยทุกข์โศกนันทินั้นแม้ทางจิต ของอุบาสกผู้เว้นจากการพูดเท็จ ย่อมสงบระงับด้วยประการฉะนี้”^{๓๕}

๔.๑.๕ สุราเมรัย

การปฏิบัติต่อศีลข้อที่ ๕ คือ สุราเมรัยมีขะยะปะมาทัฏฐานา เวรมณี หมายถึง การงดเว้นจากการดื่มสุราเมรัย คือ ผู้ปฏิบัติต้องไม่ประพฤติดังหนทางด้านการดื่ม หรือเสพสุราเมรัยและสิ่งเสพติดทั้งหลาย เช่น ฝิ่น เฮโรอีน ยาบ้า ยาอี กัญชา เป็นต้น การประพฤติดังหนทางศีลข้อที่ ๕ นี้ กล่าวว่ามีกิเลสที่คอยบังการ คือ โลภะ ความปรารถนาเพลิดเพลนยินดีอันเกิดจากการดื่มหรือเสพนั่น กิเลสตัวรองคือ โทสะ เช่น บางคนดื่มน้ำเมาหรือเสพสิ่งเสพติด เพราะความเครียดความกังวลใจ ความทุกข์จากความผิดหวัง^{๓๖} เป็นต้น อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเกิดมาจากกิเลสตัวใดที่คอยบังการ เพื่อไม่ให้พฤติกรรมที่ไม่ดีเหล่านี้เกิดขึ้น ละ เลิก เว้น การสูบ ฉีดสิ่งที่เป็นพิษให้โทษแก่ร่างกาย คือยาเสพติดทุกประเภท อันเป็นเหตุที่ตั้งให้เกิดความประมาทและขาดสติสามารถทำให้การละเมิดศีลข้ออื่นๆ ตามมา เพื่อมิให้กระทำเกิดขึ้นทั้งทางกายวาจา และใจ โดยมีเจตนางดเว้นจากการประพฤติดังของค์ ๔ ประการ ของศีลสุราเมรัย คือ

- (๑) น้ำเมาเป็นสิ่งเสพติดทั้งหลาย

^{๓๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), ธรรมนุญชีวิตพุทธจริยาธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม ๒๕๔๑), หน้า ๒๕.

^{๓๔} ไสว มาลาทอง, การศึกษาจริยธรรม สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา นักบริหาร นักปกครองและประชาชนผู้สนใจทั่วไป, หน้า ๑๑๙.

^{๓๕} อัง. ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๗๔/๒๕๑.

^{๓๖} พระเมธีวราภรณ์, เบญจศีลเบญจธรรมอุดมชีวิตของมนุษย์, หน้า ๑๗๑-๑๗๕.

- (๒) มีจิตคิดจะดื่ม จะเสพก็มีเจตนางดเว้นเสีย
- (๓) มีความเพียรพยายามที่จะไม่ล่วงละเมิดทางกายวาจา และใจ
- (๔) ไม่ทำให้น้ำเมา สิ่งเสพติดทั้งหลายก้าวล่วงลำคอไป

ดังนั้น เมื่อมีเจตนาตั้งใจงดเว้นจากการประพฤติดนินสูลข้อที่ ๕ คือ การดื่มสุรา เมรัยสิ่งเสพติดทั้งหลาย เพื่อมิให้ต้องเป็นทาสของสิ่งเหล่านั้นได้ ควรใช้หลักสติสัมปชัญญะ คือความระลึกได้และความรู้ตัวสามารถควบคุมใจควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ความประมาทพลาดพลั้ง ความมัวเมาเสียสติสัมปชัญญะ ความประพฤติดนินสูลข้ออื่นๆ ก็จะไม่เกิดขึ้น เป็นผู้มีการดำเนินชีวิตที่สำรวมระวัง มีความสงบระงับจากอกุศลทั้งปวง มีความรู้ตัวทั่วพร้อม ความเป็นผู้มีสติคอยตรวจตรา ไม่เลินเล่อเผลอตัว^{๓๗} ทั้งก่อนและกำลังทำ พูด คิด พฤติกรรมของผู้มีสติสัมปชัญญะประจำในตัวเองอยู่ตลอดเวลา จนกลายเป็นนิสัยรู้เท่าทันต่ออารมณ์ สำรวมระวัง กาย วาจา ใจ ไม่ล่วงละเมิดในศีลและธรรม โดยไม่ประมาทในเรื่องนั้นๆ แต่ให้เป็นผู้รู้จักพิจารณาด้วยปัญญา ในการบริโภค รู้จักประมาณ รู้จักคุณและโทษ ไม่เผอเรอหรือแม้ในกิจการงานต่างๆ หรือกิจกรรมต่างๆ รู้จักคิดวิเคราะห์เป็นเห็นถึงคุณค่าแท้คุณค่าเทียม เป็นการคิดพิจารณา เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ในการใช้สอย บริโภค หรือคุณค่าในการใช้ชีวิตประจำวัน^{๓๘}

การพิจารณาว่าสิ่งใดที่มีคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม จะไม่ใช่กิเลส และค้นหาเป็นเกณฑ์พิจารณาหรือตัดสิน เช่น ถ้าสิ่งใดทำเพื่อประโยชน์สุขทั้งของตน และผู้อื่น โดยปราศจากกิเลส และค้นหาเป็นตัวนำ สิ่งนั้นว่าเป็นคุณค่าแท้ แต่ถ้าสิ่งใดทำเพื่อตอบสนองกิเลสและค้นหาเป็นตัวนำ สิ่งนั้นถือว่าเป็นคุณค่าเทียม ดังนั้น เพื่อสกัดหรือ บรรเทากิเลส และค้นหาที่จะเข้ามาครอบงำจิตใจต้องอาศัยปัญญาเป็นตัวช่วยกำกับพิจารณาอยู่เสมอ เพื่อจะได้เข้าใจและเลือกสรรเสพคุณค่าแท้ที่ประโยชน์แก่ชีวิตอย่างแท้จริงแก่ตนเอง และผู้อื่น^{๓๙} ย่อมเป็นผู้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต ดังพุทธพจน์ที่ตรัสว่า

“พระอริยสาวกในพระศาสนา นี้ ละสุราเมรัยมัชชะปมาทัฏฐฐาน เป็นผู้เว้นขาดจากสุราเมรัยมัชชะปมาทัฏฐฐาน ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พระอริยสาวก ผู้เว้นขาดจากสุราเมรัยมัชชะปมาทัฏฐฐานแล้ว ย่อมให้ความไม่มีภัย ความไม่มีเวร ความไม่มีทุกข์

^{๓๗} สัมภาษณ์ นายสมาน แสงบัวภา, ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕, อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๓๘} สัมภาษณ์ นางยม สีหะปัญญา, ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕, อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๓๙} พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), *วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม*, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปัญญา, ๒๕๓๗), หน้า ๔๑-๑๔๐.

(ความไม่พยายาม) แก่สัตว์ทั้งหลายหาประมาณมิได้ ครั้นให้ความไม่มีภัย ความไม่มีเวรความไม่มีทุกข์ แก่สัตว์ทั้งหลายหาประมาณมิได้แล้ว ตนเองก็เป็นผู้มีส่วนแห่งความไม่มีภัย ความไม่มีเวร ความไม่มีทุกข์ หาประมาณมิได้ด้วย ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี่เป็นทานข้อที่ ๕ เป็นมหาทาน เป็นที่รู้กันว่าทานชั้นยอด รู้จักกันมานาน รู้กันว่าเป็นวงศ์อรียะ รู้กันว่าเป็นของโบราณสมณะทั้งหลายก็ดี พราหมณ์ทั้งหลายก็ดี ที่เป็นผู้รู้ ไม่รังเกียจแล้ว ไม่เคยรังเกียจแล้ว มิได้รังเกียจแล้ว จักไม่รังเกียจ ไม่ตำหนิติเตียน^{๔๐}

เมื่อบุคคลประพฤติอยู่ซึ่งศีลข้อที่ ๕ คือ การไม่ดื่มสุราเมรัย สิ่งเสพติดทั้งหลาย เช่น สุรา ฟีน เฮโรอีน ยาบ้า ยาอี ภัยพิบัติ เป็นต้น มีศีลเป็นที่ตั้ง และยึดหลักสติสัมปชัญญะ คือความระลึกได้และความรู้ตัว กล่าวคือ เป็นผู้สำรวมระวังตามรักษากายวาจา และใจ ไม่ก้าวล่วงละเมิด ในสิ่งที่ป็นอกุศลธรรม คือ การดื่มสุราเมรัย เป็นผู้มีความไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต^{๔๑} กล่าวคือ เป็นผู้สำรวมระวังด้วยสติสัมปชัญญะ รู้คุณค่าแท้คุณค่าเทียม เป็นผู้เข้าใจ และเลือกสรรเสพคุณค่าแท้ที่เป็นประโยชน์ ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต การครองชีวิตย่อมประสบความสำเร็จในปัจจุบัณ กล่าวคือ (๑) สนับสนุนการรักษาศีลข้ออื่นๆ ให้เกิดขึ้น (๒) เป็นผู้ที่มีสติรอบคอบสามารถควบคุมใจของตนเองได้ (๓) สามารถป้องกันมิให้เกิดการทะเลาะวิวาท และทำร้ายกัน (๔) ป้องกันสุขภาพทางกายและจิตมิให้เสื่อม (๕) ป้องกันอาชญากรรมมิฉาชีพ และการกระทำทุจริตต่างๆ (๖) สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข (๗) สามารถกำจัดภัยเวรทั้งปัจจุบัน และอนาคต^{๔๒} ดังพุทธพจน์ที่ตรัสว่า

“อุบาสกผู้ดื่มสุราเมรัย ย่อมประสบภัยเวรใด ทั้งในปัจจุบัน ทั้งในสัมปรายา

ภพ ย่อม

เสวย ทุกข์โทมนัสใด แม้ทางจิต เพราะเหตุแห่งการดื่มสุราเมรัย ผู้ดเว้นจากดื่มสุราเมรัย ย่อมไม่ประสบภัยเวรนั้นทั้งในปัจจุบัน และในสัมปรายภพ ย่อมไม่เสวยทุกข์โทมนัสนั้น แม้ทางจิต ของอุบาสกผู้ดเว้นจากการดื่มสุราเมรัย ย่อมสงบระงับด้วยประการ ฉะนี้”^{๔๓}

^{๔๐} วจ. อญฺญก. (ไทย) ๒๓/๓๙/๓๐๐.

^{๔๑} สัมภาษณ์ นางบัวทอง สุริยะเพ็ญ, ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕, อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย, วันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๔๒} ไสว มาลาทอง, การศึกษาจริยธรรม สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา นักบริหาร นักปกครองและประชาชนผู้สนใจทั่วไป, หน้า ๑๒๐.

^{๔๓} วจ. ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๗๔/๒๙๑.

กล่าวโดยสรุป การประยุกต์ใช้ศีล ๕ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่ไม่ดี มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่จะอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เบญจศีลเบญจธรรมเป็นข้อประพฤติข้อปฏิบัติเบื้องต้น ที่ทำให้คนเป็นมนุษย์ และศีลยังเป็นรากฐานให้กุศลธรรมอื่นๆ ตามมา เป็นรากฐานให้เกิดความประพฤติที่ดีงาม และป้องกันมิให้เกิดพฤติกรรมในด้านที่ไม่ดีและเสียหาย คือ การฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พูดเท็จ การดื่มสุราเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ก็โดยอาศัยเจตนาความตั้งใจ ความตั้งใจ เป็นเครื่องจูงใจ เมื่อบุคคลลู่อ่านางแห่งความไม่ดี เป็นผู้ขัดเกลากิเลสด้วยเบญจศีลเบญจธรรมดังกล่าวแล้ว ความมีเมตตา กรุณา มีความละเอียดใจ มีหิริ และโอตตปะความซื่อสัตย์สุจริต ย่อมจะเกิดขึ้นในจิตใจเป็นสำคัญ ย่อมส่งผลให้พฤติกรรมที่เกิดจาก อุกุศลกิเลสตัณหาต่างๆ หรือทุจริตต่างๆ ที่เกิดขึ้นทางกาย วาจา และใจ เสื่อมถอยไปจึงเป็นเหตุให้พฤติกรรมต่างๆ ที่ไม่ดีงาม กลับเป็นความประพฤติที่ดีงาม และเป็นคุณสมบัติอันดีแก่ผู้ประพฤติปฏิบัติเอง กุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้น ย่อมเกิดขึ้น และยังให้เป็นผู้รู้จักตนเอง มีทักษะเรียนรู้เท่าทันต่อกิเลสตัณหา รู้จักในการสำรวจตนเอง และสามารถประเมินตนเอง และรู้จักดำเนินชีวิต ได้อย่างถูกต้องด้วย เช่น สามารถบอกได้ว่าตนเป็นใคร มีความสามารถอะไรบ้าง ประพฤติปฏิบัติอย่างไร^{๔๔} ย่อมรู้จักภูมิธรรมของตนได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ได้ชื่อว่า เป็นการพัฒนาพฤติกรรมตามหลักของเบญจศีลเบญจธรรมโดยประการทั้งปวง พฤติกรรมต่างๆ เช่น การทำแท้งการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม เป็นต้น ดังที่กล่าวมาแล้วก็จะไม่เกิดขึ้น และจะไม่เกิดขึ้นได้ในอนาคต รวมทั้งสุขภาพทางกาย และสุขภาพจิต ย่อมมีความสงบระงับ สังคมก็อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

๑.๖ ข้อเสนอแนะ

๑.๖.๑ ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

การศึกษาเรื่องการนำหลักศีล ๕ มาประยุกต์พัฒนาพฤติกรรมของบุคคล ทำให้ได้รับประโยชน์จากการศึกษาว่า ได้เข้าใจในเรื่องศีล ๕ มากขึ้น และนำไปประพฤติปฏิบัติได้จริงและอย่างถูกต้อง เป็นหลักธรรมที่นำไปสู่การประพฤติดี ประพฤติชอบทางกายวาจา และใจให้เกิดความซื่อสัตย์ สุจริต และส่งผลให้พฤติกรรมของบุคคลผู้มีศีล มีความเมตตา กรุณา อ่อนโยน นุ่มนวล และน่าเคารพและน่าเลื่อมใส และการแสดงออกมาทางด้านพฤติกรรมเป็นลักษณะของบุคลิกภาพที่ดีงาม และแสดงออกมาทางกาย วาจา และใจ อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ทำให้เกิดเสน่ห์อยู่ในตัว ทำให้พฤติกรรมทางกายและใจ ที่แสดงออกมาทางสังคมย่อมเกิดสันติภาพสงบสุข

^{๔๔} พระครูวิเทศพรหมคุณ, “ทฤษฎีผู้นำพึงจะเป็นและการบริหารในองค์กร” ,พุทธจักรโลก รมย์เนียบเชิงด้วยศาสนา, ปีที่ ๖๕ ฉบับที่ ๓ (มีนาคม ๒๕๕๔) : ๑๒.

๑.๖.๒ ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยต่อไป

(๑) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมให้ละเอียด และนำหลักธรรมต่างๆ ที่สามารถจะพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลให้สังคมมีสันติภาพเกิดขึ้นในโลกอย่างสันติสุขมากขึ้นๆ ไป

(๒) ควรประยุกต์หลักวิปัสสนาภาวนาแก้ไขพฤติกรรมของบุคคลในการดื่มสุราให้น้อยลง เพื่อแก้ไขปัญหาสังคม

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย:

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources)

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources)

(๑) หนังสือ:

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๒, กรุงเทพมหานคร: พรินทวานกราฟฟิค, ๒๕๔๕.

อมร อำไพรุ่งเรือง, “การศึกษาพฤติกรรมการรักษาและการล่วงเกินศีล ๕ ของพระพุทธรูปสาสนิกชน กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (บัณฑิตวิทยาลัย; มหาวิทยาลัยต่าง ๆ จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔) .

พระครูสุนทรธรรมธาดา (สายัน บวบชม), “ศึกษาปัญหาและทางออกของการดื่มสุราที่มีผลกระทบต่อสังคมไทย” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย :: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓),

พระครูวิเทศพรหมคุณ, “ทฤษฎีผู้นำพึงจะเป็นและการบริหารในองค์กร” ,พุทธจักรโลกร่มเย็นดับเชื้อด้วยศาสนา, ปีที่ ๖๕ ฉบับที่ ๓ (มีนาคม ๒๕๕๔) .

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), ธรรมานุชีวิตพุทธจริยาธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม ๒๕๔๑),

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปัญญา, ๒๕๓๗),

ไสว มาลาทอง, การศึกษาจริยธรรม สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา นักบริหาร นักปกครองและประชาชนผู้สนใจทั่วไป.

สนิท ไชยวงศ์คต, ศีล ๕ พาโลกสู่สันติ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : นิติธรรมการพิมพ์, ๒๕๕๕),

ภาคผนวก ก
บทความงานวิจัย

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ก. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การแก้ไขปัญหาการดื่มสุราของประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีลห้า อำเภอเมือง
จังหวัดหนองคาย

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) สภาพปัญหาการดื่มสุราและผลกระทบจากการดื่มสุราในจังหวัดหนองคาย

๒) หลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่นำมาแก้ไขปัญหาการดื่มสุราในจังหวัดหนองคาย

และ ๓) แนวทางในการประยุกต์ใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาแก้ไขปัญหาการดื่มสุราของประชาชนตามโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ในจังหวัดหนองคาย แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้แบ่งเป็น ๒ ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสัมภาษณ์การแก้ไขปัญหาการดื่มสุราของประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีลห้า อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมุ่งนำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ซึ่งข้อมูลที่ได้จะไม่กระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติงานและสถานภาพของท่านแต่อย่างใด แต่จะเป็นประโยชน์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จึงขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามทุกข้อตามสภาพจริง

ผู้วิจัยขอขอบคุณและในความร่วมมือของท่านมา ณ โอกาสนี้ด้วย

.....
ดร.สมเดช นามเกตุ

หัวหน้าโครงการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยชุดนี้ เพื่อสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในเชิงลึก โดยแบ่งเป็น ๒
ตอนหลัก ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ เติมคำลงในช่องว่างและกรอก (✓) ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับ
ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์

๑.๑ ชื่อ.....นามสกุล.....ฉายา.....

๑.๒ เพศ

☐ บรรพชิต

☐ คฤหัสถ์

☐ ชาย

☐ หญิง

๑.๓ การศึกษา

☐ อื่น ๆ (ระบุ).....

๑.๔ อายุ.....ปี พรรษา.....

สัมภาษณ์ที่.....

วัน.....เดือน.....ปีที่ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์

๑. ท่านเข้าใจในสภาพปัญหาของการละเมิดศีล ๕ และสภาพปัญหาการดื่มสุราในสังคมไทย
ปัจจุบันในแต่ละด้านต่อไปนี้ อย่างไร ?

๑.๑ ข้อที่ ๑ ปาณาติบาต (การฆ่าสัตว์)

.....

๑.๒ ข้อที่ ๒ อทินนาทาน (การลักขโมย)

.....

๑.๓ ข้อที่ ๓ กาเมสุมิฉฉาจาร (การประพฤติดนินา)

.....

๑.๔ ข้อที่ ๔ มุสาวาท (การพูดเท็จ)

.....

๑.๕ ข้อที่ ๕ สุราเมรัย (การเสพเครื่องของเมา)

.....

๒. ท่านคิดว่าศีล ๕ แก้ปัญหาการงดเว้นการดื่มสุราของสังคมได้หรือไม่ เพราะเหตุใด ?

.....

.....

.....

๓. ท่านคิดว่าโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ช่วยลดปัญหาการดื่มสุราในสังคม ได้อย่างไรบ้าง?

.....

.....

.....

๔. ท่านคิดว่าโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ แก้ปัญหาการดื่มสุราในครอบครัวได้ อย่างไรบ้าง?

.....

.....

.....

๕. ท่านคิดว่าโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ แก้ปัญหาการดื่มสุราและเศรษฐกิจ และแก้ปัญหาได้ อย่างไรบ้าง?

.....

.....

.....

๖. ท่านคิดว่าโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ควรดำเนินการไปในรูปแบบไหน อย่างไรบ้าง?

.....

.....

.....

๗. ท่านคิดว่าโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ชาวพุทธนำไปประยุกต์ใช้ อย่างไร ?

.....

.....

.....

๘. ท่านมีวิธีการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตงดเว้นการดื่มสุรา อย่างไรบ้าง ?

.....

.....

.....

๙. ผลของการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตของท่าน เป็นอย่างไรบ้าง ?

.....

.....

.....

๑๐. ข้อเสนอแนะทั่วไป

.....

.....

.....

.....

ข. รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือสำหรับการวิจัย

๑. ดร.บุญส่ง สิ้นธน์นอก, อาจารย์ประจำหลักสูตร ปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
๒. พระมหาปริยญา วรญาโณ,ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
๓. ผศ.ดร.หอมหวล บัวระภา, อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ภาคผนวก ค

ภาพประกอบ

สัมภาษณ์ นายคำใส พิมพ์เสน

วันศุกร์ที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๐

สัมภาษณ์ พระครูปริยัติรัตนาลงกรณ์

วันศุกร์ที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๐

สัมภาษณ์ นายประเสริฐ พิมพ์จันทร์

วันศุกร์ที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๐

สัมภาษณ์ นายอุทัย โสภากิมพ์

วันศุกร์ที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๐

สัมภาษณ์ พระมหาวิเชียร ดิग्ขวิโร

วันศุกร์ที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๐

สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน พระครูอุดมธรรมานุกิจ

วันศุกร์ที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๐

สัมภาษณ์ พระมหาธรรมาบุญ จิริชีโว, ดร.

วันศุกร์ที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๐

สัมภาษณ์ พระครูอนุกุลวรกิจ

วันศุกร์ที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๘

สัมภาษณ์ นายสัมฤทธิ์ เจนสำโรง

วันพุธที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๐

สัมภาษณ์ นายคำพันธ์ ทศพงศ์

วันพุธที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๐

สัมภาษณ์ พระครูสุกิจสุนทร

วันศุกร์ที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๐

สัมภาษณ์ นายนคร บุตรนนท์

วันศุกร์ที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๐

สัมภาษณ์ นายถาวร พันทะศรี

วันศุกร์ที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๘

สัมภาษณ์ นายปรีชา ดวงศรี

วันศุกร์ที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๐

สัมภาษณ์ พระมหาสมพงษ์ สุจิตโต

๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๐

สัมภาษณ์ นายมานพ แก้วทองคำ

๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๐

ภาคผนวก ก
หนังสือนำ

ที่พิเศษ / ๒๕๖๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
ตำบลคำบักหวาน
อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ๔๓๑๐๐

๒ มิถุนายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่องานวิจัย

เรียน/นมัสการ

สิ่งที่ส่งมาด้วยแบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย **ดร.สมเดช นามเกตุ** ตำแหน่ง อาจารย์ อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ได้รับอนุมัติให้ทำงานวิจัย เรื่อง **“การแก้ไขปัญหาการตีมูลค่าของประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย”** ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนให้อาจารย์ได้ทำงานวิจัย โดยได้รับทุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ และทุนจาก วช. ในการจัดทำงานวิจัยหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิตโดยมีคณะกรรมการสนับสนุนจากอาจารย์ที่ปรึกษาดังนี้ คือ ๑) พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. ประธานควบคุมงานวิจัย ๒) พระมหาชุตีภัก อภินนโท ประธานตรวจสอบงานวิจัย

ในการนี้ คณะกรรมการประธานควบคุมงานวิจัย มีความประสงค์ให้ผู้ทำงานวิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์บุคคลผู้เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ในด้านวิชาการและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ดังนั้น สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านให้ผู้ทำงานวิจัยได้สัมภาษณ์ โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อกันแต่ประการใด

จึงเรียน/นมัสการ มาเพื่อทราบและพิจารณาช่วยเหลือด้านวิชาการต่อไป

เรียน/นมัสการ

(ดร.สมเดช นามเกตุ)
ประธานโครงการ/งานวิจัย

ผู้ประสานงาน

ดร.สมเดช นามเกตุ

โทร. ๐๘๖-๒๓๘-๕๔๔๐

ที่พิเศษ / ๒๕๖๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
ตำบลคำบงหวาน
อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ๔๓๑๐๐

๒ มิถุนายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่องานวิจัย

เรียน/นมัสการ

สิ่งที่ส่งมาด้วยแบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย **ดร.สมเดช นามเกตุ** ตำแหน่ง อาจารย์ อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ได้รับอนุมัติให้ทำงานวิจัย เรื่อง **“การแก้ไขปัญหาการดื่มสุราของประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย”** ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนให้อาจารย์ได้ทำงานวิจัย โดยได้รับทุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ และทุนจาก วช. ในการจัดทำงานวิจัยหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิตโดยมีคณะกรรมการสนับสนุนจากอาจารย์ที่ปรึกษาดังนี้ คือ ๑) พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. ประธานควบคุมงานวิจัย ๒) พระมหาชุตีภัก อภินนโท ประธานตรวจสอบงานวิจัย

ในการนี้ คณะกรรมการประธานควบคุมงานวิจัย มีความประสงค์ให้ผู้ทำงานวิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์บุคคลผู้เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ในด้านวิชาการและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ดังนั้น สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านให้ผู้ทำงานวิจัยได้สัมภาษณ์ โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อกันแต่ประการใด

จึงเรียน/นมัสการ มาเพื่อทราบและพิจารณาช่วยเหลือด้านวิชาการต่อไป

เรียน/นมัสการ

(ดร.สมเดช นามเกตุ)
ประธานโครงการ/งานวิจัย

ผู้ประสานงาน

ดร.สมเดช นามเกตุ

โทร. ๐๘๖-๒๓๘-๕๔๔๐

ที่พิเศษ / ๒๕๖๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
ตำบลคำบงหวาน
อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ๔๓๑๐๐

๒ มิถุนายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่องานวิจัย

เรียน/นมัสการ

สิ่งที่ส่งมาด้วยแบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย **ดร.สมเดช นามเกตุ** ตำแหน่ง อาจารย์ อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ได้รับอนุมัติให้ทำงานวิจัย เรื่อง “การแก้ไขปัญหาการดื่มสุราของประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนให้อาจารย์ได้ทำงานวิจัย โดยได้รับทุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ และทุนจาก วช. ในการจัดทำงานวิจัยหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิตโดยมีคณะกรรมการสนับสนุนจากอาจารย์ที่ปรึกษาดังนี้ คือ ๑) พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. ประธานควบคุมงานวิจัย ๒) พระมหาชุตีภัก อภินนโท ประธานตรวจสอบงานวิจัย

ในการนี้ คณะกรรมการประธานควบคุมงานวิจัย มีความประสงค์ให้ผู้ทำงานวิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์บุคคลผู้เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ในด้านวิชาการและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ดังนั้น สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านให้ผู้ทำงานวิจัยได้สัมภาษณ์ โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อกันแต่ประการใด

จึงเรียน/นมัสการ มาเพื่อทราบและพิจารณาช่วยเหลือด้านวิชาการต่อไป

เรียน/นมัสการ

(ดร.สมเดช นามเกตุ)
ประธานโครงการ/งานวิจัย

ผู้ประสานงาน

ดร.สมเดช นามเกตุ

โทร. ๐๘๖-๒๓๘-๕๔๔๐

ที่พิเศษ / ๒๕๖๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
ตำบลคำบงหวาน
อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ๔๓๑๐๐

๒ มิถุนายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่องานวิจัย

เรียน/นมัสการ

สิ่งที่ส่งมาด้วยแบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย **ดร.สมเดช นามเกตุ** ตำแหน่ง อาจารย์ อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ได้รับอนุมัติให้ทำงานวิจัย เรื่อง **“การแก้ไขปัญหาการดื่มสุราของประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย”** ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนให้อาจารย์ได้ทำงานวิจัย โดยได้รับทุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ และทุนจาก วช. ในการจัดทำงานวิจัยหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิตโดยมีคณะกรรมการสนับสนุนจากอาจารย์ที่ปรึกษาดังนี้ คือ ๑) พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. ประธานควบคุมงานวิจัย ๒) พระมหาชุติภัก อภินนโท ประธานตรวจสอบงานวิจัย

ในการนี้ คณะกรรมการประธานควบคุมงานวิจัย มีความประสงค์ให้ผู้ทำงานวิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์บุคคลผู้เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ในด้านวิชาการและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ดังนั้น สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านให้ผู้ทำงานวิจัยได้สัมภาษณ์ โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อกันแต่ประการใด

จึงเรียน/นมัสการ มาเพื่อทราบและพิจารณาช่วยเหลือด้านวิชาการต่อไป

เรียน/นมัสการ

(ดร.สมเดช นามเกตุ)
ประธานโครงการ/งานวิจัย

ผู้ประสานงาน

ดร.สมเดช นามเกตุ

โทร. ๐๘๖-๒๓๘-๕๔๔๐

ที่พิเศษ / ๒๕๖๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
ตำบลคำบักหวาน
อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ๔๓๑๐๐

๒ มิถุนายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่องานวิจัย

เรียน/นมัสการ

สิ่งที่ส่งมาด้วยแบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย **ดร.สมเดช นามเกตุ** ตำแหน่ง อาจารย์ อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ได้รับอนุมัติให้ทำงานวิจัย เรื่อง **“การแก้ไขปัญหาการตีมูลค่าของประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย”** ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนให้อาจารย์ได้ทำงานวิจัย โดยได้รับทุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ และทุนจาก วช. ในการจัดทำงานวิจัยหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิตโดยมีคณะกรรมการสนับสนุนจากอาจารย์ที่ปรึกษาดังนี้ คือ ๑) พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. ประธานควบคุมงานวิจัย ๒) พระมหาชุติภัก อภินนโท ประธานตรวจสอบงานวิจัย

ในการนี้ คณะกรรมการประธานควบคุมงานวิจัย มีความประสงค์ให้ผู้ทำงานวิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์บุคคลผู้เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ในด้านวิชาการและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ดังนั้น สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านให้ผู้ทำงานวิจัยได้สัมภาษณ์ โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อกันแต่ประการใด

จึงเรียน/นมัสการ มาเพื่อทราบและพิจารณาช่วยเหลือด้านวิชาการต่อไป

เรียน/นมัสการ

(ดร.สมเดช นามเกตุ)
ประธานโครงการ/งานวิจัย

ผู้ประสานงาน

ดร.สมเดช นามเกตุ

โทร. ๐๘๖-๒๓๘-๕๔๔๐

ภาคผนวก ง

สถิติ (ไม่มี)

ภาคผนวก จ

รายชื่อผู้ให้ข้อมูล

รายชื่อผู้ให้ข้อมูล

ที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	หมายเหตุ
๑.	พระราชรัตนาลงกรณ์,ดร. เจ้าคณะจังหวัดหนองคาย	
๒.	พระครูภาวนาธรรมโฆสิต,ดร.	
๓.	พระครูภาวนาโพธิวิสุทธิ	
๔.	พระครูปริยัติรัตนาลงกรณ์	
๕.	พระครูสุกิจสุนทร	
๖.	พระศรีญาณวงศ์,ศ.ดร.	
๗.	พระครูโพธิยานุสิฐ	
๘.	พระมหาวิเชียร ดิกขวิโร	
๙.	พระครูอุดมธรรมมานุกิจ	
๑๐.	พระมหาธราบุญ จิริชีโว,ดร.	
๑๑.	พระครูอนุกุลวรกิจ	
๑๒.	พระมหาสมพงษ์ สุจิตโต	
๑๓.	นายอุทัย โสภภาพิมพ์	
๑๔.	นายคำใส พิมพ์เสน	
๑๕.	นายสัมฤทธิ์ เจนสำโรง	
๑๖.	นายคำพันธ์ ทศพงศ์	
๑๗.	นายนคร บุตรนนท์	
๑๘.	นายถาวร พันทะศรี	
๑๙.	นายปรีชา ดวงศรี	
๒๐.	นายประเสริฐ พิมพ์จันทร์	
๒๑.	นายมานพ แก้วทองคำ	
๒๒.	นายสุภาพ นามบำรุง	
๒๓.	นางเตือนใจ ไตยยาง	
๒๔.	นายชัยศ ศรีตระกูล	
๒๕.	นางสม ดิริด	
๒๖.	นางจรรยาธิ์ แสงบัวภา	
๒๗.	นายสมาน แสงบัวภา	
๒๘.	นายนคร บุตรนนท์	
๒๙.	นายบรรเลง เจริญบุญมี	
๓๐.	นางนิภาพร ธรรมศิริ	
๓๑.	นางรัชฎาพร แสงบัวภา	
๓๒.	นางสุพรรณิ พลัยพรรณ	

ภาคผนวก จ

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

๑. ผู้รับผิดชอบและหน่วยงาน ประกอบด้วย

๑.๑ หัวหน้าโครงการวิจัย

นายสมเดช นามเกตุ เลขบัตรประจำตัวประชาชน มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตหนองคาย เลขที่ ๒๑๙ หมู่ที่ ๓ ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัด ห น อ ง ค า ย
๔๓๑๐๐ โทร . ๐๔๒ ๔๙๕๓๓๓ มี อ ถี ๐ ๘ ๖๒๓๘๕๔๔๐ E-mail :
somdet_๖๒๐๑@gmail.com

๑.๒ ผู้ร่วมงานวิจัย

๑.๒.๑ ดร.เจษฎา มุลยาพอ เลขบัตรประจำตัวประชาชน ดร.เจษฎา มุลยาพอ เลขบัตร
ประจำตัวประชาชน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต หนองคาย เลขที่ ๒๑๙
หมู่ที่ ๓ ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ๔๓๑๐๐๐ โทร. ๐ ๔๒-๔๙๕๓๓-๓ โทร
ร ส าร.๐ ๔๒-๔๙๕๓๓-๓ โทร ศัพ ท มี ถี ๐ ๘ ๔-๔๘๒-๙๒๙๕ E-mail [Dr-
jes@hotmail.com](mailto:Dr-jes@hotmail.com)

๑.๒.๒ นายบุญส่ง สิ้นธนูนอก เลขบัตรประจำตัวประชาชน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
เลขที่ ๒๑๙ หมู่ที่๓ ตำบล ค่ายบกหวาน อำเภอเมืองจังหวัดหนองคาย ๔๓๑๐๐
โทร.๐๔๒ ๔๙๕๓๓๓ มีถี ๐๘๕๓๔๑๖๗๕๖